WIDENER LIBRARY
HX JNZY W

35.46.
Am 3592

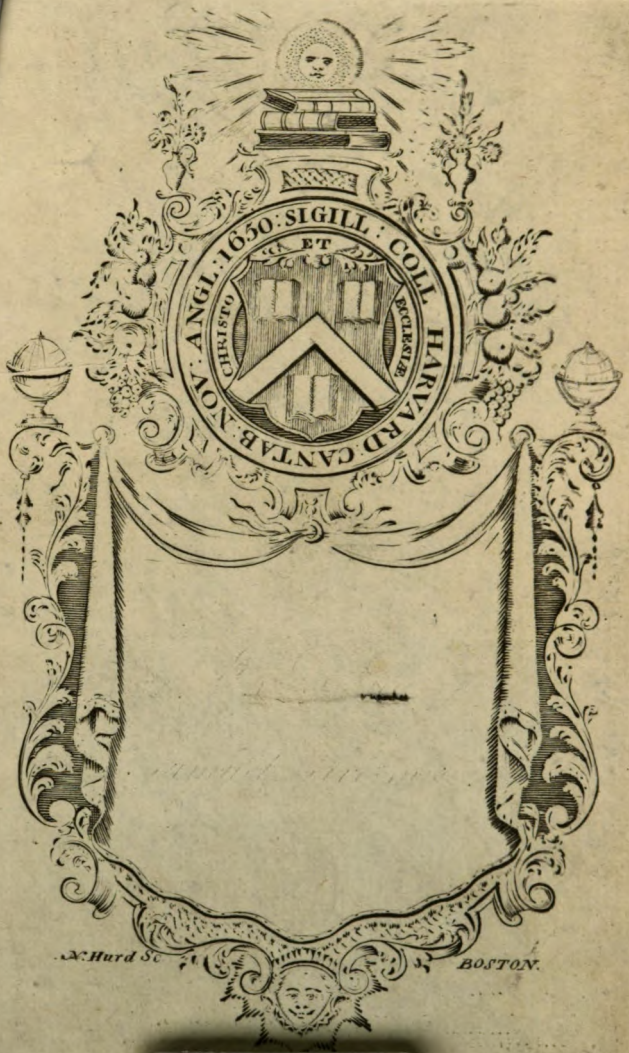
SIGILL : COLL HARVARD CANTAB NOV ANGL 1650
CHRISTO ET ECCLESIÆ
N. Hurd Sc
BOSTON.

SVENSKE PARNASSEN.

FÖR ÅR 1785.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS JOHAN GEORG LANGE 1785.

~~Scan 192~~
PScan 359.2

SVENSKE PARNASSEN.

ÅRGÅNGÅNGEN 1785.

JANUARIUS, FEBRUARIUS, MARTIUS.

I.

Ode öfver ödet.

Deſme fata Deûm flecti ſperare precando.
Virg.

Nej, nej, et Wåſen ges, ſom ſkapar menſkjans lycka,
Det ges en hemlig Magt ſom danar hennes fall,
Som år, med lika rått at hågna och förtrycka,
Mot alla böner döf, mot alla offer kall;
Som laſt och oſkuld lika aktar,
Och mild och vidrig utan ſkål
En uſling lika blindt föraktar,
Som det bereder Croeſi wål.

O Öde! det år du, ſom med et evigt wälde
År i din verkan känd, men i dit wåſen dåld.
Du aldrig ryggat ån de dommar dem du fälde:
Alt lyder dit beſlut, alt tvingas i dit wåld.
Ach! når du ſammanhanget föder
Af mina dagars gömda ſkick,
Lât mig, förrån du mig föröder,
Betrakta dig et ögonblick.

Du wid wår wagga re'n wårt lefnads-lopp beſluter.
Af varelſer, ſom dår ha nyſs fått dagen ſe,
Du nådigt uptar en, den andra du förſkjuter
Och nekar honom alt, at alt des like ge,

Hvad har då detta offer felat?
Hvad har din gunſtlings vårde gjort?
Den lott du ej åt begge delat,
Du åt dem begge vägra bordt.

DEN ene mot et mål, hvartil han aldrig hinner,
Med dygd och tålamod förgåfves ſträfvar fram:
I mörker och behof hans tryckta lif förſvinner,
Och ſiſt, af ſorger tårdt, förqvåfs i glömſkans dam.
Den andre alt kan driſtigt årna,
Han år til årans glans beredd
Och altid af ſin blida ſtjerna
I hamnen, mot ſin tanka, ledd.

DEN enes raſeri förſtör hans namn och heder,
Från laſt til laſter förd han ſtörtes i ſin graf.
En an' et anſedt namn med lika brott bereder
Och höjer op ſit namn dår denne gått i qvaf.
Af Ödets hand, från deras linda,
Den ene fåld, den andre ſtödd,
Ha vandrat begge lika blinda,
Men en af dem var lyckligt född.

MED Frihets ådla rått ſit väſen menſkjan pryder.
Hon tror ſin framtids ſkick des åtgård höra til;
Hon tror ſig ta beſlut, men ſer ej at hon lyder
Och banar ſjelf den väg ſom ödet bana vil.

För

För stolt, för blind at mågta skilja
Sit val ifrån nödvändighet,
Hon följer under namn af vilja
En evig undergifvenhet.

HON sin bestämda dom med ingen omförg tvingar;
Den lott skal fyllas op som henne föreskär.
At följa hennes våg får faran nya vingar,
Och när hon döden flyr, hon den til möte går.
Hvad båtar, at des svaghet klagar
Och gör hvar dag des fruktan ny?
Hon kan ej händelsernas lagar,
Ej menskligheteus öde fly.

DET slåcker folkslags namn och skiftar Kungars spira,
Likson en bölja sänks framför den nästa våg.
Jag trampar Trojas stoft och aska af Palmira,
Jag ser en ödemark, där Didos fäste låg.
Och du, som nyss vid andras bårar
Din ömhets ädla märke gaf,
Skal åska sjelf en gång de tårar,
Som du göt ut på deras graf.

O Rom! hvar är din thron, dit mod, dit namn, din åra?
Din Örn, hvars vingars vidd gaf jordens slägter skygd?
Du har din bana fylt. Du kan din tyngd ej båra,
Din styrka, dit försvar försvinna med din dygd.

En Göt, den dina brott bemanna,
Är vapnad til de murars fall,
Som trotsat *Pyrrhi* magt och Canna,
En *Brennus* och en *Hannibal*.

STIG op utur den vård, dår femton seklers börda,
O *Conſtantinus*! ån ej undertryckt dit namn:
Se Stambol under ok Sultaners spira vörda
Och Månans vimpel ståld i dina Örnars hamn.
Dit vålde jorden evigt tånkte,
Men Ödet, i Barbarens mod,
Din brutna throns ruiner stånkte
Med dina sista barnbarns blod.

LÅT tiden Cyri magt på Issi fålt begrafva,
Din död, o *Philips* son! skal hämna Persers fall.
Vid Narva segerkrönt och flyktig vid Pultava,
I Bender fångslig gjord och fåld vid Fredricshall,
Din like som vårt tidhvarf vördar,
Som lyckans vän och offer var,
Af nio somrars lager-skördar
Har lemnat blott et rykte qvar.

I, hvilkas hjelte-drift i Stockholms brände murar
Åt Sverges usla barn den sista hågnad ger,
I fukten med ert blod, odödelige *Sturar*!
En vårnlös frihets mull, som lefde blott i er.

Emot

Emot en mordisk tråldoms fasa
I hvåsten fåfångt edra svärd,
Den sålla stunden af en *Wasa*
Var ej åt eder dygd beskärd.

Du Öde! från hvars dom min svaghet ej kan vädja,
Beständ at lyda dig, förordnad i dit tvång,
En obetydlig länk i vidden af din kädja
Jag följer, tyst och blind, en okänd framtids gång.
Förutan mildring i besluten,
Den stund jag vägar sjunga dig
Är redan af den tid förfluten
Hvars korta rymd du lemnar mig.

Han nalkas. Dödlige! förrän han är förliden,
Sök dit, din likes väl, var lycklig, kän och njut.
Af menskjans snara lif och den försvunna tiden
Hon ej med offer-gärd får åter en minut.
Af ärens flod du fåran följer,
Och vet ej sjelf i loppet af
Förr'n med en våg, hvars svall dig höljer,
Du störts i evighetens haf.

Kom, låt oss mot vårt slut och mot vår vandrings dimma
I hoppet söka ljus, i oskuld söka mod.
Blott dygd och snillets verk det skeppsbrott öfverstimma,
Som ändtlig väntar oss i ära-talens flod.

Den ſtolte Tibern fångſlad rinne
Och bojor trycke Grekers ått,
På *Catos* och *Homeri* minne
Har ſjelfva Ödet ingen rått.

DET endaſt Dygden är, ſom mot ſit öde hårdig
Kan ſe ſig krönt och dömd med lika fredad ſjäl.
Om hon ej åran når, ſå var hon åran värdig,
Och om hon får des lott, är det til andras väl.
Mot Lyckans hårdhet utan ſmårta,
Af Lyckans ynneſt ej förförd,
Hon äger i ſit eget hjerta
Sit värde och ſit vitnesbörd.

Så lydig mot ſin plikt och af ſig ſjelf förgåten
En Hjelte tågar ut i dödens öpna famn.
Blott för ſit minne öm, mot farans blick förmåten
Han tror ſit lif belönt med tapperhetens namn.
För åran, ſom hans hjerta drager,
Han trotſar driftigt eld och ſvärd,
Och om han ſaknar ſegrens lager,
Så dör han des belöning värd.

II.

BREF TIL UTGIFVAREN,

OM DE NYARE GREKER.

Min Herre. Jag kommer ifrån en reſa, ſom torde intereſſera er. Grekland! — Jag ſer redan, hu-

huru ni hugfälles vid blotta namnet af detta Musernes fosterland. Vålan!...Men ni undrar, hvilken vettgirig Svensk ännu vågat besöka et land, som varit fatalt för Svenske forskare? Jag vil ej bedraga er: jag har ej lemnat Sverige; resan är långesedan gjord, men hon är ny uti mina tankar. Det är *Voyage litteraire de la Grece, ou Lettres sur les Grecs anciens et modernes, avec un parallele de leurs moeurs*, af Hr. *Guis*, K. Secreterare, hvarom fråga är, och hvaraf tredje uplagan, tryckt i Paris 1783, med ansenliga tilökningar, fallit mig under händer. Medan förtjusningen af denna läsning ännu varar, vil jag gerna meddela densamma: och som jag med skål trott, at i synnerhet Läsare af Sv. Parnassen skulle däraf vara roade, har jag i bref til er, M. H., velat fullgöra detta behof.

Alt hvad som erinrar oss om Grekerna, deras seder, deras konster och bruk, kan icke annat än interessera oss. Det är i det vackra Grekland intet rum, intet minnes-märke, som icke är oss kärt och så til sägandes heligt. Inbildningen flyttar sig med en slags vällust i skötet af dessa prägtiga städer, fulle af mästerstycken, på stränderne af dessa förtrollade floder, och uti dessa leende ängar, dessa rika dalar besökte och firade af skalde-snillet. De stridigaste saker hafva uti detta lyckliga land sit behag. Det synes som nöjet at där födas är lifligare än på något annat ställe, at Hymens högtidligheter där äro mera förtjusande, at luften som man där andas är ljufligare; sjelfva döden och de bedröfliga anstalter som honom åtföljа, visa sig där mindre ångsliga och grymma. Med et ord, menskligheten synes där ädlare, vackrare och mera lysande än på

någon annan trakt i verlden. Sådan är verkan af de ſkóna fabler, alſtrade af perſoner ſom varit begåfvade med en óm och liflig inbildnings-kraft. Under deras penſlar kläder ſig alt i blomſter, alt pryder ſig med de ſkónaſte fårgor, och genom en lycklig blåndning gifva de bedrågeriet verklighetens ſtyrka. I den fórtjusning, hvari de fórſåtta oſs, fórtryter man at ej vara fódd i deſſa lyckliga tider, man ville bevandra deſſa priſade ſtrånder, hvila i ſkuggan af deſſa ljufliga lundar, man ropar med *Virgilius:*

O ubi campi
Sperchiusque & virginibus bacchata Lacænis
Taigeta! o qui me gelidis in vallibus Hæmi
Siſtat!

Georg. Lib. II.

Alt detta igenfinner och kånner man vid genomlåsningen af fórenåmde arbete. Full af de gamle Grekiſke Auctorernes låsning målar Hr. *Guis* detta folkets ſeder med lika behag ſom ſanning. Han viſar Grekerna ſådana ſom de varit och ån i dag åro, låttſinnige, håftige, kånſlorike, med ifver fóljande ſina begår, fulle, med et ord, af dygder och fel, ſom blifva ålſkvårda hos detta folk, det ålſkvårdaſte ſom varit til. Man omgås hår med Grekerna, man fóljer dem ifrån vaggan til grafven, biviſtar deras måltider, feſter och ceremonier, beundrar deras enkla och tácka drágt, deltager i deras tjuſande glådje, deras omåttliga ſorg, och tycker ſig lefva midt i Argos och Athen. Fórfattarens fórnåmſta åndamål har varit at viſa, det Grekerne, oaktadt ſå många hvålfningar och det fórtryck hvarunder de nu lefva, dock ånnu uti caracter,

ter, kläder, feſter, vidſkepelſer, ſnille, m. m. åro ſig förunderligen like. Det är denna likhet, beſynnerligen i ſnille och caracter, ſom meſt roat mig at här finna. Et drag däraf at begynna med. Det är Hr. *Guis*, ſom målar.

"Den brinnande inbildnings-kraft, ſom ſkapar, ſom lifvar objecterna, ſom öfverdrifver alt, ſom förökt fablens Gudar, den hafva de nyare Greker bibehållit med alt hvad de kunnat bibehålla af deras gamla villfarelſer. Munterhet, infall, ymnighet, kraft, värma, låtthet i uttryck, envishet i tviſt, rörliga, oroliga ſinnen, lika ſå lätt upeldade ſom kallnade, alt finner man hos dem igen... Se dem ordväxla med hvarandra: ni ſkulle tro, af deras åthåfvor, deras rörelſer, deras ifriga ton, at de voro uti allvarſam träta. Ingalunda, denna häftighet är dem naturlig. . . De unga flickorna i ſynnerhet öfverdrifva alt hvad de ſett; bilder, jämförelſer, blommerade, figurliga taleſätt höra til deras hvardags-ſpråk. . . Vil ni höra dem? — Hvad? *Lucia*! du ſofver, och man danſar i ången. Vi hafve muſik; *Stamati* ſlår på lyran, *Zoë* anför danſen: alla mödrarna ſitta under den ſtora popeln, förtjuſta at ſe henne. Kom då; låt ej den högdragna *Zoë* ſåga: Jag har gjort danſens heder, jag har allena anfört den, allena fått handklapp, jag har lyft i ſpetſen för mina lekſyſtrar. Hon ſkulle ſåga det, jag ſvär vid dina ögon, utan at tillägga: *emedan Lucia icke var där*. Fort då, låt mig hjelpa dig at ſätta på dig den roſenröda lifrocken, ſom paſſar dig ſå väl, och den där ſyren-buſken på dit hufvud. Skyndom oſs, jag hör lyran: ach! låt oſs ſpringa, *Lucia!* låt oſs ſpringa; *Zoë*, ſom af danſen

ſen blifvit röd och glänſande ſom en ros, må ſe dig, och blekna och ſpricka af harm". Hr. *Guis* förſäkrar, at han här blott öfverſätter hvad han hört: han har ſå godt ſom på ſtället upptecknat denna ſcen.

Til äfventyrs utviſar ingen ting bättre et folks lynne, än deras Viſor. Se här, til ſtyrka för Hr. *Guis* ſats, en nyare Grekiſk Viſa, den jag efter Hr. *Guis* näſtan literala öfverſättning ſökt gifva en liknande Svenſk drägt:

Då vi ur ſtadens buller hinna
Det lugn oſs denna bygd beſkår,
Erine, ung och täck herdinna
Hvar morgon färſka ägg oſs bär.
Zaphiri, lockad härom dagen
Af hennes växande behag,
I ſpären ytrade, betagen,
Sin kärlek uti deſſa drag.

Du ögats fägnad, hjertats ſmärta,
All kyſkhets blomma, hör på mig!
Jag äger intet, men mit hjerta
Vil intet ha, om ej för dig.
Om denna hjord jag ville råda,
At den åt dig, *Erine*, ge,
Mig deſſa trakters Konung ſkåda,
At i din hand en ſpira ſe.

Då

Då herden ſå ſin kånſla tydde,
Erine log och lopp ſin kos,
Men ur des barm, i det hon flydde,
Til hans belöning föll en ros.
Ej ſen med denna pant at ſkryta,
Som på ſin hatt han redan bar:
Se ſå, ſad' han, jag vil ej byta
Med den en hjord, en ſpira har!

Man hade icke väntat ſådan granlåt i nu varande Grekland.

Men ſe här ånnu en målning af Hr. *Guis*, föreſtållande de nyare Grekers lekar och luſtbarheter. Huru ſkön, huru retande! Man ſkulle tro den hämtad utur gamla Arcadien.

"Solen nalkas horizonten, ſkuggan förlånges, den unga Grekiſkan, otålig at komma ut och at få viſa ſig, ſtiger ned i trågården eller i ången. Hennes ſlöja, vårdslöſt kaſtad omkring hennes hals, fladdrar med vådret. Enkel uti ſin drägt, har hon icke mera ån en liten möſſa på hufvudet och några blomſter, dem tvenne upvikna lockar omgifva och qvarhålla genom en dubbel omgång. Det öfriga af hennes långa hår faller i vågor omkring hennes axlar. Hon förer en hand åt barmen, den lifrocken blottar och floret illa betäcker. Den andra handen återhåller ſlöjan, om hvilken hon brottas med vådret, ſom blifver håftigare. En lått klådnad, ſom faller efter lifvet, viſar hela täckheten och finheten af hennes växt. Omkring denna drägt lyſer en guldſlickad gördel. Hon ſkyndar at förena

ena ſig med ſina lekſyſtrar, ſom ropa henne och bjuda henne danſa. Vid åſynen af danſen löper den unga flickan ſom en Atalanta, hon ſtäller ſig ſom Diana i ſpetſen för Nympherna. Danſen förnyas då, och hon anförer denſamma; hon gifver en af ſina lekſyſtrar ändan af ſin ſlöja, och håller ſjelf uti den andra ändan. Vädret blåſer ſakta up den lätta ſlöjan, och alla danſerſkorna, med oſkuldens friſka färg på kinden och glädjens ſtrålar i ögat, löpa i ring under denne ſtaddrande båge, ſom föreſtäller Iris båge eller den ſlöja, ſom Kärleks-gudarne uppehålla i det ryktbara Michael Angelos Signet" *).

Hvilka taflor för en Målare och för en Poet! Framſtälla ſig icke Nymphernes chorer och danſar för den ſom har ögon at här ſe och igenkänna gamla Grekland, och ſmak at känna hela ſkönheten, hela lifligheten af detta ſpectakel? Men målningen är ännu icke full.

"Längre bort ſer man ynglingar brottas eller öfva ſig uti kaſtande och rännande; men ſå ſnart de blifva danſen varſe, haſta de dit, för at deltaga däri och göra denſamma än mera lefvande och behaglig. En ung flicka afſkiljer ſig, medan de andra hvila; hon danſar allena, med crotaler, cymbaler eller en trum-

*) Så kallas en graverad ädelſten, ſom tros hafva tjent *Michael Angelo* til ſignet. Det är et mäſterſtycke af antique gravure uti en liten genomſkinlig Carniol, ſom inom en vidd af 5 til 6 linier innehåller fjorton menniſko-figurer, utan at räkna djur, trän, vaſer, m. m. och ſom menas föreſtälla någon Grekiſk högtidlighet. Den förvaras i Kongl. Cabinettet i Frankrike.

trumma i handen. Hon gör språng, hon flörtar, så til sägandes, sina fleg, svänger hastigt om, och väcker de åskådandes förundran genom de mest förändrade och tillika mest okonstlade rörelser. Man finner igen Bacchanten, som föreställes på en af de graverade ädelstenarne uti Konungens Cabinet," m. m.

Hr. *Guis* fortfar: "Samma glädje, samma lustbarhet råkar man uti baderne, dit Grekiskorna göra partier, och där de gifva hvarandra mötesplats. Där igenfinner man mer än et modell för den leende taflan hos Horatius, där man ser Gratierna helt nakna formera dansar med Nympherna. . . Låt den unga Grekiskan stiga ur badet betäckt med den lätta flöjan, som Poeterne så läckert beskrifva, så erinrar man sig de Najader som föreställas uti målningarna i Herculanum. Hvem är den gubben, som sitter där med en ung flicka framför sig, hvilken med så mycken upmärksamhet hörer honom? Det är en svartkonstnär, som lärer henne at blanda ihop en kärleks-dryck, för at draga til sig och tvinga en främling, i hvilken hon blifvit kär, at gifta sig med henne. Hon uprepar de ord, som hon bör läsa medan hon tillagar drycken. Om vi besöke landsorterne, skole vi där igenfinna Theocrits herdar och fiskare. Där bebåda instrumenter, luftspringare och facklor et land-bröllop. Se den unga pigan, som sitter där utmed källan, stödjande sig på sin kruka, den hon upfylt! Denna kruka är af samma form, som de gamles, och den där herden, som talar vid henne, har drifvit sin hjord dit för at nalkas henne."

Hvilket folk, som efter så många seklers förtryck ännu bibehåller en liflighet, en känslofullhet, säll-

sällsynt hos oss i sjelfva frihetens skóte? Månne ej under en lyckligare regering Muserne ånnu gerna skulle återvända til det land som dem fostrat, och hvars blotta minne ånnu föder deras ljufligaste sånger i våra för dem evigt främmande luft-strek? — M. H. ser, at jag är hemkommen igen och ärnar sluta. Jag gör det icke utan en återkastad blick, et förnyadt utrop:

O ubi campi! . . . .

Förblifver m. m.

III.

STRÖDDA SKALDESTYCKEN,

AF

FRAML. COMMISSIONS-SECRETERAREN FRIHERRE SAMUEL OLOF TILAS *);

I.

Min Tros-Bekännelse.

JAG tror, at ingen fruktan väckes
Hos den som dygd i hjertat bär;
En brottslig af et rusk förskräckes
Och lasten vårsta spöket är:
Om andra spöken åro til,
Det tror jag kanske, om jag vil.

Jag

*) Få utaf denne Skaldens arbeten åro ånnu genom trycket bekante. Dessa få hafva dock långesedan förtjent honom et namn, och gifvit Almänheten rätt, at af et sådant snille fordra mera. Jag nytjar med fägnad det tilfälle jag har at förnöja denna åstundan, i det jag utur en handskrifven Samling af Friherre *Tilas* vittra arbeten efter hand här

JAG tror, at ädla själar gifvas
Som öfva dygd, men ej för vinst;
At tro och goda hjertan trifvas,
Fastän de ofta lysa minst:
Men at de bland oss almänt bo,
Det blef en falsk och farlig tro.

JAG meddelar de åtskilliga stycken, som kunna tjena at understödja denne både glade och sorgsne, men i begge fallen lika lycklige ock sinrike Skaldens redan förvärfvade åra. Dock vil man, i åtanka af hans egen granlagenhet, och emedan alt hvad han skrifvit, är sådant, som det först föll honom i pennan, icke anmäla dem annorledes än med denna beskedliga epigraph:

Emendaturus, si licuisset, erat.

En förtidig död hindrade honom därifrån, och betog Svenska Vitterheten en af sina bästa framtida stöder. Han dog i Constantinopel, vid 28 års ålder, 1772, kort efter sin ditkomst at tiltråda Commissions-Secreterare-syssla vid Kongl. Svenska Beskickningen därstädes. Här förtjenar uprepas, hvad en annan berömd Skald (Hr. Prosten *O. Bergklint*) uti des öfver denne sin forne lärjunge för Sällskapet Utile Dulci 1773 hållne Åminnelse-Tal ytrade:

Hvad tiden dig förment i lifslängd för bedrifter,
Det öpnar han i rymd för dina skalde-skrifter,
Där jämt dit muntra lif på verldens ledsnad rår,
Likt Skalde-Guden sjelf i oförgänglig vår.

Men hvad mera til Friherre *Tilas* loford hörer, och huru han, jämte det lyckligaste sinille, ägde det bästa, det ädlaste hjerta, det bör man låta Vänskapen förklara, som burit honom sit offer i den känslofulla Ode öfver hans Död, som skal åtfölja slutet af denne Artikel. Man vil blott, ur nysnämde Åminnelse-Tal, ännu tillägga et drag,

JAG tror, at ibland hundra vänner
En enda kanske redlig är,
At mången minst af vänskap känner,
Som mest des namn på tungan bär:
Men vänskap utan hof och mått
Tror jag ej heller just är godt.

JAG tror, man bör med nöjen låtta
En verld som ändå nog är tung;
Man mågtar blott sin ätrå mâtta,
Den korta tid då man är ung:
Men uti alt hvad hjertat gör,
Förnuft och heder vördas bör.

JAG tror, vi lefve onda tider;
At brist och dyrhet stigit har;
Man öfver knappa löner qvider,
Och redbart mynt knapt finnes qvar:
Men at här någon ändring sker,
Det tror jag ej förr'n jag det ser.

JAG tror, den högt upplysta skara,
Som vaktar Herrans dyra hjord,
Minst lefver som det borde vara,
Men prålar mest med vackra ord.
Jag tror dock ej, hvad prästen gör
På Lärans räkning skrifvas bör.

2. *Fa-*

som så nått uttrycker värdet af hans arbeten, då det heter:

Om ej af möda blankt, dock alt af snille lyser.

2.

Fabel.

Två Vandringsmän en Östra funno på;
Hvars slutna skal de ej förstodo dela:
Endera borde få det hela.
Men hvar för sig om fyndet ville rå.
Til Domarn vädjadt blef: han skilde begges kif,
Och snart med lagens skarpa knif
Han öpnade den skatt som begges åtrå väckte;
Och hvar sit skal åt dessa parter räckte;
Men östran åt han op. Så sker det alla dar,
Åt Domarn för besvär en laglig sportel tar.

3.

Til Sömnen *).

Du Sömnens Gud!
Naturen hör dit bud;
I nattens flor och skymning klädd
Kom sakta, stjäl dig til min bädd;
Skänk ögat ljuflig blund:
Nu är min frihets stund.
Alt hog, åt morgon-rodnan bär
Ny dag och nytt besvär.
När lyckans folk i åråns spår
Din ro så sällan smaka får;

När

*) De fleste af Frih. *Tilas* skaldestycken äro gjorde för sång, och böra därefter dömmas; emedan sådana poesier, ehuru de vackraste i förening med sin melodie, ofta förlora vid en blott uplåsning. Man har trott sig en gång för alla vid närvarande sköna sångstycke böra påminna detta.

När guldets tjenſt ger ſömnlös natt,
Begår jag, ſom den ſtörſta ſkatt,
I hjertat njuta frid
Och åga ſjelf min tid,
Åt verldens tvång få lyckligt le
Och blott om hvilan be.

En ſlaf i band
Du räcker hjelpſam hand,
Du lindrar alt hans ſlafveri,
Han dömer ſjelf at han är fri,
Och har ej annat val
Än glömma ſå ſit qval.
Den enda ſällhet han kan ha,
Är ſtundom ſig bedra.
Ej blott en ynglings bön dig rör,
Du fleras öden lindra bör.
Du tryggar mig vid dödens bild;
Om han mig möter lika mild,
Ej båfvan rubba får
Det lugn mig föreſtår.
Kom, Sömnens Gud! men ſpar mig det
At räkna dina ſjät.

4.

Vid en vacker Flickas Giftermål.

Kom och låt oſs graf-öl dricka
För en ung och vacker Mö.
Mången liten vacker flicka
Önſkar lika lyckligt dö.

När

När hon får ur dvalan vakna,
Hon som Fru står åter op.
Flickor! I som henne sakna,
Eder död ger samma hopp.

5.

Kärlekens Nöje och Qval.

ACH om Kärlek sålla gjorde
Alla dem des vålde sporde,
Kärlek alla tider borde
Blifva ôma hjertans Gud.
Men når Kärlek tar sin föda
Uti suckar, qval och möda,
Kan han alla nöjen döda
Och en plâgo-ande bli.

OM du på et hjerta vinner,
Du til Gudars sållhet hinner;
Med den eld i sjålen brinner,
Hela verlden år för dig . . .
Ålska, om du trohet finner,
Medan blodet varmast rinner:
Kom ihog, din tid försvinner,
Och du blott en gång år ung.
Men om du ej kan behaga
Den som vet din sjål betaga,
Fåfångt vil du dig beklaga,
Utan sucka och förgås.

HVARTIL gagnar då den ifver
Detta bröstet sönderrifver?
Ach om Kärlek plâga gifver,

Hvarför har jag hjerta fått? . . .
Til at lindra denna plåga,
Hvad vil hjertat icke våga?
Mot en timmas lycklig låga
Vil jag byta lifvet bort.

6.

Epigram.

Du, *Marcus*, klaga plår, at uti våra tider
Den klena Chriſti hjord beſtändigt minſkning lider,
Des vanmagt du beſkrifva vet.
Men, *Marcus!* kom ihog, med prat du hjorden föder,
Som dig med tiond-ſmör och ſlikt i ſtället göder:
Jag undrar, hvilken meſt blir fet?

7.

Gamla Sigrid.

Uti mina unga dagar —
Ach den tiden mins jag grant! —
Röd och hvit, med ſkärp och kragar,
Hur jag förde mig galant!
Stundom ſnåſte, ſtundom myſte,
Altid gran och nätt och ſnörd.
Friarn kom och handen kyſte,
Såg på mig och blef ſå rörd.

Ridder *Sten* mig guld-ked ſkänkte,
När jag gick ſå lätt i dans,
Och jag främſt i laget blänkte
Uti Sac och ny Fontange.

Sa-

Salig mor — Gud frôjde ſjålen! —
Sad': Min dotter! vackert nig,
Ut med tân, och vrid på hålen,
Lär beſkedligt krumma dig.

FEM och femti år ſå nåra,
Se'n jag förſta gång var brud,
Manteau jag då ſkulle båra,
Kruſadt hår och ågta ſkrud.
Falbalaner, ſpetſar, ſmycken,
Armband utaf bara guld,
Perlor och mång dyrbar ſtycken . . .
Guld ej annat år ån mull!

MÅSTER *Lars* i brudſtoln ſporde:
Viljen I Herr *Sigurd* ha?
Jag då knapt utſåga torde,
Såg på mamma och ſad' — ja.
Ja, jag mins Fru *Elin* ſade,
At jag var en hôfviſk mô,
Och i mjugg den ſpådom hade,
Jag i barnſång ſkulle dô.

MEN ach! nu år andra tider:
Alting har förändrat ſig.
Ungdom mig ej mera lider,
Drifver gåck och undflyr mig.
Ger jag dem en nyttig läxa,
Til at låra ſkick och ſed,
Heter jag en gammal kâxa.
Sigrid år nu allom led.

Låser jag i min poſtilla,
Kommer jag ſå grant ihog,
Hur min ſalig mor let illa,
När jag kring i kyrkan ſåg.
Jag med tårar mig påminner,
Hur det var når jag var ung;
Dans och lek och ſång förſvinner,
Jag blir gammal, grå och tung.

Verldens flård kan mig ej kränka,
All des frögd ifrån mig flyr;
Se'n jag fjerde gång blef enka,
Jag min hog åt grafven ſtyr.
Slemma verld, du ſnöda ſkara!
Jag må dig förgåta platt.
Netta ſkal min ſagnad vara,
Tåre-präſſen bli min ſkatt.

8.

Öfver en afliden Vän.

Jag ſer blott ſkuggan qvar af en förlorad Vän,
Och grafvens egen färg des bild för ögat målar.
Men i fördubblad pragt jag väntar ſe dig än,
Då tidens ſkuggor fly för evighetens ſtrålar.

9.

Lyckſaligheters Bud-ord.

Menska! du bör betänka,
Lifvet ſå kort får blänka:
Vil du där nöjen leta,
Bör du reglor veta.

För-

Förſta Budet lyder ſå:
Tu ſkal ej Lyckan rôkverk bâra
Och med knâfall ej âtrâ
En falſk och flyktig âra.
Hvad âr tâ thet? Svar:
Vi ſkolom nöjas med oſs ſjelfva,
At vârt lugn blir qvar
När alla ôden hvâlfva.

LIFVET var viſt en bôrda,
Utan at Kârlek vôrda;
Men ſom des knut âr vigtig,
Kâra var förſigtig.
Andra Budet lyder ſâ:
Tu narras ej med lilla Guden,
Kalla honom intet pâ,
Han kommer nog obuden.
Hvad âr tâ thet? Svar:
Vi ſkolom âlſka Cloris varligt;
Ty i all ſin dar
Har Kârlek nâgot farligt.

ALL tings natur predikar:
Ômhet för vâra likar;
Men uti vâra tider
Vânſkap intrâng lider.
Tredje Budet dârför lâr:
Tu ſkal ej tro hvad folket pratar;
Munnen ofta roſa plâr,
När hjertat ſvâr och hatar.

Nu hvad är thet? Svar:
Vi ſkolom varſamt välja vänner,
Blott behålla qvar
Dem man i botten känner.

BLOMMAN ſin fjäril gläder,
Sommarn ger veſtanvåder;
Alt hvad för ögat leker,
Oſs til ro beveker.
Fjerde Budet mins därhos:
Tu haf ej ſorg för morgondagen;
Tid och nöjen fly ſin kos
Och du ſtår qvar bedragen.
Hvad är nu thet? Svar:
Vi ſkolom nytja ungdoms-våren;
Höſten ledſnad har,
Bekymret följer åren *).

10.

I ſpåda åldrens vackra dagar
Hur blödigt var *Camillas* bröſt!
Hon kände inga härdhets lagar,
Hon lydde blott ſin ömhets röſt.
Hon gret, når hennes Moppa dog . . .
Men ach! nu fägnas hon åt tårar,
Föraktligt ler i det hon ſårar,
Och ſegrar jämt, men aldrig nog.

11.

*) Skada, at detta ſtycke ej blifvit fulbordadt. Man ſer lätteligen, at flere ſtropher varit tilämnade.

II.

Naturens Seger öfver Konſten.

PAPPERS-BLOMMAN med et präl,
Som blott af lånta färgor lyſer,
Skryter at hon ſkiften tål
Och ſommarns fägring hyſer.
Se! ſad' Blomman, konſten rår:
När liljans pragt med ſommarn går,
Midt i vintrens köld och ſnö jag Zephis pryda får.
Våren kom, man Sippan fan,
Som nyfs ur jordens ſköte ran:
At ge rum vid Zephis bröſt, den falſka ros förſvan,
Gå, ſad' Sippan, lär i dag,
Din granlåt intet våger
Mot den renhet och behag
Upriktigheten åger.

12.

Eurilla har en gammal Mor,
En ſkelögd, tandlös, folkilſk håxa,
Som granſkar hvart beſök och manfolk illa tror;
Des ſega lefnad måts af outtröttlig låxa.
Eurilla ſtackars barn den Argi välnad firar *),
För gummans ögon aldrig ler;
Men när vår fluga kårng åt båda ſidor plirar,
Et öga felar dock, at ſe hvad framför ſker.

13.

*) Tvenne olika rimflut af ſamma ſtafvtal mötas här. Man anmärker detta ſåſom et fel, hvilket åtſkilliga våre Skalder antingen ej känna, eller ej nog undfly. Det ſynes knapt böra tälas imellan olika ſtropher, undantagandes i lyriſk vers, då det ſtundom är oundvikeligt.

13.

Recept för Melancholie.

Recipe fyra Violiſter,
Cui addetur en Baſs-viol,
Fiat extract af Capelliſter,
Quantum vis Nymphер i koft och kjol:
Miſce ut fiat en qvadrill.
Dricks under hettan ſå mycket man vil.
Detur, ſignetur. Sympathia
För all ſlags Melancholia
Och all chagrin ſom år til, til, til.

(*Fortſåttning härnåſt* *).

IV.

DEN UNGA ZELÅNDSKAN,

ELLER

DEN OSKYLDIGE KÅRLEKEN.

ANECDOT AF HR. D'ARNAUD **).

Ibland de ſällſynta och rörande ſcener, ſom den berömde *Cooks* Reſor gifva oſs, finner man i ſynnerhet en, ſom hjertat icke gerna kan glömma. Utan tvif-

*) Detta är allenaſt en liten början. Flere och vigtigare ſaker ſkola följa.

**) Lånt utur Capiten *Cooks* Tredje Reſa omkring Jorden, med tillåggning af åtſkilliga detaljer ſom man fått af Engelsmän, hvilka åtföljt denne namnkunnige Reſande. Föreſtållnings-ſättet är Hr. *d'Arnauds*, åfven ſom Anmärkningarne, hvaraf man dock vid öfverſättningen blott nytjat det nödigaſte eller intereſſantaſte.

tvifvel år Kårleken menniſkans egentelige paſſion: alle de andre ſynas vara tilgjorde och foſter af förderfvet; Kårleken kan kallas den *naturlige paſſionen*. Man tycker om, at ſe honom blottad ifrån alla de främmande tilſatſer, hvarmed belefvenheten öfverlaſtat och vanſtält honom. Poeterne hafva liknat kårleken vid et barn; och hvad år behagligare än et barns nakenhet? man ſer ſjelfva naturen i ſin urſprungliga oſkuld: det år då, ſom man känner ſanningens behag. Vi ſkole här få ſe denna intagande bild i all des naturliga enfald, gjord för en Albanis *) penſel: den ſkal åtminſtone åga den hiſtoriſka trovårdighetens förtjenſt.

Cook, hvars namn bör ſättas i bredd med *Columbi*, *Magellans* och flere de ſtörſte Verldsfarares, bran af åtrå at utvidga ſina dyrbara och nyttiga uptäckter. Han nalkas åter *Nya Zeland*. En gubbe, ſom blifvit varſe hans ſkepp, viſar ſig på ſtranden hållande i ſin hand en grön qviſt, den han viftade til tecken af vånſkap. Känner man icke här igen de gamla målningar, ſom Homerus öfverlemnat oſs i ſina odödliga ſånger? Det åro viſſa bruk, ſom ſynas hårflyta ifrån ſjelfva naturen . . . Engelsmannen å ſin ſida utbreder en hvit flagg. Efter deſſa ceremonier ſtiger man i land. Invånarne blifva ſnart vane vid Europeernes åſyn: de hafva bortlagt miſstroendet, och emottaga ſina nya gåſter på et ſått, ſom befäſter ſåkerheten å ömſe ſidor.

En matros, benämd *Roberts*, ſom var ännu i ſin lifliga ålder, betjenar ſig af detta inbördes förtro-

*) Berömd Italienſk Målare i förra Årh., ſom ägde en ſärdeles ſkicklighet at måla barn och kårleks-gudar.

troende til at beſöka det inre af landet. Det förſta, ſom väcker hans upmärkſamhet, är de ovanligen höga och tjocka träden, deras fällſamma ſkapnad; den vällukt de kringſprida. Han kunde icke nog beundra de frukt-och blomſter-rika dalar, de grönſkande kullar, betäckte med otaliga ſlags buſkar; de majeſtätliga ſkogar, de vidſträckta ängar, de ljufliga lundar, de utomordentligen vida floder, hvilka omväxlade detta prägtiga landſkap. Han far vill uti ſkogs-parker, fulle af de ſkönaſte foglar, lärdeles papgojor af åtſkilliga ſlag. En del af deſſe foglar utgjorde med ſina harmoniſka ſtämmor den ljufligaſte concert. Med et ord, Engelsmannen befann ſig här likſom under förvandlingarnas ſpira.

Men hans förtjusning blifver ſnart ſtörre, och denna enda ſyn bemägtigar ſig på en gång alla hans ſinnen. Han blifver varſe en ung flicka, vid fjorton eller femton års ålder, ſom upſtiger midt ibland blomſtren, likſom fablen föreſtäller oſs fältens och ſkogarnes ſkydds-gudinnor, förenande alla behagligheter. Den täcka Zeländſkan kunde utan ſmicker kalla ſig *Naturens dotter*: det var i ſanning Naturen ſjelf, ſom hade ſkänkt och ſom vårdade hennes ſkönhet; ingen konſt hade där tillagt ſina bedrägerier. *Roberts* förblef en ſtund aldeles utom ſig. *Govannahe* (Engelsmannen fick ſedan veta, at hon ſå hette) rörer vid hans åſyn ſamma mägtiga förtjuſning. Han kände icke et ord af hennes ſpråk; men hans eldfängda hjerta fattade hennes blickar. Han kaſtar ſig för denne hänryckande bildens fötter, han ſöker gifva tillkänna, det han vördade henne ſom en gudomlighet, och viſade henne himmelen. Den unga Zeländſkan ſvarar honom med et ſmåleende, ſträcker honom handen, le-

leker därmed uti hans hår, och visar honom sin koja, belägen et stycke därifrån. Hon förer honom dit, presenterar honom med en art behag för sine anhörige, och sätter för honom frukter, som hon nyss plockat.

Roberts tilbragte hela dagar hopmed sin älskarinna. Han lät sina kamrater förlusta sig på allehanda sätt; för sin del, sökte han intet annat nöje än at upvakta sin *Govannahe* och at ofta sätta sig vid hennes fötter. I denna ställning höll han vidlyftiga samtal med henne, som dock altid i hans tycke slutades för snart: det vil säga, han bemödade sig at öka antalet af sina, och at begripa Zeländskans tecken, hvarigenom allena de ännu kunde förklara sig. Begge förstodo at älska, begge uplifvades af en och samma känsla: de kunde således med tämlig lätthet begripa hvarandra. Engelsmannen lade handen på sit hjerta, och pekade sedan up åt himmelen: Zeländskan gisslade utan möda, at hennes älskare ville försäkra henne, huru hjerteligen han var henne tilgifven, och at han tog Himmelen därofver til vitne. Rörde hon vid en blomma, så lopp han til, tog up denna blomma, andades mångfaldiga gånger des vällukt, kyste den, förde den sedan emot sin älskarinnas ansigte, och gaf därmed tilkänna, at hennes skönhet fördunklade blommans. Gick solen ned, så tecknade *Roberts* för *Govannahe*, at hennes åsyn tröstade honom lätteligen öfver denna saknad, och at han skulle ännu mera älska henne vid ljusets återkomst. Den unga flickans tecken voro kanske ännu mera ömma och uttryckande. För at säga honom, huru långt hennes ömhet för honom gick, visade hon honom et bo, där modren förde mat til sina ungar, för-

gå-

gåtandé ſit eget behof. Hon ſträckte honom handen, rörde vid honom, förde den åter til ſin mun: med denna åtbörd lät hon förſtå, at Engelsmannen var likſom den luft hon andades, hennes lif, hennes ſjäl: och för at göra ſig ännu mera begriplig, tycktes hon ſöka at draga *Roberts* ända. Ville hon förklara honom, huru högt hon önſkade förſtå hans tal, ſå tycktes hon bjuda foglarna, vådren, vågen tyſtna. Villrådig, huru hon måtte uttrycka för honom ſina ömma rörelſer och deras antal, ſamlade hon en oräknelig hop ſmå kiſlar, gjorde däraf en hög, och ſlöt med at kaſta dem långt ifrån ſig med en ſlags förtrytelſe, lade handen på bröſtet och ſuckade. Hvilken djup ångeſlan målade ſig i hennes anſigte, då hon bad ſin älſkare vända ſina blickar åt hafvet! hennes egna förlorade ſig utpå denna rymd; hon gjorde med ſin arm et tecken, ſom betydde, at om *Roberts* nalkades dit, ſkulle hon icke mera få ſe honom; då lade hon ſig ned på marken, gret, och ſlöt igen ſina ögon. Denna åtbörd förkunnade tydligen, at *Govannahe* ſkulle dö, om *Roberts* hade den grymheten at öfvergifva henne.

Hvilka dyrbara omſtåndigheter för den känſlofulle! Hvad ömma ſjälar ſkola tycka om denna tafla, ſå olik den, ſom hjertat i våra trakter viſar! Hvilken qvinna ſkal icke genomträngas af de intryck, tillika ädla och djupa, ſom den unga Zelåndſkan kände!

Af kårleken födes åtrån at behaga: *Govannahe* dröjer icke at ſyſſelſätta ſig med denna omſorg. Behag-ſjukan, ſom förtörnar vår ſtränga vishet, är ſåledes i naturen; hon följer kårleken nära. Den unga flickan förſummar ingen ting, för at på ſit

ſätt

sått pryda sig. Hon hade ganska vackra hår: hon lägger dem i en slags ordning öfver sina axlar, och aktar at vådret icke förstör frukten af hennes lilla konstgrep; hon fäster däruti utvalda blomster. Engelsmannen gifver henne en kam, och lär henne bruket däraf. Han vil roa sig med at frisera henne: hon låter honom i början förstå, at hon icke tycke om dessa konstlade bucklor. Några minuter därefter besinnar hon, at detta kunde vara i hennes älskares smak, och ber honom, genom sina ömma åtbörder, göra henne nya bucklor. Ehuru hon fan den drägten behaglig, som Engelsmannen hade, begår hon likväl en dag, såsom et utmärkt prof af hans ömhet, at han måtte kläda sig på hennes landssed. *Roberts* låraktig, såsom rätte älskare böra vara, underkastar sig alla den täcka Zeländskans nycker. Hon besudlar honom, ifrån hufvud til fot, med åtskilliga färgor, efter de flesta desse orters invånares sed, och gör et glädje-språng midt under sit arbete, prisande sin skicklighet at *tatovera* (så kallas konsten, at med en art nål i huden inrissa denna brokiga målning), och kommer straxt tilbaka til *Roberts*, och omfamnar honom och klappar händerna.

Vi hafve anmärkt, huru behagsjukan är förbunden med kärleken: svartsjukan är det föga mindre. *Govannahe* gjorde alt, hvad i hennes magt stod, för at forska Engelsmannen, rörande qvinnorna i hans land, och at få veta, om han fan dem behagligare än henne. Vid denne tanke uprördes hon, tog sig på flera ställen i ansigtet, fattade sin älskares hand och lade den på sit hjerta; hvilket betydde, at dessa Europeiska qvinnor väl kunde vara vackrare, men at de icke hade hennes hjerta, hennes brinnande kärlek.

Våre begge ålſkande, otålige at en gång kunna tydeligen förklara hvarandra ſina tankar, ſina kånſlor, ſina hånryckningar, och fulle af hvarandra utgjuta ſina öfverflödande hjertan, hafva ändteligen hunnit ſkapa ſig et ſpråk, mera begripligt, mera beſlåndt ån talet: de använda förſtlingen af denna deras mödas frukt, at göra hvarandra omſtåndeliga frågor.

Govannahe, hvars kårlek blef hvar dag håftigare, fruktade ſå högt at förlora ſin ålſkare, at hon, för at hålla honom qvar, ſökte med kårleken förbinda årelyſnadens retelſer. Sedan hon flere gånger utſtråckt ſig på jorden och låtſat vara död, (hvilket, ſom vi redan anmårkt, betydde at hon dog af ſorg, om han lemnade Zeland), lyfter hon ſin arm högt up och utviſar med handen i närmaſte ſkog et tråd ſom genom ſin höjd urſkilde ſig ifrån alla de andra. *Roberts* begrep, at hon lofvade ſkaffa honom vårdighet af *Kakihoo* (Förſte) med vålde öfver et anſenligt lånderi: hon utſtråckte ſin arm och tecknade en rymd långre ån man kunde ſe, drog den åter til ſig, och tycktes ſåga, at han öfver ſamma land ſkulle hafva lika ſå ſtort vålde ſom öfver hennes hjerta. Den unge mannen, ſom nog ſåg hennes affigt med deſſa offer, ſkyndar at betyga henne hela ſin kårlek: han vil blott regera öfver ſin ålſkarinna; et ord, en ſuck, en blick, en enda blick af *Govannahe* år honom dyrbarare ån vålde öfver hela Zeland. Men dåruppå tillågger han, at qvinnorna på denna ö voro *Tatoo*, det år mandråpare, och at om han beſlöt tilbringa ſina öfriga dagar med henne, ſkulle hon dråpa honom. *Govannahe* tillåt icke *Roberts* fullfölja detta: hon ſpringer med et faſligt ſkri, några ſteg tilbaka, för at uttrycka

den

den hâpnad en sådan föreställning hos henne upväckte, kommer åter til Engelsmannen, trycker honom i sina armar, och tiltalar honom, genom de lifligaste tecken, på följande sätt: — Det är du, som dödar mig, om du förskjuter mig, om vi skole skiljas åt! Kan du tänka, at min *eb-narow* (kärlek) upphörer? Älskar man ej för all sin tid i Europa, då man älskar en gång? Och hvad har man at frukta af den, hvars hjerta man äger? — *Govannahe* visade på himlen de punkter där solen gick up och där hon gick ned: hon upprepade detta tecken, för at försäkra *Roberts*, at hon altid skulle älska honom; hvilket bevisar, at Racine hämtade utur Naturen dessa få sanna, så rörande verser:

Que le jour recommence & que le jour finisse,
Sans que jamais Titus puisse voir Berenice! *).

Ynglingen kände samma häftiga låga, men han lät sig ej vinnas af dessa så ömma, så känslofulla betygelser. Hon inser skälen til hans motstånd: han fruktade blifva dråpen af Zeländarne. Hon skyndar sig, at underrätta honom, at om han ej brukade *pow-pow* (skjut-gevär) emot dem, så hade han ingen ting af dem at frukta. — Men nio eller tio af mina landsmän hafva blifvit dråpne och upätne af dina, fastän de icke hade skutit! . . .

De ingå härvid uti åtskillige omständigheter. *Roberts* drifver henne, at bekänna, om ibland desse mördare voro några af hennes slägt **).

Här

*) At dagen, städse ny, skal komma och försvinna,
Och *Titus* aldrig mer sin *Berenice* finna.

**) En gamska svår bekännelse i flere affeenden. Under *Cooks* andra Resa hade Capiten *Furneaux*, som

Här visar sig Naturen uti den sanning, som så mycket utmärker och hedrar henne. Den unga Zeländskan drager en djup suck; hennes begge armar nedfällas mot jorden; hon kastar uppå *Roberts* en blick, full af ömhet och smärta; hon lutar sedan hufvudet, såsom hade hon icke mera styrka at se på honom, och börjar bitterligen gråta. *Govannahe* kan icke begå en lögn: hon tiger; hennes lidelse fördubblas. Detta förbehåll öker Engelsmannens otålighet. Han yrkar, han trugar utaf henne en bekännelse, vigtig för honom och hans följeslagare. Hon

commenderade det andra skeppet, någon tid väntat på den förstnämde uti en vik af Zeland. Då några af besättningen en gång voro i land, för at hämta förfriskning, hände dem den olyckan, at alle samteligen af de vilde blifva ihjälslagne, och efter all *Furneaux* förmodan upätne, emedan intet spår efter dem kunde finnas, äfven som i almänhet om hela tilgången däraf ingen uplysning erhållas. Händelsen var så mycket förskräckligare, som et fredligt bemötande å ömse sidor hade föregått densamma. När nu *Cook*, stadd på sin tredje Resa, åter besökte Nya Zeland, fruktade invånarne med skål, at han kom för at hämnas sina vänners död, och sammansatte sig därföre, at ställa sig fullkomligen okunnige om denne händelse. Genom *Govannahe* yppade sig nu, at en elak man, vid namn *Gooboa*, som ofta infunnit sig på skeppet, och för stöld därstädes undfått behörig näpst, intalade sina landsmän denna mörka gerning, hvilken utförde genom förfat: hvaruppå de, med tilhjelp af sina qvinnor, tilredde sig en måltid af de döda kropparna. Och fant äfven *Roberts*, utan at vilja drifva frågemålet så långt, at hans ålskarinnas slägt varit delaktig i detta blodbad. *Govannahe* var då icke mer än tio år, men erinrade sig fullkomligen frukterne af denna seger, samt huru man däröfver triumpherade, och uti ätskilliga visor förvarade minnet däraf.

Hon förblifver tyst, hennes tårar flyta ymnigare. Så älskar man icke uti Europa! utbrister *Roberts:* man har där ingen hemlighet för den, åt hvilken man skänkt sit hjerta. Han säger icke mera, men låtsar blifva ond och visar *Govannahe* hafvet, som betydde, at han ville öfvergifva henne. Förskräckt vid detta tecken, omfattar hon, med flödande ögon, hans knän, röjer i hela sin person de våldsammaste rörelser. — Men jag begriper ej dessa tårar? Du hatar mig, svarar hon i det öfverenskomna språket, du hatar mig, om jag bekänner. Och hvad blir det af mig, om du icke älskar mig mera! Han fördubblar sin yrkan, sina böner, sit smek, och försäkrar henne, at om hon gör den åsyndade bekännelsen, vil han älska henne ännu ömmare. Man dödar mig, svarar hon, om jag det gör, man dödar mig; men jag måste förnöja dig: jag vil heldre dö, än göra dig det minsta emot, och jag ser at jag det gör, om jag än längre tiger.

Govannahe yppar då för *Roberts*, uti et långt samtal, som hennes åtbörder uplifvade, alt hvad han var otolig at veta: först historien om hans landsmåns dråp, sedan åtskilliga vigtiga omständigheter om Zeländarnes styrelse, seder och bruk. *) *Roberts*, som nu mera än någonsin älskade den unga flickan, vågade icke gå längre med sina undersökningar: han var rädd at finna henne, tillika med hennes slägt, med-

*) Däribland äfven det, at de döda och upåta sina öfvervundna fiender, skonande blott en art Präster, hvilka tros hafva omgänge med de döda, och för hvilka de bära mycken vördnad, samt vid de vigtigaste tilfällen rådfråga. Desse äro, i sådant afseende, deras ende Styresmän.

medbrottslig i det grufliga mordet. Imedlertid smickrades han, at dårunder uptäcka, det hans älskarinna tilhörde en slägt, som ägde anseende ibland desse vilde.

Åndteligen år, under hemlighetens täckelse, dagen fastställd, at afresa ifrån denna ö, som var för *Roberts* en förtrollad ö. Denne nye Renaud kunde icke et ögonblick uthärda den tanken, at han en gång skulle nödgas rycka sig utur sin Armides armar. *Roberts* fick rönа, at af alla våra vilfarelser kärleken år den mest förledande. Han drack fulla måttet af des gift: han hade glömt England, Europa, hela verlden: Zeland var blifvet hans fädernesland; han såg intet annat än dessa stränder, eller rättare, *Govannahe* var alt hvad han såg, alt hvad han åsyndade. Han tycktes, med sit ömma begär, hafva insupit dessa climaters enfald, upriktighet, sanning. Han kastade sig stundom i sin unga älskarinnas famn, tryckte henne med häftighet intil sig, utgöt floder af tårar, och utropade högt: Nej, aldrig, aldrig, min kära *Govannahe*, skal jag öfvergifva dig, aldrig skole vi skiljas åt! Du år mit lif! tala icke om at här skaffa mig någon rang, några företräden; tala blott om din kärlek: säg mig, at dina blickar altid skola möta mina, dit hjerta altid klappa emot mit! *Roberts* behöfde icke snillets magt, för at så uttrycka sig: han älskade, och et uptändt begär kommer nära snillet.

Hvad Zeländskan beträffar, år det icke möjeligt at föreställa sig, huru högt Engelsmannen hade intagit henne. Och som hennes känslor voro ännu mera ädla än häftiga, fyllelsatte hon sig ouphörligen at studera sin älskares ansigte, miner och minsta åthåfvor: märkte hon et drag, en skugga af smärta, så flög hon

til

til honom, och fuktade honom med ſina tårar. Hvar dag efterſinnade hon, hvad ſkänker hon ſkulle kunna bjuda honom: än var det muſslor af någon ſärdeles glans; än foglar, ſom tycktes henne förtjena upmärkſamhet, genom deras brokiga fjäder eller deras melodiſka ſång. Ofta lopp hon emot honom och kaſtade för hans fötter högar af blomſter, eller fängſlade honom uti bindlar däraf. Hon gjorde honom löf-hyddor af allehanda qviſtar, för at ſkygga honom emot ſolen. Stundom bad hon honom ſkrifva ſit namn i ſanden, och gick ſtraxt och kyſte deſſa drag, och gret då vådret förſtörde dem. Huru ſkal jag kunna, ſade *Roberts* ofta til ſig, då han var allena, huru ſkal jag kunna berätta för denna täcka varelſe, at jag måſte ſkiljas ifrån henne? . . . O! måtte mine landsmän omvända til Europa, laſtade med deſſe trakters rikedomar, men lemna mig här, lemna mig qvar med *Govannahe*! Ach jag vil leſva med henne, endaſt leſva för henne!

Cook hade, ſom anmärkt är, fördöljt dagen, ſom var utſatt til afreſan: han var ſlådſe på ſin vakt emot de Vilde, och kunde icke fatta fulkomligt förtroende til dem.

En ljungeld har kröſſat *Roberts*: han har fått veta, at Zeland måſte lemnas, at han måſte ſkilja ſig ifrån alt hvad hans hjerta älſkar; och detta grymma ögonblick är redan för hand. Det är honom icke ſvårt, at ſtraxt ſtälla ſig ſjuk; denna nyhet måſte i ſanning hafva gifvit honom et dödligt ſlag. Chirurgen, ſom beſöker honom, finner honom uti en oro, en rörelſe, hvartil han ej kan utleta orſaken.

Men *Roberts* kommer til ſig igen: kärleken hade förſatt honom i en ſlags domning; kärleken allena

återkallar hans mod. *Roberts* undkommer, flyger til sin älskarinna, de rådslå om utvägar at dåra besättningens vaksamhet: Engelsmannen tager Zeländsk drägt, och blandar sig uti hopen, som omgaf Cooks skepp. Ändteligen hafva de Vilde tagit afsked af Européerne, deras piroger, hvaruti *Roberts* ibland dem var gömd, hafva dragit sig bort, och skeppet är utgånget ur viken.

Huru hänryckte, huru druckne af glädje äro icke våre begge älskande! — Vi få då nu lefva tillsammans! Vi hafve intet mera at frukta, ingen annan omsorg än den at älska hvarandra och vara lycklige! Min kära *Govannahe*! du skal vara mig i stället för fädernesland, vänner, slägt, alt! Dina seder, dit språk, dina föräldrar blifva mina . . . Nej, jag är icke mera Engelsman, et fosterbarn af Europa: jag är din landsman, din älskare, en annan du sjelf! — Och den unga Zeländskan? . . . hvad svar! hvad förtjusning! huru ännu mera lifliga hennes åtbörder voro! huru hela hennes själ, full af den häftigaste kärlek, utvecklade sig!

Man skulle nästan tro, at et väsende gifves, som afundas denna högsta lyckssalighet hvilken öfverskrider måttet af den lilla förnöjelse ödet velat förunna oss. Äro menniskorna ej gjorda, at länge vara lyckliga?

En af den flyktiges kammar-kamrater inställde sig på sin post, för at skåta honom. Han är bestört, at icke finna honom där. — Til äventyrs vankar han omkring på millandäcket! — Nej: han ropas, han sökes, alt förgäfves, och redan är denna nyhet anmäld hos besättningens hufvudmän, och befallning gif-

gifven at återhämta flyktingen. Man utreder en båt, laſtad med ſoldater, ſom redan klockan tu om morgonen nalkas landet. Månen lyſer dem, och en otrogen vän af *Roberts*, hvilken han förtrott hela ſin kärleks-handel, anförer dem. Förrådaren tager icke miſſe om den koja, där de begge älſkande plägade råkas. Man fan där *Roberts* i ſin djupa ſömn, på en bädd af ſammanflätade grenar och blomſter: det är ingen tvifvel, at ju hans ſjäl då var upfyld af en bild, ſom blef honom alt kärare. *Govannahe*, långt ifrån at hafva ringaſte aning om det grufliga öde ſom hotade henne, hade för några ögonblick lemnat ſin älſkare. Man bemäſtrar ſig denne olycklige, ſom kanſke i drömmen var den lyckligaſte menniſka på jorden. Han vaknar i yrſel, och tror ſig omfamna ſin älſkarinna, ſom ryckt honom ur ſömnen, för at roa ſig åt hans ſkrämſel. Han räcker henne ſina begge händer: de beläggas med bojor; *Roberts* är fånge, och man förkunnar honom ſtraff. Hvar är *Govannahe*? hvar är *Govannahe*? Deſſa enda ord undfalla denne olycklige: han vet väl, at han ſkal ſtraffas; men han känner intet mera, än den ſmärtan at förlora den unga Zeländſkan. — Ach! om I åren menniſkor, låten eder röras af mina tårar, af min ſiſta ſuck! Vänten . . . ett ögonblick . . . at jag åtminſtone ännu en gång må få ſe den ſköna, den oförlikneliga flickan! fören mig ſedan bort . . . ſläpen mit lik til båten . . . ach! jag upgifves . . . jag dör!

Han fäſtade ſig vid jorden, han fuktade den med ſina tårar och ſökte med trängtande ögon efter den ſaknade perſonen . . . Ingen medömkan: han föres med våld bort, han ſkriar, han tjuter . . . han ropar ouphörligen: *Govannahe! Govannahe!* jag får då

icke mera se dig! Et ögonblick . . . jag besvär eder! . . . at hon må emottaga mit afsked.

Åndteligen kom den unga flickan: hon har känt igen dessa klago-ljud. Hon hastar, hon flyger . . , aldrig har förtviflan yttrat sig med mera liflighet och styrka. *Roberts* gör et rop, i det han blifver sin älskarinna varse: han vil kasta sig emot henne: man sluter hans bojor hårdare. *Govannahe* utbryter i stumma ljud: hon ryter af raseri, hon vil kasta sig öfver *Roberts*, rycka honom utur soldaternas våld. Ach! hvad kan en stackars flicka? hennes köns svaghet gifver snart vika för de Europeiske Vilde. Så fören mig då bort, ropar hon i sit språk, fören mig bort! jag vil blifva eder fånge; läggen edra kedjor på mig! låten mig följa *Roberts*! til edra climater, öfveralt vil jag följa honom . . . dö med honom!

Man hörde icke hennes böner, hennes suckningar. Hon hade omfattat soldaternas knän, fuktade dem med sina tårar, uplyfte sina armar mot himmelen: man skjuter henne obarmhertigt tilbaka. Hon blottade sin barm, at af dem genomstingas; hon gör ännu några steg, och faller halfdöd på stranden. *Roberts*, som slåpades bort, fåfångt sträfvande emot öfverlågsen styrka, hade ständigt sina ögon fästade på denna rörande syn, som skulle bevekt de grymmaste barbarer. Han ser *Govannahe* upgifvas af sorg, och svimmar imellan händerna på de grymma, som åndteligen bragt honom i båten.

Han kommer til sig igen, men blott för at fatta det förtviflade beslutet, at göra sig af med et lif som är honom odrägligt. Man har den förstigheten at betaga honom alt hvad som kan tjena honom

at

at verkſtälla detta upſåt; man vakar öfver honom; man ſöker ock tröſta honom. En af beſättningens hufvudmän (Herr *Clarke*) beſöker honom, och lofvar befria honom ifrån ſtraff. — Ach! min Herre! hvad ſäger ni? det är endaſt döden ſom bör blifva min tröſt, ſedan jag är ſkild vid alt hvad ſom fäſtade mig vid lifvet. Jag vet, at jag bör ſtraffas ſom rymmare, och jag underkaſtar mig gerna det ſtraff jag förtjent; men, jag beſvär eder, befrien mig ifrån den plågan at lefva! jag väntar intet grufligare ſtraff!

Det är ſant, han kunde verkeligen anſes hafva rymt, och borde ſåledes undergå det ſtraff, ſom et ſådant brott emot krigs-ordningen medför. Hufvudmännen, mera menſklige, än ſoldaterne, beklagade honom och förlåto honom, för en kårleks ſkuld ſom har få exempel. Hvad *Govannahe* angår — ſolen var nyſs upgången och man hade ännu Nya Zeland i ſigte — ſåg man henne vilſefarande på ſtranden, tröſtlös och förvirrad ſträcka ſina armar emot ſkeppet och gifva alla tecken af den djupaſte bedröfvelſe. Efter de vildes ſed, hade hon med hvaſſa ſtenar riſlat ſig i huden på armar, ben och hela kroppen, ſå at bloden ſtrömmade omkring henne. I det ögonblicket, då ſkeppet för evigt ſkulle förſvinna utur hennes ſyn, löper hon til hafvet, at ſtörta ſig däruti. En ung Zeländare, den en händelſe förde uti hennes fjät, hinner henne och ſläpar henne tilbaka: man hörde ännu hennes ſkri, då *Roberts* ej mera blifver henne varſe: han förlorar då andra gången ſina ſinnens bruk.

Ifrån detta ögonblick beſinner ſig *Roberts* i et tillſtånd mera liknande döden än lifvet. Ankommen til England med ſina kamrater, talar han icke mera,

ſuc-

ſuckar beſtändigt och ſkyr deras ſällſkap. Det enda ord man hör af hans mun, är *Govannahe! Govannahe!* Det ſåges, at man måſte inneſluta honom i Bedlam (Dårhuſet). Känſlofulla hjertan böra deltaga uti denne olyckliges öde: men huru många åro de, ſom lida vid andras nöd? Knapt gifves något tilſtånd mera ömkansvärdt än dens, hvars hjerta ſönderſlites af den våldſammaſte af alla paſſioner: men få kunna rätt föreſtälla ſig detta tilſtånd *), emedan få åro ſom kunna älſka. Deras antal, ſom kunna hata och ſom äga illgernings-vett, är långt ſtörre; eller råttare, ſtörre delen af menniſkor är oförmögen at känna de ſtora paſſionerna; och förmodeligen är det en lycka för menſkligheten i almänhet, at ſådana ſtarka caracterer och böjelſer ſaknas. Det ſkulle vara rart, at ſe denna ſtyrka icke användas för laſten; ännu rarare, at den utfölle til dygdens fördel. Är menniſkan född til ondt, och månne det goda är henne främmande?

V.

*) Utgifvaren af *Cooks* tredje Reſa år däruppå ſjelf et exempel. Han gör vid denna händelſe den kalla anmärkningen och ſom tydeligen beviſar en briſt på känſla och ſjäl, ſvår at öfvervinna: "Man ſkulle icke hafva trott, at en Engelſk matros och en Zeländſka kunde blanda ſå mycken och ädel ömhet i deras ſkilsmäſſa": det vil ſåga, at blott en Lord och en Lady förſtå at älſka, och at man bör hafva tagit Doctors-hatten i Cambridge eller Oxford, för at känna kärleken. "Man träffar, kan hända, blott i Romaner en ſå öm och liflig paſſion". Det är dvärgarnes ſpråk, når man ſäger dem, at det gifves Jättar: för at undvika en jämförelſe, ſom dräper deras egenkärlek, ſvara de: *Det är icke naturligt, det kan icke gifvas Jättar.* Uſle dödlige!... hvilken ſvaghet! hvilken fafänga!

V.

GERMANICUS.

ODE.

(I anledning af Taciti Annaler).

DEN ſtolta eken lik, ſom himlens granſkap ſöker
Och enſam härlig ſtår uti en rymlig park,
Där låga buſkars ris ſig vid des rötter kröker
Och duglöſt vidgar ſin kring en beſvärad mark,
Germanicus! din åra hinner
Fördubblad höjd ibland din ſamtids blygd.
I Romerſkt blod ſom hos dig rinner,
Du enſam når en Romerſk dygd.

DIN börd, den fäders namn och hjeltars bilder *) prydde,
Båd' Roms och Verldens ſyn omkring din vagga drog.
En faders helga ſtoft dig dryga pligter tydde;
At värdigt fylla dem, var vanlig dygd ej nog.
De härar *Druſi* ſtoft omgifva **),
Det altare hans minne helgadt är,
Förkunna dig hvad du bör blifva:
Och du blir mer än man begär.

BLAND

*) *Imagines.* Han ſjelf var af familjen *Claudia*. Hans mor var *Marci Antonii* dotter och *Auguſti* ſyſter-dotter.

**) En grafvärd var upreſt åt *Druſus* vid Rhenſtrömmen, hvarömkring Romerſke Legionerne, til åminnelſe af ſin tappre anförare länge höllo årliga krigs-öfningar. Man hade ock där bygt et altare til hans dyrkan.

BLAND vålluſters förſåt och bland den falſka ſkara,
Som ſmickrets ſöta gift på hala läppar för;
I ſjelfva åldrens vår förſtår du at förvara
De feders ådla helgd, ſom til en hjelte hör:
Din ſpåda dygd få ſtadgad lyſer,
Så ålſkansvård den redan viſar ſig,
At laſten för din åſyn ryſer
Och afund ſvår dig evigt krig *).

KNAPT ut på ſegrens ban dig åran höres kalla;
Förrån hon årnar dig en mera ſällſynt ſkatt.
Du Legioner ſer för dina fötter falla
Och bjuda dig den thron där ſig din ovän ſatt **).
Men i din dygd du åger mera:
Du deras bön dem afflår med förakt,
Mer ſtor at öfver dig regera,
Än at beſitja verldens magt.

MOT deras trågna nit en ådel eld dig tänder:
Dit ſvård, din fiends ſkråck och foſterlandets hopp,
Med vreden i din blick du mot dit hjerta vänder
Och fruktansvård din röſt til håren höjer op:
"Se här det bröſt er djerfhet ſårar!
"I kråft mit blod, få ſnart I kråft et brott".
Med möda ryckte man bland tårar
Din hand från ſvärdet redan blott.

I ſpet-

*) *Tiberius* fruktade honom nåſtan ifrån barndomen.
**) *Tiberius.*

I ſpetſen för den Här, din dygd til lydnad trugat,
På Rhens och Elbens ſtrand du flôſar hjelte-rôn.
Bland raſka folk ſom ſig för oket aldrig bugat
Tropheér reſas up til dina bragders lôn.
Men ſtriden ſjelf din mildhet priſar:
Du ſparſam år med ſâmſta ſlafvens blod;
Du de förtrycktas ôde liſar
Och rörs af deras tårars flod.

Hvad ädel ômhets drift dig til de fält ledſagar,
Som *Vari* nederlag med nakna ben betäckt?
Du dödens tempel ſer: och krigets biſtra lagar
Bedrôfva den hvars bröſt des faror ej förſkräckt.
En helig plikt din ſorg hugſvalar;
Din dyra hand mot landsmåns aſka huld
Dem med en offrad mull betalar
En vägrad och beklaglig ſkuld *).

Är du väl mera ſtor, når ſtadd i ſegrens ſkôte,
På Ceſars hâtſka vink du lägger vapnen ner **),
Ell' når dig hela Rom med dyrkan går til môte
Och moget majeſtät i unga blickar ſer?
Omkring din vagn förſamladt ſirar
Et tjuſadt folk ſin egen glädje-feſt.
Af all den pragt triumphen ſirar
Du ſjelf är hvad den pryder meſt.

*) *Germanicus* begynte ſjelf denna begrafnings-act, I Se- och kaſtade med egen hand förſta torfvan ôfver deſſa bedrôfliga lemningar.

**) Det är bekant, at *Tiberius*, af nedrig afundſjuka, aterkallade *Germanicus*, innan han fulländat at underkufva Germanerne, men beviljade honom ändå triumphen.

I Segervinnarns krans Apollos lagrar blanda
Sit menlôfa behag. Du ſkalders lyra rör.
Han gillar dina ſlag; och Ciceroners anda
Så mågtig ſom din arm din ljufva ſtämma gör.
Dit ſnille med et lika vålde
I ſkilda vårf förklaradt kåns igen.
Så *Hercules*, ſom hydran fålde,
Var ock de ômma Muſers vân *).

MEN redan din förtjenſt en ſvartſjuk faſa yrkar
Uti Tyrannens bröſt: han med ſin fega hand
Dig rycker från det folk ſom dig i famnen dyrkar
Bland nya ſtormars ſvall på Orientens ſtrand.
Du ſegren för utmed din ſida,
Råttrådighet och fred i dina ſpår;
Och folkſlag med hvarandra ſtrida,
Hvem meſt dig kårlek ytra får.

VID hvart af dina ſteg det lônſka agget hâpnar:
Des anfall uppenbart omſider vânta dig.
Det *Piſos* ſvârta ſjâl med ſina ormar vâpnar;
Han djerf och hotefull ſin hôfding bjuder krig.
En retad väg hans ilſka hâmnar:
Bland ſtôtta vrak han âr des uſla rof.
Du handen til hans râddning lemnar
Och ger din ovân vânſkaps-prof **).

FÖR-

*) *Hercules Muſagetes*. *Germanicus* hade med framgång ôfvat både Poeſie och Vältalighet; hvarföre efter hans död hans bröſtbild fick rum ibland berômde Auctorers i Senatens Sal.

**) *Cn. Piſo*, Gouverneur af Syrien och af *Tiberius* utſedd at hindra Germanicus i ſin expedition til

FÖRBITTRAD af en dygd, den han ej kan förlåta,
Han för et frälsadt lif dig skänker gift til' lön.
Du dör — Han ser med fröjd hur millioner gråta
Och storma Gudars hus som gåckat deras bön *).
Det icke är et folk som klagar,
Det är en verld, förtviflad, utom sig,
Som ifras öfver ödets lagar
Och fåfängt återfordrar dig.

O! jämmerfulla dag, når *Agrippina* lände
Til fosterbygdens strand och urnan med sig för!
Et modfäldt skockadt folk til henne ögat vänder
Och djupa suckars förl des stumma helsning gör.
Den förgsna skatt som hon förvarar
Gör smärtan ny i deras klämda bröst;
Och hvarje anlete förklarar
En själ, som hennes, utan tröst.

O ärefulla sorg! du är den enda heder,
Som aldrig lastens våld från dygden röfvat har.
Man offer en tyran med tvungen hand bereder,
Men glädjen vid hans grift hans blygd gör uppenbar.
När du en dödlig vitsord gifver:
Han dygdig var, hans lif var altför kort;
Hans namn så dyrt och heligt blifver,
At det kan aldrig glömmas bort.

MEN

Orienten, led skeppsbrott vid Rhodus, hvarvid han omkommit, om ej *Germanicus* räddat honom, mot hvilken han redan uppenbarligen visat sin fiendskap.

*) Sorgen vid hans död i Antiochia var så häftig, at folket kastade stenar mot templen och bröto ned

MEN når din ſtrida flod en Furſtes ſtoft begjuter,
Som purpurn redan rått til verldens minne gaf,
Han ſin odödlighet af dig förådlad njuter
Och marmorn helgad blir, ſom blänker på hans graf.
Den krans kring hjeltars hjeſſa knytes
Af deras tid du evig glans beſkår:
Hvart blad uti en ſtjerna bytes,
Som jorden årans koſa lår.

VI.

UTUR FRAML. CANCELLISTENS I KONGL. RIKS-ARCHIVUM, OLOF RUDBECKS EFTERLEMNADE SKRIFTER *).

I.

Saga.

DET var en borgerlig Matrona,
Som left det båſta af ſin verld,
Och ſom hvad åldren kallar flård
Ej nänſin lårt hos ungdom ſkona.
Hos henne föddes up, i ſtörſta enſlighet,
En flicka, täck och ung, men flyktig ſom et våder.
Ach hvilket tvång! ach hvad förtret!
Här vankas intet bjåfs och inga granna kläder,
Men läxor, läxor! . . . Himlen vet!
En mängd af gamla Kyrko-fäder

På

altaren. De fleſte Öſterländſke Prinſar, både fiender och bundsförvanter, anlade ſorg.

*) Uti *Sv. Parnaſſen* för förl. år har jag haft tilfälle at meddela tvenne dittils otryckta Sagor af denne

På flickans nattduks-bord man fant,
Där ſpeglen, liten ſom en ſlant,
Låg gömd bland tunga band af pergament och läder.
Af detta lilla glas (ſom ryktet ſäga vil)
Hon likväl mera lärt än af de helga männer.
At hon är ſkön, hon förſt med glädje känner,
Och ſe'n at ſkönhet plär ge vänner,
Och ſe'n hvad vänner duga til.
"När Himlen, ſäger hon, behagar kalla Mamma,
"Farväl mit ſtängda rum, farväl min enſlighet!
"Då blir min lefnad ej den ſamma . . .
"Men hur han blir, jag ſjelf ej ännu vet.
"Likväl på mängen bal, jag tror, man lär mig finna,
"Och där kring mig hvad ſammanlopp
"Af unga ſvenners brydda tropp! . . .
"Ja, trogna ſpegel, ja, du ger mig ſäkert hopp,
"At

Skaldens hand (ſid. 173 ſamt 286 — 288), och utförligen recenſerat hans då nyſs af trycket utkomne *Neri*, en liten Comiſk Hjelte-digt i tre Sänger (ſid. 204 — 208). Genom hans äfven vittre Faders, Vice-Preſidenten och Riddaren af Kongl. Nordſtj. Orden Hr. *Joh. Olof Rudbecks* benägenhet, får jag nu meddela flere af denne, lika med en ung *Tilas*, i förtid bortryckte Skaldens ännu til ſtörre delen outgifne ſtrö-ſkrifter. Han var född i Stockholm den 8 Dec. 1750. Hans förſta ungdom utmärktes redan af mycken qvickhet och en ovanlig omdömes-gåfva. Et ſådant ſnille kunde icke dröja länge at utvidga ſpheren af ſina kunſkaper. Grekiſka, Romerſka och Svenſka Hiſtorien med därtil hörande Antiqviteter ägde han ſnart fulkomligen; och hvad Språken beträffar, var det hans medfödda hug för Poeſie, ſom ſkaffade honom deſſa lärdomens nycklar. Han lärde dem ej med annat vilkor, än at få begynna med Poeterna, och kom ſå-

"At mången ungkarls hjerta vinna" —
Här ſtötes dörren op. Tänk hennes ſiſta ord
Ha gummans öron rört! . . . Des dunkla ögon brinna:
"Hvad tal jag hör? Är du förgjord?
"At mången ungkarls hjerta vinna! . . .

"Såg

ledes i beſittning af Latinen, Franſyſkan, Italienſkan, Engelſkan och äfven Tyſkan. Uti gamla Götiſkan hade han gjort ſig ſå väl bevandrad, at han började et *Utkaſt om de äldſte Nordiſke Poeterne* och hade gjort åtſkilliga artiga uptäckter om deras Skalde-lära, dem han äfven uplyſte med imitationer på vårt nu varande ſpråk, då döden afbröt detta vackra arbete. Utom några andra ſtycken i hunden ſtil, där han härmat Svenſke Argus, åro hans öfriga arbeten idel prof af en lyckligen odlad ſkalde-gåfva. Munterhet och ſtyrka utgöra caracteren däraf. Hans läroſpån, vid 17 års ålder, och tillika hans förnämſta arbete, är den bekante *Boråſiaden*, en Comiſk Hjelte-dikt i fyra Sånger, ſom utkom från Kongl. Tryckeriet 1776. Denna, jämte hans redan nämde *Neri* ſamt en väl träffad öfverſättning af Voltaires *Mahomet*, ſiſta frukten af detta ſnille, utgöra antalet af hans ſtörre arbeten: alt det öfriga är ſtrö-ſkrifter, merändels qvicka, glada och väl tänkta. Han dog d. 23 Mart. 1777: var då Cancelliſt uti Kongl. Riks-Archivum, och har ſåſom Ledamot af vittra Sälſkapet Utile Dulci blifvit ihogkommen med et Åminnelſe-Tal, författadt af Kongl. Secreteraren ſamt Cancelliſten vid Kongl. Antiquitets-Archivum, Hr. *Fred. Conr. Broman*, tryckt förl. år i Kongl. Tryckeriet, hvareſt flere underråttelſer om denne för Vitterheten märkeligen och af Vänner ömt ſaknade Skald kunna hämtas. Såſom en af dem är det mig en kär pligt och en hugnad, at härmed bidraga til hans minnes förvarande. Tvenne ting bör jag dock förut erinra, nemligen: at en god del af hans ſmärre arbeten ſakna ſiſta polituren; och at de närvarande åro de enda jag hittils ägt tilfälle at uttaga.

"Såg ſtraxt, hvad ſå dig omvändt har?
"Förr ſkal min vrede ſig ej ſtilla —
"Jo juſt den hår", var flickans ſvar,
Som lade fram en gammal Tyſk Poſtilla.

2.

Elegie.

En Bacchi foſterſon och ſlarfvig favorit,
Som med beryktadt ſvalg och outſläckligt nit
Nu redan gränåd var inunder Gudens fana,
Och ſöp ej blott för luſt, men ock af gammal vana,
Den ſtore *Fredman* ſjelf, ſå känd i våra dar,
Då ingen ſlant var mer uti hans byx-ſäck qvar,
Då han förnekad var at mer på borgen taga
Och redan åtta dar måſt gå med nykter maga,
Förtviflad, ångflig, arg och törſtig på en gång
Sång han med roſslig röſt en ſådan ſvane-ſång.

Då klockan nio ſlagit har
Och mörkret öfverſkygger verlden;
Då månens ljus förſilfrar fjärden
Och lyktor tindra där och hvar:
Då går jag bort, där lifvets glädje finnes;
Ledd af en ljuflig drift, af vanan, jag ej minnes,
At jag ej har en ſtyfver mer
Och at *Radon* på borgen aldrig ger.

Jag ſtiger in, all oro platt förglömmer.
Slå i — det ſker — Men pengar förſt — Nå, nå!
Credit, min bror! — Nej, ingen droppa då.
En an' går fram, betalar, glaſet tömmer,
Och jag får där med brända läppar ſtå.

MIT mod flyr bort, jag ſuckar, klagar:
Jag år ju hår meſt alla dagar!
Bror vål en ſup mig gratis ger? —
Å hut! — Förſkråckt jag til en an' mig lagar;
Men fåfångt jag bäd' *Glock* och *Nyſtröm* ber:
I nödens tid ſins inga vånner mer.

MIT öde kallar mig . . . jag kan ej undanvika.
Nu då vår himmel fågs med ſvårta ſkyar täckt,
Då uti gaffel-gränd' hvar enda dank var ſlåckt
Och min förtviflans höjd med nattens mörker lika;
Jag då med håpen ſyn en ångflig vålnad fan:
Kom, *Fredman!* ſade han: jag följer med, jag båfvar,
För ögat jämt den biſtra ſkugga ſvåfvar,
Tils vid en krog-dörr den förſvan.

MIT öde kallar mig — Farvål, I mine Vånner!
Jag ej mot er den minſta ilſka känner,
Faſt til min död er njugghet varit ſkål.
Ja långt ifrån at agg mot eder båra,
Så önſkar jag, er ödet må beſkåra,
At I må allihop få ſupa er ihjål.

FAR, rånſten, vål! ſom med din tjocka bölja
Så mången gång fått mina leder ſköljа,
Då du med ſqvalp mig tagit i din famn;
Ach! når härnåſt, ſom det vål ſnart tör hända,
En trogen bror i dig drar öfverända,
Så forla ſakta fram mit öfverblefna namn.

Du

Du kåra krog farvål! — här qvåfves mål och röst,
Af ömhet mina tårar rinna —
Skal fyrti-åra fröjd då ſom en rök förſvinna.
Som du mig ſkänkt, i alla qval min tröſt! —
Ach, ſnart ſkal jag de vålnars antal öka,
Som jämt och ſamt kring dina knutar ſpöka!

HVART flyr jag hän? hvart ragla mina ſteg?
Ån til en krog?... ja fritt! jag må mit lif där ſluta.
Dock nej... at ſe alt godt och ingen ting få njuta,
Fördubblar blott mit qval. — Men, *Fredman!* är du feg?
Hvad kan dit hjerta ſå förſlappa?
Blygs til at dö af törſt; här fins ju rep och ſtål?
Och vil du lifvet ån med ſtörre heder tappa,
Bryt nacken i en kållar-trappa,
Ell' qvåf dig i en brånvins-ſkål...
Då ſkal min torra, tyſta anda
Den oſkattbara fågnad ha,
At ſig med brånvins-ångan blanda
Och jag min ſiſta ſuck med vålluſt ändtlig dra.

FARVÅL! farvål! jag dödens ankomſt känner,
Som lik en eld i hals och mage bränner...
At endaſt dö, är det ej illa nog?
Men torſtig dö!... ach! ach! jag ville gerna miſta
Båd kyrk-gård, graf-plats, ſvepning, bår och kiſta,
Om jag blott fick en ſup nu förr'n jag dog!

3.

Brud-skrift.

VI ASTRILD, alla nöjens Vän
Och Kung för alla bröst som picka
Vid åsyn af en vacker flicka
Ell' af en hurtig ungersvän,
Prins öfver alt som menskja heter
Från femton år til femtio,
Envåldig öfver luftbarheter,
Bal, Opera och all slags ro,
I Stockholm mågtig som i Hjo
Och uti Hjo som i Versaillen,
En myndig Herre i Seraljen
Och mer än Mufti vård at tro,
En Uphofsman til Serenader
Til Pickenicker, Maskerader,
Och alla nya moders Fader
Som at behaga affigt ha
Et cetera, et cetera.

SOM det Oss tilhör at belöna
Hvem af förtjenster utmärkt är,
Om den nu stubb ibland de sköna
Ell' ibland manfolk vårja bär;
Och som Vi sett af tusen rön,
At då mest främjas almänt båsta,
När lika dygd hos olikt kön
Vi lete hop at sammanfästa;

Alt

Altså Vi nådigt pröfve skål,
Den långa, trogna tjenst at löna
Hvarmed sig utmärkt hos de Sköna
Ofs ålskelig Herr *Gabriel*,
Och vele honom des benåda
Med Fröken *Maja Lisas* hand.
Hvem helst Vårt Öpna Bref får skåda,
Skal kunnigt bli, at dessa båda
Vi fast med ouplösligt band;
Och åga de nu til hvarandra
En exclusive rättighet:
Om någon djerfves sådant klandra,
Vår onåd och sit straff han vet.
Härmedelst åfven Vi förklara
Til alla nöjens lätta skara
Til Skämtan, Lekar, Lust och Fröjd,
Som ständigt kring Vår Thron plå vara,
At de Vårt nya par förswara
För all slags oro, all slags fara
Och göra deras sällhets höjd.

Det hvar och en som vederbör
Har hörsamt sig at efterrätta.
Vårt namn, som detta kraftigt gör,
Och Vårt signet vi undersåtta.

Astrild.

Frankich von Herzenschmerz.

4.

Under en Sjukdom.

AF Vitterhet jag afſked tager.
Min Doctor var på ſtunden hår
Och ſvor, at jag ſå blek och mager
Af Skald-gudinnans ſålſkap år:
Om helſan ſkal å nyo ſtårkas,
Så bör ſom högſt förderfligt mårkas
At ſkrifva vers och åta ſalt.
De Medicinſke Faculteter
Utvidga ſina hårligheter
Och göra lagar nu i alt.

MEN hvad! ... jag fruktar brottflig vara,
Juſt då jag trodde lyda meſt.
Då ena handen brôt ſin ſnara,
Har hon ſig om den andra fåſt.
Vålan! at mig från ſkadan frälſa,
Som deſſa rim gjort på min helſa
Kan en decoct ju lagas til?
Herr Doctor! låt mig ſtrophen fylla,
Se'n ſkal för vers mig ingen ſkylla,
Förr'n jag blir åter mönſtergill.

5.

Epigram.

Man ofta åt mig lett
Af alla krafter,
När man min runda nåſa ſett,
Så ſvåld, ſå röd af Bacchi ſafter.

I har

I harmen blef jag Frôjas vän.
Hon täcktes mig til Doctor ſkicka
En Stockholms-flicka:
Nu af min ſtora hos år ingen ting igen.

VII.

ORDENS-VURMEN.

En Comedie, i tre Acter, förſta gången upförd på nya Svenſka Theatren i Stockholm d. 5 Februarii 1785 *). Tryckt i Kongl. Tryckeriet på 64 ſid. i 4. Författaren, Hof-Junkaren och Kongl. Secreteraren Hr. *Guſt. Paykull*, ſom förut gifvit oſs en Tragedie, kallad *Domald*, och har et annat dylikt arbete under händer, har tilegnat Kongl. Maj:ts Öfverſte-Kammar-Junkare m. m. Herr Baron *Guſt. Armfeldt*, detta ſit förſta Comiſka förſök. Tilegnelſen år kort och förtjenar anföras:

Ni, ſom faſtän ibland de Stora,
Likväl den rara lyckan nätt
At ej et ögonblick den munterhet förlora,
Som år ſå ſällan deras lott;
Ni, ſom den ſatſen aldrig lärde,
At nöjet ſkadar rikens väl,
Och at det vackert år at gäſpa ſig ihjäl,
Om man vil viſa rätt ſit värde;

Ni,

*) Så ſäger Titeln. Men hvarföre hon dock ej blef upförd, år en omſtändighet, ſom ej angår Vitterheten, och vil man därföre nöja ſig med at blott framlägga des innehäll, utan at våga någon ſlags anmärkning.

Ni, som från tidens fördom fri,
Förenar både smak och snille
Och vore Molière om ni ville:
Er egnas denna Comedie.

Icke utan fägnad emottager Svenske Vitterhetsälskaren denna första versificerade Svenska Comedie, som höjer sig öfver det platta gyckleriet, som hittils vanhedrat vår Comiska Theater. Näst Dalins *Afundsjuke* är det ock den första af trycket utgifna med caracterer och inhemsk tillämpning. Men nu til saken eller *Ordens-Vurmen*.

FÖRSTE ACTEN. Theatern föreställer en Sal uti *Silvanders*, en altid af Ordens-saker sysselsatt Handlandes hus. Han har en dotter, som heter *Celinde*. *Starell*, en med henne förlofvad Officerare, och som nyss kommit til Stockholm ifrån sin exercis, vil göra henne et besök, men visas tilbaka af hennes Kammar-jungfru *Lisette*, efter han ej känner lösen. Han mutar henne, at få upplösning på denna gåta. Hon ser på penningarna, utan at taga dem.

Det skada är, min själ! at han ej lösen vet.

Hon låter dock beveka sig, men är mycket rädd, at någon kan höra deras samtal. Därtil är väl ingen anledning, men hon följer sin herres exempel.

Man af *Silvander* här et ord kan fällan få,
Förr än han ganska väl har genomsökt hvar vrå,
Och uti altaret hvar låda hunnit tömma.

Altaret? — så heter nu et bord som står uti salen. *Starell* tror, at hela huset blifvit förryckt. Han får nu af *Lisette* veta sammanhanget.

Hör

Hör då, i detta hus hur man ſit vett förſpiller.
Silvander drucken är af bara Ordens-griller.
Et ſällſkap, lika klokt, ſom han til vänner ſökt,
Des yrſta dag från dag alt mer och mer förökt.
Här aldrig en minut man Ordens-ſtilen glömmer,
Och blott på Ordens vis man tänker, talar, drömmer,
Nu ſnart de ſamlas hit, och man mig ſträngt befalt,
Från denna ſlutna Loge at uteſtånga alt
Som intet löſen vet . . .

Han får vidare veta, at en vid namn *Tritheme* är upholvet til denna galenſkap; at *Silvander*, ſom finner denne konſtmakaren lik en ängel,

Som ſkickas til vår hjelp, faſt ingen veta får,
Från hvilket rum han är och til hvad rum han går,

förtjuſt af hans cabaliſtiſka grål, på fyra veckors tid ej ſett ſit Contor; at han i går faſtat och i natt legat på bara halm, för at bereda ſig til den helgedom, ſom ſkal firas i dag; at han, för närvarande ſtund, ſitter inneſluten i ſit Cabinet,

Och höljd af Ordens-band med möda räknat nu
En myſtiſk jämlikhet imellan tre och ſju.
En Bibel, helt Hebreiſk, vid ſidan preſenteras
Och bordet rundt omkring af död-ſkallar orneras,

hvilka, efter *Trithemes* föregifvande, ſkola uplyfta hans ſjäl ifrån det jordiſka. *Starell* frågar, om ock *Celinde* är intagen af detta raſeri, om hon förglömt ſin fäſtman? Det har hon ej . . . men frukta en rival, ſäger *Liſette*, ſom redan mycket vunnit emot er hos gubben. Rivalen är *Tritheme* ſjelf. *Starell*, förargad,

gad, måſte nu gå bort, utan at ſe *Celinde*, men får dock löfte at blifva anmäld, ſå ſnart Ordens-narrarna hunnit förſamla ſig: *Liſette* kan desförinnan icke ſkilja ſig ifrån Logen. Han går; men det faller honom ännu en fråga in:

Vid denna galenſkap, hur kommer til at du,
Från ingen ſamling ſtängd, får öpen tilgång vinna?

LISETTE.

Jag därtil äger rätt, jag är Vaktmåſtarinna.

STARELL.

Vaktmåſtarinna! ſkönt! jag hör, och lemnar dig.

Silvander, utanföre, ropar Liſette! och blifver däruppå inſläppt. Hvilken förſeelſe af Ordens Vaktmåſtarinna! Jag ſkal låra dig, ſäger *Silvander* förifrad,

At ſläppa någon in och löſen ej begära;
Jag må förgås af harm.

LISETTE.

Ach! Herre, fatta tröſt,
Jag kände ju Herrns band och kände ju Herrns röſt.

SILVANDER.

Så! har hin håle då ej kunnat ſig förſkapa,
Och låna mina band, och röſten efterapa.
Tritheme har ofta ſagt; m. m.

Tritheme kommer nu ſjelf, och *Liſette* är varſammare. Han ſlipper ej in på ſit blotta namn. *Man för den ondas liſt kan aldrig ſåker vara*, ſäger *Liſette*, och begär löſen. — *Chamor.* — Hon öpnar:

Nu lär jag ſlippa ſtryk, det är en ägta bror.

Li-

Liſette aftråder, til des högſta graden hunnit firas. Och nu yppar *Tritheme* för *Silvander* ſit högmål, ſom ſkal låtſa vara, at genom en ny Ordens inſtiftande göra *Silvander* odödlig, men begår dårföre hans dotter i belöning. *Silvander*, förtjuſt af en ſådan åra, förſäkrar honom dårom, ſedan han dock beklagat ſig, at han redan bortlofvat henne til en annan. Men hvari beſtår nu den nya Orden? Jo, at ſluteligen inledas i de ſublimaſte kunſkaper, ſåſom at uttyda drömmar, at göra guld, at punktera, at framkalla andar, och dylikt mera. För öfrigt, ſäger *Tritheme*, ſkal Ordens föremål blott blifva hiſtoriſkt. Det är Åſnan, ſom talade med Bileam i Bethel, ſom här får den åran at tjena til grund.

Ni låg i natt på halm, det pekade hårpå,
Ty åſnan vanligen har hvilat uppå ſtrå.
Vår löſen ſkal *Chamor*, på Svenſka *Åſna* blifva,
Och Orden vil jag namn af *Chamoriter* gifva,
Den högſta Ordens-grad til Åſnor dubbas ſkal,
Vår Chef blir *Bileam* och Logen heter *Stall*.

SILVANDER.

Charmant! det ämne ger til vackra receptioner.
När få vi hålla Stall? och hvad decorationer?

Tritheme framtager utur et ſkåp en ſtor piſka och några ok, den förra til cordon åt Chefen, de ſenare at diſtingvera högſta graden. *Silvander* faller i en djupſinnig förundran. Några vänner väntas, hvilka *Tritheme* ſtraxt vil uphöja til Åſnor, dock at denna diſpenſe af prófvo-tid, hvilken deſſe vänner ſynas förtjena, ſedan aldrig må tjena til efterſyn.

Jag vil at hvar och en, faſtän af rang och bord,
Skal genom grader blott til Åſna blifva förd.

De

De väntade bröderne komma. De aflägga sin tyst-hets-ed, och, til ännu mera visshet, bejaka denna föreställning af *Tritheme*:

Önsken I er ock, om dessa löften brytas,
At alt ert Ordens-ljus i mörker måtte bytas;
At ingen ängel mer er stämning höra må,
Men satans mörka hår blott lysna däruppå;
At i calculers djup ni er må fåfängt dränka,
Och sist er alchymie allenast aska skänka:

hvaruppå den högtidligt narraktiga receptionen följer. På *Trithemes* befallning, som til en början sjelf företräder Bileams ställe, kasta sig alle på händerna med ryggarna til Ordföranden. Han anropar Gabriel, löser up piskan, och ger dem hvardera sin hugg-smäll:

Förtjente Åsnor blifven:

hvarefter han omfamnar dem och hänger på dem oken. Nu är dubbningen gjord, och det ljus, som åtföljer denna höga grad, kan ej längre döljas.

Man känner ganska väl, hur uti fordna dar
Med Prästen *Bileam* en Åsna talat har:
Ej denna stora man så tillfyllest under glömde,
Men alt hvad åsnan sagt uti en Orden gömde,
Och detta tillskap namn af *Chamoriter* gaf.
Då sedan åsnan dog, precis på hennes graf
Han bygga lät et Stall at bröderna församla;
Men at i oviss het ej någon skulle famla,
Han också löfen gaf åt hvarje ägta bror,
Och det blef Åsnans namn, på Judiska *Chamor*.

Den-

Denne Orden, som i flere tusende år hvilat, har nu *Tritheme* det lyckliga infallet at upväcka, och nöjd med den åran, utnämner han *Silvander* til Ordens Chef, i det han hänger på honom piskan, sägande:

Jag på så värdig rygg min piska gerna ser.

Silvander borde nu, som han säger, med et tal prisa så mycken godhet, och lägga sit nit inför bröderne å daga; men det nya upgångna ljuset fordrar en stilla betraktelse-stund, hvarföre han stampar fyra gånger, eller *sparkar en qvadrat at åter Stallet sluta. Tritheme* påminner i hemlighet *Silvander* om sit löfte: och härmed slutas förste Acten.

ANDRE ACTEN. *Starell* träffar sin älskade *Celinde*, och finner henne beständig. Han kan dock ej bärga sin harm öfver *Silvanders* förblindelse, hvilken *Celinde* vil härleda ifrån någon trolldomsmagt å *Trithemes* sida. Nej, svarar *Starell*,

Vår syn förblindas lätt, då själen först är svag.

Det är *Silvanders* lott. Det gifs menniskor, som utan mod eller styrka at forska efter tingens orsaker, famla efter skuggor och söka genom blåndverk skaffa sig et namn;

Ty också dåren själf vil ej förgåten bli.

En tid har varit, då vidskepelsens och dumhetens tröcken öfverhöljde hela jorden. Men den tiden flydde, man vågade tänka, sanningens dag förskingrade skuggorna:

Då först i Ordnars djup och under tystnans magt
Sig dårskap bygde vårn mot löje och förakt,

Dår ån hon tid från tid förſtåndets rått beſtrider,
Och för de ſvagas ſyn ſin förra villa ſprider.

Starells ifver emot deſſa inråttningar går ånnu långre. Han vil rådda *Silvander* utur deſſa mörka irrgångar: til den åndan vil han viſa honom:

Hur hela Staters lugn af Ordnar ſtöras kan,
Ur deſſa mörka bo hvad villor kunna ſpridas
Och under tyſthets ed hvad grymma bojor ſmidas...

Åndteligen kommer *Silvander*, med hvilken *Starell* nu lemnas allena. *Silvander* utan at blifva honom varſe, kaſtar ſig på en ſtol framför et bord, dår han tar up några papper och börjar råkna. Han vil neml. ſe, genom hvad nombres kraft åſnan talat. Fyra tyckes hafva goda ſkål för ſig: elementerne åro fyra, och det år ju genom deras blanning ſom alting på jorden ſker . . . Men hvarföre har då aldrig ſén någon åſna af ſamma kraft talat? Ån ſju? . . . det år et heligt tal: genom ſju kånner man andarnes kraft . . . månne det icke varit åſnans nombre? — *Starell* uthårdar ej längre at afhöra detta ſublima ſjolleri. Han går fram och helſar på *Silvander*. — O Gud! jag år förrådd! ropar *Silvander*, ſom ſtiger med håftighet up, ſlår ihop händerna och ſpringer emot *Starell*. Ni har hört min calcul! ni måſte blifva Chamorit, för at dölja denna hemlighet. — Men hvad nytta medföra då deſſa ſamfund? — Man får dår låra at framkalla döda, at belvårja andar, at genom ziffrors kraft utleta ſit öde, at vinna på Nummer-lotteri, at göra guld. — Hårlig kunſkap! Jag har altid dårom haft det begrepet, låger *Starell*,

At den ſom dummaſt år, blir ſnaraſt högt uplyſt.

Han

Han yppar nu sit ärende, som är at få göra slut på det tilämnade giftermålet: och nu först känner *Silvander* igen *Starell*! Men hvad *Celinde* angår, kännes han icke mera vid sina gamla löften. — Hvad skål? — De förvaras i Chamoriterna . . . Med et ord: *Silvander* och *Starell* skiljas ovänner; den senare i det beslutet at aldrig öfvergifva *Celinde*, den förre, at icke gifva henne åt någon annan än *Tritheme*. *Celinde* kommer. Hon underrättas om detta beslut. Hon kallar det sin dödsdom.

När dödde väl så lätt en flicka som fick giftas?

säger *Silvander*. Men *Celinde* yttrar så mycken afsky för *Tritheme*, och gör sin far så rörande föreställningar, at han finner sig utur stånd at tvinga henne. Hon går bort, för at undfly *Tritheme*s ankomst. *Silvander* gifver denne sin vän med smärta tillkänna, at han ej kan öfvertala sin dotter. *Tritheme* låtsar bli ond och hotar, at med alla de utlofvade härliga kunskaperna på en gång öfvergifva honom. I det han vill gå, vänder han sig om, och säger at en ande visade sig, som förkunnade, at *Silvander*s brott skal straffas af de döde. *Silvander* tager honom på orden, och ber at hans dotter måtte få se denne ande, så skulle hon strax gifva *Tritheme* handen. *Tritheme*, något förvirrad af denna propositions, och under förevändning, at Evas kön ej har rätt til slika syner, frågar ändteligen, om *Silvander* sjelf har styrka därtil? Han låter nu den halft nyfikne och halft bäfvande *Silvander* falla tre gånger på knä mot öster, med händerna i kors för ögonen, och kallar däruppå fram andan, den han sjelf låtsar se. *Silvander* tillsäges at lägga händerna i kors på hjertat, för at äfven se . . . Han ser intet! *Tritheme* låtsar falla i största beslört-

ning, och finner uti *Silvander* en misdådare, en förkastad, den andarne sky. Han förföker dock ännu en gång, tar up utur fickan en hufvudskål, håller den för *Silvanders* ögon, slår däruppå tre slag, och uträttar ändteligen med alla dessa uptåg, at *Silvander*, af ångest och en uprörd inbildningskraft mer och mer förvirrad ändteligen tycker sig se något, och vil svimma af förskräckelse. *Tritheme* skickar då andan tilbaka.

Vålan! hur vil ni nu *Celindes* öde skifta?

SILVANDER.

Jag henne vil med er i ögonblicket gifta. —
I min förvirring stadd jag intet göra kan;
Men ni, som innan kort skal bli *Celindes* man,
Befall uti mit hus, at alt til bröllop lagas.

TRITHEME (*sakta i det han går*).

Jag lyder. Han är född at prejas och bedragas.

Han är det, stackars *Silvander*! Begripen i sina calculer öfver detta högmål, hör han något buller ... Aj, det är vist en hamn! ... Han faller på knå, och gör bön emot den förmente anden. *Celinde* kommer. — Hå! var det bara du? ... *Celinde* har mött *Tritheme*, som med myndighet förklarat henne i fadrens namn, at hon i denna dag skal gifta sig med honom. Hvad betyder alt detta? frågar hon — Beslutet är oryggeligt, och *Silvander* lemnar henne förtvifflad. *Lisette* inkommer. Hon tröstar *Celinde* därmed, at *Starell* i detta ögonblick upsöker *Tritheme*, och ärnar med en duktig påk *hans Ordens-axlar smörja*, för at befria henne.

En bof förtjenar ej at annorlunda råttas.

TRED-

TREDJE ACTEN. Theatren föreſtåller ytre delen af ſalen, afſkild från den inre genom en förlåt. *Starell* berättar för *Celinde*, at han i *Tritheme* igenkänt en undkommen ſpitsbof.

Det var i Götheborg, ſom han för fyra år
Från liderlig Student begynte kamma här,
Från Härfriſör Lakej hos Major *Öſterſtjerna*
Med namn af *Nicolen* han tycktes båttring årna,
Men lika fullt i mjugg, i *Guntlacks* konſter lärd,
Anammade en ring ſjutuſen daler värd,
Samt genom inbrotts-ſtöld tolfhundra åtti plåtar,
Och rymde ſå ſin väg.

Han tillägger, at ſom *Tritheme* icke kände honom, lemnade han denne maſkerade bedragare i ſin ſäkerhet, för at, i ſtället för de ſlångar han åmnade honom, i tyſthet göra anſtalt om des affärande til Smedgåln: om hvilket alt han likväl förſt vil underrätta *Silvander*. *Liſette* har då det infallet, at man borde, för at få ſkratta åt den röjde ſkälmen, ſtälla ſå til,

At vid en reception i Orden inbegripen
Vår högt uplyfte bror vardt af policen knipen.

En reception vore verkeligen ſamma afton tilåmnad, hvartil åfven *Starell* ſjelf kunde ſig anmåla. Imedlertid ſkulle *Celinde* låtſa vara nöjd at gifva *Tritheme* ſin hand. Förſlaget gillas. *Starell* går at ſkaffa vakt. *Silvander* inhåmtar med glädje, at hans dotter nu beſlutit gifta ſig med *Tritheme*, men beklagar därjåmte, at han förgåfves rånt omkring hela ſtaden at få recipient, då han likväl årnat hålla Chamoriter-ſtall i afton.

Den lyckan ſom oſs flyr, plår komma då vi ſofva,

ſäger *Liſette*, och gifver honom den hjertans glada tidningen, at en recipient nyſs på ſtunden ſig anmält. Hvem? — *Starell*, ſom nu glömt *Celinde* och eſterſträfvar ingen ting högre än den åran at blifva Chamorit. *Silvander*, förtjuſt, möter med denna nyhet *Tritheme*, ſom åfven med oförrättadt ärende kommer tilbaka och ſäger at alt måſte upſkjutas. *Tritheme* miſstänker likväl en ſådan *Starells* förvandling, åfven ſom *Celindes*, hvilken han tror vara et verk mera af lydnaden än af kärleken. *Celinde* ſer härvid på *Liſette* och ſkrattar och ſäger:

Ach! hvilken är ſå blind och intet älſkar er,

Häraf lärer *Tritheme* finna ſig öfvertygad, emedan han ingen vidare invändning gör emot *Starells* antagande. *Silvander* och *Tritheme* gå nu in at laga tilreds för det nya åſne-ämnet. *Starell* är ſnart tilbaka, och *Liſette* ſkyndar at anmäla honom: hvarpå han gör aftal med henne, ſom får vara närvarande vid receptionen, at vid gifvet tecken ſtraxt efterſkicka vakten. *Celinde* aftråder. *Tritheme* kommer ut med en ſkrapa på bröſtet, en ſlor påk i ena och et kläde i andra handen, följd af tvenne Ordens-bröder med ſkrapor och qviſtar. *Starell* gör några näsviſa reflexioner vid deſſa emblemer, och då man ger honom kläd et, at binda för ſina ögon, om han vil underkaſta ſig de heliga profven, har han den förargeliga varſamheten at förſt knäppa väl igen ſina fickor . . . Ändteligen tar *Tritheme* honom vid handen och ſlöter med käppen ſju gånger i golfvet, då ſtrax förlåten updrages och det inre af rummet ſynes. — Theatren föreſtäller et Stall: i fonden ſitter *Silvander* med en piſka och på ſidorna omkring honom i riktiga ſpiltor ſex Chamoriter med ok; nedan omkring

kring altaret ligger halm och öfver synes en slor åsna målad på en fana; frampå golfvet ligga stenar. Emot dessa leder *Tritheme* den nykomne och underråttar honom, at de afbilda lifvets vidrigheter... *Starells* reflexioner vid alt blifva alt mera nårgångna, och då slutteligen *Tritheme* genom flera besvårligheter framförer honom til *Silvander* med förfrågan:

Bileam
Och högt uplyfte Bror! kan eder vishet tåla,
At ögat öpnadt blir på denna unga fola,
Som genom tre och sju jag in i stallet fört?

samt på erhållet lof borttager klådet för hans ögon, ser *Starell* sig omkring och börjar storskratta, och vinkar i det samma åt *Lisette* som går ut. Men ännu mera röjer han, vid de frågor, som nu på prof göras honom af *Silvander*, at han sjelf vet en hemlighet, vigtigare än alla Ordens mysterier, så vida upptäckten däraf gör hela Orden om intet.

SILVANDER.

Hvar lår man göra guld och snarast rikta sig?

STARELL.

I Göteborg.

TRITHEME, *för sig sjelf.*

Hvad svar? tänk, om han känner mig!

SILVANDER.

Hvad nombre tror ni mest i lifvet menskjan båtar
Och snarast sökas bör?

STARELL.

Tolfhundra åtti plåtar.

SILVANDER.

Än vid vår lefnads slut?

STARELL.

Då passa sex qvarter.

Tritheme, som nu icke mera tviflar, at han är förrådd, ser på sin klocka och låtsar blifva bestört, då han ser, at hon är åtta: en magisk production är nemligen i fara: han måste genast gå: lofvar straxt vara tilbaka igen. *Starell* håller honom qvar, och just i det samma kommer *Lisette* med en förställd håpenhet inspringandes, och berättar, huru hela huset är omringadt af en stark och bister vakt, som kanske i detta ögnablick språnger porten.

SILVANDER, *bestört.*

Här slipper ingen in, som intet lösen vet.

STARELL.

Kanske at vakten har en annan hemlighet.
Men dörren öpnas re'n, man Ordens-lagar glömmer.

SILVANDER.

Scandal! scandal! scandal!

Det hjelper ej: vakten inkommer; *Celinde* med. — Hvar är bedragaren? . . . *Nicolen*? . . . som kallar sig *Tritheme*; som gjort flera stölder, och redan för fyra år sedan bordt vara hångd? — Hvad vil det här bli af? säger *Silvander*. Och nu skaffar *Celinde* fram *Tritheme*, som imedlertid undstuckit sig bakom henne. *Starell* affordrar honom des synda-bekännelse, som, genom löfte om mildring i straffet, blifver helt omständelig. *Silvander* får med förskräckelse höra, at *Tritheme* är en grof missdådare, och som ej det ringaste känner af alla de för-

dolda

dolda kunskaper, i hvilka han lofvat initiera honom; samt at han, lockad af *Silvanders* fantastiska böjelse, i gamla luntor upsökt et Ordens-system för at lura honom med mera anseende. *Tritheme* bortföres af vakten. *Silvander* vaknar såsom utur en dröm, ber både sin dotter och *Starell* om förlåtelse, bifaller deras giftermål, gifver *Lisette*, Ordens Vaktmästarinna, på begäran, Mamsells afsked, och afsäger sig sluteligen alt Ordens-Vurmeri.

STARELL.

Ja, Vänner, vare sagdt! I Tredje GUSTAFS tider,
Då sanning och förnuft från Thronen strålar sprider,
Och sjelf med stora steg Monarken synes gå
At ock i snillets verld odödligheten nå;
Hvad? vid en sådan dag, bör vantron åter våga
At kalla mörkret fram och släcka snillets låga?
Nej, må i evig följd af fälla tidehvarf
Förståndet odladt bli och ljuset gå i arf.

VIII.

STANCER

TIL ET FRUNTIMMER VID HENNES PAPGOJAS DÖD.

HON är då somnad er Papgoja,
Som förr så almänt bifall van!
Hon är då somnad er Papgoja:
Med henne hennes lof försvan.

MEN nej! Poeten kan ju lifva
Så älfkadt minne än en gång:
Hon har förtjent at firad blifva,
Hon har förtjent at få en ſång.

EN Skald ju ofta i ſin yra,
Af kärleken i fjättrar ſänkt,
Har för Papgojor ſtämt ſin lyra,
Då han för Gracer ſjunga tänkt.

MIT öde intet detta blifver,
Ty ſanningen ger mig förſvar,
Och den Papgojan jag beſkrifver
En verkelig Papgoja var.

MAN fordom foglar hört förvärfva
Ibland Gudinnor ſit förſvar;
Så Ugglan valdes af Minerva,
Och Dufvan Frójas gunſtling var.

MEN lyckan mera gynna ville
Den foglen ſom begrâts i dag . . .
Jag vördar mycket Pallas ſnille
Och Frójas lekande behag;

EN Nymph likväl i våra dagar
Förenat begges hela magt,
Och enkom under hennes lagar
Har ödet vår Papgoja lagt.

NOG

NOG har man hört om Pactol skrytas,
At hvart han helst sin bölja bär,
Skal ocksä uti guld förbytas
Den sanden som på bottnen är.

Eglé, jag ej så noga säger,
Om detta under kan bestå;
Men väl, at den ert sälskap äger,
Nödvändigt måste snille få.

DET samma vår Papgoja hände:
Hon blef så munter och så qvick,
At snart man ej den *fogel kände*,
Som nyss i er sin herre fick.

*LIKVÅL, at minska hennes värde,
Blef en betydlig irring gjord:
Tänk, at den stackars foglen lärde
Om kärlek knapt et enda ord!

PAYKULL.

IX.

ODE.

TIL ——

[illegible]

FLY, *Phidias!* ej des ömą möte,
Om du begår at lycklig bli:
Du fredas ſkal i hennes ſköte
För vilda luſtars tyranni.

LÅT oſs, Naturens åkta ſöner,
De nöjen njuta ſom hon ger;
Må falſka Gudar våra böner
Och rökverk icke båras mer.

En ſöker fållhet uti åra,
En annan den i ſkatter tror:
En annan i de Viſas låra:
Hon i det nöjda hjertat bor.

HVI ſiker du at mera ſamla,
Än du har tid at njuta fått?
Vi välje tils vi blifve gamla
I myckenheten utaf godt.

Så njut i frid den ro Naturen
I ymnoghet beredt för dig.
Hvi lår man ej af kreaturen
At njuta och at nöja ſig?

TIL Minnet du din ätrå ſträcker;
Timetes lefver blott för nu:
Han ögnablickets glädje väcker,
Och ſomnar mera förjd än du.

EN

En evig natt skal lika glömma
Det stoft som bådas väsend var,
En efterverld skal lika glömma
Den purpurn och den valmar bar.

X.

VISA.

TROHETS slaf! som följer lagen!
I en skönhet blott betagen
Älskar henne hela dagen
Och af ingen växling vet:
Lär en gång, af flera dragen,
Smaka nöjets flyktighet.
At det njuta, lår det söka,
Skifta frögd, at honom öka.
Hvad! skal kärlek bli en plåga
Och hans band et slafveri?
Nej, han tända må sin låga,
Men hon bör en flägeld bli.
Biet af hvar blomma snattar
Och ej jämt den samma mattar;
Ögat alla bilder fattar:
Samma rätt bör hjertat ha.
Lär, af flera nöjen dragen,
Njuta lifvet, nytja dagen,
Öpna själen åt Behagen,
Fäst i flygten glädjens Gud:
Älska et, är dygde-lagen,
Älska alt, är hjertats bud.

XI.

SVENSKA SKALDE-KONSTEN *);

AF HR. PROFESSOR SV. HOF.

FÖRETAL. Denna vackra konst har hos våre förfäder uti och altifrån hedendomen varit idkad och hållen i värde. Därom vitna ännu öfverlefvorna af våre fordne *Skalders* qvåden, som ägde sina besynnerliga reglor, och utan tvifvel mera behag än de rimmade verser, som skrefvos under Munke-tiden, och hvilkas hela merit låg uti rimmet. Denna granlåt hålles före hafva blifvit införd af Skalden *Einar Skulason*, som lefde midt uti tolfte århundrade: dock göra somlige rimets bruk i vår Skalde-konst ännu äldre. I detta skick, eller föga bättre, förblef Svenska Skalde-konsten alt intil Drottning CHRISTINAS tid, då *Georg Stjernhjelm* gaf anledning at närmare efterspinna, hvad til

*) Hela titlen af detta arbete, som består af trenne Delar, utgörande tilsammans en handskrifven volum af något mer än 600 sid. i 4., är denna: *Den Svenska Skalde-Konsten, utförligen afhandlad, och med många exempel, ur äldre och nyare Poeters skrifter förklarad.* Det har längesedan varit allemnadt til tryckning; men då det, för sin vidlyftighet och den ringa afgång et arbete af sådan art hos oss kunde vinna, omsider lär komma at som Msc. stanna i något Bibliothek, och imedlertid blifvit mig meddelt, at se hvad bruk däraf för min Samling kunde göras, har jag tyckt, at Hr. Professorns berömliga möda, at med sina granskande philologiska infigter åfven i denna väg gagna, förtjente blifva bekant. Jag årnar således af detta arbete, i sit slag hos oss det första, lemna et sammandrag, i all den korthet, som jag tror med mine vittre Läsares nyfikenhet och tålamod bäst kunna förenas. Til en början, eller kanske blott til prof, meddelas här Företalet och Inledningen.

til goda och regelbundna skalde-qvåden hörer. Men tvånget af reglorna medförde länge en skadlig verkan på orden och uttrycken, som med altför mycket sjelfsvåld slympades och förvändes, til des för vid pass fyratio eller femtio år sedan et renare skalde-språk börjat yrkas, så at vi nu kunna upvisa flere qvåden af det ägta och ypperliga slaget. Men om vår Skalde-Konst en gång skal hinna någon lysande höjd, tror jag det vara högst nödigt, at man först däruti får inhämta goda och sunda principer vid våra Läro-hus, hvarest Svenska Literaturen hittils varit antingen helt och hållet försummad eller ock blott såsom et biverk handterad. Til at söka afhjelpa denna brist, åtminstone hvad Skalde-Konsten beträffar, och gifva Ungdomen, som för detta ådla yrke skulle finnas hugad och skickad, en tjenlig handledning, framgifves denna Skalde-Lära, grundad på våre bäste äldre och nyare Skalders arbeten.

INLEDNING. *Om Skalde-Konsten i almänhet.* *Skalde-Konsten* är en vetenskap, at genom ord, på vist sätt afmätta, behagligt och tydeligen framställa sina tankar, så at icke allenast öronen och sinnet därigenom mera förlustas och intagas, än genom vanligt tal, utan ock någon nyttig underrättelse eller påminnelse tillika meddelas, til tänkesättens och sedernas förbättring *).

Skal-

*) Prof. *Sulzer*, uti sin *Algemeine Theorie der schönen Künste* (Leipzig 1778) gifver däruppå denna definition: Konsten at gifva de föreställningar, som falla under talets uttryck, efter affigtens beskaffenhet, den högsta grad af sinlig kraft. Och Prof. *Batteux* uti *Cours de Belles-lettres*: Härmning af den vackra Naturen, uttryckt genom afmätt tal: hvaremot Prosan eller Vältaligheten, efter hans begrep, är Naturen sådan som hon är, uttryckt genom fritt

Skalde-qvåde eller *Skalde-dikt* kallas en efter denna vetenſkaps reglor inråttad afhandling, och *Skald* den ſom behörigen och af naturtig kallelſe ſamma vetenſkap utöfvar. De ſom utan naturlig ſkicklighet, ſamt nödig inſigt och öfning, dårmed befatta ſig, kallas *Rimmare* och *Versmakare*.

Konſtens *föremål* år alt, hvarom på et behagligt och rörande ſått kan tånkas och ſkrifvas. Des *åndamål* år, dels at förluſta öronen och i ſinnet upvåcka kånſlor af nöje, glådje, ånger, afſky, fruktan, kårlek, m. m. dels at om hvarjehanda nyttiga och nödiga ting underviſa eller påminna. Man plågar ock fordra af Skalde-Konſten, at hon ſkal *förtjuſa*, ſom ſtöter på trolleri, och tyckes vara öfverdrifvet *).

Et ſkalde-qvåde kan betraktas ſåſom en menniſka, beſtående af *ſjål* och *kropp*. Til des *kropp* eller utvårtes ſkick hörer *Verſificationen* eller ſtafvelſernes, ordens och hela verſernes afmåtningar, hopfogning, ljud, ſamt gång eller takt; och *ſjålen* eller den invårtes beſkaffenheten år det, ſom egenteligen kallas *Poeſi*, och beſtår i ſynnerhet uti afbildning, hårmning eller efterapning af Naturen, ſamt i finrika

eller obundet tal. Man har nu at vålja. Sulzers tyckes hafva den almånnaſte tillåmpningen och gå konſtens våſende nårmaſt. Principen i denna, ſom i många andra vetenſkaper, år underkaſtad en ſtrid, ſom ånnu icke hunnit afdömmas. Lyckligt vis beror icke konſtens framgång dåraf. Imedlertid år det nyttigt, at ſtraxt i början få et ſundt begrep om en konſt ſom få ofta miſsbrukas, och dårtil tjenar förmodligen Hr. *Hofs* beſkrifning.

*) Viſſerligen förmår Skalde-Konſten upvåcka en årt *förtjuſning*, eller om man vil, *hånryckning*, ſom torde vara ånnu riktigare. Åtminſtone gifvas tilfållen, och då år konſten uti ſin höjd, hvarvid orden *förluſta*, *intaga*, *vöra*, m. m. icke åro tilråcklige at uttrycka des verkningar.

rika och sannolika digter och upfinningar. Poesien riktar sig utur alla vetenskapens och konstens skattkamrar, och omfattar hela den skapade verlden, ja skapar nya verldar och varelser, gör personer af dygder och laster och gifver all ting känsla och lif. Hon står i nära gemenskap med *Vältaligheten*, *Målare-Konsten* och *Musiken*: som den första talar hon med behag, men et annat och högre språk, samt öfvertygar *); som den andra afskildrar hon sina föremål lifligen; och som den tredje yttrar hon sig med vålljud, harmoniskt sammanhang och en ordenteligen afmått takt.

Desse begge delars (Versificationens och den egenteliga Poesiens) förening utgör *Skalde-Konsten*, som således begvämligen kan föreställas i *tre delar* eller hufvudslycken, af hvilka det *första* handlar om et skalde-qvädes utvärtes skick eller Versificationen; det *andra* om des invärtes art eller den egenteliga Poesien; och det *tredje* om desse begges gemensamma verkningar eller Skalde-Konsten i sin utöfning.

XII.

K. GUSTAF ADOLFS TÅG ÖFVER LECK.

ODE.

Det land som Hjeltar föder, bör sjunga deras ära.

GYLLENBORG.

DET vreda krigets bana röjer
En bister pragt af dödens hot.
Sig där en skog mot himlen höjer,
Och krigsmän hvimla vid des fot.

En

*) Bevis, hvaraf *öfvertygelse* kommer, tilhöra mera Vältaligheten än Skalde-Konsten: den senare *öfvertalar* snarare än *öfvertygar*; rörer mera hjertat, än uplyser förståndet.

En Hår, som under vapnen blånker,
Sig tung med mulen tyſtnad ſånker,
Bland moln af ſtoft, på fältet ner.
Canonen han framför ſig tvingar,
Och öfver den, på ſtolta vingar
Man Romar-örnen ſvåfva ſer.

SOLDATENS rop kring fältet ſkallar;
Och tryckande med driſtig fot
Sin ſpada, reſer han de vallar
Som trotſa under malmens hot.
En ſtröm från Tirols fjällar flyter
Som ſtjelpande kring fältet ryter
Hvaröfver han ſin bana bröt:
Han ſig kring Hären trotſigt kröker,
Och dubbel kraft från bergen föker,
Som våltra drifvor i des ſköt.

HVEM djerfs at krigets fackla bära
I Dundrets ſlott? och til en ſtrand
Som ſkyddas af en *Tillys* åra
Och konſtens och naturens hand?
Hvad! ſkulle Segren icke vörda
En man ſom under lagrars börda
I krigets ſköte granat har?
Som aldrig trötta armar fälde,
Faſt han det vida Romar-välde
På ſina ſtarka ſkuldror bar?

FRÅN jorden mörka moln ſig höja,
De tunga Härars förebud!
De ſtolta fanor luften plöja
Och örat fylls af vapnens ljud.

Co-

Colonner öfver fälten flyta
Och dagens ſtrålar där ſig bryta
Mot deras ſpegel-blanka ſvärd,
I det at flyglar dem betäcka
Utaf en kyller-vapnad ſträcka
Som ljungar i Centauriſk färd.

EN Hjelte, ſom af mandom lågar,
Ur ſpetſen bryter, blixten bär,
Och bleka Döden enſam vågar,
At ſynas vid hans ſida där.
Se Segren vil hans mod belöna!
Se Åran vil hans hjeſſa kröna!
Men hinna ej hans djerfva lopp.
Och i den ärelyſtna Hären
Hans låf med klangen af gevären
Til ſtjerne-hvalfvet ſtiger op!

På ſtranden, ſom des troppar hölja,
Ses alt i faſans ordning bragt;
Och Leck, med ſankt och fångſlad bölja,
Förundrad ſer en öfvermagt.
Canonen knallar, elden ljungar,
Och re'n den andra ſtranden gungar
Vid dundret, under Hjeltens fot:
Han Hären öfver fältet breder,
Som tar hans dubbla ſlutna leder
Med darrande och dån emot.

SOM klippan under blixtens låga
I hafvets famn man ſtjelpa ſer,
Med ſamma ſtörtande förmåga
De djupa rotar brytas ner.

De tåta ſtråfva ſalfvor knalla:
Colonner ramla, fyllas, falla,
Och ljuſet höljs af rök och dam:
Lik Örnen ſom i rymden ſvingar,
Så under ſina fanors vingar
Den Svenſka Hären ilar fram.

SE flock med flock tilſamman ſtöta
Til ſeger eller död beſkärd!
Germaners harneſk trotſigt möta
De tappre Göters ſkarpa ſvärd.
Se Segren ömſom bägge ſvika!
Se bägge ruſa fram — och vika,
Förſkingras — ſamlas — raſa — fly:
Så vågor för orcanen ſvalla,
Och brytas och tilbaka falla,
Och fraggande och ilſkne gny.

LIK Örnen ſom på krigets bana
Sägs följa *Alexanders* tåg;
Så Lejonet af Sverges fana
Man här des Hjelte följa ſåg.
Han blixten lik, förſkingrar, ſtrider,
Den ſtupande förvirring ſprider
Bland dem ſom ſtå — förſkräckt en hvar
För döden flyr och döden bådar:
Så man den låtta luft-eld ſkådar
Som darrande på fäſtet far.

GERMANERS ſegrar, mod och heder
Från *Tillys* mund man ljuda hör:
Men fåfängt dina brutna leder
I ſtriden du tilbaka för!

Bland

Bland rök och lågor där på ſtranden
Står Döden, märker ut med handen
Det bröſt ſom ſegren ſvika ſkal:
Och Mordet re'n ſit verktyg ſöker,
En blixt — du ſtupar — ſtoftet röker —
Och Hären dignar vid dit fall!

RE'N ſvigtande ſom ſunnan-väder
Dig dina troppar öfverge,
Och GUSTAF trygg på fältet träder
Bland fångars ſkrän och döende.
Hvad mildhet! hvilken blick han vänder
Från de ur bojan ſträckta händer
Och från det blod ſom runnit har!
De tårar ſom hans ögon röja
Från Segrens åra honom höja
Til den at vara menſkors Far.

DET Namn ſom Hjeltarne ſkall glöda,
Den Kung ſom gaf Europa lag,
Gack, Sångmö! gack at värdigt qvåda!
Men rö… och ſvindlande och ſvag,
Kan du hans lof til ſtjernor bära?
Nej, tolker GUSTAF ADOLPHS åra
I Folk ſom darrat för hans hot!
I Härar af hans arm förſtörde!
I Troner af hans åſka röde!
I Spiror lagde för hans fot!

HVAD magt bör dig, O Folk! förſkräcka
Som man ſå djerft i ſtriden ſåg!
De kalla fjällar dig betäcka
Och dina ſkärars ſtarka väg.

Ännu de armar jorden plöja
Som samma fordna styrka röja
Hvarpå din säkerhet beror,
Din glans skal verldens afund bära,
När skyddad utaf lagrens åra
Du i olivens skugga bor.

G. A.

XIII.

ANECDOTER.

En resande, som anlände til Slottet Ferney, blef där ganska väl emottagen. Smickrad af et sådant upförande utlät han sig dagen efter sin ditkomst, at han ämnade förnöta sex veckor på et så behagligt ställe. Den vidtbekante Herrn til detta Slott, svarade småleende: "Ni vil ej likna *Don Quichotte:* han trodde alla vårdshus vara slott, men ni tror slotten vara vårdshus".

Man vet at *Palissot* i sin Dunciade med grofhet handterat de första Franska Snillen, såsom *d'Alembert*, *Marmontel* m. fl., men at han berömt *Voltaire*. Det var likväl någon, som berättade *Palissot*, at *Voltaire* ej hade så särdeles godt öga til honom. "Det tror jag väl, sade han, jag har piskat up hans betjening".

En mycket tjock President var en gång på Opera-parterren i Paris. Det hände, at någon som fan sig besvärad af hans vidlyftiga granskap, sade helt högt: "Nåa man är skapt på et visst sätt, så gjorde man väl, at man höll sig härifrån". "Min Herre, svarade Presidenten helt kallsinnigt, det är icke hvar man gifvit at vara platt".

Vol-

Voltaire har sagt om *Marivaux:* "Det är en karl, som känner alla småstigar til menniſko-hjertat, men icke stora landsvägen".

I Weſtminſters Kyrka i London är en Grafvård upreſt öfver den berömde Engelſke Componiſten *Henric Purcell*, med denna Inſcription:

Här Hvila
Henric Purcells
Ben
Som Är Gången
Där
Hans Harmonie
Lärer
Öfvertråffas.

En Artillerie-Officerare, som fan denna påſkriften rått skön, förordnade i ſit Teſtamente, at den samma skulle brukas öfver hans graf, med denna ändring, lämpad på hans metier:

Här Hvila
Richard Helmonds
Ben
Som Är Gången
Där
Hans Fyrverkeri
Lärer
Öfvertråffas.

XIV.

LEJONET OCH VILDSVINET.

FABEL *).

ET Vildſvin gåſtabud en gång i ſkogen gjorde,
Och Lejoninnan til ſig bôd.
Dit kommo foglar, djur, ja ock til ôfverflôd
Sjelf Âſnan ſig dâr viſa torde.
Med tommer kind och långa ôron prydd
Hon ſig långſt intil Svinet trängde,
Som til den vârda gâſt ſit tryne kârligt hängde,
Om ingens fâgnad mer i gâſtabudet brydd.
De refvo alt til ſig och af ſit nôje ſkrôto;
De andre djuren intet njôto:
Då Lejoninnan vred ſteg up ſin vâg at gâ.
Hon ville ingen hâmd på Svin och Âſnor taga:
När hon til deras lag har låtit ſig bedraga,
Så borde hon til ſtraff en ſådan fâgnad få.

DIN like ſôk til vân, til ſâlſkap och til maka,
Om du af dem vil frid och nôje ſmaka.

XV.

STRÖDDA TANKAR.

DE ſom förmana oſs at göra hvad de ſâga, och ej hvad de göra, ſâga en ſtor orimlighet. Den ſom ej verkſtâller det han ſâger, ſâger det aldrig lvål, ty hjertats ſpråk felas, ſom allena rörer och ôfvertygar.

En

*) Utur *Vâra Förſök*, Vol. III. Af Fru *Nordenflycht*, i hvars Utvalda Arbeten den likvål ej finnes införd.

En Auctor bör likna Herdinnan, som vil göra en krans; välja först de vackraste blomster, och sätta dem sedan på sådant sätt, at de låna hvarannan behag.

Man borde aldrig blygas at tilstå, det man haft orätt; ty det är sagdt med andra ord, at man är klokare i dag, än man var i går.

En hög Herre återställer, hvad honom med orätt tilkommit: straxt ljuder hela verlden hans beröm; hans rättvisa är et storverk, som bevaras för efterverlden. En liten karl gör det samma, och man talar ej därom: han gör det icke, och man hänger honom.

Bland alla de känslor, som en förnuftig man förföker i verlden, är ledsnan den herskande. Democritus skrattar; Heraclitus gråter: den sanne Philosophen ställer sig midt imellan och gäspar.

Likasom maskar visa sig, där bästa frukten finnes, så utmärker äfven förtalaren, fast emot sin vilja, hvar förtjensten bor.

XVI.

EPIGRAMMER *).

1.

FÖRSTÅND och Gåfvor, Flit och Snille,
Om mig Naturen eder gett,
Hur gerna jag er byta ville
Mot det som gäller öfver vett!

Mot

*) Utur *Våra Försök*, Vol. III.

Mot guld, hvars vårde verlden kånner,
Och allas hug och ynneſt drar;
Fôr mynt man vinner nya vånner
Fôr vett man miſter dem man har.

2.

Du klandrar, *Damon*, lyckans lopp,
Du ſer med harm en vårdig *Brutus* glômmas
Och hans fôrtjenſt i môrkret gômmas,
Når *Piſon* utan vett til åran lyftes op.
Hvi undrar du dârpâ? den vâgbalk lyckan har,
Âr lik en annan vâg och ſamma mârke gifver:
Det tunga godſet nedre blifver,
Det lâtta up i hôjden far.

3.

Til Iris ôfver hennes Friare.

MIN *Iris*, med den Man hur tror du lycklig bli,
Hvars enda omſorg âr i alt at altid ſpara,
Som dâ han ſkrifva ſkal, tror det fôr koſtſamt vara
At ſâtta pricken ôfver I.

XVII.

NYHETER.

STOCKHOLM. Kongl. Målare-och Bildhuggare-Academien hade, vid ſin vanliga ſammankomſt den 24 ſiſtl. Jan., fôr at med belôningar upmuntra de ſkickligaſte af ſina Elever, det nôjet, at ſe deras alt vidare framſteg, ſâ at icke allenaſt de unge Konſtnârer, hvilka fôrl. âr fôr ſine målningar upmuntrades *), i âr fôretedde lika prof af flit och arbetſamhet, utan ock, at flere uti ſjelfva Teckningen, ſom âr Academiens nârmaſte fore-

mål,

*) Se *Sv. Parnaſſen* fôr 1784, ſid. 61 och fôlj.

mål, hunnit längre än tilförene. Således tildömdes Hr. *Michael Archangelo Tanzi*, från Carrara, och Hr. *Samuel Hoffmeister*, begge Elever af Hr. Prof. Sergel, förſta Pris-Medaljen i ſilfver, för Modellering; Hr. *Lars Spargren*, från Göteborg, Eleve af Hr. Hof-Målaren Hilleſtröm, andra Pris-Medaljen, ſamt *Per Hörberg*, Gårdsbrukare från Småland, den tredje, för Teckning efter Naturen. För öfrigt tillades flere denne minſte prismedalj för åtſkillig Ritning: och blefvo ſedermera deſſe priſer d. 3 Febr. uti H. K. H. Hertigens af Öſtergötland öfvervaro högtidligen utdelte; hvarefter Academiens Secreterare uplåſte et af honom författadt Minne öfver framl. Directeuren och Riddaren *Meyer*, ſom i lifstiden til Academien ſkänkt det Hus, hvareſt des åtſkilliga undervisnings-ſkolor nu äro inrättade.

Öfver de Målningar, ſom för i år til almänt åſkådande uti Academiens Rum voro utſatte, får man lemna följande Förteckning:

Af Hr. *C. F. v. Breda* i olja målade tolf Originaler och en Copia, nemligen: 1) H. K. H. Kron-Prinſen til häſt, dragen af en Kongl. Page uti en Sallon, utanför hvilken ſynas tvenne Lif-Drabanter i Drabant-Salen. Denna tafla, ſom är 4½ aln hög ſamt 3¾ aln bred, målades på H. K. M. Drottningens befallning, ſom ſkänkte denſamma til H. M. Konungen vid des hemkomſt ifrån Italien. Den har nu fått ſin plats på Drottningholm. 2) H. K. H. Hertiginnans af Södermanland Porträt, bröſt-ſtycke, måladt på H. K. H. Hertigens, des Gemåls, befallning. 3) H. Exc. Riks-Rådet m. m. Hr. Grefve Nils Bjelkes Porträt til öfver knä, målad på H. Excellences befallning, ſom ſkänkt ſamma tafla til Fahlu Gruf-ſal. 4) Ryttmäſt. vid Skånſka Cavalleriet Hr. Grefve von Roſens Porträt, bröſt-ſtycke. 5 — 8) Altar-Tafla, för Preſidenten m. m. Hr. Grefve *Liljenbergs* räkning, at ſkänkas til Toreſunds Kyrka i Södermanland. Til denna ännu icke fulbordade tafla, hvartil utkaſtet jämte tvenne etuder, äfven af Hr. *v. Breda*, upviſtes förl. år *), upviſtes nu trenne nya etuder, neml. et nedſeende Apoſtel-hufvud i profil och et dito *en face*, målade efter Fiſkaren Söderberg, ſamt et upſeende Johannis hufvud efter unge Hedberg. 9 — 12) Fy-

*) Se *Sv. Parnaſſen* för 1784 på anf. ſt.

Fyra Academie-figurer, nemligen: en gående på en landsväg; en ståend i en båt; en ståend som drar ut en pil utur kogret; och en sittande vid en grotta. 13) Christi Graf-läggning, copia efter *Rubens.*

Af Hr. *Johan Ahlberg* i olja målade 1 Original och 8 Copior: 1) Academisk figur, föreställande et Crucifix, original. 2) Venus och Adonis, copia efter *Rubens.* 3) De tre Gratierne med en blomster-korg, efter densamme. 4) De Witts Porträt, efter *van Dyk.* 5) En Slagtar-dräng, efter en pastiche af *Teniers.* 6) Maria med barnet, efter obekant kand. 7) Frälsaren hos Maria och Martha, efter *Neveu.* 8) En Piga som mjölkar en ko, efter *du Jardin.* 9) Et Bonde-Gästebud, efter *Teniers.*

Af Hr. *Joh. Pasch* i olja målade 6 Copior: 1) En Rommel-Pott *), efter *F. Hals.* 2) Tvenne Gossar, efter *Rubens.* 3 — 6) Et Gubbe-hufvud, et gammalt Qvinnohufvud, samt tvenne Flicke-hufvuden, alla efter *Nogari.*

Af Hr. *Hilleström*, den yngre: Et Landskap, måladt i olja, original.

Af Hr. *Spargren*: Lotts Döttrar, målning på glas, copia efter Hof-Målaren Hr. *Martin.*

Af Jordbrukaren *Hörberg*: Zaleucus, som låter sticka ut et öga på sig och et på sin son, original af många figurer.

Af Hr. Ingenieuren *Berndes*: 1) Hr. Krigs-Rådet *Orrskölds* Porträt i miniatur, original. 2) Hr. Grefve Adam Wachtmeisters Porträt, äfven i miniatur, copia efter Hof-Målaren Hall i Paris.

Af Hr. *J. A. Gillberg*: H. K. H. Prinsessan SOPHIA ALBERTINAS Porträt i miniatur, copia efter Cancellie-Rådet Hr. Professor *Höjer.*

Af Hr. Notarien *Lundbeck*: Konung ADOLF FREDRICS Porträt i miniatur, copia efter *Beron.*

Af Hr. *Karsberg*: Et Blomster-stycke, måladt i olja, original. 2) En Nedtagning af korset, copia efter *Rubens.*

Hr. Hof-Målaren *Hallblad*, som för några år sedan så mästerligen ifrån gips transporterade den stora Takmålningen uti Kongl. Slottet **), upviste vid detta tillfälle

*) Jämf. *Sv. Parnassen* för 1784, sid. 64.

**) Se därom *Inr. Tidn.* samt *Stockh. Lärda Tidn.* för år 1775 N:o 82, hvaraf inhämtas, at Hr. *Hallblad* är den förste, som i Sverige verkstält detta besynnerliga, äfven utomlands

fälle en af honom nyligen ifrån bråde på duk transporterad gammal original-målning i oljefärg af *Frans Snyders*, föreſtållande en korg med drufvor och annan frukt. Tomma brädet, hvarpå målningen förut varit, ſtod bredevid.

Uti et nyligen af trycket utkommet, för Vitterhets-Sällſkapet *Utile Dulci* hållet, Åminnelſe-Tal öfver afl. Hof-Junkaren och Riddarhus-Secreteraren Hr. *Carl von Schönfelt*, läſes ibland annat följande:

Den boning, där jag hvila får,
Må ingen konſtig grafvård pryda,
Där ſmickret, uti järnets ſpår,
Mit lof för verlden ſkulle tyda!
Nej, må den urna bli förſtörd,
Som ſiſt min aſka inneſluter;
Blott vänſkap, vid min hugkomſt rörd,
I tyſthet några tårar gjuter:
Jag heldre denna heder njuter,
Än marmorns kalla vitnesbörd.

Se här tillika et drag utur teckningen af Hr. *v. Schönfelts* förtjenſter: "En kortare tid (han lefde i 38 år) hade för honom varit tilräcklig at göra ſig värd den ömaſte åminnelſe. En dubbelt ſå lång tid förſlår ofta icke, för den vanartige, at förbättra et enda fel".

Förledit år utkom från präſſen härſtädes *Fyra Claver-Duetter*, Andra Verket *), componerade af Reviſorn i Kongl. Krigs-Collegio, Herr *Olof Åhlſtröm*, hvars ſmak och utmärkta färdighet i execution på detta Inſtrument äro ſå allmänt bekante. Tillika medföljа Herr Riddaren *Glucks Ouverturer* til *Alceſte* och *Iphigenie en Aulide*, ſamt *Ouverturen* til *Armida* af Hr. *Salieri*, inrättade för Claver. Hvad Hr. *Åhlſtröms* Duetter angår, äro de förut föga förſökta, men för dyrbara konſt-ſtyckens förvarande åt efterverlden ſå ganſka vigtiga påfund, hvarigenom mer eller mindre ſkadade oljesfärgs-målningar kunna transporteras ifrån det ämnet, hvaråd de if ån början varit målade, på et annat, utan at förvandla eller förſämra ſjelfva målningens godhet.

*) Om Hr. *Åhlſtröms* förſta af trycket utgifna muſicaliſka arbete, ſe *Sv. Parnaſſen* 1784, ſid. 125.

de öfver hufvud mera utarbetade än de i det förſta verket. Den lyckeligaſte upfinning, förenad med tydelighet och lätthet i utförandet af hufvud-ſatſen herſka öfver alt; och accompagnementet för en Violin, författadt med mycken urſkillning och ſmak, ger violiſten ofta äfven ſa mycket at fylla, ſom Claver-ſpelaren: i ſynnerhet recommendera ſig de begge Allegro uti ædra Sonaten ur C dur, genom den täckaſte och meſt briljanta melodie, ſom på en gång upväcker ömhet och glädje. Menuetten ur D moll i 3dje Sonaten är aldeles original, och målar en driftig och ädel caracter. — För öfrigt är gravuren vackrare än i förſta verket; och är til önſkandes, at Författaren ville undfägna den muſik-älſkande Almänheten med fortſättning af dylika compoſitioner, hvilken därföre lärer blifva honom mycket förbunden.

GÖTEBORG. Öfver det förl. år af *Kongl. Vetenſkaps och Vitterhets-Samhället*, hårſtädes i Skalde-konſten utſatta täflings-ämne: *Almänna Skådeſpels verkan på Sederna*, har intet ſkaldeſtycke inkommit, ſom Samhället anſedt värdigt den utlofvade belöningen. Dock funnos tvenne af de inſände äga det företräde framför de öfriga, at deras Författare, Hr. Hof-Predikanten *Guſt. Adolf Tayarden* och Hr. Magiſter Docens *Sven Brisman*, borde erhålla något prof af Samhällets aktning, hvarföre dem, vid des ſtora Sammankomſt d. 24 ſiſtl. Jan., tildömdes hvardera en Silfver-Medalj, af förſta ſtorleken til Acceſſit. — För innev. år fäſtade Samhället ſin upmärkſamhet vid et ämne, ſom utmärker vårt uplyſta Tidehvarf, nemligen den fria Religions-öfning, ſom både hos oſs och annorſtädes af viſa Regenter blifvit lemnad deras underſåtare, och har utlofvat en Guld-Medalj af 12 Ducaters vigt åt den Författare, ſom til des fulkomliga nöje ſammanſkrifver och inſänder et ſkaldeſtycke öfver *Religions-Friheten*. Tillika utſätter Samhället på nytt och emot lika belöning et redan år 1783 upgifvet täflings-ämne, hvaröfver ännu intet nöjaktigt förſök inkommit, nemligen: *Åreminne öfver Samhällets afl. Ledamot Doct. Daniel Carlſſon Solander*, och har til ytterligare uplysning lemnat utdrag af et Bref, rörande afl. Doct. *Solander*, från des Vän Hr. *Joſeph Banks*, Preſi-

dent

dent af Kongl. Vetenſkaps-Societeten i London, införd i Upſoſtr. Sälſkapets Tidningar för i år N:o 14. Täflings-ſkrifterne, efter vanligheten förſedde med valſpråk och ſlutna namn-ſedlar, böra inom detta års ſlut inſändas til Samhällets Secreterare, Hr. Lector *Olof Weſtman.*

Det Tal, ſom vid detta tilfälle, ſaſom varande H. M. Konungens Födelſe-Dag, för Samhället hölls, och ſom äfven af trycket utkommit, bör icke förbigås. Oratorn, Hr. Lector *Weſtman*, underſöker däruti: *Om det är en verkelig lycka för en Prins at födas til en Krona?* Sedan han, med lika vältalighet ſom ſanning, viſat en Regents ſtällning ſådan, at man är freſtad anſe honom för den olyckligaſte perſon under ſolen, oaktadt all den glans ſom honom omgifver, alla de nöjen ſom tyckas ſväfva omkring Thronen, anmärkes likväl, och med icke mindre ſkäl, til ſlut: Men Kronan, ehuru tung den är, har ock ſina behagligheter, behagligheter af en ädlare art, än enſkilde perſoner någonſin kunna njuta. En vis Regent kan på viſt ſätt ſägas "känna i ſit bröſt alla de glädje-rörelſer, ſom hans viſa författningar frambragt hos et helt folkſlag". Viſſerligen et ſtarkt drag uti målningen af des lyckſalighet. "Hvad ren välluſt måtte icke en ſådan Regent ſmaka, då han vid ſlutet af en mödoſam dag kan ſäga åt ſig ſjelf: I dag har jag belönt en blygſam förtjenſt, ſom ſå länge af afunden blifvit döljd för mina ögon; — frälſt en värnlös oſkuld från en mägtig och grym förföljare; — aftorkat den bedröfvades tårar. — Huru glad måtte icke denne Förſte öpna ſina ögon för ſolens ljus, då han har en faſt föreſats, at, lik denna dagens ſtjerna, öfver et helt land ſprida ſina mildhets ſtrålar — Reſer han kring ſit Rike, hvad ſägnad för honom, at höra de glädje-rop, de välſignelſer, i hvilka lyckliga underſåtares kärlek utbryter; at öfveralt ſe glädjen lyſa ur deras anſigten, ännu mera lifligt, än de eldar, ſom deras nit uptändt til bevis af deras underdåniga vördnad. — O GUSTAF! o min Konung! måtte du i denna, faſtän ſvaga och ofulkomliga teckning af den ſällhet, ſom en ſtor Konung åtnjuter, då han gör ſina underſåtare lyckliga, måtte du där igenkänna din egen!" Häruppå följer en i ſtort updragen tafla af vår dyre Konungs

nungs Regering. Och då den vådeliga belägenhet, förorsakad af inbördes oenighet, i hvilken Riket vår näst före den lyckliga Regements-förändringen, blifvit omnämd, heter det: "Ämnad af Försynen, at i grund utrota denna villa, uplöser Du den orediga sammansattningen, icke mindre hoptrasslad, än den Gordiske knuten; men lyckligare än en *Alexander* behöfver du därtil endast at uplysta dit svärd, utan at gifva något enda hugg".

PARIS. Ibland nyare Franssyske Epigrammer utmärker sig en af Hr. *Feutry*, stäld i dialog, med öfverskrift: *L'Ombre d'un Médecin et le vieux Caron:*

Tiens, prends, ne me fais plus attendre:
Au lieu d'un seul denier, compte, en voilà bien dix.
— Partons; mais je ne veux rien prendre,
Car tous nos bienfaiteurs passent ici gratis.

RÄTTELSER.

Sid. 1. eller på sjelfva Titel-bladet af Qvartalet har insmugit sig et tryckfel, som dock ej är något elakt förebud; ty sedan lär knapt något sådant förekomma, och vil man allenast erinra vid

--- 11. rad. 3. nedifrån, at den som ej tycker, at buske där svarar emot bouquet, kan läsa blomman eller något dylikt i stället; och vid

--- 34. rad. 19 och 20, at där bör läsas: med välde öfver et ansenligt länderi: hon utsträckte m. m. hvarifrån dock blott några få exemplar afvika.

STOCKHOLM,

TRYCKT HOS JOHAN GEORG LANGE, 1785.

SVENSKE PARNASSEN.

ÅRGÅNGEN 1785.

APRILIS, MAJUS, JUNIUS.

SVENSKE PARNASSEN.

ÅRGÅNGEN 1785.

ARVFURSTL. MAJDS. TRYCK.

I.

Ode öfver Samvetet.

Hvad gör, *Socrat*, dit lugn, når dödens plågor raſa
Med giftets ſnabba fart uti dit tända blod?
Hvad leder *Neros* hog, bland fruktan, qval och faſa,
At bada eget ſvärd i egna ådrors flod?
Med menſkjo-kropp, med menſkjo-anda,
En nåſtan Gud, en mer ån tigren vild,
I ſamma ſlägte tyckes blanda
Båd' Himlens och Tenarens bild.

Orygeliga Lag, ſom verldens domar jäfvar,
Som ſtundom åt en vis uti ſit läga tjäll,
Framför en myndig Drott, för hvilken jorden bäfvar,
En evig lager ger vid deras lefnads-qväll!
Du är uti mit hjerta ſkrifven,
Til laſtens ſkräck, til oſkuldens förſvar,
Och aldrig ſtrafflöſt öfvergifven
I värd min ſanna ſällhet har.

Hvad? han ſom ur min ſömn til varelſe mig väckte,
Som lifvade mit ſtoft med en gudomlig flägt,
Han ſom min tänkes flygt up til de rymder ſträckte,
Där han i evigt ljus är under moln betäckt,

Som lärde mig förſtå och vilja,
Som ſkapat alt och ſom alt ſkapadt ſtyr:
Han ſkulle mig ej låra ſkilja
Hvad honom täcks och hvad han ſkyr?

Jo, når jag manas up hvar dag at honom lofva
Som uphof til mit lif, mit underhåll, mit väl,
Jag priſar af hans hand ſom den förnämſta gåfva
Den ſpegel af ſit ljus han fåſtat i min ſjäl.
Des rena grund med trohet målar
Hvad godt och ondt, hvad rått och orått år,
Och ſtakar ut med klara ſtrålar
Min väg bland varelſernas hår.

DEN brydda ſtyrman lik, uti en otrygg bölja,
Som rådför om ſin färd magnetens trogna nål,
Mig detta guda-ſken bland dimmor gafs at följa,
Uti en villſam verld at nå et okändt mål.
Men hvarje ſteg et anſvar måter;
Hvart ſteg ſit ſtraff och ſin belöning gör,
Hvart ſteg, om koſan jag förgåter,
Mig ned i ångrens afgrund för.

DEN lotten rättvis år: den lotten uppenbarar
Det väſens dyrbarhet, mig himlen unnat har.
Den lider billigt qval, når miſshag han förklarar,
Som af hans välbehag ſin fällhet äfven drar.

Det

Det väſen bör ej ſtrafflöſt fela,
Som med en Gud, hvars godhet ej har mått,
Fått den fulkomligheten dela
At glådjas til at göra godt.

Det är den ädla lott, han velat mig förlåna,
At med des ſalla bruk fulkomnas mer och mer;
Den kraft ſom vingar lik ſkal ſiſt min ande tjena,
At hinna änglars rymd, dem än jag icke ſer;
Den pant, den borgen han mig lemnat,
At undergång ſkal aldrig drabba mig:
Han kan ej för en blick mig ämnat
En ledeſvän at nalkas ſig.

Det är min trogna vakt emot begärens ſkara
Som af min ſvaghet född vet gillra för min ſtig
Med en af nöjen, guld och åra virkad ſnara,
Som under lyckans ſken betar, förblindar mig.
Min ſjäl ſig bör til ſtyrka öfva:
Den ſegrar ej, ſom aldrig motſtånd rönt;
När liſt och våld ej ſtridsman' pröfva,
För mannamod han ej blir krönt.

Men ach! hvad tåta fall! hur få mot faran ſtråfva!
Förſt veklig vårdlöshet! — ſnart brott! — ſnart brott
på brott! —
Förmätne! ſom en Gud i hjertat djerfvens jäfva,
På falſka luſtars råd, hur gruflig blir er lott?

Ur varelsernas samband ryckte
I glömmen alt: I gören Er til alt *),
Med ögonen för Himlen lyckte
Och hjertat för ert slägte kallt.

I rasen mål från mål at stilla eder ifver:
Med uslas grät och blod I tecknen edra spår;
Men ljuset släckes ej, fast det förmörkadt blifver:
Det bryter fram til slut och likt en ljungeld slår.
Det är ej mer det sken som väcker
En ljuflig frögd uti en menlös själ:
Det är en eld som tär, som skräcker
Med fasans bild en lastens träl.

Det Himlens sanning är, som trugar er at skåda
Den banans gruflighet som gjort ert blinda val.
Hon säfängt varnat har: hon måste hämd bebåda
Och minnet af hvart brott förvandlas i et qval.
Hvad fristad viljen I väl finna?
Er själ sin dom, sit straff inom sig för:
Er plågare kan ej förswinna,
Om ej er egen känsla dör.

All konstens trägna flit ej honom uteständer
Ifrån *Luculli* bord, från *Crassi* gyllne skatt;
I trots af nöjens vakt han til ert hjerta tränger;
Hur snabbt I veten fly, han hinner eder fatt **).

Alectos

*) Egoïsme.
**) Horat. Carm. Lib. III. Ode 1.

Alectos blofs han kring er fkakar:
Fórtvifians dart han ftyr emot ert bróft:
Och fift i grafvens djup han vakar
At vágra er en fkymt af tróft.

Han vifer, til er harm, hur den i trygghet hvilar,
Som med en ádel fkóld af ofkuld ófvertáckt
Ej kánner nágot fár af alla ondfkans pilar,
I medgáng aldrig djerf, i motgáng ofórfkráckt.
De fkatter, fom han uplyft fóker,
Fórblifva hans: hvad lyckan ger och tar,
Fórminfkar ej och ej fóróker
Den dygd hvaraf han fylleft har.

Som i Pomonas park, den fruktens fkatt fórgyller,
Hvart tråd ger handen pris, fom det planterat har,
En mángd af goda verk hans fálla minne fyller
Och af en flyktad tid behåller glådjen qvar.
Dár har han torkat uflas tárar;
Dár ftráckt en bror i fallet hjelpfam hand;
Dár med fin kunfkap uplyft dárar;
Dár kámpat fór fit fofterland.

Med deffa frukter rik, dem han af lifvet fkórdar,
Och fáll uti det gagn han verlden har beredt,
Han alla váfens far med ódmjukt hjerta vórdar,
Som har hans jámna gáng bland táta faror ledt.

När ålder eller plågor varna
Om lifvets gräns, så vacklar ej hans lopp,
Och själfva dödens dimmor klarna
För honom uti fröjd och hopp.

HANS sista lefnads-dag är sällast af hans dagar;
På farten från en verld, utur hans åsyn skild,
Det vitne honom än med trogna fjät ledsagar,
Som gör hans hjerta gladt, hans upsyn ren och mild.
Han förglös alt kan öfvergifva,
När på des ord han med sig själf tilfreds,
Blott tror sig flyttas hän at blifva
Mer god uti en högre krets.

II.

TÅGET ÖFVER BÅLT.

Hjelte-dikt i Tolf Sånger. Stockholm, på Kongl. Acad. Bokh. Swederi förlag, tryckt hos A. J. Nordström, 1785. Håller 319 sidor i 8., utom Företal, en samtida Relation om detta Tåg, samt Bilagor til de historiske Anmärkningar som åtfölja sjelfva Poemet.

At föreviga minnet af stora mån och bedrifter, är at hugna, upmuntra, bemanna den svaga menskligheten, nog ofta svigtande under tyngden af sina mångfaldiga brister. Detta behof, jämte vördnad och tacksamhet, hafva utan tvifvel varit ursprunget til de flera slags minnes-vårdar, som nationerne ifrån åldsta tider tilbaka helgat åt sina hjeltar. Historien, Våltaligheten, de Frie konsterne hafva ömsom i denna affigt blifvit tillitade. Men inga åreståder hafva

båt-

bättre trotsat tiden, mera hedrat hjelten, upeldat efterverlden, än de som blifvit upreste af Skaldekonsten. Sådane äro *Hjelte-dikter*, deras ämne, deras ändamål. *Achilles*, *Agamemnon*, *Ulysses* ... hvilka namn! men som knapt vore kända utom Homerus, genom hvilken de nu täfla i namnkunnighet med vida större hjeltar, som icke åtnjutit denna högsta åra af menniſko-snillet.

Det är icke mindre heder för en nations snille at äga en Hjelte-dikt, än för des moraliska lynne at hafva framalstrat hjeltar. Alla hyssade folkslag hafva därföre bemödat sig, at sätta denna krona uppå deras vitterhet. Grekerne och Romarne, ibland de Gamle, Portugiserne, Italienarne, Spaniorerne, Engelsmännerne, Fransoserne, Tyskarne, ibland de Nyare, hafva alle, i nämda ordning, vunnit eller förmena sig vunnit denna åra. Sverige, som täflar i vitterhet, åtminstone med några af dessa, borde icke längre saknа en Hjelte-dikt.

Det Land, som Hjeltar födt, bör sjunga deras heder,
Och deras språk så vidt som deras rykte gå;
At verlden hâpna må och dyrka Svenska seder,
Och Språket genom eder
Sin glans och stadga få.

Så upmanade, i Lovisas tidehvarf, en ypperlig Svensk Skald de hos oss ännu nog frånvarande Sång-Gudinnorna. Nationen känner utan tvifvel denna röst, på hvilken hon så ofta med behag lyssnat! Det är samma röst, som nu höjer sig, för at uppfylla et så ädelt ändamål. Hvem tviflar, at man ju til Homeri *Ilias*, Virgilii *Æneis*, Camoëns *Luziada*, Tassos *Gerusalemma Liberata*, Alonzos *A-*

raucana *), Miltons *Paradiſe Loſt*, Voltaires *Henriade* och Klopſtocks *Meſſias*, nu får lägga Gyllenborgs *Tåg öfver Bält*?

För et ſå vigtigt arbete måſte nu *Svenſke Parnaſſens* Utgifvare göra redo. Han känner, at han ej kan göra det vårdigt. Men det gifves et medel at erſätta denna briſt, och det han, med ſine Läſares tilſtånd, gerna nytjar, för at hvarken blottſtälla ſig eller bedraga deras väntan. Hvad är då det? En kort förberedelſe, grundad på de båſte nyare Auctorers (en *Voltaires*, en *Marmontels*, en *Sulzers*,) tankar, om *Hjelte-dikter i almänhet*, deras natur, deras förnämſta lagar. Läſaren, med denna erinran i friſkt minne, ſkal hafva det för hvars och ens egenkärlek ſå ſmickrande nöjet, at ſjelf göra de reflexioner, ſom Recenſenten ofta onödigt vis ſkulle föreſtafvat honom.

Den äldſte Hjelte-dikt man känner, är Homeri *Ilias*. Men detta, ehuru förmodligen förſta förſök, har dock blifvit anſedt för et modell, ſom förenade alla fulkomligheter. Man har nöjt ſig, at imitera detta. Flera miſslyckade copior (ty alt härmadt måſte blifva under ſit original) förhöjde ännu begrepet om Iliaden. Man miſstänkte ej, at en ideal måſte gifvas, ſäkrare at följa än hvarje aftryck däraf. Man ſökte ſåledes åfven reglorna, icke i Hjelte-diktens natur, utan i Homeri Hjelte-dikt. Olika ſynpunkter af denna gåfvo olika begrep om den förra, och man har ännu ej kommit väl öfverens om alt, hvad ſom egenteligen tilhörer en Hjelte-dikt.

En god Byggmåſtare tager icke til efterſyn det för-

*) Man nämner detta, åfven ſom Camoëns Epiſka arbete, mera för ordningens ſkuld, än ſaſom verkeligen jämngoda med de öfriga.

förſta hus ſom bygdes: hvar blefve då våra prägtiga palatſer? — Låtom oſs i förſta begrepet om en Hjelte-dikt, *en poetiſk berättelſe om hjelte-bedrifter*, upſöka des egenſkaper och reglor. *Affigten*, *ämnet*, *ſättet* ſkola dela deſſa våra underſökningar.

Affigten kan utan tvifvel ingen annan vara, än at upliſva och för alla tider förvara minnet af ſtora bedrifter, gifva et märkeligt, et muntrande exempel, eller ock en vigtig lärdom åt efterverlden. Hvad följer häraf? Alt hvad vi nu ſkole anmärka.

Ämnet för en hjelte-dikt måſte förſt och främſt vara en *handling*, något bemödande, något föreſatt mål, ſvårigheter at öfvervinna. Denna handling bör vara *en*, ſå at ifrån början til ſlut, ifrån företaget til utgången, altid ſamma orſak ſyftar til ſamma verkan. Enheten af tid och ort, nödvändig där man förutſätter en åſkådare, ſåſom i Dramatiſka eller Theater-ſtycken, behöfves icke, där man förutſätter en åhörare ſåſom i Epiſka, det är, Berättande poemer. Men för at underhålla dennes upmärkſamhet, för at göra et helt, et blifvande intryck hos honom, fordras nödvändigt handlingens enhet. Men handlingen bör tillika vara *ſtor*, det är, vigtig och af vidlyftigt omfång, innefattande många perſoner, många driffjädrar, alla betydliga och verkande, dels at hindra, dels at befrämja en enda ſtor föreſats, ſom icke rörer mindre än et helt ſamhälle, rike, verlds-del, eller hela menſkligheten. Et ſådant ämne allenaſt, af et rikt ſnille behandladt, kan upfylla vidden af en Hjelte-dikt, utan at någon tomhet röjes. Med alt detta ſaknas ännu en huſvud-egenſkap, utan hvilken den ſtörſta, den ſublimaſte handling blifver oſmaklig och väcker leds-nad; det är den, at hon bör vara *intereſſant*. Hvar och en vet hvad det vil ſäga, och ve den ſkald,

ſå

ſå ſkicklig han ock må vara, hvars ämne icke intereſſerar!

Nu följer den vigtiga frågan: på hvad *ſätt* ſkal, i ſådan affigt, et ſådant ämne utföras? Här förekomma åter trenne hufvudſakliga omſtändigheter: *planen*, de *handlande perſonerne*, *ſtilen*. Reglorna blifva här idel ſlutſatſer af det föregående.

Planen innefattar *förberedelſen*, *knuten* och *upløsningen*. *Förberedelſen* utgöres af *början*, ſom icke är annat än poemets titel vidare utvicklad, och bör vara ädel och enkel; *åkallelſen*, ſom icke är väſendtelig, utan ſå vida ſkalden antages hafva hemligheter at uppenbara; och *förſcenen*, ſom viſar perſonernes belägenhet, i det ögonblick då poemet börjas, ſamt taflan af de ſtridande intereſſen hvilkas förvickling formerar ſjelfva knuten. Bäſta verkan gör denna ſcen då, når ſkalden lemnar en del af handlingen efter ſig, för at längre fram återtaga denſamma; emedan läſaren ſåledes, tidigt inledd i hufvud-actionen, blir nyfiken at veta hvad ſom föregått, och har mera tålamod at låta underrätta ſig därom. — *Knuten* har gemenligen blifvit nog vårdslöſad i Epiſka poemer, där den likväl icke är mindre nödig än i de Dramatiſka. Det är den ſom befordrar enheten och intereſſet af poemet. Här prófvas egenteligen ſkaldens ſnille och upfinnings-gåfva. Hufvud-händelſen är gifven: alla de öfriga åger han i ſin magt, at ſå ſtälla och behandla, ſom han för ſit ändamål tjenligaſt finner; han ſkrifver icke en *Hjeltes hiſtoria*, han ſkapar en *Hjelte-dikt*. Ju bättre han knyter ſin handling, ju ſtarkare band lägger han på ſina läſares upmärkſamhet. Då man ſer den ena oförmodade händelſen, den ena critiſka belägenheten födas af den andra, den ena ſtridiga kraften upväga

våga den andra, och alt sammanlöpa uti en enda stor förvickling, växer i samma mon nyfikenheten at sluteligen se upplösningen af altsammans. Men som gången af en Hjelte-dikt är mindre hastad, än af et Theaterstycke, inskränkt både til tid och ort, kunna *Episoder*, det är, millan-scener, bi-händelser, stundom inblandas: de göra en behaglig omväxling; men böra aldrig försvaga, snarare öka intresset af hufvudhandlingen, af hvilken de böra upkomma och därmed naturligen sammanhänga. — *Upplösningen* bör vara lätt, otvungen och tilfredsställande.

Om de *handlande personerne* blifver den första reglen, at de böra hafva *caracterer* och *seder*, det är, upföra sig enligt icke allenast hvar sit särskilda, utan ock sin tids och nations almänna lynne och tänkesätt hela poemet igenom. Dessa caracterer böra *fulkomligen utvicklas*, och personerne fördenskul i flera sådana belägenheter framställas, där hvars och ens lynne tydeligen ytrar sig. Häruti ligger en stor konst, men äfven en af de största skönheter i Episka poemet. De böra tillika hafva en *storhet*, något öfver den naturliga, för at rättfärdiga den höga ton skalden för deras skuld antagit. — Hvad de *öfvernaturlige varelserne* angår, som efter Homeri exempel plåga införlifvas i Hjelte-dikter, höra de, efter nyare Granskares omdöme, icke välendteligen därtil. Det är sant, menniskorna älska det underbara, de föreställa sig gerna högre varelsers med-eller motarbetande i stora och vigtiga händelser. Homerus fan ock för sig en Guda-lära, som gynnade denna inblanning. Men då man, såsom hos oss, är tvungen at genom personificerade natur-krafter, menskliga passioner, dygder, m. m. ersätta briften af hans Gudar, och då blandningen af dessa diktade personer svårligen hos lå-

läsaren åger beständ, når han måste anse dem för hufvud-actörer och således ofta återfinna dem, är frågan, om icke intereſſet lider därvid, lärdeles hvar hela motvigten i handlingen befunnes hvila hos dem, och om de icke följaktteligen bättre kunde vara borta? Tragedien intereſſerar genom paſſionerna, icke perſonificerade, men märkbara af ſin verkan: hvarföre icke äfven Hjelte-dikten? För egen del, finner jag denna reflexion tillſtändig vårt philoſophiſka tidehvarf.

Stilen i en Hjelte-dikt bör vara *majeſtätiſk*, men tillika böjelig efter olikheten af ſcener, utan at förlora förſtnämde hufvud-egenſkap. Den bör vara *varm*; en regel, ſom följer af ſjelfva ämnet: handlingen är icke altid häftig, men den får aldrig vara kall: likaſå ſtilen. Men i ſynnerhet bör han vara *harmoniſk* och *målande*. Harmonien utgör en altför vigtig del af poeſiens behagligheter, för at icke i ſynnerhet böra råda uti en Hjelte-dikt. Hvad den målande egenſkapen angår, yttrar den ſig i beſkrifningar och bilder. Här är rätta fältet för en rik bildningsgåfva. Det är genom ſina ſköna bilder och beſkrifningar, ſom Homerus gjort ſå många enthuſiaſter. Men det fordras den aldrafinaſte ſmak och urſkillning, at rätt och i tid anbringa deſſa prydnader, hvilka, då man ſlöſar därmed, ſnarare förvirra och uttrötta läſaren, än förnöja och vederqvicka honom. Det är altid mera hjertat och förſtåndet, än inbildnings-kraften, ſom bör ſyſſelſättas uti en Hjelte-dikt. — Men nu til *Tåget öfver Bält*: jag har nog plågat mina Läſare med reglor, för at icke längre neka dem det nöjet, at ſe deſſa döda bokſtäfver förvandlade i lefvande exempel.

FÖR-

Förste Sången. Hela poemets början:

Jag sjunger Härars Tåg, på frusna böljan vågadt,
Där Hjelten mer sit mod, än allmån fruktan frågat.
Et Haf i kedjor fäst hans stolta vapen bar.
Naturen blott åt Carl det under skyldig var *),
Hvars korta lefnads-lopp, odödligt namn at vinna,
På sin beståmda våg ej borde hinder sinna.

I en följande stroph anmäler Skalden sina begge diktade hufvud-actörer *Vapenlyckan* och *Afundsandan*, stridande för och mot hans Hjelte, samt uppgifver däruppå ännu närmare sit ämne:

Bland ohördt vapen-gny, som fyllt hans korta tid,
Til ämne för min sång jag väljer blott en strid,
Där *Age*, Danas skydd, med retad ifver väckes,
At hindra Svears lopp, som til hans negder sträckes,
Där *Nordan* fångslar sist den stolta *Ages* väg,
Och banar väg på Bält för Svears djerfva Tåg:
Då Carl, i afunds trots, hvars sista hopp förfvinner,
Et Land, från Sverge skildt, med Friden återvinner.

Nu följer invocationen eller det vi här framman före gifvit namn af åkallelsen.

O du mit Fosterland! din Anda kallar jag
At lifva denna sång — Om något manligt drag,
Om något tycke röjs af Hjeltar, dina söner;
Är det din kraft, den eld jag i dit sköte röner m. m.

Ko-

*) Medaljen, som slogs öfver detta Tåg, föreställer en utsigt däraf, med denna öfverskrift: *Natura hoc debuit uni.* En väl stucken afritning af denne medalj, en af de bäste i Sverige slagne, pryder poemets titel-blad.

Konung CARL den X:de har med ſin krigsmagt anlåndt i Jutland til ſtranden af det lilla Bält, i tanke at fullfölja kriget mot Danmark och tåga til nåſtgränſande Öar öfver iſen, når denſamma upbrytes af et håftigt öſtanväder. Se här förſcenen, dyſter och majeſtätlig, men redan drägtig af alla de ſtora händelſer ſom ſkola följa!

Igenom froſt och ſnö, på Jutlands öde-fält,
Var Svenſka Hären förd i läger utmed Bält;
När CARL i enflig gång, ſom längs åt ſtranden haſtar,
På vrak af is och ſkum et retadt öga kaſtar.
En gruflig öſtan nyſs har brutit hafvet op,
Hvars hvila åt hans Tåg har ſkänkt et flyktigt hopp.
Af hala böljans ſyn, af trolös luft han plägas
Och af et ljumt climat, där intet djerft kan vågas;
Han Härens åſyn flyr, ſom förd til ſegrar an
Det förſta hinder ſer, det CARL ej trotſa kan. —

Afunds-andan, en ond varelſe, håftad af ödet i lyckans fotſpår, glåder ſig åt detta hinder, och fortfar at väcka larm i alla Hof. *Vapenlyckan*, ſom blifvit ſkickad ifrån Himmelen at ledſaga Hjelten, uptråder inför den Högſtes thron, följd af Sveriges fordna Hjeltar, för at anhålla om ändring i väderleken. Hon bönhöres, och *Nordan* ruſtar ſig från fjällen, at anfalla Hafs-Guden *Åge*. CARL, ſom vid ſtranden med harm åſkådat det bruſande hafvet och trott ſin affigt miſslyckad, at i detta krig förmå Danmark återlemna Sveriges Södra Provinſer, uptäcker ſin oro för *Dalberg*, når mot aftonen ändring i väderleken ſpörjes och *Vapenlyckan* förklarar ſig i et norrſken. *Dana*, Danmarks Skydds-Gudinna, håpnar vid detta himmels-tecken, ſom tyckes båda et blodigt krig. Hon anropar *Åge* om ſkydd... "Ach

"Ach skynda! medan än du har et rum at andas,
"Låt böljan, den du styr, med högsta skyar blandas.
"Ej mindre kraft förmår at hindra Svears tåg,
"At dämpa deras mod, som trotsar vind och väg.
"Snart Vintrens stränga Gud" — hans pil Gudinnan färar,
"På hennes bleka kind han fäster fälda tårar.

Hvad styrka, hvad liflighet i detta drag! Oaktadt min föresats, at ej uppehålla mina Läsare med reflexioner, ser jag väl, at jag måste be om lof för några. — Dåna svåfvar öfver til andra stranden, för at tilkänna gifva faran för de Danske Höfdingarne. *Gyllenlöv* sjuknar i Odense. *Lövenklo* i hans ställe hopsamlar krigsmagten och lägrar sig vid stranden på Fyn midt emot de Svenske. Båda krigshärarne åskåda striden utpå Bält mellan *Åge* och *Nordan*, köldens Gud, där denne senare til slut erhåller segren. Carl har därunder uttågat med Svenska Hären, och anländer til Brandsö. Hans tal til Hären, vid uttågandet, utmärker sig af de starka drag, hvarmed i synnerhet alt, hvad som omedelbart rörer sjelfva Tåget, finnes tecknadt.

"Förtökom", ropar Carl, framför en samlad Här,
"Et Haf, hvars stolta väg ej säfängt tyglad är.
"Förmåtet är at gå, når lyckan vidrig bådas,
"Men feghet, vid des vink, at ej i loppet skådas.
"För hvem, om ej för oss har Himlen fängslat Bält?
"För Sverges tappra Folk ej fordras mindre fält.
På Bält, vid Kunga-ord, som aldrig säfängt ljuda,
Hans fot tillika förs, at *Åge* spetsen bjuda.
På Bält är steget gjordt och kan ej ryggas mer —

Hufvud-ſcenen i förſta Sången är ſtriden imellan *Åge* och *Nordan*. Men få ſtållen af denna underbara ſcen kunna uttagas utur ſit ſammanhang. Början däraf är denna.

En köld, Naturens död, af *Åge* trotſad blifver.
Från låga ſtranden ſkild, ej vårdig för hans ifver,
På Bältets öpna rymd han manar *Nordan* ut
Och håller gafflen op mot köldens hvaſſa ſpjut.
En is i ſkårfvor vräkt med ſtrida forſar blandas,
Där mellan klippor förd en retad hämd han andas
Och kaſtar kedjan kring, i den han fångſlad år,
Förtviflad, at hans arm ſkal fåſtas i en ſkår.
Gudinnan Danas rop ej fåfängt rört hans öra —

Snart får man ſe hela hafs-ytan uplifvad, hvar våg förvandlad i et ſjö-rå, biſtert och hotande.

Från Nåcken, ſom har klångt på klippans högſta topp
Man ſkägget flöda ſer och öka böljans lopp.

Nordan, ſom aldrig förr ſå långt ifrån Polen varit manad at fångſla *Åges* Hår, beväpnar ſig med Köldens egen ſköld.

Re'n inom Polens krets hans ſtyrka freſtad blifver:
På gränſen Lappen qvåfs af köldens ökta ifver.
Han högſt i Norrland kåns, där *Drifva*, *Faun* och *Mjell* *),
Hans våna ſyſtrar bo i evigt gröna tjäll.
Med ſnön i deras värd de ſiſt hans hårar följa
Och ödelagda fält med vintrens bäddar hölja.

I ſtrå-

*) Med namnen af deſſa trenne Gudinnor betecknades i den gamla Göthiſka Mythologien trenne åtſkilda ſlag af ſnö.

I ſträckan af ſin flygt han fångſlar haf och land,
På djupet ſjöars väg och floden vid ſin ſtrand.
Han ſig med dödligt våld i ſkogens rötter tränger,
I jordens djupa ſköt han källans ådror ſtänger.
Naturens ſtela bröſt ger lif och värma op,
I hjertat andan qvåfs och blodet i ſit lopp.
Ej ſolen mågtar mer at blida ſträlar dela,
Ej veſtan mer förmår med lätta vingar ſpela:
En almän ryſning käns vid *Nordans* blotta gny,
I näſten luftens hår, i kulor djuren fly.
Mot köldens ſina ſpjut, ifrån det fält han härjar,
Den friſtad menſkjan ſökt med möda henne bärgar.

Om Låſaren fryſer vid denna målning, lår han ſåkert ej dårföre laſta henne. Den är fulkomligen Nordiſk, och blifver utan tvifvel et af de ſtållen, ſom ſödra länders öfverſåttare, når det en gång faller dem in, at rikta ſin vitterhet ifrån Sverige, aldrig med nog flyrka låra kunna gifva.

ANDRE SÅNGEN. Konungen upbryter från Brandsö. Hans följeſlagare, Svenſka Krigsmagten och Generalerne upräknas. Låſaren föres här genom et prågtigt galeri af idel hjeltar. Om CARL ſjelf heter det til ſlut:

Med ſtyrkan af et folk, ſom födt at vapen bära
Har aldrig ſvikt en Kung, ſom ſtrider för des åra,
Han Sverge fruktadt gör på flera ſegerfält,
Med ſin odödlighet, i Tåget öfver Bält.

Tåget öfver Lilla Bält til Fyn:

Din upgång, ljuſva Sol, ſom Bältet nu beſtrålar,
Ser vintren i en pragt, den ingen ſommar målar.
När öfver Nordens krets du går at ſpegla dig
Uti den klara hâll, där böljan hvilar ſig,
I vidden af din bild, ſom ſkimrar på des yta,
Hvad färgor ſkiftas nu och dina ſtrålar bryta!
Dig hafvets ſpända duk en rörlig tafla ger:
Du lik en folkrik bygd des öken vimla ſer,
En Här, i ordning ſtäld och förd i jämna leder,
En Féers trägård lik ſig ut på rymden breder,
En ſkog ſyns flyttad ut på vilda Ocean
Af pikar och gevär, ſom ſtyras på des ban.
Ej vapnens ſkådeſpel på de Pharſalſka fälten,
Ej på Arbelles ſlått af Macedonſka Hjelten
Så vidſträckt fördes op, ſå krigiſk ſägring gaf,
Som Svenſka Härens tåg på Nordens hvälfda Haf.
Förtjuſte öbor tro, vid dagens förſta ſtrimma,
En flaggrik flotta ſe på böljans ſpegel ſimma.
En ſol af återſken från harneſk, ſvärd och lans
I veſter upgå tycks at öka dagens glans.

Men Fyns förundran öfver denna ſyn varar ej länge. Man blifver ſnart med förſkräckelſe varſe ſit miſstag.

En okänd Guda-röſt *) har flera nätter ſkallat
Och alt hvad vapen bär til landets värjning kallat.
I hopar ſtad och land vid ſtranden ſkockad var,
Af förvett til en del, en del til des förſvar:
Här vimlar Danmarks Här, från öar ſammandragen,
Där faran honom väckt, ſom tycks ha giſſat dagen,
Här

*) *Dana*, Danmarks Skyddsgudinna.

Hår folk från hus och hem, som vakar kring sin strand,
Och folk som flyktat hit, och folk från närmsta land.
Åskådarns talrikhet emot en krigshär svarar,
Hvars tåg för närmsta land en uphöjd sol förklarar,
Och mot en skådeplats som gränsar himlens bryn,
Där stränder för hvaran förlora sig i skyn.

Gudinnan *Dana*, under skapnaden af CHRISTIAN IV. upmuntrar *Sefstedt* at möta de Svenske. Han rycker ur lågret, råkar i strid med Svenska förvakten, tvingas at gifva sig fången och med tvenne fanor öfververlemnas til CARL midt på hafvet. Konungen lemnar högra flygeln åt *Wrangel* och antager sjelf befälet öfver den venstra. Vid middags-tiden upbryter en hafs-ström, där de Svenske måste gå öfver, under uthärdandet af en ständig eld från fienden. Man har ändteligen på bjelkar hunnit öfver strömmen; men sjelfva isen hotar at svika deras steg. Allegorisk målning af denna hiskeliga belägenhet.

Alt vattnet i den negd, där strömmen sig fördelar,
Är väckt af Ägés dån och under isen spelar,
Mer farlig än det svalg, man vågat öfvergå,
För tyngden af en Hår som kastar sig därpå.
Man hastar, vid des brak, at sig på rymden sprida.
Den håst, där ryttarn satt, är slåpad vid hans sida.
En is, som knapt sig sjelf på strömmen bärga kan,
Syns bristа vid hvart steg och skal dock litas an.
Man där med våda går, och mera vådligt hvilar,
Och hisnar för et djup, dåröfver kosan ilar,
Som för en säker död man för et möte skyr,
Ej bröder följas åt, en vän den andra flyr.

Åt den i nöden ſyns knapt törs man handen räcka,
Af fruktan at en graf för ſig och honom väcka.
En hjelte ſaknar mod och tyngs af ſit gevär,
Där hjertat intet gör och faran hemlig är.

Men detta är ännu icke alt. Det följande är dock mera prägtigt än förfärligt, och röjer mäſtarens penſel.

Mot Svenſkar, ſom på Bält för dödens afgrund håpna,
Ej *Dana* tröttnat har at nya dödar våpna.
Ån hv ſa kulor fram utaf et vingadt bly;
Ån ur en mordiſk malm de utät iſen fly.
Ån deſſa dödens bud en ſnörrätt koſa följa;
Ån ſtudſa deſſa klot emot en ſtelnad böljа,
Som drifs i ſkärfvor op, där man dem åter ſer,
Och ur en ſkur af is på hafvet regna ner.
Ån rulla röda järn och dra en ſtrömmig fåra;
Ån bomber i ſit fall cryſtallen genombåra,
Då böljan i hvars ſköt de briſta i ſit lopp
Som vattu-konſters ſpel i ſpiror fruſar op —

Det vore fåfångt at anmärka den imitativa rörelſen och harmonien i deſſe rader, ſärdeles den 5:te och 6:te, för den ſom icke ſjelf märkt denſamma. — Danſka lågret anfalles oförmodeligen af CARL, ſom där inbryter från land-ſidan. De Danſke draga ſig neder på iſen, där *Wrangel* blifver dem varſe och bereder ſig til träffning. *Dana*, förſkräckt af CARLS ankomſt, ſkyndar ſig til Seland, för at förmå Konung FREDRIC at ſjelf anföra ſina troppar. Men han hindras af Rådet, ſom förlitar ſig på biſtånd af främmande Magter, dem *Afunds-anden* upväcker.

TRED-

Tredje Sången. Svenska Infanteriet hindras af en upstigen dimma at framkomma til fältslaget. Konungen, för at se fiendens stallning, går up på et berg, där *Afunds-andan* blifver honom varse, och kallar en fiendtlig tropp at anfalla honom. *Vapenlyckan* var upstigen til Himlen, för at nedbringa en rustning åt sin Hjelte. Men innan et så utomordentligt vårn kan beviljas, undersökes af *Råttvisan*, om Carl verkeligen förtjenar namn af Hjelte. Jämförelse imellan *Råttvisan* och *Lyckan*.

När *Lyckan* i sin famn en gunstling öfverhöljer,
Råttvisan honom där med stränga ögon följer.
Den ena jordens son med Gudar jämlik gör,
Den andra til sit rum en dödlig återför.

Hvad gör och finner då *Råttvisan* i närvarande händelse?

Hon går at Hjeltens dygd mot Hjeltens lycka våga,
Och finner dem hos Carl en sällsynt jämvigt åga.
Han älskar vapen-gny, han förs från krig i krig;
Men Sveriges vida magt på svärdet stödjer sig.
För åran i hans våg alt hinder måste vika;
Men Sverge på hans våg sin åra ser tillika —

Carl, aldeles skild ifrån de sina, är redan omringad af fienden.

På ryggen af en häst, som andas svaflets lågor,
Än Carl i röken förs och höjes i des vågor,
Där svärdet likt en blixt är öfver hjessan svängdt
Och knapt af hopen sedt, förrän i hjertat sänkt.
Än Carl, af dimman höljd, har börjat armar känna,
Som flätas kring hans lif at honom fången spänna,

Men af et himmelſkt vårn är ſamma ſtund betäckt,
Af *Vapenlyckans* hand ur gyllne ſkyar räckt.
Vid *Vaſars* höga namn, ſom låſas förſt af alla,
Hos CARL et guda-blod i hjertat börjar ſvalla:
Han ſjelf ſig ledig gör ur vränga händers band
Och ſjelf ſig reſer op med ſvärdet i ſin hand —

Detta himmelſka värn är en ſköld, til hvars närmare beſkrifning hörer följande:

På ſkölden *Svea* ſyns: den *Förſte* GUSTAFS hand
Ur dimmors djupa moln och tunga bojors band
För henne til en Thron, där hon ſit ſtälle tager
Och af den *Andra* kröns med en odödlig lager.
Hon tycks åt ſidan ſe, där Bältet tecknadt är
Och CARL til hennes ſköt en Hertigs krona bär.
I bottnen denna ſköld en ſtjernrik himmel hyſer:
I hvart et guda-bloſs en Hjeltes chiffer lyſer.
En dödlig til hvars bröſt den ſkölden blifver tryckt,
Från jorden känner ſig til Gudars hemviſt ryckt.
Til deras boning CARL förtjuſta blickar höjer.
Han Gudars ändamål af ſköldens teckning röjer.
Och går at föra ut i bardalek och ſtrid,
Det vårf ſom fordradt är utaf hans korta tid.

Afunds-andan, vid åſynen af denna ſköld ſlagen til jorden, ſmyger ſig undan i *Politikens* famn, för at hemligen hämnas. Slaget vid Iſvarnäs. Svenſka krigs-ſättet:

I ſpåren Sverges Här ſer krigets lågor ſvalla.
På fiend' ögat faſt ej råknar dem ſom falla.
Af fädrens krigs-ſätt lärd, han anſer med förakt
Et vapen funnit op at ge den ſvaga magt.

Han

Han utan genſvar fram i ſtridens hetta länder,
Där förſt han bröſt mot bröſt vid hjertat elden tänder,
Med ſvärd i blinken blott, ſom följer elden tätt,
Han börjar man mot man et ädelt täflans-ſätt.
Sin framgång Svenſke mån med vårjan tappert yrka,
Et vapen, deras arf! med ädelmod och ſtyrka,
Det danar hjeltars bröſt, för lifvet vårdigt förs,
Och döden på des udd af åran ljuflig görs.

Tott, Christinas gunſtling, utmärker ſig i detta ſlag. Stället är et af de intereſſantaſte.

Det ej den Hofman är, ſom i Christinas Slott
Än i et riddarſpel har högſta priſet fått,
Än lyſt i en ballet och allas undran vunnit,
Och ingen ſkönhet ſett för den han fafängt brunnit:
Det är ej Fröjas mer, men ſon af krigets Gud.
Hans fordom ſpåda röſt är hörd ſom dundrets ljud;
Han ſprider lika eld, men lågan dödligt ſårar:
Hvart enda af hans ſteg ſkal koſta mödrars tårar.
Man ryſer för den blick ſom fordom var ſå mild
Och en Starkotter ſer uti Adonis bild.
Den *äldre Ahlfelt* *) var af denna bild bedragen
Och tror, at för en ſyn han ſtält ſig fram i dagen.
Här, tänker *Ahlfelt*, här han funnit har ſin man,
Bland Sverges kämpar en, med den han täfla kan.
I blinken han mot *Tott* ſig oförvägit haſtar
Och rofvet fånga tror, men ſig i armar kaſtar,
Där ſvärdet i et tag är ur hans händer ryckt
Och han i ſamma tag til jorden nedertryckt.

*) En af de Danſke Höfdingarne.

Men en ännu lyſtrare ſcen viſar följande ſtroph, den jag är freſtad at hel och hållen här intaga. Läſaren ſkal ej märka, at den är något lång.

Men krigets medelpunkt ifrån des åndar drager
Hvart enda ögonkaſt och *Danas* hopp betager,
Då CARL i utſträckt ritt, ſom fruſar eld och dam,
I bataljoners djup för ryttarn ilar fram.
Hans *Vapenlyckas* glans, förhöjd vid hot af fara,
Syns honom guda-lik bland dödars moln förklara.
Med tuſen klingors ſken, där modet ſtyr hans lopp,
Och köllrars ljuſa dag hon lyſer kretſen op.
Det jårn, det Sverges guld, ſom guldets länder ſkattar
Och klår en Sverges Kung, hans bild i ſtriden fattar,
Det glimmar på hans bröſt, ſom morgon-ſolens rand
Och likt hans ögons eld det blickar i hans hand.
I ſpåren *Anhalts* Prins och *Heſſens* Furſtar följa *)
Och böljans ſtela fält med ſeger-tecken hölja.
En öpnad väg af CARL dem öfverlemnad var;
Et ſtolt Cavaleri hans arm och öga drar.
För Svear Danſken där med ſtolta håſtar ſkryter
Och ſig i ſtriden in med deras ſtyrka bryter.
Af koppar-harneſk höljd, han reſlig, faſt och trygg
Syns guten på ſin håſt och hjelte på des rygg.
Mot denna ryttar-hår, hvars högmod CARL vil ſtäcka,
Han för med *Sachſens* Prins två troppar lika käcka:
En tropp från *Salas* ſtrand, den åldſta Sverges trakt,
Som ſkänkt från hedenhös åt Kungar trogen vakt;

Här

*) Med deſſe och flere Tyſke Förſtar, ſom tjente i Svenſka Hären, har Skalden i början af Andra Sången gjort ſina Läſare bekanta.

Härnäſt en tropp från *Wern*, hvars qvinnor fordom dragit
I krig mot Danſke män och dem på flykten ſlagit.
Af Göters gamla ſtam och raſka mödrars blod
Har denna tropp i arf et dubbelt hjeltemod.
Snart *Danas* ſtolta här ſin gräns på fältet möter
Af Salas Kunga-vakt, ſom följs af tappra Göter,
Dem Pålens vida fält i Svenſka ſegrars fart
Med häſtar ruſtat ut af ſnäll och krigiſk art.
Af genſkall fältet fylls och heta ångor puſtar,
Där deſſa ſtöta hop och ränna härda duſtar;
Där häſtars ſpända kraft i rök och fragga förs
Och bröſtens gälla malm af järnet hamradt hörs.
När under vapnens tyngd de Danſke häſtar ſträfva,
De Svenſke däremot på vingar tyckas ſväfva,
Där ſvärdet luften ſkär och högſt i vådret ſvängs
Och genom kopparns ſkal i lifvet ſtupa trängs *).
En ſtod af häſt och karl til Bältets prydnad ämnad,
Än från ſin resning ſkiljs, på fruſna böljan lämnad,
Än huggs i ſtycken ner, ſom kroſla des criſtall,
Och än af foten ſviks och raſar i des fall.
Sqvadroner trängas ut, där CARL med ſvärdet haſtar,
Där CARL af blixten följs ſig häſt på häſtar kaſtar;
Som bergets brutna ſpets drar trän och klippor ner,
Där på et enda fall man hundra följa ſer.

Vid ſlutet af detta fältſlag måttar *Dana* et ſlycke mot CARL. Kulan kommer nära vid ögat, men mottages af *Vapenlyckan* och kaſtas för hans fötter. Hans kämpar vilja hämnas detta förſök, men afhål-

las

*) Man erinrar ſig här utan ſaknad *Virgilii*:

- - - - - dextraque coruſcum
Extulit ac lateri capulo tenus abdidit enſem.

las af CARL, ſom nöjd med ſegren önſkar allenaſt, at *Wrangel* på ſin ſida måtte erhålla en lika förmon.

FJERDE SÅNGEN. *Wrangel* ſtrider mot *Löwenklo*, ſom fordom tjent under honom, och upmuntras däraf til en ädel täflan. Hans troppar viſa icke mindre nit, at lyda honom; de hafva bakom ſig et dyrbart gods at förſvara: Hårens nyligen anlända krigsförråd och troſs, och hvad ännu mera retar fiendens begär,

Där ſyns en öpen Vagn, beprydd med band af lager,
Där CARL på ſegerfält de vundnas fanor tager
I en eröfrad ſtad där han ſit intåg gör,
Och där från land til land han Sverges härar för.
Des värde ej af guld, men af trophéer ſkattas,
I hvilka *Sveas* ſköld och *Götas* innefattas,
Och af det krönta C, ſom utan uprördt blod
Af Svenſkar aldrig ſyns, ſom minnas CARLARS mod.
Den ſtjernan, ſom ſit ljus i ſolens granſkap lånar
Och til des förebud och följe ömſom tjenar,
Med mera liflig glans på himlens vida fält
Har ingen afton lyſt, än denna vagn på Bält.
Imellan Nordens folk han täflans-ämnet blifver —

Han utgör ock hufvud-ämnet för närvarande Sång.

Snart hela krigets eld mot denna ſynpunkt vändes.
Hos Danſken, vid des ſken, en ſlocknad ifver tändes:
Det är på denna vagn, ſom CARL i rök och dam
Så många gånger ſedd, har tvingat ſegren fram.
Man tror, at vid des hjul han fäſt ſin vapen-lycka,
Och går, at hennes ſkans ur Svenſka händer rycka.

Des

Des ſåte är ju tomt, en Hjelte ſaknas dår;
Hvad gör hans blotta namn, når rummet ledigt år?
De Svenſke bröſt vid bröſt ſig dår til förmur ſtålla,
At draga ſiend' dit och dår hans högmod fålla,
Tre facklor i en rad för vagnen höjas op
Och fyra vid hans hjul at lyſa nattens lopp.

Denna omſtåndighet bör, ſtils vidare, noga märkas. *Åge*, under vagnen, bereder ſig at hämnas. Iſen briſter dårſtådes, och en del af Königsmarks och Waldecks Regementer, jåmte den omtviſlade vagnen, blifver et offer åt den öpnade böljan. Detta är en hiſtoriſk ſanning, hvaraf ſnillet med fördel vetat betjena ſig. *Åge* bemägtigar ſig vagnen, och lemnar det öfriga til byte åt ſin tropp.

Med gafflen i ſin hand han dår ſit ſåte tager
I lika jätte-bild, ſom honom ſammandrager,
När i en vatten-ſtod för ſeglarns håpna ſyn
Hans fot ur djupet går och hjeſſan öfver ſkyn —

Stolt öfver denna framgång, vil han måta ſig med CARL ſjelf, ſom nu kömmer ſina troppar til undſåttning. *Vapenlyckan* följer honom och jagar framför ſig tvenne ſpöken, *Förſkräckelſen* och *Döden*, in i fiendens hår. Målning af deſſa begge troll.

Förſkräckelſen är ſedd med ſtarr och omhvålfd blick;
I yrſel, dår hon far, hon bryter leders ſkick.
Med hår af vådret fördt och armar framåt ſträckta
Hon kåns i märg och blod en dödlig kyla fläckta.
Hon *Dödens* ſkugga ſkyr, ſom följer hennes hamn,
Och af förtviflan ſiſt ſig kaſtar i hans famn.

Han

Han syns'— men i et krig ej likt det rangel svigtar,
Som vid den sjukas fång sin pil med möda riktar;
Men senfull, stark och vig han fäller och han far,
Et offer för sin hand och et för ögat har.

Nyheten af denna bild lår väl icke kunna undfalla någon läsare. — *Lövenklo* formerar en fyrkant af qvarblefne troppar; men gifver sig fången vid *Wrangels* påfordran.

Hans tropp, som utvänd syn åt alla sidor visar,
Och under vapnens skjul sin vundna fristad prisar,
Är lik en skockad hjord, som vänder hornen ut
Emot en fruktad björn och tändrens hvassa spjut.
Mot dessa sista svärd, för slöghet redan kända,
Ej *Wrangel* aktar värdt at sina vapen vända.
Han går allena fram mot en förmåten tropp
Och ropar: "*Lövenklo*! hvem trotsar du? hör op!
"Lägg svärdet ner"! Hans röst, hans höga tordöns stämma,
Som på et tummelfält har mägtat härar hämma,
Är hördt i återskall kring hela *Danas* bygd
Och jagar *Åges* Hof ifrån et älskadt skygd.
Men, *Lövenklo*! hvad ljud sig i dit hjerta tränger
Igenom lansars skog, som dig förgäfves stänger!
Den röst, du fordom lydt, med båfvan kåns igen
Och tvingar svärdet fram at lyda honom än.
Likså det lejon syns, som har sit fångsel brutit
Och på et öpet fält af vunnen frihet skrutit,
Men når den röst är hörd, som knöt des första band,
Med afklädt ödvermod sig lemnar i hans hand.

CARL

Carl hedrar, med et kort tal, åminnelſen af de döda ſom omkommit i hafvet. *Vapenlyckan* hämmas på *Åge* med en blixt ur ſkyn. *Åge* vil ſänka ſig i djupet med den vagn han erôfrat, men til hela Hårens förundran, ſyns denne vagn i det ſamma uplyftad på himla-hvalfvet, dår han lyſer under namn af *Stora Carla-Vagnen.*

De fackJor, ſom på Bålt kring vagnen varit tända,
Ånnu af lika ſken på himlen åro kända.
Hans hjul med fyra bloſs, hans ſtång ånnu med tri
Beſtråla nattens lopp och ſegrens vitne bli.
Sit namn han ej förbytt — i höjden af ſin åra
Han anſer ån för mer at Carla-namnet båra,
Af Svear honom ſkänkt, ſom i hans gyllne famn
För alla tider fåſt en ålſkad hjeltes namn.
I *Carla-vagnens* krets, ſa länge ſtjernor brinna,
Skal Carl af Nordens barn en hjelte-dyrkan vinna.
Den vagn han fordom ſtyrt, dår lagrar honom krônt,
Som omgafs af et folk ſom har hans mildhet rônt,
För Svear ôpnat våg, mot hela Afunds ſkara
I et odödligt ljus hans minne ſkal bevara.

Så mycket af detta ſtora poem för denne gång. Rummet tillåter ej mera, och vittre läſare ålſka ombyte.

III.

STRÖDDA SKALDESTYCKEN

AF

FRAML. COMMISSIONS-SECRETERAREN FRIHERRE SAMUEL OLOF TILAS.

(*Fortsättning**).

I.

VÄLKOMMEN, lilla Fjäril, åter!
Fast Norden än är något kall:
Hvar qvist, hvar knopp i glädje gråter,
At snöns och drifvans magt är all.

Du prålar med de skönsta vingar,
Så täck, så yr som Paphos Gud;
Men tänk, om dig en kyla tvingar,
At klaga öfver Vårens bud!

Då tror jag dig mit öde härma.
En ljuflig blick *Camilla* gaf:
Jag trodde en bedräglig vårma;
Des flyktighet blef känslans graf!

2.

*) Se föregående Qvartal, sid. 16. och följ. Där har, genom et misstag, men utan någon Utgifvarens skuld, under Friherre *Tilas* namn influtit något som icke tilhörer honom, och härmed således des egentelige Författare, det stora Snillet, med hvars arbeten jag började och flere gånger prydde min *Parnass* förl. år, återställes. Om detta misstagna stycke, i ordningen det 5:te, med rubrik af *Kärlekens Nöje och Qval*, kan vidare underrättelse hämtas i Dagbladet Stockh. Posten för d. 21. Maj innevarande år.

2.

Til min lilla Bibi *).

Min *Bibi*, där du fängslig sitter
Och ofta mig med sorgfritt qvitter
Til glädje och förundran rör;
Om du fick talegåfvan åga,
Ell' jag på qvitter-språket såga
De frågor jag min *Bibi* gör:

Säg, män den skötsel och den föda,
Säg, män den lefnad, fri från möda,
Som du här njuter alla dar,
Din frihets ömma saknad helar?
Män väl ändå, når frihet felar,
Du ingen verklig sällhet har?

Förrän du denna förmon miste,
Säg, männe du de missbruk viste,
Som följa denna lotten åt?
Säg, var du blindad af din lycka?
Säg, viste du at ränkor smycka
Och vinna afsigt med försåt?

At dina likars välfärd spilla,
Med konstgrep deras korn försnilla,
Var det din vinning och din ro?
Säg, hördes andra Siskor qvida,
Som utan tilflygt måste lida,
Då falskhet rubbat deras bo?

*) En Grönsiska.

Säg

Såg man dig högſt bland örnar ila,
Hos ſtora foglar nedrigt ſmila
Och möta ſparſvar med förakt?
Förföljde du en ſaklös mygga,
At på des fall din upkomſt bygga
I ſkygd af anhang, gunſt och magt?

Såg, fick du trygg i vänſkap vara?
Män väl bland luftens fria ſkara
Dig någon vippſtjert lömſkt bedrog?
Kanſke en ſmicker-vän du ägde
Som vänſkap mot belöning vägde,
Och i din fara flykten tog?

När du den ömma låga kände,
Som ljufva våren hos dig tände,
Fan du din ſköna hård och kall?
Kan hända ſägs du flyktigt ſpela,
At utan eld dit hjerta dela
Med hvarje hona i hvar tall?

NEJ, ſkulle mig min *Bibi* ſvara,
Den tid jag fick bland Siſkör vara,
Min oſkuld kände intet brott;
Kanſke, om jag nu kom tilbaka,
Se'n jag fått menſkjors fälſkap ſmaka,
Jag gjorde mera ondt än godt.

3.

MIN *Zephis*, låt oſs fly
Til deſſa dalar,
Dår blott Naturen talar,

In-

Intet oſs nekar
Nöjen och lekar :,:
Sällhet ſtädſe ny.
Bort alt beſvår
Som bryr de ſtolta ſtäder!
Nöjet är här
Ej lått ſom minſta ſjäder,
Som våder:
Oſs gläder
Blott et ömt begär.

4.

Vårens och Ungdomens flyktiga behag.

Den milda Våren börjar rä:
Se tråden bröllops-klädde ſtå
I hvita blommors robe-de-cour!
Hvart blad jag ſkådar
Mit öga bådar
En ny natur.

Hvad målning på de glada fält,
Där blommans lif gör fjärilns fält!
Jag jorden i ſin barndom ſer:
När morgon' randas,
Hvart lif ſom andas
I vålluſt ler.

Camilla! lydom hjertats lag.
Vår ungdom är en Juni-dag,
Likt ſkenet täck, men flyktigt far:

Din vär förſvinner,
Du miſsnögd ſinner
Blott höſten qvar.

Låt ſkogens dufvor lära dig,
At ömt förena dig och mig;
Låt oſs på ſjårilns glada vis
Vår kårlek reta,
I gråſet leta
Vårt paradis.

5.

MOT vån och ovån jämt och altid lika tänka;
Sin vårſta afundsman med godhet göra flat;
Välgerningar i mjugg med gladlynt upſyn ſkänka;
Sin heder ſkydda ömt, men aldrig hyſa hat;
I vänſkap faſt ſom berg, men ej ſå lått at vinna;
At vörda Evas kön med ſmak, förnuft och val;
I all ting tänka ſjelf, för affigt aldrig fal:
Det år at vara ſtor och dygdens höjd at hinna.

6.

Landt-lefnadens Lyckſalighet.

Du ſanna nöjens ägta bo,
Du landtmans paradis!
Hvart enda blad jag här ſer gro,
Förkunnar Skaparns pris.
Här ſtadens pragt och landets ſmak
Hvarannan möte ge,
Och trött vid ſtadens dån och brak
Jag här får tvängfritt le.

KOM

Kom hit, du lyckans granna slaf,
Kom lär at lefva rätt!
Vårt lugn vet ej de skepps-brott af
Som ske i stormen lätt.
I konstens folk! jag bjuder er
På enfald och natur.
En sparf här fria qvåden ger,
När siskan dör i bur.

7.

Madrigal.

Försmå, min *Daphne*, ej en skånk af mit porträt:
Du ser det här uti Narcissen.
Hys dock min bild til des at blomman blifver vissen:
Mit minne får hos dig med blommans lika rätt;
Men låt den hvita färg, som dessa blader pryder,
Min rena oskulds målning bli,
Och rodnan, som du ser däri,
Bli tolk af blygsamt qval, när jag min kärlek tyder,
Och blommans likhet ge mig tröst
At jag har fått min död från *Daphnes* eget bröst.
Om jag en gång så lycklig vore
At nämna dig min andre jag,
Jag med *Narcissus* ock förfore
Et lika öde och en slik förvandlings-lag.

8.

Midsommars-stången löfvad står!
Daphne! låt oss i ringen taga :,:
Daphne, tänk sommarn hastigt går!
Önskom, at blott hvaran behaga.

Glömmom alt tvång i landtmans lek,
Dår intet präl och ſminkadt ſvek
Kan vår menlöſa hog bedraga.
Midſommars-ſtången löfvad ſtår:
Daphne! låt oſs i ringen taga.
Stadsbon må fritt i ſin granlåt få bli,
Han år ej hälften ſå lycklig ſom vi.
Ro utan pragt,
Långt från förakt,
Stilla begår,
Nöjſamt beſvår,
Intet ſom kan ge oſs åmne at klaga.
Midſommars-ſtången löfvad ſtår,
Daphne låt oſs i ringen taga!

9.

Kårleken älſkar frihet.

LILLA Gud, ſom vålde åger
Ibland alt hvad lif har fått!
Ingen ting din frögd upväger,
Men den delas altför ſmått.
Zephis kallar den en plåga:
Män hon älſka ej förſtår?
Ach! om hon har känt din låga,
Säg, hvi hon des ro förſmår?

Låt mig få bland könet vörda
Vackra ögon ſom din thron,
Men af harm mig ſjelf ej mörda
Eller bli et danviks-hjon.

Ach!

Ach! hvad blommor öpna daglig'
Bladen för et flyktigt bi!
Gör mig lycklig och behaglig:
Nöjen då min dag-bok bli.

Gör mig lagom blyg och driftig,
Lagom yr och lått på töm,
Lagom menlös, lagom liftig,
Blott förfigtig, tyft och öm.
Men vil *Zephis* ha mig fångflig
Som en bunden hushålls-flaf,
Lilla Gud! då blir jag ångflig,
Nöjets tempel blir des graf.

10.

Förnöjfamhet, ftörfta fållhet.

Min Vän! var nöjd med lyckans lott,
Bär ingen afund til de ftora:
När de i pragt fit lugn förlora
Du mer än de af lyckan fått.

De gråmas midt i ftåt och fröjd,
Til fanna nöjet aldrig hinna:
Du i dig fjelf vet fållhet finna,
Med dig och lifvet altid nöjd.

Tänk ej, at *Damis* lycklig är
Af granlåt, fälfkap, fpel och baler;
Han köper harm för capitaler,
Och njuter endaft fjelf befvär.

II.

Til Fattigdomen.

KOM, kåra Fattigdom! dig vil jag låna hus;
Tag du mit mod, jag tar din krycka:
Lär mig, at se mig sjelf vid sannings egna ljus
Och tro mig lycklig utan lycka.

FÖRSTÖR uti min själ den falska fällhets bild,
Som medgång mig bland nöjen gifvit:
Jag glömma vil en ro, som från mit ämne skild
Vid andras fall min varning blifvit.

KOM, gör mig efter hand med dig alt mer bekant,
At du på längd må dräglig vara:
När lyckans blinda barn jämt nalkas hennes brant,
Då slipper jag en daglig fara.

MEN, Torftighet, fast du mit sinne trycka skal,
Klåm ej för hårdt et dygdigt hjerta!
At nöd och brist ej må bereda mig et fall,
Där tvungna brott min heder svärta.

DU muntra fälskaps-fröjd, du fordna vänners tal,
Jag söker er, men finner inga:
Min upsyn färar er, mit möte är ert qval:
Är då min menskлighet så ringa?

BÖR

Bör jag väl önska mig mot eder hämde-rätt?
Nej, Armod, du all galla dämpar:
Lär mig blott vörda rätt Förſynens delnings-ſätt;
Förnöjd jag då mot laſten kämpar.

12.

Råd til en Antiquarius.

Nog ſent är nu på giftas tänka,
När femti' är du re'n ſom ungkarl lefvat har.
Du ber mig ge dig råd och ſvar,
Åt hvem du ſkal dit hjerta ſkänka?
Du meſta värde ſtåds på forntids-märken ſatt,
De ſkrållen, mynt och ſlikt du altid ſökt få fatt,
Dem flera åldrars roſt har märkt med vördig ſtämpel.
Hos gamla *Sara* är den båſta lägenhet:
Där får du en antiquitet,
Ruiner efter Fröjas Tempel.

13.

Den giftſjuka Flickan.

At hos en maka
Sofva och vaka,
Gifva och ſmaka
Nöjen tilbaka:
Ach når jag hinner den ro! . . .
Åren förſvinna,
Hoppas och ſpinna
Har alt ſe'n mit tolfte år ſtyrkt min ljufva tro.

IV.

DE VERKLIGA NÖJEN.

ANECDOT AF HR. D'ARNAUD.

Ja, min vän, dygden, den få få ſjälar förſtå at njuta, har dock nöjen vida öfver de ſinliga. Nöjet at *göra godt* är, tör hända, det ljufvaſte och äfven det meſt lifliga af alla. Minnet af en god gerning är ännu en källa til nöjen. Låtom oſs vara uprikti-ge: ni har redan hvad man få orätt kallar lefvat, det är, lemnat eder åt *flyktiga begär*; ty paſſionernas råtta välde känner man ſällan i verlds-bullret: det är enſligheten ſom föder, ſom närer dem. Fråga edert hjerta... — Hvad! ni vil inbilla mig, at man ej är lycklig då man behagar et ſkön fruntimmer, då man upväcker hos henne hvad hon upväckt hos oſs?...Är det eder philoſophie? — Förſtå mig dock rätt, jag ber. Anſe mig ej för en Stoik, ſom vil ſtympa Natu-ren: jag är långt ifrån den förſakelſen, hvilken förolämpar känſlan, gör af menniſkan en död kropp; det är Epicuri moral, jag vil predika för er; jag vil öka ſumman af edra nöjen. Det är viſſerligen något ſmick-rande at vinna en ſkönhets hjerta, det är en förtjus-ning, hvars verklighet jag ej beſtrider. Men ſäg mig, utan förbehåll, går denna glädje up emot den förnö-jelſen at hafva lindrat ſamma perſons belägenhet, i fall hon vore i nöd, at hafva aftorkat en olycklig fa-miljs tårar, at hafva gifvit allenaſt ett ſtycke bröd åt en eder like ſom dör af hunger? Hvilken himmel för eder ſjäl, då ni påminner er minſta barmhertighets-verk, ſom kunnat undfalla er! Glöm ej, hvad en ſtor man af förra ſeklet, Marſkalken af Luxemberg, ſade på ſit ytterſta, då man ſökte fördölja honom dödens

fa-

faſa, i det man föreſtälde honom hans trophéer: *Ach! mine vänner, det ſkulle mera fägna mig i detta ögonblick at hafva gifvit en fattig et glas vatten, än at erinra mig alla mina ſegrar.* Tror ni ej, at *Alexander*, då han räckte en ſkyddande hand åt *Darii* olyckliga familj, aftorkade des tårar, betygade *Syſigambis* en ſons vördnad och ömhet; tror ni ej, at han var mera lycklig, at han *njöt* mera, än den vildſinte *Thamas*, ſom från et torn åſkådar Dellys ſköfling, des blodſköljda gator, ſvärdets och lågornas raſeri, åt hvilka ſtaden i mer än ſex timmars tid var öfverlemnad, och vil om aftonen begabba den fångne Kejſaren och miſshandla hans ſyſter? Ännu en gång, min vän! *förſka* eder ſjäl, ni ſkal där helt viſt finna denna ſanning: *Hjertats nöjen äro vida öfver ſinnenas.* Lita, för öfrigt, icke blott på mig, rådfråga *Plato*, den känſlofullaſte af menniſkor, läs med upmärkſamhet denne verklige philoſophens ſkrifter: jag är ſäker, at ni ſkal ſmaka dygdens ſötma, at ni ſkal öfvertygas om den inre känſlans oändeliga värde framför ſinnena. — Förträfflig metaphyſik, min vän, och ſom nog klingar i mina öron; men aldrig ſkal ni öfvertala mig, at det är ſtörre nöje at vörda Mamſell *** dygd, än at nytja det lyckliga ögonblicket at ſegra däröfver. *Plato* kan vara en ſtor man, en ganſka ſtor man, men förlåt mig, jag tror mera mit hjerta, och det ſäger mig ... — Det ſäger er, i detta ögonblick, intet. Jag känner edert hjerta för väl, at icke däraf vänta mig den kärlek för dygden, ſom på viſt ſätt är oſs medfödd och allenaſt ſammanlefnadens miſsbruk förmår rubba och förſtöra. Kom ihog, det är en menniſka, ſom talar til en menniſka, ſom har alla de ofullkomligheter, hvilka åtfölja vår natur; men, jag ber ännu en gång, bjud til at *höra eder ſjäl*, och

jag

jag säger er det förut, ni skal snart blifva en af mina ifrigaste proselyter.

Detta samtal skedde imellan en skicklig yngling, benämd *Saint-Felix*, och en af mina vänner, som lemnat mig denna anecdot. Det var honom som man nyls hört och som blifver en af de begge samtalande personerne i denne lille Anecdot.

Ynglingen företager en lång resa. Han återkommer om några år til Paris, och det första han där gör, är at upsöka *Vilmont*: så heter min vän. Efter de vanlige complimenterne och vänskaps-betygelser, utbrister *Saint-Felix*, i det han omfamnar *Vilmont*: Jag återbringar til er et hjerta, som är mycket förändradt! ni ser nu en man, som är värd at vara er lärjunge! — Hvad vil ni säga? — At jag tror på *Plato* och på er, som så värdigt förklarar honom. Sedan vi spisat middag, skole vi skilja oss ifrån vårt sällskap, om ni behagar, och gå ut i lunden, för at där i ro få *utgjuta våra hjertan*: ni ser at jag ej glömt edra uttryck.

Vilmont längtade efter detta förtroende. Måltiden var snart gjord; de låto de andre vid spel-bordet söka fördrifva den dödande ledsnad, som qväljer sällskaper, och gingo sjelfve under et skjul af täta lindar, utmed en bäck, at njuta fötman af et samtal, som ej skulle blänka af kalla infall, men uplifvas af känslans jämna och förnöjande värma. *Saint-Felix* började således:

Ni påminner eder min afresa. Jag skilde mig härifrån i den fulla öfvertygelse, at ni antagit rolen af *philosoph*, likasom vissa fruntimmer, efter et och annat kunbart åfventyr, antaga rolen af spelare eller kännare,

nare, emedan det är nödvändigt, om man vil göra en slags figur eller hafva en röst med i sällskap, at föreställa någon person. Poeten *Rousseau* har ganska väl sagt:

Ce monde-ci n'est qu'un oeuvre comique,

verlden är en comedie; och jag trodde, at ni efterströfvade at blifva en af actörerne; jag tillskref en öfverspänd inbildnings-kraft den *platonism*, den kärlek för dygden, hvars ljuflighet ni så mycket berömde.

Då jag kom til Dijon, där enskilda ärender i flera månader höllo mig qvar, förbandt jag mig med en hederlig yngling, som förente många lysande egenskaper med en ganska behaglig figur, och ägde därjämte en tillståndig förmögenhet. *Lillemain* återkom ifrån Paris, där han fått en förnäm upfostran: han hade insupit alt hvad man kan kalla *hufvud-stadens lynne och principer*. Vi blefvo snart oskiljaktige, så at han erböd sig at vara min reskamrat: med et ord, vi voro liksom tvenne bröder tilsammans. Han var några år äldre än jag, hvilket gaf honom en art förstfödslo-rätt; således begynte han meddela mig sina ljus och underwisa mig i hvad han kallade *menniskans vetenskap*. Hår, sade han, är icke frågan om philosophie, om böcker, om de systematiska kunskaper som stå vackert uti en skrift, men hvilkas hela oduglighet och falskhet man röner då de skola verkställas. Det är efter förfarenheten som jag vil handleda er: ni skal ej ångra, at hafva varit min lärjunge.

Njuta, mins väl det ordet, är det första bruk vi böre göra af vår så inskränkta varelse. Nåstans fördel måste nödvändigt stå efter vår: denna flora

san-

ſanning kan ej beſtridas. Icke bör man offenteligen bekänna denſamma, tvärtom gifva och taga falſkt mynt ſå långt det räcker, betyga öfverljudt motſatſen af det man tänker, ja ock af det man känner. Smickra, öfverdrif alt hvad ni kan, utan farhoga. *Det är den ref*, ſäger *Skakeſpear*, *med hvilken man fångar menniſkor:* i ſanning, inga fiſkar äro mera oförſigtige, mera dumme än våre kåre likar. Jag vil ingalunda förneka er de vackra, de ljudande uttrycken af *dygd*, *menſklighet*, *välgörighet*, *känſla*. O! de göra en förträfflig verkan, ſärdeles hos fruntimer! ... I anledning af fruntimer, de böra vara et af edra förnämſta föremål i *verldens ſtuderande*. Det är här, ſom ni kan vara öfverdrifven, romanſk, utan återhåll, gifva menniſko-figuren en jättelik höjd, agera theater-hjelte, ljuga driſligt och oförſynt. Vet, ju mer ni vanärar en qvinna, ju galnare blifver hon efter er. Läs *la Bruyere:* ni får lära, at det aldrig varit den beſkedlige, den verkeligen hedervärde mannen, ſom meſt intagit deſſa förtrollande varelſer: nej, utan den erkändaſte dåre, den af almänna föraktet ſtundom meſt förringade perſon. Akta er väl, at fåtta tro til den oſkuld, den rena kärlek, den dygd, för hvilken några enfaldige narrar, eller ſnarare ſkrymtare, äro färdige at kaſta ſig i ſloftet. Var öfvertygad, at inga nöjen gifvas, utan ſinnenas vettſkap: det är ſåledes dem, ſom ni bör ſöka förnöja. Desutom, *alt för oſs*, min vän, *alt för oſs;* låt det vara eder grund, eder fotſtållning, och den ſtod ni därpå ſåtter, ſkal vara okullſtötelig. Hör ni ej! ſjelfve pöbeln är upfyld af detta oſkattbara axiom; *efter oſs kommer domen*, ropa de: det är ſåledes på detta *oſs*, ſom alla våra tankar, våra gerningar, hela vår varelſe bör ſyfta. Vet ni väl, at

jag

jag nu, för er skuld, förrådt *menniskans hemlighet?* Ni är mig åtminstone någon erkänsla skyldig. Hvar är nu den där *Vilmont*, som ni så mycket omtalat? Hvad jag skulle pulverisera hans lilla metaphysik!

Jag föll *Saint-Felix* i talet: — Hvilken förderfvad själ! och ni blef smittad? — Jag bekänner, at jag ej var aldeles fri: men tillåt mig at fullfölja min berättelse; följ mig steg för steg, om ni behagar. Ni skal få se ljuset upgå efter mörkret.

Jag började finna et öfverträffande snille hos min res-kamrat. Han fant mig rådd, och lofvade *göra karl af mig*; det var hans uttryck. Det är sant, mit hjerta uprörde sig, oaktadt mig, emot hans lärdomar, och då jag uptäckte för honom hvad han gaf namn af svaghet och klenmodighet, tog han begabberiets ton emot mig: Ha, ha! min Herre har et hjerta! et hjerta!... Men det är något rätt vackert!... et hjerta!... Vet ni, min kåre *Saint-Felix*, at om ni gjorde någon annan detta *ärbara förtroende*, kunde ni lätteligen upväcka Homeri *outsläckliga löje*. Et hjerta! hvad är det, jag ber? *Eviga barn*, låt leda er, och haf aldrig mera det infallet at tala om edert hjerta: ni har röjt en gruflig dårskap! förnya den ej, ni kan blottställa er heder.

Imedlertid, och oaktadt det farliga vapnet, löjeligheten, som min vördige läromästare emot mig brukade, och för hvilket jag oändeligen ömmade, kunde jag dock icke, som jag redan sagt, qväfva en hemlig röst, som vederlade *Lillemains* förelåsningar.

Jag skal ej uppehålla er med en hop äfventyr, där jag sökte utöfva min lärares satser: jag säger, sökte; ty jag kunde aldrig bringa til tystnad en invärtes do-

domare, som fördömde mig, som ropade ouphörligen at mina nöjen voro falska; jag förde med mig en oöfvervinnerlig ledsnad, en afsmak för mig sjelf, et förtärande agg. Då det hände mig, at *se in uti min själ*, sökte mina blickar undvika denna syn: jag skydde ensligheten, och kastade mig förlorad i verldens, i förströelsens flod, likasom för at fly, at glömma mig sjelf. Fiken efter nya föremål, lopp jag efter en skugga af lållhet, som altid undkom mig i samma ögonblick då jag trodde hinna densamma. *Lillemain* påstod, at jag en gång skulle hinna den, han förde mig ifrån den ena vilfarelsen, ifrån den ena lögnen til den andra: jag kände mer än väl, at sanningen var långt ifrån mig, och han förblindade hvarken mit förstånd eller mit hjerta.

Min kåre *Vilmont*! jag är nära det ögonblick, då vi skole förlikas. Ja, Himlen hade straffat mig. Under denna flod af njutningar hade min själ förblifvit otilgänglig för nöjet; et ständigt behof förtärde henne. Hon åtrådde, och kunde sjelf icke väl utreda hvad hon åtrådde. Jag döljde min belägenhet för min ledsagare: jag inbillade honom, at jag roade mig mycket, at jag var rätt lycklig: men jag kunde icke bedraga mig sjelf, jag kunde ej undgå at känna, det jag var kan hända den ömkansvärdaste af menniskor. Huru många gånger jag då saknade våra samtal! de ögonblick där jag njöt min oskulds behag! Ach! min vän, det var er, det var edra dygdiga och sublima samtal förbehållet at lära mig känna de verkeliga nöjen!

Vi hade qvarstannat för någon tid i Bordeaux. Et medelåldrigt fruntimmer låter anmåla sig, och begär et enskildt samtal med mig. Min betjening afträder. Hela hennes person vittnade om den häftigaste invärtes rö-

rörelſe. Jag tiltalar henne med vänlighet. Sätt er ned, min Fru, ſätt er ned... Hvarföre ſå uprörd? — Ach! min Herre, viſte ni allenaſt det! ... om det blott vore min egen fördel ſom dref mig, ſå hade jag aldrig tagit detta ſteg. Men uſelheten... ja, uſelheten, nöden, den grymma nöden... Tvenne olycklige... min ſyſter och min ſvåger färdige at förgås i elände... Ach! min Herre, huru ſkal jag kunna rätt förklara er mit ärende... Deras tilſtånd är grufligt! och ingen, ingen biſpringer dem! Jag måſte gripa mig an... De hafva en dotter, ſom ingår i ſit adertonde år, och hvars dygd och oſkuld, ach! alt intil detta ögonblick, hafva varit rena ſom dagen ... Ni är främling... vår vanheder blifver mindre kunbar... O Himmel! Himmel! hvilken ohyggelig tilflykt! —

Här betäckte hon ſit anſigte med floret, ſade mig hvar hon bodde och utſatte timman då ſyſter-dottern hos henne ſkulle träffas. I det hon gick ut, ſåg jag henne färdig at briſta i gråt, och hon kunde med möda uppehålla ſig.

Den förſta rörelſe detta äfventyr hos mig upväckte, var medömkan. Jag beklagade en olycklig familjs öde, ſom var bragt til en ſå gruflig ytterlighet. Jag var ſtädſe färdig, om jag ſå må ſäga, at återfinna min förſta ſjäl, ſådan ſom hon var i min känſlofulla ungdom, då hon uplyſtes och ſtärktes af edert omgånge, och verlden med des förderfliga exempel ännu icke hade förändrat henne.

Lillemain öfverraſkar mig, då jag förſänkt i deſſa tankar hade begynt at låta min naturliga ömhet tala. Jag gifver honom del af mit hafda beſök, och tilſtår, at jag var helt rörd af de olycklige föräldrarnes läge,

dem uſelheten ſå djupt förnedrat. Jag frågar, hvad han tänkte, enligt denna berättelſe? Han ſvarade mig med et högt ſkratt-löje. — Upriktigt, min kåre Celadon! du tror på denna tragiſka ſorg, denna romanſka belägenhet! Min vän, det betyder ej annat, ån at du får köpa din lycka något dyrare. Stor ſak, ſkynda dig at ſe uplösningen; bered dig på nya tårar af Infantinnan: o! intrigen i ſpelet år förträfflig. Jag talade om uplösningen: där åro alla gillren utlagda för at ſnärja dig ... får jag ſåga ut, termen år något hård... ſom et våp. Roa dig, min vän, om Prinſeſſan verkligen förtjenar dina offer: här år icke tilfället at ſpela känſlofull; förſtår du mig?

Lillemains låxor bragte mig ſnart åter til hans ſyſtem: jag längtar blott at få ſe den vackra ſyſter-dottren, ſom man målat mig ſå ny, ſå from, ſå dygdig. Liderliga begrep hade förent ſig med min viſare låromåſtares hederliga maximer: jag til och med blygdes för mina förſta rörelſer. Således, ſade jag til *Lillemain*, komma min *borgerliga* upfoſtrings ſatſer beſtändigt åter och lägga ſig i vågen för edert vackra bemödande. Den där *Vilmont* med ſin *Platoniſm* och ſina drömmar om vishet och förnuft, ſkulle ſnart aldeles hafva *ſpiritualiſerat* mig.

Ni hör, min vän, huru jag i deſſa vilfarelſens ögonblick tillåt mig hädelſer på eder bekoſtnad: men ni blef nog hämnad, ni blef nog hämnad. Var god och hör på.

Jag lopp til den moſtern, om hvilken *Lillemain* hade ingifvit mig et ſå föga hedrande begrep. Jag möter, i ſtället för henne, en ängel af ſkönhet, blygſamhet och behag, ſom förblindar mig, ſom faller för mina knän, och med tårar i ögonen ſträcker mig begge

ge ſina händer, likaſom hade hon nedkaſtat ſig inför Gud ſjelf. — Hvad felar er, Mamſell?... i hvad tilſtånd! ... Stig up, ſtig up, jag ber! det är jag ſom borde kaſta mig för edra fötter (och jag beundrade med en ſtådſe tiltagande förtjusning ſå många förenade behag). Ach! min Herre, ropade detta tilbedjansvärda barn, jag vet altſammans... jag vet... Förluſten af min heder blifver mig tjugu gånger ſmärtfullare än af mit lif... (här fördubblar ſig hennes gråt). Min Gud! jag kan då ej med mindre offer rädda mina föräldrars lif!... Min Herre, haf medömkan med min förtviflan. Efter detta grufliga offer måſte jag dö, och ... dö vanhedrad!... Vid deſſa ord omfattar hon mina knän, ſköljer dem med ſina tårar. Min Herre, fortfar hon ſnyftande, jag har en far och en mor, ſom förgås i elände ... det är för dem, för dem ...

Hon kunde icke ſäga mera: hennes ymniga gråt förqvälde hennes röſt. Hvad jag då kände ſkönhetens välde! Hvilken ſyn, at ſe en tjuſande varelſe i ſorgens lynne! Hvad des retelſer då viſa ſig uti hela deras triumph! En ännu mägtigare drift fångſlade mina hänryckningar: man ſkulle ſagt, at tvenne Guda-magter upreſte ſig och ſtridde uti min ſjäl: den ſom talade til mina ſinnen, viker; en art helig vördnad öfvervåldigar, genomtränger mig; jag följer denna känſla, jag ſer uti denna dödliga gudomlighet icke mera annat, än den rörande, den ſublima olyckan, ſjelfva oſkulden med alla ſina behagligheter. Jag vil taga hennes hand: jag känner henne darrande uti min; förſkräckelſen utbreder ſig öfver det ſköna anſigtet; hon ville qvarblifva i ſit bönfallande ſkick; jag fäſter mina blickar på henne... — Lemna, himmelſka bild! (jag ſökte upreſa henne) detta ſkick ſom ſå litet paſſar er! Det är jag, det är jag ſom bör nedkaſta mig för er! Ach! fruk-

ta ingen ting! jag beſvär er: gif er tilfreds; nej, jag ſkal ej, jag kan ej miſsbruka olyckan, ſå vördnadsvärd, ſå gudomlig i eder perſon! Låt mig allenaſt njuta det nöjet at tilbedja er: utan tvifvel är ni dygden ſjelf. — Ach! min Herre, denna dygd är den enda egendom vi ha qvar ... Min far var Handlande, han har lidit förluſter; hans hus har åndteligen fallit i djupaſte elände och förakt. Döm ſjelf: jag tilbringar dagar och nätter at arbeta, för at ſkaffa honom någon hjelp; mina ögon förſvagas, förmörkas genom vakande och tårar; och oaktadt all min möda, är detta biſtånd ſå otilräckligt, at vi varit nödtvungne at ådraga oſs ſkuld. Se där, min Herre, det ſom förſtört oſs! Det fins ſå liten menſklighet! vi ha det fått erfara! De ſom vi haft den olyckan at vara ſkyldige, ha varit nog barbariſke at fråntaga oſs det lilla ſom vi hade bärgat utur vår olycka ... Mine föråldrar åro kanſke i detta ögonblick dödens rof, och i hvad belägenhet! ... Min moſter, förtviflad, oförmögen at lindra vår nöd, har kallat mig til ſig. Med ſuckar har hon viſat mig mina kåra föråldrar trånande af behof; hon har ſagt mig, med hvad vilkor jag ſkulle kunna rädda dem; hon har ſedan likſom flytt mig, utbriſtande i ſmärtefulla rop. Se där den ytterlighet, min Herre ... Ach! mina föråldrar ſkulle heldre dö, jag tviflar ej därpå, än tillåta det förnedrande, det brottſliga ſteg ... Min Herre! ſnart åro de uſelhetens offer ... — Nej, Mamſell, jag går at afböja denna grufliga följd ... — Hvad? min Herre, ſkulle ni vara nog ädelmodig ... utan min heders bekoſtnad ... mina föråldrar ... — De ſkola återlefva, Mamſell, och mina välgerningar ſkola vara åfven ſå rena, ſom eder ſjäl tyckes mig vara.

Den unga perſonen, rörd af erkånſla, vil ånnu

en

en gång falla för mina knån: jag hindrar det. — Tillåt mig vörda er såsom min Skydds-gud. . . — Låt oss gå, Mamsell, at besöka edra föräldrar.

Det är omöjeligt at afskildra de öfverflödande kånslor, åt hvilka denna täcka och dygdiga flicka lemnade sig. Här begynner jag höja mig öfver mig sjelf, genomtrångas af et himmelskt nöje, med hvilket de sinliga icke en gång kunna jämföras! Det gifves inga uttryck, som svara emot den vällust, den förtjusning jag kände. Och huru de ännu förröktes, då jag bad den unga oskyldiga gifva mig sin arm, för at ledsaga mig til sit hemvist! Händelsevis nalkades min hand intil hennes hjerta: huru det klappade! och med hvad outlägelig vällust detta klappande upfylde mit! Denna unga förtjusersta syntes låta mig förstå, i det hon lemnade mig sin arm, at hon litade fulkomligen på min ärlighet, at hon gaf mig hela sit förtroende. Hon uprepade tusende gånger: Är det möjeligt, min Herre, at våra olyckor röra er! Ni vil bli vår räddare! Himlen allena kan belöna er!

Jag föres til en aflägse gata. Vi stanne vid porten af et hus, som hade intet ansеende; vi upstige i fjerde våningen; det unga fruntimret går in för mig; jag hör henne ropa: Min bäste far, min käraste mor, se här en Herre som vil tjena oss! han är en af min mosters bekante. En Herre! . . . svarar man. Jag lemnar dem icke tid at fullfölja; jag stiger skyndsamt in i kammaren, som visar mig sjelfva uselhetens fristad. En man vid sextio års ålder, af et ädelt och vördnadsvärdt utseende, låg på en halmbädd. Bredevid satt, med tårfulla ögon, et fruntimer, hvars ansigte, förfallet af sorg, behöll ännu en qvarlefva af skönhet. Ja, min Herre, sade jag med häftighet åt gubben, jag kom-

mer at bjuda er en liten hjelp, den ni utan blygsel skal kunna emottaga. Ni förbinder mig, om ni tillåter mig visa er detta ringa prof af et ömt hjerta: ni skal få se, at jag förtjenar vara eder vän. I det jag sade detta, upfyldes mina ögon med tårar. Den ädle olycklige vägrar at emottaga en pung med femtio Louis som jag lade uti hans hand; han fäster ögonen på sin dotter, synes en stund liksom öfverhopad af åtskilliga tankar: — Men, min Herre, med hvad vilkor täckes ni vara vår välgörare? — Med det vilkor, min Herre, at ni bevärdigar mig eder aktning, eder vänskap. Frukta ej, at någon driftjäder, som skulle vanhedra eder och mig, förminskar värdet af denna lilla tjenst. Han emottager pungen: — Det är en väsendtelig tjenst, min Herre, det är lifvet, sjelfva lifvet som ni återskänker en olycklig familj, som skal välsigna er såsom det högsta Väsendets afbild. Ni ser i hvad tillstånd omenskligheten försatt oss! jag måste bedja er sitta på en usel pall... Min Herre, tillade han, i det han lät några tårar falla, jag har ej altid varit så förnedrad, så föraktad och usel; men hedern, min Herre, har man ännu ej kunnat beröfva oss. Vördom Guds obegripliga domar, och förödmjukom oss under des agande hand! Jag har ej lång tid at lefva: det är för min hustru, för min dotter, som jag lemnar i denna fasliga belägenhet, det är för dem som dessa tårar rinna. För egen del längtar jag blott at sluta lifvets dröm: ach den har varit gruflig för mig!

Hustrun utbrister likaledes i de mest rörande tacksägelser. Jag skiljer mig ifrån denna intressanta familj, med löfte at snart göra dem et nytt besök. Den älskansvärda *Virginia* (så hette den unga personen) betygade, med rodnad, sin obeskrifliga erkänsamhet. Jag lemnar dem, och drucken af min fröjd, skyndar jag mig til *Lillemain.* Knapt

Knapt har han ſett mig: — Ni kommer med en erôfrares glädje i ert anſigte! det ſyns nog, at ni ej år van at *göra lycka hos fruntimmer*, om annars eder ſällſamma händelſe bör komma under det namnet. — Min vän, jag år den lyckligaſte af menniſkor! Ach! åndteligen har jag et begrep om det verkliga nôjet! och det år viſſerligen ej er, ſom jag för denna kunſkap har at tacka! Ni ſer mig ånnu helt förtjuſt!

Jag beråttar för honom alt, ånda intil minſta omſtåndigheter, de voro alla fåſtade i mit minne, eller ſnarare i mit hjerta: jag ſlutar med at ſågna mig ôfver at jag funnit denna kålla til verklig ſållhet. *Lillemain* afhörde mig med en kôld ſom förargade mig. Goſſe! goſſe! ropar han til ſlut! du kan ſmickra dig med at vara den ypperſte tok i detta land! ... Huru! du tror denna illa ſammanhångande fabel! Min ſtackars *Saint-Felix*! man har gillrat för dit fromma hjerta: och du har faſlnat, min vån, du har faſlnat! Jag ſer dig om bord med en underbar paſſion, drifvande vind för våg på *ômhjertenhetens flod*. Hurtigt! hurtigt! Det blir et giftermål af, år det icke ſant? Det blir ſlutet på ſpelet, vårdigt ſlut på en ſå rôrande dram! ... Nå, du bjuder mig vål på bröllopet? ... Men år det môjeligt, at du faſlnat i en ſå grof ſnara! ... Och du ſer ej, hvad den dår moſlern år? Och din *Virginia*, med ſin darrande hand och ſina *vackra tårar* ... God! min vån, du år redan auctor, ja, auctor! romanen år helt fardig: det felar ej mer, ån at ſkicka honom på trycket. — Intet gåckeri, jag ber; ni år mycket at beklaga, ſom ej tror på dygden! — Du talar om villoſyner för mig, ſom redan alla åro förſvundna. Jag tror ... på nôjet, på ſanningen, på erfarenheten; och du må tro hvad du vil, men detta år helt viſt et åfventyr, ſom ſkal vanhedra dig i folks tankar, ſom *vet lef-*

va: nej, det gifs ingen skol-gosse, som så *fåviskt* biter på kroken.

Jag var för mycket intagen af det nöjet at föreställa mig, det jag verkeligen ej var bedragen, för at låta öfvertala mig af min rese-kamrat.

Jag besöker åter *Virginias* föråldrar. Knapt hafva de blifvit mig varse, då fadren hånryckt kastar sig för mina fötter: — Tillåt mig, min Herre, at jag tilbeder er såsom dydige menniskors och kånslofulla sjålars mönster: min svågerska har sagt mig alt, hon har uptäckt för mig den afgrund, dit hon hade störtat min dotter, i upsåt at rådda vårt lif. Ach! huru kunde det undfalla henne, at vi heldre låtit upoffra oss begge, ån at få gemena utvägar skulle nytjas, til at bibehålla en usel varelse? Och hvad är han väl, denne varelse, skild ifrån hedern?

Denne vördnadsvärde olycklige utgöt tårar: det var lätt at se, at lögnen omöjeligen kan läna kånslans röst och kraft: det var sanningen sjelf som talade til mig, som genomträngde mig. Hvad välde hon tog öfver min själ! huru en blick af *Virginia* sade mig mera än alla de förderfliga samtal, där *Lillemain* afhandlade i grund hvad han kallade *verldens vetenskap*, det är, konsten at spela gäck med alt hvad dygd och ära heter! Jag var utan tvifvel kär; jag kunde använda på mig den store Latinske skaldens, *Horats*, uttryck:

In me tota ruit Venus.

Venus, med hela sin magt, belägrade mit hjerta; men denne kärlek gränsade intil dygden. *Virginias* olyckor i synnerhet gjorde henne til et helgadt föremål för mig: jag skulle beskridt hos mig den ringaste tanke, som kunnat kränka renheten af denna låga! O min vän!

vän! hvad eder åtanke då ſegrade uti mit minne! jag tilegnade er hela äran af min förvandling; jag glädde mig öfver at ändteligen hafva känt visheten, ſanningen af edra råd. *Lillemain* blef mig dag ifrån dag ſå mycket förhatligare, odrägligare: hela hans vanart låg updagad för mig; med et ord, jag afſkydde honom äfven ſå mycket ſom jag dyrkade *Virginia* och högaktade er.

Jag infant mig en dag, otålig at få ſe henne. Jag hör, vid hennes kammar-dörr, något buller: flere röſter uphöjde ſig tillika, hvaribland jag i ſynnerhet märkte en, ſom icke var mig främmande; jag tror mig känna igen ... Jag ſtiger haſtigt in ... Ach! min Herre, ropar *Virginias* moder, helt gråtögd, ni ſer här en Herre, ſom kommer och öfverhopar oſs med förſmädelſer! han har drifvit ſin oblyghet ſå långt, at han velat öfverfalla min dotter! — *Lillemain!* det är du! du ſom har den djerfheten ... Ja, det är jag, oförſtåndige yngling! ſom vil med våld uplyſa dig, rifva bindelen ifrån dina ögon, och viſa dig hvad den rara dygden är, ſom bedårat mig.

Modren, beſtåndigt uprörd, gråtande, höll ſin dotter ſanslös uti ſin famn. Hon vände ſig åter til mig: Ja, min Herre, den oförſynte mannen, ni där ſer, har tillika begabbat och ſmädat oſs; han har vågat ſkämta öfver vår fattigdom. Om min man varit hemma ... *Lillemain* faller henne i talet — Om er man varit hemma eller ej, ſå känner man dock helt väl alla deſſa anläggningar. Ert förſlag är icke illa fattadt: ni ville inbilla min vän, at er dotter är ſjelfva dygden, är det icke ſå? Och denne härlige roman ſkal leda oſs til et giftermål: ſe där eder afſigt! Men Herrn, (pekande på mig) har icke frihet at bortgifva ſin hand;

han vet, at familje-intereſſen bereda honom en förbindelſe, den åfven hans moder gillat. Hvad! ropar *Virginia*, Herrn ſkal gifta ſig! Jag vet ej, ſade jag, i det jag gaf *Lillemain* en biſſer upſyn, med hvad rättighet ni diſponerar om min hand och mit hjerta: mine föråldrar kunna väl hafva någon affigt; men ingen ting är ännu faſtſtäldt; och desutom är det icke ni, ſom ſkal anſvara för mit upförande. Och ni vågar ſmäda olyckan, ſjelfva dygden!

Jag ſtannade icke vid deſſa betyg af miſsnöje. *Virginias* tårar hade flutit i mit hjerta, åfven ſom en mors, hvilken utan ſtöd var öfverlemnad, ſå til at ſäga, åt all den förnedring, ſom åtföljer uſelheten. Jag går ut med *Lillemain*; vårt ſamtal upeldas; han tror ſig förolämpad; vi ſläſs; han får et lätt ſtyng af mig; man ſkiljer oſs åt, och ifrån den ſtunden fattar jag beſlut at bryta up med honom, och at icke mera ſe honom.

Det var ſant, at innan min bortreſa hade min mor kaſtat ögonen på et parti för mig, ſom ſyntes henne förena många förmoner, börd, lycka, ſkönhet och vett. Förtroendet är en vanlig följd af förbindelſer: det var därigenom, ſom *Lillemain* blifvit ägare af denna hemlighet; jag hade ſjelf gifvit honom del däraf. Jag hade föga underſökt den paſſion *Virginia* hos mig upväckt; jag efterſinnade icke en gång, hvart ſamma böjelſe, ſom dageligen ökte, til ſlut kunde leda. Nöjd, at öfverlemna mig åt den art förtjusning jag rönte, ſökte jag upfylla min ſjäl med det ljufva nöjet at hafva hugſvalat den lidande ſkönheten och dygden: jag kallade ädelmod, godt hjerta, en känſla ſom i ſjelfva verket var den aldrahäftigaſte kärlek. Så bedrager man ſig ſjelf: huru ſkulle man ej bedraga andra?

Jag vänder om til *Virginias* föråldrar. Jag bör-

jar

jar med at ytra min harm öfver *Lillemains* upförande; jag döljer icke, at denna händelse skilt oss åt, och at jag aldrig skulle förlåta honom detta ovärdiga steg. Fadren var åfven denne gång borta. Min Herre, sade modren, med rörelse, til mig, ehuru dödande det ofórmodade besöket af den Herrn för oss var, har det likväl bidragit at uplysa oss om våra skyldigheter. Ni har visat oss et sällsynt ädelmod; edra välgerningar hafva räddat vårt lif: et så ädelt verk bör dock fulbordas. Alt hittils, min Herre, ha vi kunnat emottaga edra tjenster, utan at blottställa vår heder: betag oss icke denna hugsvalelse under våra olyckor. Hedren är för oss alt: fäst er något vid denna tanke... ni kommer ofta hit... man kan tro, at min dotter ... Jag hindrar henne at fullfölja: — Och om man ock skulle tro, min Fru, at eder dotter hos mig upväckt känslor, dem hennes åsyn nödvändigt bör upväcka; om jag älskade henne ... skulle ni tvifla om den vördnad som åtföljde min kärlek? Jag föreställer mig ej, at jag kan misstänkas af er; den grymmaste oarttvisa vore då lönen för mit ifriga bemödande at gifva eder prof af den mest oegennyttiga tilgifvenhet. — Nej, min Herre, det kan icke vara jag, som skulle frukta, at edra välgerningar vore mindre ädla och rena än de synas vara; men ni känner verlden: hon är vår domare, och det är vår skyldighet at förekomma hennes omdömen. Som jag sagt eder: berófvade alt, utom hedren, vilje vi heldre alle dö, än förlora den. Jag ärnade svara henne; då mannen i det samma inkom, och hon upprepade i hans närvaro hvad hon sagt mig. Han tänkte icke allenast som hon, men han bad, han besvor mig: — At tala upriktigt, min Herre, jag kan icke se och älska uti er annat än min välgörare; min dotter bör aldrig tänka på giftermål: hon är fattig, hennes rang... Vi ha icke mera någon rang i samhället,

vi

vi åre olycklige: och ni har viſat altför mycket ådelmod, at kunna miſstänkas, det ni ſkulle kunna beflåcka edra vålgerningar. Jag utbrifter, med tårar i ögonen: — Hvad kan då förneka oſs det ljufva nöjet, at blifva en enda familj tilſammans? Hvi ſkulle jag ej få bjuda min hand åt den dygdiga *Virginia*? Fadren faller mig i talet: — Ni kan ej, min Herre, fatta et ſådant beſlut; edert ſtånd, edre föråldrar, min ſkyldighet, alt ſåtter imellan eder och mit olyckliga hus en evig ſkiljegräns. Jag högaktar er nog, för at emottaga edra tjenſter, utan at vilja bedraga er: jag kan icke lofva at erſåtta er hvad I alla dagar med ſå mycken godhet, ſå mycken ådelhet gifven oſs!

Jag kaſtar mig i denne vördnadsvärde faders armar: — Ach! år jag ej nog belönt för de ringa prof af ömhet, ſom ni haft den godheten at emottaga af en man, jag vågar ſåga det, mer ån någon vårdig at förbinda eder? Nej, det gifves intet hjerta ſom båttre förſtår vörda, ålſka olyckan, i ſynnerhet då hon år beledſagad af dygden!

Virginias vackra ögon voro dränkte i tårar. Jag nytjar alla ſkål, ſom kunde råttfärdiga min åtrå at ofta beſöka denna ſå olyckliga och ſå vördnadsvärda familj. Gubben och hans lika ådelt tänkande maka kaſta ſig för mina fötter, och beſvärja mig, at låta deras föreſtållningar gålla. Jag ſåg på *Virginia*: hon fortfor at bitterligen gråta ... Åndteligen lemnar jag detta hedervärda folk, utan at vål kunna utreda de ſårſkilda kånſlor ſom upfylde mig.

Då jag kom hem, fan jag för mig et bref ifrån min mor, ſom yrkade min återreſa til Paris. Hon hade bortgifvit min hand, och ſmickrade ſig med, ſade hon, at jag ej ſkulle irra hennes löfte. Ni ve', at jag ål-

ſkar min mor ganſka högt, och jag dyrkade, jag tilbad *Virginia*. Mit förnuft ſade mig viſſerligen alla de hinder ſom förbjödo et giftermål med henne; men mit hjerta var upfyldt af den lifligaſte, den ömmaſte kärlek, och jag kunde hoppas, at jag icke ålſkade förgåfves: åtminſtone hade händelſevis utlåtelſer fallit, ſom gynnade detta hopp, hvarvid jag fåſtade min lyckſalighet.

Sedan jag väl rådfört mig ſjelf, föreſtålt mig en mor, hvars minſta behag borde vara lagar för mig, viſar jag mig för *Virginias* föräldrar: — Låten ej mit beſök oroa er!... det är för ſiſta gången jag nu..! Dottren utbrifter: — Hvad, Herre, ni tänker lemna oſs! — Ja, Mamſell, jag reſer, jag reſer och tilbeder er. Jag kan ſäga detta i edre föräldrars närvaro, utan at därmed förtörna eder dygd, ty ni ſkal ej höra det mera af min mun; och ni, min Herre (jag vänder mig til fadren), ni ſkal, på hvad ort jag viſtas, altid förblifva i aktningsfullt minne hos eder vän; jag ſkal med nöje löka alla tilfällen at vara eder til någon tjenſt: aldrig, aldrig ſkal jag uphöra at ömma för den ålſkvärda *Virginias* föräldrar; de ſkola erhålla oſvikliga prof därpå. Jag tager fadren affides, och ſticker honom i händerna et växel-bref på tvåtuſende Livres. — Ach! min Herre, hvarföre ſkulle min familj vara okunnig om detta ſiſta bevis af edert ädelmod? Min huſtru, min dotter, kaſten eder för vår välgörares fötter; offren honom erkänſamhetens tårar; ſe här det nya prof af godhet (han viſar dem växel-brefvet), ſom han gifvit oſs! *Virginia* omfamnar mina knän: — Ach! min Herre, huru mycket vi åre eder förbundne! Aldrig, aldrig går ni utur mit hjerta. Måtte Himlen höra alla mina böner! Ach! hvarföre ... Vid deſſa ord, fördubblar ſig hennes gråt; vi ſkiljas ändteligen; hvil-

hvilken plåga och hvilken förtjusning tillika! Då jag utgick ur kammaren, föll *Virginia* i svimning. Jag skyndar til hennes hjelp ... Hon öpnar åter ögonen: — Det är ingen ting, min Herre ... Vi få då ej mera se eder!

Öfverlemnad åt mig sjelf, hånryckes jag af tusende stridiga rörelser. At hafva haft i mina armar et under af skönhet, at vara älskad af henne, ty jag kunde icke mera tvifla därom, och hafva uplyft mig öfver menniskan, ryckt mig ifrån besittningen af så mycket skönt, föredraga namnet af välgörare framför namnet af älskare, af lycklig älskare, beständigt uppfylla mig med det ljufva nöjet at vara en hel familjs stöd: ach, min vän, min kåre Vilmont! hvad jag fant mig stor! hvad min själ hel och hållen öfverlemnade sig åt denna rena njutning, åt denna himmelska välluft, hvilken, som ni rätt sade, altid åtföljer en god gerning! Hvad jag var oändeligen lyckligare, at oupphörligen kunna säga mig: jag har vördat den olyckliga skönheten! jag har känt, jag har njutit dygdens värde, dygdens himmelska behag.

Jag återkommer således til denna ort; jag utgjuter min själ, mina tårar i en öm moders sköt; hon trycker mig i sin famn, bifaller med glädje min föresats at vara en olycklig familjs beskydd; hon betygar, om jag så får säga, sin erkänsamhet däröfver, at jag efterföljt hennes önskan. Jag upfyller således hvad hon lofvat, min vän: jag går bort at gifva min hand, mit hjerta ... ja, mit hjerta, ty min mor önskar det, ty den vårda person, som skal blifva min maka, förtjenar det. *Vilmont* ... hon är ej *Virginia*! men hon får min kärlek, jag har lofvat det, jag har lofvat mig sjelf det; dock lär man icke lasta mig därföre, at jag aldrig för-

sa-

ſakar det nöjet at vara den tilbedjansvärda flickans välgörare ... Min kåre *Vilmont*, nej, ni kan ej föreſtälla er hennes bild!

Jag omfamnar *Saint-Felix*: — Hurtigt, min vän! upfyll er med hela ſtorheten, hela ädelheten af detta offer. Hvilken evig njutning ni beredt eder! Säg nu ſjelf: ſkulle ni röna denna ljufva tilfredsſtällelſe, om ni utan medömkan miſsbrukat den unga olyckligas belägenhet? Nej, min kåre *Saint-Felix*! kan hända ſkulle et ögonblicks ſinlighet efterlemnat en evighet af förebråelſer. Och detta ljufva minne ſkal blifra en balſam för eder ſjäl, ſkal ſtädſe upfylla henne med en välluſt åfven ſå utvald ſom ren. Ni ſer, at dygden icke är et tomt ord: hon är icke allenaſt til, hon äger et vida mägtigare behag än laſten. *Saint-Felix* är nu den lyckligaſte af menniſkor!

Han beſökte mig ofta, och alt vårt ſamtal gick ut på kärleken för dygden, et rart ſamtals-ämne i ſälſkaper och ſom där ſåkert ſkulle räknas til den *elaka tonen*, väcka ledſnad och ſynas pedantiſkt.

Man gör anſtalter til *Saint-Felix* bröllop. Då dagen var faſtſtäld, kommer han til mig, med den djupaſte ſorg målad i anſigtet, och et bref i handen. Jag ärnade fråga om orſaken til denna bedröfvelſe: Min vän, ſade han, läs och ſe, om den ſmärta ni röjer, bör fördömmas. Jag läſte brefvet, ſom var ſtäldt til honom:

"Ni känner ſtraxt igen, min Herre, den olyck-„liga, ſom ſkrifver eder til. Hon har alt hittils varit „et föremål för edra välgerningar, och vågar tro, at „ingen erkänſamhet kan jämföras med hennes. Af „orten, där detta bref är ſkrifvet, ſer ni hvad parti jag

„ta-

„tagit: det är utur kloſtrets djup, från altarets fot, „min enda öfriga tilflykt i verlden, ſom jag ſänder „er mina tårar, mina eviga tårar. Mine föråldrar åro „begge döde i mina armar af en ſmittande ſjukdom „ſom härjar vår provins: deras ſiſta ſuckar välſignade „er och antvardade mig åt eder godhet. Efter detta „grufliga ſteg, ſom fulbordat mina olyckor, har jag „kaſtat mig i Förſynens armar: det var mig ej tillåtet „at följa mit hjerta; det var Gud allena ſom borde er„hålla hela min ömhet, ſedan... Ach! nåra hade en „obetänkſamhet undfallit mig! Ni, min Herre, var „den gode Gudens trogne afbild: ni bör tro, at min „ſjäl var upfyld af er; ni har fått, jag fruktar ej mera „at tilſtå det, ni har fått des förſta ſuck, och det är „genom er, faſt emot er vilja, ſom jag känner hela „faſan af min belägenhet... Hvad jag ſkulle älſkat min „välgörare!... Himmel! hvad har jag ſagt! jag har ej „bordt emottaga och underhålla andra rörelſer i min „ſjäl än erkänſamhetens: det är denna känſla, ſom ſkal „lefva hos mig intil min graf, och hvars röſt jag nu „vågar förklara er. Jag behöfde vid detta tilfälle nå„got underſtöd, för at ingå de förbindelſer, ſom ſko„la för altid ſkilja mig ifrån verlden... Ach! hvad ſkul„le jag mera göra i en verld, ſom är för mig en omä„telig öken, efter eder afreſa. Jag ſkulle fela emot „min ſkydds-gud, om jag anropade någon annan än „honom i anſeende til den tjenſt jag väntar af des ädel„mod: ach! det blir den ſiſta jag ſkal begära... Jag „hade tuſende ſaker at ſäga er, men jag kan ej för tå„rars ſkuld mera ſkrifva. Farväl, min Herre! min „käre välgörare! ni har bibehållit min varelſe, och det „ſom ännu mera är, min dygd: måtte ni fulkomligen „njuta en ſå vacker gernings belöning! Jag ſkal oup„hörligen beſtorma Himmelen med mina böner: han „ſkal viſſerligen höra dem. Utgjute han öfver eder

ſina

„ſina dyrbaraſte vålgerningar, medan den olyckliga
„*Virginia* ... Nej, det bör icke ſägas, til hvad höjd
„hennes olycka ſtigit! Ach! min Herre, mina tårar ...
„mina tårar ſäga eder nog ... Jag bör helga mig helt
„och hållet åt Gud; och det är af er jag väntar den
„vålgerning, ſom ſkal fäſta mig vid altaret intil min
„död. Mit nya ſtånd hindrar mig dock ej, at på nytt
„förſäkra er om en känſla, ſom ej ſkal ſlockna utan
„med mit lif: ja, emottag ännu en gång löftet om en
„erkänſamhet, den lifligaſte, den beſtändigaſte ... den
„aldraömaſte ...

„Eder trogna *Virginia*„.

Nå väl, min Vän, ſade jag åt *Saint-Felix*, i det jag återlemnade honom brefvet, ni måſte ſkynda er at kröna edert verk, och ſamma dag ſom ni ſkickar denna ſå dygdiga, ſå älſkansvärda flicka den åſtundade ſumman, ſluta det giftermålet, ſom en älſkad mor af er åſtundar. *Saint-Felix* faller i mina armar, ſmältande i tårar: — Min mor och min ſkyldighet ſkola begge tilfredsſtållas: jag ſkal, ja, jag ſkal lyda edra råd. Den älſkvärda *Virginia* ſkal få de penningar hon behöfver ... Det är jag, min vän, ſom knyter det grymma bandet! ... Må ſke, jag ſkal föröka denna gåfva med et viſt årligt underhåll, och gifta mig med Mamſell ***, väl beredd at icke gifva henne någon medtäflerſka. Jag trycker den värdige ynglingen intil mit bröſt: — Njut den lycka ni förtjenar! och rön, at den dygdigaſte menniſka är i ſjelfva verket den lyckligaſte!

Saint-Felix ernådde verkeligen en lyckſalighet, ſom verlden föga begriper. Han rönte den outſägeliga förnöjelſen, ſom välfödda ſjälar allena känna, at upfylla en makes, en fars, en väns, en medborgares,

en menniſkas pligter: han var ömt ålſkad af ſin huſtru. Fru *Saint-Felix* underhöll ſjelf en oafbruten brefväxling med den aktningsvärda *Virginia*; och hennes man uprepade beſtändigt för ſin ſon: Om jag hade miſsbrukat en olycklig perſons belägenhet, ſkulle jag väl nu ſmaka det nöje, ſom följer mig intil grafven?

Vi hafve glömt, at underrätta våre läſare, at den föraktlige *Lillemain*, hvars ſjäl var ſå förderfvad, fick af Himlen ſit väl förtjenta ſtraff: han dog i elände, och af en ſjukdom, ſom var en nödvändig följd af hans elaka ſeder. Han ſkref til *Saint-Felix*, några dagar för ſin död, et långt bref, dår han tecknade en ſlags *afbön*: han bad himmel och jord om förlåtelſe, och han erkände, faſt altför ſent, at det var dygden allena, ſom kunde göra en menniſka lyckſalig.

V.

ÖFVERSÅTTNING AF MOSCHUS *).

1. Idyll.

LILLA Guden hår om dagen
Smög ſig bort ifrån ſin mor;
Fröja utaf ſorg betagen
Berg och dalar öfverfor
För at honom återfinna:
Herdar! ropar vår Gudinna,

Her-

*) Af Hr. Hof-Junkaren och Kongl. Secreteraren *Paykull*, ſom gifvit oſs den vackra Öfverſåttningen af *Anacreon* (ſe *Sv. Parnaſſen* för förl. år) och ſom lofvat meddela mig förtſåttningen af denna,

Herdar! hvilken helſt af er
Förſt den yra goſſen ſer,
Har at tvenne kyſſar vinna;
Den ſom honom återger
Til hans mor, er herſkarinna,
Har ändå at vinna mer.

För at rätt min flykting känna,
Låren hans förnämſta drag:
Växten liten är och ſvag,
Men hans ſkarpa blickar brånna;
Röſten ſackrad, len, och mild,
Själens ilſka noga gömmer;
Tungan ifrån hjertat ſkild,
Altid ſanningen förglömmer.
Med en upſyn djerf och fri,
Bär han ſmå och ſvaga händer,
Men på ſjelfva Lethens ſtränder,
Fruktas deras tyranni.
Svåfvande på lätta vingar
Flykten han til hjertat tar,
Likſom biet til blomman ſvingar;
Gadden ſtannar altid qvar.
Med en liten båga väpnad
Tycks det, ſom han leker blott,
Men hans klena pilars ſkott,
Våcka Dunder-Gudens häpnad.

åfven ſom ock en Öfverſättning af *Bion*, Moſchi Läromäſtare, ſamt det lilla vi äge qvar af *Sapphos* Qväden.

Moſchus, Paſtoral-Poet, lefde i Syracuſa på Sicilien omkring 140 år för Chr. Födelſe.

Kogret, ſom hans ſkuldra bär,
Mellan guld och purpur ſkiftar,
Men des pragt bedrâglig är,
Sina pilar han förgiftar:
Och hur ofta har ej jag,
Jag Gudinna, dödligt ſvag,
Varit målet för hans båga!
Kort, at ſkildra hans förmåga,
Felas nu en fackla blott,
Liten, men hvars klena låga,
Brånner ſjelfva dagens drott.

HERDAR! om I honom finnen,
Frukten hans bedrâgeri:
Fångſlad, fångſlad, ſkal han bli,
Bön och tårar öfvervinnen!
Om han ler, jag er beſvår,
At han dock förleda tänker;
Flyn de vapen ſom han bär!
Flyn hans kyſſar! flyn hans ſkänker!
Gift och eld i båda år.

VI.

Utur framl. Cancellistens i Kongl. Riks-Archivum, Olof Rudbecks efterlemnade Skrifter *).

1 **).

Det är oförnekligt, at den högaktning som alla Nationer, ända til våra tider, hyst för Sverige, til en stor del leder sit ursprung från des ansenliga eröfringar, många segrar och vidtfrågdade Generaler. Vårt Rike har haft och har ännu, Gud ske lof! många dyra män, som varit under vapnen oförsagde mot en trotsande fiende, hittige i påträngande faror, kloke i befallningars gifvande och förstigtige i deras utförande. Desse äga alle rättsinniges högaktning; men jag lemnar deras förtjenta loford åt qvickare pennor, och ger mig, för en stund, i sällskap med de hurrande, surrande, hvislande och hoppande bussar, som, ty värr! utgöra större delen af våra militariska ämnen.

Den myndiga Fru *Dumhet*, som sträcker sin spira öfver så många tusende hjernor på jorden och är moder för oräkneliga dårskaper, äger äfven en son kallad *Skryt*. Han är väl icke ung til åren, men har först i våra dagar hunnit sin rätta växt. Denne Herre, som gemenligen är i sin kära moders sällskap, har af henne fått otaliga tungor at råda öfver: han firas af många Lärde, många Handlande, många Fruntimmer m. m. men i synnerhet är han mägtig ibland våra

*) Fortsättning ifrån föregående Qvartal, sid. 50. och följ.

**) Prof af de Imitationer af *Sv. Argus*, hvarom uti noten til denne Artikel i förra Qvart. blifvit nämdt.

Krigs-buſſar, och genom deras munnar utblåſer han ſom meſt ſina ſtorverk på torg och caffe-hus.

Så ſnart goſſen ſluppit preceptorn, fått litet ſjun på hakan och genom Herr Fars medel den efterlängtade roſen fäſt vid ſin hatt; då är han ju karl? Får han därtil låra at ſalutera med vårja och hand-pik, at i nådiga Fru Mors närvaro viſa ſig beſkäftig och tyranniſera några arma knektar, at ſprätta med tvefärgade kläder och treäggad vårja, at förbanna ſig och ſin näſta på Svenſka och Franſyſka, at upvakta i fruſtugor och kållare; då är han ju fulkomlig Officer? då bör han ej ſitta och gapa i ſällſkap med ſina likar? Nej, han känner ſit värde och vil låra andra känna det. Högfärd och egenkärlek befalla honom tala; men han har ingen ting lärt, därföre måſte han gripa til ſkryt: han bröſtar ſig af liderlighet, fylleri, förakt för lärdom och goda ſeder m. m. ämnen ſom aldrig tryta, ſå länge någon därſkap fins, ſom han gjort eller ärnar göra. Skulle han tänkt eller utråttat något förnuftigt, ſå tiger han väl heldre därmed, än låter ſig toppridas och utſkrattas af ſit ſvärmande ſällſkap.

En annan ſkryter af ſin färdighet i fäkt-konſten och tapperhet i freds-tider. Tänk, om *Starkodder* eller *Rolf Göthriksſon* ſkulle upſtå ur ſin grifte-hög, för at efter ſå många ſekler åſkåda ſina ättlingars bragder! ſäkert ſkulle de flatna vid at ſe och höra en liten ſprättande Officer, och aldrig kunna förena ſå mägtiga dunder-ord, ſå höga bedrifter, med hjeltens regelbundna hår, hvita händer oah ſtormanliga ellofva qvarters figur.

Morbleu! ſäger Herr *Fanfaron* til ſin ſtallbroder, under det han för ſpeglen pillar ſit krås och beſkådar ſin höga cocard och nedtryckta hatt, om jag hade an-

teck-

tecknat alla mina *rencontres*, hvad det blefve för *horribles mémoires!* Sverige år, *ma foi*, et fattigt land, efter man måſte göra ſå ſtora *façons* för hvar gång man vil duellera. Tänk hvilken högtid! men jag ſkal, *pardi*, låra Skrifvare reſpectera en *homme d'épée*. I går aftons invigde jag min nya värja, och i morgon har Fröken *Brunette* utvalt mig til ſin *champion* emot *Lyſander*, efter han gett en *pique* åt Couſine *Amalia*. Jag ſkal viſa honom hvad det år at —

Men, mine Herrar! får jag lof at ockſå ha et ord med i laget? Jag ſkal ej ſmycka mit tal med vördiga ſententier, ej vara pedantiſk, ſom I ſägen. En ſtund har jag hört på er förvända ſedolåra och hvad I kallen et hurtigt lefverne. Hafven I ſagt ſant, ſå åren I brottſlige; åfven ſå, om I lugit på eder ſjelfve. Nej, vinlåggen eder om berömligare idrotter. Fredliga tider fordra fredliga dygder. Varen förviſſade, at ſedigt och ſtilla lefverne paſſar ſå väl för krigsmän ſom för annat hederligt folk, och at bannor, ſvordom, ſlagsmål, ſkryt, m. m. åro ganſka ſkiljaktige från en god ſoldat. Fädernesländets förſvar bör aldrig vara des börda. Under hvilan kunna de vidſträckte vetenſkaper inhämtas, ſom edre åmbeten kräfva och hvilkas utöfning torde bli förſkräcklig för våra fiender. Kan hända Sveriges åra en gång fordrar edra armar til hämd. Sparen er tapperhet dårtil, och låten då edra gerningar ſkryta för eder.

I öfrigt får man på almänhetens vägnar erinra, at ſtora ord och prunkande tal, långt ifrån at bringa reſpect, ådraga alt hederligt folks förakt. En Saga, ſom jag nyligen författat, torde här paſſa ſig.

En fogel fins i ſödra länder,
Hvars namn jag glömt, men lika godt;
Han är för klen och liten känder,
Men röſt ſom en baſun han fått.
En dag, at af ſit pund ſig gläda,
Bland täta löf han ſatt ſig ner
Där börjar han ſå dugtigt qvåda
At ſkog och klippa echo ger.
Han kunde andra foglar ſkråmma;
Men raſka Örnen lyſsnar til:
Den buſſen har en gruflig ſtämma,
Han lär ha krafter: män han vil
Med mig väl dela luftens rike
Och namn af foglars Konung få?
Kanſke han vara vil min like:
Men därom ſku vi blifva två.
Straxt Örnen ſina vingar ſvånger
Och flär bland trädens qviſtar ner,
Han häftigt genom ſkuggan tränger;
Men blygs når han den lille ſer.
Å, ſad' han, nog min thron jag vaktar,
Den foglen är min ſan ej ſtor:
En ſådan ovän jag föraktar,
Som blott har röſt, men inga klor.

2.

Min Framtid.

Min ſjäl med all den köld bevåpnad,
Som ungdom neka tycks, men ſinnets ſtållning ger,
Med föga hopp, men utan håpnad
Den ſtora verlden för ſig ſer.

Jag

Jag ömkar den, som dit skal fångslad gå
Af tusendtals begär som tåfla vid hans sida;
En bisvårms sorl och stygn han ständigt måste lida
At stundom lite honung få.

Fast än på längsta håll jag Lyckans Tempel ser,
Min gång skal sträckas dit, där hennes skatter glimma:
Des slott et prägtigt sken för svaga ögon ger,
Men skarpa ögon se at alt är blott en dimma.
Den stig ej nänsin saknar folk,
Som up til detta tempel leder;
Med list och omsorg, guld och dolk
Sig hopen öpen våg bereder,
Och några då och då med dygd, förtjenst och seder.

Hit kryper Smickran fram och hämtar blomster op,
At kransar åt de stora binda:
Hon deras kraft i mjuka band vet linda
Och ödmjukt tvinga dem at främja hennes hopp.
Intrigen, höljd af flor, går fram med tysta fjät,
Med dolk i hand, med tyglad ifver;
Men når hon rofvet ser i sina dolda nät,
Ger hon sit slag och larfven af sig rifver.
En grym otacksamhet, och stolthet, och föragt,
Den sina lögn, små låga tjenster
Med flere troll, til höger och til venster,
Vid templets portar hålla vagt. —

Men, Redlighet, blif min Gudinna!
Fast du af Lyckans hand plår sällan vingar få,
Med dig man utan brott kan årans höjder vinna
Och utan rodnad nederst stå.

När du din kraft, dit ljus uti en ſjäl utbreder,
Hon väl tilfreds med verklig heder
Kan heders-tecken lätt förſmå.
Du ej den orm uti dit ſköte kännēr
Som åre-lyſtnans bröſt förtär:
Dit glada ſällſkap frihet är
Och alla nöjen dina vänner.

Då af en Allmagts hand de öden mättes af,
Som ſedan råttviſt bland oſs deltes,
Hon åt en del i lycklig frihet gaf
Hvad dem i guld och höghet feltes.
En, klämd af tuſen dolda band,
Fick ſtyra folk och land;
En an, beſkyddad mer än tvungen utaf lagar,
Fick råda öfver ſig, ſit nöje, ſina dagar.

I prägtigt tvång, bland lyſande beſvär
Må hvem ſom vil ſig ſälla och hedrad tycka;
Men för min del jag finner ingen lycka,
Där icke någon frihet är:
Gif kedjan annat namn och hennes länkar ſmycka,
Hon altid kedja blir för den ſom henne bär.

Du glada Munterhet! min tjugu-åra vän,
Som af et ingen ting mig ofta ſkapat nöjen,
Uppå min nya ban var än min följes-ſvän,
När frihet ger dig vink, ach kom! med ſkämt och löjen!
En äldrig ſnö ibland betäcker bergets topp,
Då vid des gröna fot man vårens vålluſt andas:
Så ſkal min pligt med nöjet blandas
Och ſjälen ſtundom muntras op.

3.

Teckning af en Hjelte.

Låt himlen ſig med mörker hölja,
Låt dundrets viggar klyfva ſkyn:
Den tända blixt, den vreda bölja
Ej ſkrämma kan en Hjeltes ſyn.
Trygg, med ſin dygd han ſig bevåpnar,
Han aldrig för de faror håpnar,
Dem åran honom ſtörtat i:
Han går hvart hennes fackla leder,
Han ſegrar eller ſtörtas neder,
Men altid lika ſtor och fri.

4.

Öfver en girig Skomakares Död.

Et dugtigt ljus har ned i pipan brunnit.
Ach! *Bertold* föres til ſin graf,
Och Cloto, ſom des beck-tråd ſpunnit,
Har klipt den af.

Hvad kärngar utan tal kring denna kiſta ſnyfta!
De ſtrö ej roſor; nej, men ſina gråa hår.
Hans åmbets-bröder nu med krumma fingrar lyfta
En beckſvart bår.

Hvad hopar utaf folk här knuffas, trångas, ſtötas!
Dens lik de följa nu, ſom förr dem ſkinnat har.
Ach! *Bertold*! ſäge du, hvad ſkor i dag förnötas,
Du lefde gerna qvar.

5.

5.

Med en Pappers-blomma, ſkänkt åt en Frökен.

TAG, täcka Ros! dit rum, jag dig det ödet ger
En vacker Frökens här at pryda,
Ach! kunde du min ömhet tyda,
Hvar enda gång hon på dig ſer.

SOM du den förmons-rätt för vårens blomſter har,
At aldrig dina färgor blekna,
Så kan du bäſt min trohet teckna,
Som utaf tid och år ej någon ändring tar.

VII.

SVENSKA SKALDE-KONSTEN;

AF HR. PROF. HOF *).

FÖRSTE DELEN.

OM SKALDE-QVÄDENS UTVÅRTES SKICK

ELLER

VERSIFICATIONEN.

CAP. I. *Stafvelſernes dryghet.* När vi gifve akt på vårt uttal, märke vi, at många ſtafvelſer framföras med et längre dröjsmål, ſåſom: *dag*, *tror*, *här*, *af*; an-

*) Se föreg. Qvartal, ſid. 78 och följ. Jag vågar här meddela, hvad jag där icke vågade viſt lofva. Men jag tror dock, at om denne artikel juſt icke tjenar många til undervisning, kan den i åtſkilliga mål blifva en nyttig erinran, och kanſke åfven intereſſera, ſåſom verkligen innehållande ſaker, ſom ej åro ſå almänt bekanta och til en del knapt af någon förut blifvit utredda.

andre åter med et helt kort dröjsmål, såsom: *natt*, *han*, *gick*, *at*, *up*. Detta längre och kortare dröjsmål, hvarmed ord och stafvelser uttalas, och hvilket egenteligen beror af deras sjelflydingars art, kallas deras *dryghet* (*qvantitas*): i anseende hvartil alle stafvelser delas i *länge* och *korte*.

Så väl de två-och flerstafviga ords sista stafvelser, som ock de enstafviga ord, hvilka ändas på en sjelflyding, äro korta, såsom sista stafvelsen i *hjerta*, *huru*, *lärde*, *beskrifva*, *tjenare*; och i senare händelsen: *vi*, *du*, *gå*, *knå*, *ö*, m. fl.

Sättning (*positio*) kallas i Latinska Prosodien, då två eller flere medlydingar följa uppå en sjelflyding, såsom uti *magt*, *hätsk*, *stolt*. De göra uttalet och stafvelsen något längre, ehuru sjelflydingen för sig sjelf vore kort. Men at likväl denna regel föga gäller i Svenskan kan synas af orden *trotsande*, *hörande*, *lasterne*, *sederne*, *frestelse*, *födelse* och flera dylika, där andre stafvelsen utsäges kort, men borde, efter reglen, vara lång. Så mycket är dock vist, at flere sammanstötande medlydingar uti och vid en stafvelse ofta göra honom något stråfvare för uttalet och hårdare för örat, än han eljest skulle vara.

Ej mindre i tvåstafviga, än enstafviga ord märker man långa och korta stafvelser. Dels äro begge stafvelserne korte, såsom: *låser*, *afvel*, *seger*, *fager*, *inom*; dels begge länge, såsom: *fördel*, *högmod*, *ärlig*, *afsked*, *dagbok*, *vishet*; dels den förre kort och den senare lång, såsom: *fromhet*, *behag*, *bolag*, *gemen*, *ihop*; och dels den förre lång och den senare kort, såsom: *varsam*, *klarna*, *förstå*, *köpman*, *hugskott*, *lärdom*, *hvartil*.

Likaledes omväxlar drygheten uti flerstafviga ord, såsom: *ärlighet*, *förmonlig*, *försvarlig*, *vårdslöshet*, som hafva alla tre stafvelserna långa; *befria*, *bibelen*, *hvi-*

hvilade, *således*, som hafva alla tre ſtafvelſerna korta; *fattigdom*, *oafgjord*, *ſoldaten*, ſom hafva den medlerſta, och *läckemat*, *göromål*, *nådebröd*, ſom hafva den ſiſta ſtafvelſen lång.

Den ſom vil göra ſig mödan at noga rådfråga ſit uttal och hörſlen, ſkal finna, at deſſa anmärkningar icke äro gjorda på höft; men för öfrigt gifves ingen annan grund, hvarpå ordens och ſtafvelſernes dryghet kan faſtſtällas, än almänna bruket i ordentligt tal, för hvilket alt annat, i ſådana mål, måſte vika.

CAP. 2. *Ordens ton.* Utom berörde dryghet, märke vi, uti två- och flerſtafviga ord, at en ſtafvelſe däraf utſäges med et högre ljud eller ton än de öfrige. Denne *ton* (*accentus*), ſom ſåledes uphöjer en ſtafvelſes uttal, gör tillika, at de öfrige ſtafvelſer i ordet måſte utſägas med et lägre ljud: hvarigenom upkommer en tvefaldig ton, den ene *ſkarp* (*acutus*), den andre *ſänkt* eller *låg* (*gravis*). Men ſom den förre i ſynnerhet får namn af ton, vil man här kalla de ſtafvelſer *toniga*, ſom hafva den ſkarpa tonen, och dem åter *tonlöſa*, ſom utſägas med den låga eller ſänkta tonen.

Enſtafviga ord hafva ingen ton för ſig ſjelfva, emedan ingen jämförelſe imellan flere ſtafvelſer i dem äger rum; men i ordfogning och ſammanſättning kunna de blifva toniga. *En* och *et*, til ex., hafva ingen ton, då jag ſäger *en menniſka*, *et djur*, utan at vilja utmärka antalet; men de blifva toniga, då jag ſäger, *där träffades icke en menniſka*, *icke et lefvande djur*, o. ſ. v. Viſſa enſtafviga ord erhålla tonen, då de fogas efter viſſa verba, ſåſom: *bär hit*, *taga an*, *göra ſlut*; äfven ſom tonen faller på enſtafviga verba och nomina, när viſſa enſtafviga ord gå förut, ſåſom: *at dö*, *må ſke*, *man har*, *af ſorg*, *til ſtraff*, *godt råd*, *är*

år lärd, m. m. Man finner lätteligen, at när enſtafviga ord erhålla tonen, blifva föregående eller efterföljande ord denſamme berófvade, hvilket ofta beror af blotta meningen. Genom ſammanſättning blifva *in*, *på*, *af*, m. fl. toniga, til ex. uti *inſtälla*, *påfinna*, *hvaraf*.

Tonen följer väl ofta med långe ſtafvelſer, ſåſom uti *beſvär*, *gemen*, *emot*, där tonen inträffar på ſiſte ſtafvelſen ſom är lång, ſamt *kärlek*, *orſak*, *dyrbar*, *godhet*, dar begge ſtafvelſerne äro långe, men blott den förſte har tonen. Dock finnas många korte ſtafvelſer ſom hafva, och många långe ſom icke hafva tonen. Således äro uti orden *neder*, *läſer*, *tager*, *leder*, *talet*, *inom*, begge ſtafvelſerne korte, men den förre tonig; uti *beſkrifva*, *bereda*, *förtala* den midlerſte korte ſtafvelſen tonig; och uti *nyligen*, *ägare*, *tilhöra*, *ſåledes*, *biträde*, *nyare* alle tre ſtafvelſerne korte, men den förſte tonig. Däremot hafva til ex. *ſkådeſpel*, *föremål*, *hufvudſtad*, *enighet* ſiſta ſtafvelſen lång men tonlös. Åtſkilliga ord och ſtafvelſer utſägas ock aldeles lika både til ljud-ämnen och ton, men hafva olika dryghet, ſåſom: *ſaker (reus)*, *lagen (lex)*, *trädet (arbor)*, där förre ſtafvelſen är kort, men lång uti *ſaker* (res), *lagen* (curate), *trädet* (novale), ehuru deſſa ord i begge bemärkelſerne hafva tonen i förra ſtafvelſen.

Denna oſtadighet i tonens och dryghetens öfverenſſtämmelſe gör, at man i Svenſka ſkalde-qvädens författande ej kan göra affeende på begge, utan måſte taga endera til rättelſe. Bruket har antagit den förra eller tonen, och våra öron, vana därvid, röras långt mera däraf än af den ſenare eller drygheten: hvaruti Tyſkarne med oſs inſtämma. Hos de gamle Greker och Romare följde ej heller tonen altid med dryghetten; men den ſenare blef af dem tydligare utſagd och

gjor-

gjorde ſtarkare intryck på deras öron, hvarföre de ock måſte rätta ſina ſkalde-qväden därefter, jag menar, efter ſtafvelſernes längd och korthet. De ſom velat införa deras vers-arter i vårt ſpråk och därvid, ſåſom de, rätta ſig efter ſtafvelſernes dryghet, hafva ſåledes utan tvifvel förblandat drygheten med tonen, ſom dock äro mycket ſkiljaktige. Franſoſerne, Italienarne och Spanjorerne i akt taga i ſina ſkalde-qväden hvarken drygheten eller tonen, utan räkna allenaſt ſtafvelſerna, hvilket vanan hos dem gjort drägligt. I Franſyſkan gifves desutom ingen blanning af länge och korte ſtafvelſer eller höres åtminſtone föga i uttalet af verſer, hvilket flere vittre Franſoſer intyga.

CAP. 3. *Stafvelſe-måtten.* Två eller tre ſtafvelſer tilſammantagne och åtſkils från andre utſagde göra et *ſtafvelſe-mått* eller i verſer ſå kallad *fot* eller *takt* (*metrum*, *pes*, *rhythmus*), och några ſådane fötter, i viſs konſtmätig ordning ſammanfogade, en *vers*. Et tal, ſåledes författadt, kallas *bundet tal*, til ſkilnad ifrån *obundet tal* eller *proſa*, ſom ock har ſina ſtafvelſe-mått, men friare, mindre afmätta och ordentliga, utan faſt mera näſtan oändeligen, efter ämnet och ſpråkets art, föränderliga.

De förnämſta och i Svenſka ſkalde-qväden meſt brukliga ſtafvelſe-mått eller fötter äro jambus, trochæus och dactylus, utmärkta genom tonens föränderliga läge. *Jambus*, en ſtigande fot, har tvenne ſtafvelſer och tonen i den ſenare, ſåſom: *förtret*, *nog af*, *begå*, *må väl*. *Trochæus*, en fallande fot, har äfven tvenne ſtafvelſer, men tonen i den förre, ſåſom: *kärlek*, *vishet*, *farlig*, *utſtå*, *heder*, *ſåg mig*. *Dactylus*, en hoppande eller rullande fot, har tre ſtafvelſer och tonen i den förſte, ſåſom: *menniſkor*, *bjudande*, *lärare*, *viſte*

ſte jag, tror du väl. Af deſſas åtſkilliga bruk upkomma vers-arterne.

Cap. 4. *Rimmen.* Til Svenſke verſer fordras icke allenaſt ſtafvelſe-mått, utan ock *rim*, det är, ord ſom ſvara med lika ljud emot hvarandra vid verſernes ſlut. Härvid gifves akt på beſtändige rim-bokſtäfver eller ſjelfva *rimſluten*, ſom böra åtminſtone til ljudet vara aldeles lika; och på föränderlige bokſtäfver, neml. de medlydingar, ſom föregå hvarje rimſlut, och böra vara olika. Uti rim-orden *klaga taga*, til ex., äro de beſtändige bokſtäfverne *aga*, de föregående föränderlige bokſtäfver *kl* och *t*; likaledes i *mig krig*, rim-bokſtäfverne *ig*, men de föregående ombytlige medlydingar *m* och *kr*. Annars kan rimſlutet å den ena ſidan vara utan någon ſådan föregående medlyding, ſom då nödvändigt måſte finnas å den andra, ſåſom: *adla tadla, år bår.* För öfrigt kan göra tilfylleſt, at en af de uti rimſlutet föregående medlydingar är olik, faſtän den andre är den ſamme, ſåſom: *rifva drifva, lag ſlag.*

Rimſluten äro af tvenne ſlag: *manliga* eller enſtafviga, *qvinliga* eller tvåſtafviga, och *öfverflödande*, annars kallade *dactyliſka*, eller treſtafviga. Af de tvenne förſta ſlagen äro redan exempel anförda. Dactyliſka eller öfverflödande rim äro: *härlighet kärlighet, åminnelſe uprinnelſe*, m. m.: de förekomma på flera ſtällen hos *Runius*, men äro för öfrigt obrukliga.

Deſſa äro *ägta* rim. Oägta kallas de, ſom beſtå, icke af lika, men af ſamma ſtafvelſer, ſåſom: *evighet aktſamhet, vis bevis, förtala betala, betrakta eftertrakta**); ſamt

*) Franſoſerne äro häruti af helt olika tycke med oſs. De kalla dem *rika* eller *ſköna rim* (*rimes riches*), ſom beſtå af aldeles ſamma ſtafvelſer, ſåſom *bateau couteau, contraire extraire.* Men ſådana heta hos dem allenaſt *tilräckliga* (*rimes ſuffiſantes*), ſom äro på vårt ſätt lika och anſes för ägta.

ſamt de ſom ſkrifvas olika men utſägas aldeles lika, ſåſom: *ſjäl ſkål*, *jord hjord* *). Däremot böra de rim anſes för ägta, ſom i uttalet hafva ſin behöriga likhet, faſtän de ſkrifvas olika, ſåſom: *godt lott*, *vett beredt*, *fården verlden*, *denna kånna*. Likaſå de qvinliga rimſlut, hvaruti förſte ſtafvelſen är af ſkiljagtig dryghet, når de annars åro lika, ſåſom: *vågen trågen*, *döden öden* **). Åtminſtone har denna ſkiljaktighet, ſom är föga märklig, icke af våre ſkalder blifvit aktad.

Följde-rim (på Franſyſka *rimes ſuivies*, *rimes plates*) kallas de, ſom följa på hvarandra af ſamma ſlag, neml. manliga på manliga och qvinliga på qvinliga; men *kors-rim* och *blandade rim* (*rimes croiſées*, *rimes mêlées*) de ſom icke omedelbarligen ſå följas åt, utan än ſkiljas, än ſlå tilſammans, med eller utan viſs ordning.

CAP. 5. *Vers-arterne.* I almänhet och i afſeende på ſtafvelſe-måttens beſkaffenhet åro de hos oſs meſt bruklige verſer *jambiſke* och *trochaiſke*, men mindre bruklige de *dactyliſke*.

Jambiſke verſer beſtå af två, tre til fyra jamber, med en öfverblifven tonlös ſtafvelſe, då rimmet är qvinligt. En ende jamb kan ock utgöra en vers, men ſådane, åfven ſom jambiſke verſer af två ſtafvelſer, åro föga

*) Det är illa, at man i et ſpråk af den briſt på rim, ſom vårt, fattat en fördom emot dylika rim. Skilnaden imellan båttre och ſämre rim vil jag ingalunda förkaſta, men allenaſt den betänklighet man gör ſig at bruka de här ſå kallade oägta rim, ſom då de åro tydligen ſkilde til bemärkelſen, ſaſom ord, utan ſkål ratas, för någon inbillad förmycken likhet, ſaſom rim.

**) Förſte ſtafvelſen i *vågen* och *döden* är kort, men lång uti *trågen* och *öden*.

föga bruklige, om ej uti sångflycken, bland längre verser, då melodien sådant fordrar. Jambiske verser af tre mått åro, til ex., följande:

Stor sak|i gam |la da|gar
Och i |den gyld|ne tid — *Dalin.*

Jambiske verser af fyra mått:

Et dyg|digt hjer|ta kan|ej trif|vas
Föru |tan å |del vän|skaps-ro — *Fru Nordenfl.*

Trochaiske verser bestå af två, tre til fyra trochéer, dock så at en tonlös stafvelse felar, då rimmet är manligt. En ende troché kan ock utgöra en vers; men om sådane, åfven som trochaiske verser af två mått, gäller hvad vid de jambiske anmärkt är. Trochaiske verser af tre mått åro:

Blott för|kärleks-|lagen
Böra |hjeltar |fly — *Dalin.*

Trochaiske verser af fyra mått:

Siskan |kom til|Nåkter|galen,
Den hon|vänskap|svurit |har — *Fru Nordenfl.*

Dactyliske verser kallas de, som hafva dactyler uti sig, meråndels blandade med trochéer. De åro af mångfaldige arter. Man vil blott anmärka de förnämsta. Då de utgöras af en dactyl och en troché, kallas de *adoniske*, til exempel:

Fåfängt jag|söker
Plågan sig |öker — *Fru Nordenfl.*

Då de bestå af fem fötter, den förste en troché, den andre en dactyl och de trenne följande trochéer, kallas de *phaleciske*, til exempel:

Män ej | Förſtarne | och de | ſtolte | rike
Blifva | tiggaren | genom | döden | like? — *).

Då de hafva förſt två trochéer, ſedan en dactyl och ſiſt åter tvenne trochéer, ſamt efter tre ſådane verſer en adoniſk, kallas de *ſapphiſke*, til exempel:

Åter | nalkas | Höſten och | kulna | dagar,
Skogen | gulnar, | dimmor i | dalen | flyta,
Vådren | väckas, | viſsnade. | löf be | täcka
Blottade | marken.

Då de beſtå af ſex fötter, de fyra förſte dactyler och trochéer efter behag, den femte endaſt en dactyl och den ſjette en troché, kallas de *ſexmåtige* eller *heroiſke verſer (verſus hexametri, heroici)* til exempel:

Eviga | Gudoms | Magt, du | obe | griplige | Konung,
Uphöjdt | vare dit | lof, dit | namn i | evighet | priſadt! -**)

Fru Nordenſt.

För

*) Uti deſſe efter Latinen härmade vers-arter åro rimmen en öfverflödig prydnad, i ſynnerhet då verſerne hafva den takt och harmonie, ſom deſſe begge phaleciſke. På de här uppgifne grunder blifva ſådane vers-arter i vårt ſpråk möjelige, och vanan, jämte en lätt, fyllig och ljudande meter, ſkal göra rimſluten däruti aldeles umbärliga.

**) Det förtjenar erinras, at man bör noga akta ſig, at ej miſsbruka det fria valet af dactyler och trochéer i denne vers-art. Dactylerne böra ſparſamt nytjas, dels emedan en följd af många dactyler göra et hoppande och föga angenämt ljud i vårt ſpråk, och dels emedan, om man hushållar därmed, ſå mycket ſtörre fördel däraf kan dragas för den imitativa harmonien. I almänhet böra dactyliſke verſer vara ſå ſtälde, at dactylerne vid uplösningen falla likſom af ſig ſjelfve, ſå at man icke kan miſstaga ſig om dem; et enda ſådant miſstag förderfvar verſen.

För öfrigt kunna dactyliſke verſer, ſom ſagdt är, på mångfaldigt ſätt förändras, alt efter ſom ämnet eller någon melodie kräfver, ſåſom:

Frihet, min|fröjd, du|min Gu|dinna,
Unna mig |i din |ſkugga |bo __ *Fru Nordenſt.*

Högſt up i|fjäll där|dagen är|kort
Ned|ſatte ſig|tiden at|hvila __ *Dalin.*

Nu |åter ſyns|tiden för|byta
Sit |kalla och| ängſliga |lopp __ *Fru Nordenſt.*

Så | lönar du |trohet med|ſvekfulla |ränker:
Jag|tackar din|falſkhet och|priſar din|flärd — *Denſ.*

För |blindade|verld
Hvart|raſar din|färd — *) *Dalin.*

Här får man nu tillägga en vigtig påminnelſe rörande *harmonien*, *välljudet* eller *klangen* (*harmonia*, *numerus* **), ſom är en väſendtelig egenſkap i verſer. För at vara harmoniſk, bör en vers vara flytande, ſå-

*) Hr *Hof* tillägger här tvenne ſlags verſer, med namn af *anapeſtiſke* och *amphibrachiſke*, begge af treſtafviga fötter, af hvilka det förra ſlaget har tonen i ſiſta, det ſenare i medlerſta ſtafvelſen, til exempel:

Anap. Hur kun|ne vi an|nat än ön|ſka dig godt?
Amphibr. Vi önſke|dig troget|den blida|ſte lycka.

Men ſom äfven deſſe blifva dactyliſke, då man anſer förſta ſtafvelſen för öfverflödig, och lika ſådane redan blifvit räknade til de dactyliſke, tyckes denna fördelning vara onödig. Anapeſtiſke verſer, där förſte foten vore en anapeſt, ſkulle väl icke få beqvämt kunna uplöſas til dactyler, men ock knapt i vårt ſpråk med fördel anbringas.

**) Det ſenare brukas meſt om obunden ſtil.

ledes icke allenaſt hvarje ord ſå ſtäldt, at det får ſin riktiga ton och at verſen icke haltar, utan ock alla hårda ordfogningar undvikas, ſå framt man ej med ſjelfva ljudet vil utmärka något hårdt, ſträft eller beſvärligt; den bör icke beſtå af många enſtafviga ord, fördeles genom ſkilje-märken afſöndrade, hvarigenom den gemenligen blifver ſtötande; icke gerna hafva et föregående ords ſiſta ſtafvelſe lika med det påföljandes förſta; icke flera ord å rad, ſom börjas eller ſlutas med en och ſamma bokſtaf eller ſtafvelſe; icke för många ſammanſtötande ſjelflydingar, ſärdeles de ſamma, o. ſ. v.

Slutteligen bör märkas, at det icke är lika mycket, hvad för vers-arter man brukar uti allehanda ſkalde-qvädens författande. Men ſom likväl inga ſtränga reglor häruti gifvas, och det meſt kommer an på ſkaldens ſmak och den ſinnes-författning, hvaruti han ſkrifver, at urſkilja detta, vil man blott i allmänhet anmärka, dock blott hvad jambiſke och trochaiſke vers-arter angår, at de kortare ſynas båſt paſſa för lifliga och ſtarka, och de längre, ſärdeles den jambiſke af ſex mått, hvarom i följande Capitel, för ſtillare känſlor och målningar.

CAP. 6. *Affkärningen.* I Latinſka poeſien kallas *affkärning (cæſura)* en ſtafvelſernes ſöndring i verſernes fötter, hvarigenom et ords ſiſta ſtafvelſe tages ifrån den föregående foten, för at göra början af den näſt följande, til exempel:

Sponte ſu | a car | men nume | ros veni | ebat ad | aptos. Ovid.

En ſådan affkärning kan i vårt ſpråk, ehuru med afſeende på tonen, ſällan anbringas, emedan ſå få ord hafva tonen i ſiſte ſtafvelſen. Se här likväl et par exempel:

Så-

Sådane|gås *för|bi*, för|dem jag|skrifteligen|bugar.
Dalin.

Et slags|folk min|svaga *na|tur* kan|näppligen|tåla.
Denf.

Hvad de heroiske verserne beträffar, är dock nödigt, at deras fötter åtskiljas genom enstafviga ord, åtminstone i tredje eller fjerde foten, såsom:

Än gör|solen *i|ring* sin|resa på|vanliga|timmar. *Dal.*

Armod och|högmod u|ti *vårt|land* med|välde re|gera.
Denf.

Annars åger afskårningen hos oss rum i sammansatte vers-arter, och det i sjelfva fogningen, där den ock är aldeles nödvändig, om de skola erkännas för goda. Den kallas då, med et almännare namn, *hvila*.

Våre förnämste *sammansatte vers-arter* äro de *jambiske* af fem och af sex mått, de förre af Franserne kallade *almänne verser* (*vers communs*), de senare *alexandrinske*. De förre hafva hvilan imellan andra och tredje måttet eller efter fjerde stafvelsen, såsom:

Du stri|da flod ||som öks|af mi|na tå|rar,

Ach u|tan brott||kan jag|ej sam|na dig. *Fru Nordenfl.*

De senare, som äfven kallas Svenske *heroiske verser*, emedan de tjena uti höga och vigtiga ämnen, svarande således mot de Latinske hexametrer, hafva hvilan imellan tredje och fjerde måttet eller efter sjette stafvelsen, såsom:

I ål|derdo|mens ljus,||I hö|ga hjel|te-sjå|llar,

Er an|da kal|lar jag, ||at gju|tas i |mit bröst ___
Gyllenb.

Man har ock en sammansatt *jambisk vert-art af sju mått*, med hvilan imellan det fjerde och femte, men

ſom i allmänhet fóga tåles, emedan man finner honom altför lång och ſläpande. Til exempel:

Nyſs har | jag ſett | uti | en ſyn | | en högt | upmu | rad trap | pa,
Dår å | ran al | dra óf | verſt ſatt | | m. m. *Runius.*

Sammanſatte *trochaiſke vers-arter*, med hvila uti, brukas ej, om de icke någon gång kunna fórefalla i ſångſlycken.

Fór ófrigt kan den Latinſke *femmåtige* vers-arten (*pentameter*), då man ſkulle vilja imitera denſamma i Svenſkan, åfven råknas til ſammanſatte vers-arter. Den beſtår af tvenne half-verſer, hvardera af tvenne fótter, ſom i fórra hálften kunna vara dactyler eller trochéer, men i den ſenare nódvándigt bóra vara dactyler, ſamt en ófverblifven tonig ſtafvelſe. Då de omvåxla med ſexmåtige, kallas ſádant *elegiſk vers* (carmen elegiacum). Et exempel må anfóras, tillika márkeligt dáraf, at den latinſke ſå kallade poſitionen dáruti blifvit i akt tagen:

Tro mig, at om jag nu ſom Voltaire vore privat-man,
Skulle jag | aldels | mig | nója med | hofliga | tarf.
Flyktiga lyckan ſkulle då fritt få fárdas ifrán mig,
Och jag | ſkulle, ſom | han, | | pocka mot | hela des | hot.

Orimmade verſer, annars *blank-verſer* (på Franſyſka *vers blancs*) kallade, vilja icke behaga uti vår vanlige jambiſke och trochaiſke meter; men i dactyliſke vers-arter ſkicka de ſig vál, ſárdeles i de efter Latinen hármade, hvilka icke ens bóra rimmas.

CAP. 7. *Verſernes ſtállning, blandning och fórbindning* *). Flere verſer eller rader tilſammans, ſtálde

*) I Hr. *Hofs* utfórliga afhandling år detta det 8:de, emedan han i et fóregående Capitel ſóker nármare beviſa ſin ſats, at det ej år ſtafvelſernes dryghet

de uti en viſs ordning, ſom ſedan på lika ſätt återtages och fortſättes, kallas en *ſtroph* (på Franſyſka *ſtance*). Vanligen beſtår en ſtroph minſt af fyra, högſt af 10 rader, hvilket antal icke gerna öfverſkrides, om icke i ſång-verſer. Uti åtta-och tio-radige ſtropher plägar i akt tagas, at meningen hvilar vid ſlutet af fjerde raden, och i almänhet bör hon vara fullſtändig vid ſlutet af en hel ſtroph.

At bruka et och ſamma rimſlut i hela ſtycken, kan vara artigt i ſmå ſkämte-dikter, där det låter ſig göra. At betjena ſig af blott manliga eller blott qvinliga rim, är obehagligt. Man måſte ſåledes låta rimmen omväxla, antingen ſå, at två manliga beſtändigt följa på två qvinliga; eller ock at de på allehanda ſätt blandas om hvarandra, dels efter viſs ordning, ſåſom i ſtropher, dels utan ordning, hvaraf upkommer de ſå kallade *frie verſer (vers libres)*: dock bör man altid laga ſå, at olika rim af ſamma ſlag, det är tvenne qvinliga eller tvenne manliga rim, ſom icke befvara hvarandra, ej må råkas.

I en ſtroph kan man ock låta verſer af åtſkillig art, nemligen längre och kortare, (ſtundom ock af åtſkilligt ſlag, jambiſke, trochaiſke, icke gerna dactyliſke) med hvarandra omväxla, hvilket kallas *blandade verſer*.

Tvenne ting böra här ännu anmärkas. 1) Man får icke gerna låta ordfogningen af en föregående rad löpa in uti den följande (på Franſ. *enjamber*) utan at fylla denſamma, til exempel:

utan tonen, hvarefter vi afmäte våra verſer, hvilket, ſåſom en redan afgjord ſak, här förbigås. I fall ſtafvelſernes dryghet gälde hos oſs i vers, vore detta en riktig hexameter:

Kan den i dygd ål i ſkar taga i miſsger i ningar i i förſvar?

En klok med varſamhet ſin vandel
Inråttar, ſtöter dock emot. *Våra Förſök.*

2) Icke rimma midt uti en vers, eller ſätta tvenne något lika rim nära hvarandra, eller bruka utnötta eller ſällſamma rim, eller låta et och ſamma för ſnart eller för ofta återkomma.

CAP. 8. *Den poetiſka friheten.* Som en ſkald är underkaſtad et ouphörligt tvång, ſå af ſtafvelſe-måtten ſom rimmen, bör man ej neka honom en ſkälig frihet, utan hvilken han ej väl ſkulle öfvervinna de däraf upkommande hindren. Denna *frihet* beſtår i ſynnerhet däruti, at då och då kunna afvika ifrån viſſa bruk och reglor, ſom annars i obunden ſtil i akt tagas.

Således tillåtes honom: 1) At ſtundom förändra ordens ton, til ex. ſätta den i förſta ſtafvelſen af partiklarne *emot*, *ifrån*, *ibland*, *utaf*, *likväl*, *uti*, m. fl. där den naturligen faller på den förſta; gifva ton både åt förſta och fjerde ſtafvelſen i ſådane ord ſom *evigheten*, *härligare*; flytta denſamma ifrån förſta til andra ſtafvelſen i ſådana ſom *uptända*, *råttviſa* (dock ej gerna annorſtädes än i början af en vers eller half-vers); och gifva ton åfven åt tredje ſtafvelſen i ſådana ſom *älſkare*, *brinnande*. 2) Omſätta (på Franſ. *transpoſer*) orden, det är, för taktens, välljudets eller rimmets ſkuld ſätta dem i annan ordning, än vanligt är i obunden ſtil. 3) Bruka elliptiſka taleſätt, i det han ſtundom uteſluter hjelp-verbum *hafva*, partiklarna *ſom*, *den*, *det*, *om*, *och* m. m. 4) Uprepa flera gånger et och ſamma ord, til ex.

Säg, Chloe, vil du vänſkap ſköta
Af fri, *af* öm, *af* egen drift? *Fru Nordenſt.*

5) Dikta nya, dock med ſpråket likformiga och begrip-

gripliga ord och taleſätt, då tanken, kånſlan eller anſtåndigheten ſådant fordrar. 5) Afkorta viſſa ord i början eller ſlutet, ſåſom *mot*, *bland*, *kring*, *lifva*, *ſkråcka*, för *emot*, *ibland*, *omkring*, *uplifva*, *förſkråcka*, och *bli*, *ha*, *be* för *blifva*, *hafva*, *bedja*; eller ſammandraga orden, ſåſom *ſkönſta*, *rörs*, *glåds* för *ſkönaſte*, *röres*, *glådes*. 7) Dela orden, ſåſom *ropa an* för *anropa*.

Men denna frihet förvandlas i *ſjelfsvåld*, då man ſträcker henne för långt, eller brukar henne utan ſmak och urſkilnıng. Sådane otillåtlige friheter åro: 1) Då man förſummar ordens ton, ſå at verſen haltar eller ſtöter. 2) Då man brukar ſå ſtarka omſåttningar eller ellipſer, at verſen blifver otydlig däraf. 3) Då man ſtympar orden, ſåſom *ſkull'*, *had'*, *ell'* (ehuru brukadt åfven af våre båſte ſkalder), *kom*, *låt*, för *ſkulle*, *hade*, *eller*, *kommen*, *låten*; eller gifver dem en onödig tilſats, ſåſom *riker*, *ſpaker*, för *rik*, *ſpak*; eller inflickar en ſtafvelſe inuti, ſåſom *råderum*, *föredom* för *rådrum*, *fördom*. 4) Då man diktar ſällſamma, obegripliga eller onödiga nya ord. 5) Då man uraktlåter hvilan midt uti verſen, i de versarter ſom den hafva. 6) Då man brukar fyllnings-ord, eller för rimets ſkuld hela verſer, ſom ingen ting betyda.

Sådane åro i korthet hufvud-reglorna vid Verſificationen, hvilken aldrig vårdslöſas, utan at ſjelfva ſkaldeflycket, ehuru vackert det annars må vara, lider därvid *).

VIII.

*) Häruppå följa til ſlut ånnu tvenne Capitel i den utförliga Afhandlingen, utgörande där det 11:te och 12:te. I det förra fåtter Hr. *Hof* ſin lärling til verket och viſar honom omſtändeligen, huru han ſkal bära ſig åt för at göra vers; i det ſenare ſöker han viſa ſkilnaden imellan vers och proſa, m. m. Men ſom alt detta dels blefve onyttigt uti et ſamman-

VIII.

YNGLINGEN.

ODE AF KLOPSTOCK *).

TYST beſåg uti ſilfver-båcken
Maj ſina veftande lockars ſkrud,
Kranſen blånkte til morgonrodnan:
Han ſåg ſig och ſmilade nöjd.

HASTIGT röt en orcan på berget!
Aſken och tallen och eken braſt,
Lönnen ſtörtade jämte klippan
Från båfvande bergs-toppen ned.

STILLA ſomnade utmed båcken
Maj, och låt ſtormvinden raſa fritt,
Lyddes, ſlumrade ſött bland blomſter,
Och våcktes af Heſperus op.

ÄNNU vet du ej af elåndet,
Lifvet likt Gratier åt dig ler.
Up och våpna dit mod med vishet!
Ty blomman, o Yngling! förgår.

drag, och dels redan på ſina ſtällen blifvit nytjadt eller kommer at nytjas, ſlutar jag härmed denne Förſte Del, ſom ehuru ſammandragen af inemot 200 ſidor åndock torde ſynas lång nog. De talrika exemplen utgöra näſtan hälften i Hr. Hofs eget arbete; men däruti har jag trott mig kunna vara meſt ſparſam, emedan hufvud-ändamålet åndock är, at viſa innehållet af Hr. *Hofs* arbete.

*) På förſök öfverſatt näſtan i ſamma vers-art ſom originalet.

IX.

En Fjärils Händelser *).

Jag föddes i en dal, där Zephirens ömma och svalkande anda spelade imellan löfven. Den unge *Apollo* kunde aldrig utan beslörtning nalkas denna dal, ty den var helgad åt *Daphnes* minne. Där upfostrades jag, och man sade mig, at jag var en ibland de vackraste af mit slägte. Jag fick snart röna verkan af min fägring, ty jag vant hundrade unga blommors ömhet som jag dyrkade, och i hvilkas sköt jag smakade vällusten af min varelse. Ibland de sköna, som jag älskade, var Törnrosen den som mest fästade min flygtiga känsla. Hennes hemvist var i en trägård, som tillhörde et Herrskap som vördade Gudarna och älskade dygden, samt i granskapet af min fosterbygd: dit flög jag at besöka min sköna och erfara de nöjen som äro okände för evigt suckande älskare. Men detta Herrskap, i hvars trägård min våna herberge-rades, ägde en son, skapad af behagen, yr som Kärleks-guden: han fängade och skänkte mig åt *Themir*, en ung flicka, des slägtinge: hon hyste mig, och jag förvarades i en ask. Då kände jag det tvungna lifvets gruflighet och mit ödes mörker. Ryckt med grymhet ur min älskades famn, anklagade jag Gudarna för hårdhet: luften min-skades i mit fängelse, jag förlorade andan och den enda öfverlefva af tanke var för min älskade Ros ... Men obe-griplige Gudar! hastigt öpnades min håla och den unga *Themir* återgaf mig min frihet. Och glad tackade jag dig, evigt sköna *Venus!* och dig, lekande *Astrild!* at I göten i *Themirs* hjerta medömkan, den goda och oskyldiga känslan, som förnyade min sällhet. Förnöjd får jag åter älska dig, dyrkansvärda Ros! och prisa frihetens ljufliga magt, til des I, mågtige Gudar! och den kulne hösten ändar min varelse och störtar mig i tingens eviga chaos.

*) Af et ungt Fruntimmer.

X.

ÖFVER VÅREN

I BÖRJAN AF APRIL 1784 *).

SOLEN verkar, drifvan flyter,
Jordens linda vecklas op,
Yra böljan isen bryter,
Sippan tittar ur sin knopp.
Gamla Bore håpen flyktar,
Gömmer sig i Lappens fjäll,
Vintrens frusna välde lyktar,
Våren ler kring herdens tjäll.

XI.

MADRIGAL **).

MIN Gud, hvad täck min *Iris* är,
Och hvad jag håller henne kär!
Jag dör af sorg når hon försvinner,
Af glädje når jag henne finner.

XII.

EPIGRAM †).

NÅR *Venus* sjelf sin bild beskådat hade,
Som *Praxitelis* konst beredt,

Med

*) En liten täck målning, af samma hand som föregående stycke. Förmodligen äro dessa menlösa behag förebud til ännu angenämare frukter.

**) Öfversättning.

†) Öfversatt från Grekiskan.

Med blygſam håpenhet hon ſade:
Hvar må den menniſkan mig naken hafva ſett?

XUI.

Nyheter.

Rheims. Här i Stiftet lefver en Vedhuggare, ſom ſkrifver vers — Som rimmar, lärer man tänka — Nej, ſom ſkrifver vers, och dem ſådana, at de jämföras med Franſka Literaturens vackraſte ålders producter. Vid fjorton år kunde han ännu hvarken läſa eller ſkrifva. Den förſta bok, ſom föll honom i händerna, var et band af *Racines* arbeten, hvilket han lärde utan til. Denne förtjuſande ſkald, en af de få ſom kunna ſägas hafva ägt guda-ſpråket, borde naturligt vis upvåcka hos honom intil ringaſte gniſta af ſkalde-gåfva; om den där fans. Den fans, och blef ſnart genom vidare läsning upodlad. Han ſammanſkref et poem öfver ſlaget vid Rocroi: det är i granſkapet af denne ort, ſom han är född och lefver. Prinſen af Condé belönte honom. Men ingen ting förmår draga honom utur ſkogen och lugnet, där han fortfar at med ſin arm och ſin yxa underhålla en fattig mor. Hans namn är *Bouillon.* Han har nyl. ſkrifvit et ſkalde-bref til Hr. *Renard*, Advocat i Berlin, hvaruti han, med et ädelt förakt för lycka och heder, vågrar at framträda ur ſit mörker, hvartil denne ſökt upmana honom. Det ſkal utan tvifvel roa mine Läſare, at ſe huru en ſådan ſkald målar den enkla naturliga lyckſaligheten, ſom andre ſkalder måla utur ſin inbildning. Det är *Bouillon*, ſom kan lära oſs, at en ſådan lyckſalighet verkeligen gifves. Han har viſat faran af vållefnaden och et rycktbart namn: han ſluter ſit bref med följande rader:

Que la gloire à ce prix flatte peu ma pareſſe!
Tranquille obſcurité! retraite enchantereſſe!
Mon coeur peut-il former de plus heureux deſſein
Que celui d'achever ma carriere en ton ſein?

Dans

Dans ces lieux consacrés au triomphe de Flore,
J'ai vu de mon printems les premiers jours éclorre.
Là, depuis vingt hivers mes regards étonnés,
Admirent les beautés dont les champs sont ornés.
L'opulence à grands frais compose sa parure,
La mienne je la dois à la simple nature;
Le luxe veut croupir sous des lambris dorés,
J'aime à fouler l'émail qui decore nos prés.
Satisfait d'un repas & frugal & champêtre,
Ma table est sur des fleurs, je dine sous le hêtre;
Là, je viens respirer, lassé de mes travaux,
Et je dors sous son ombre au doux chant des oiseaux.
Quelquefois transporté par le dieu du génie
De la sphere céleste admirant l'harmonie,
Mon esprit fend les cieux, il plane dans les airs,
Et souvent d'un coup d'oeil embrasse l'univers.
J'entends tonner la foudre au milieu des nuages,
Et je médite au bruit des vents & des orages.
O tranquille séjour, ô vallons, ô bosquets!
Combien vous surpassez le faste des palais!
Tout l'éclat des cités, toute leur opulence
Vaut-elle de nos champs la paisible innocence?
A ce simple réduit où m'ont caché les cieux,
A ce toit paternel je dois borner mes voeux.
Puisse l'aimable paix, me prodiguant ses charmes,
Ecarter loin de moi les soucis, les allarmes!
Et quand la pâle mort viendra fondre sur moi,
J'aurai vécu sans crime & mourrai sans effroi.

RÅTTELSER.

Sid. 138. rad. 14. läs: skönt fruntimmer.
— 160. — 7. läs: grufliga slag.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS JOHAN GEORG LANGE, 1785.

SVENSKE PARNASSEN.

ÅRGÅNGEN 1785.

JULIUS, AUGUSTUS, SEPTEMBER.

I.

PARAPHRAS
AF K. DAVIDS 139:DE PSALM.

ALSMÅGTIGE! du mig ranſakar,
Din hand, din åſyn följa mig.
I ſömnens famn och när jag vakar,
Min tanka fjerran röjs af dig.

DU hör de ord jag åmnar föra,
Förr'n tungan danat deras ljud:
Hvad jag har gjort, hvad jag ſkal göra,
Förutſes af din viljas bud.

MED dyrkan dig min ſjäl berömmer,
Men icke djerft begripa vil;
At nå den höjd, dår du dig gömmer,
En åndlig kraft ej räcker til.

AT ej af dina ögon följas
Jag fåfångt ville dagen ſky:
Hvar ſkal jag för din anda döljas?
Hvart ſkal jag för dit anſigt fly?

OM jag kring Himlens rymder fore,
Ar du mig altid lika når;
Om afgrunden min tilflygt vore,
Så är du, Herre! åfven dår.

OM jag på morgonrodnans vingar
Til hafvets ſiſta ſtränder han,
Din hand, ſom alt i lydnad tvingar,
Mig ån vid jordens ändar fan.

OM, at mit väſen undanſkymma,
Jag ſade, Mörker! bortgöm mig,
Så mäſte ſkuggan åfven rymma
Och natten ſjelf bli ljus för dig.

TY mörkret, af din blick fördrifvit,
För dig tar dagens klarhet an.
De ſkiften du Naturen gifvit
Ej rönas af des Uphofsman.

I varelſernas kedja knuten
Förrån bland dem jag råknad var,
Min födſel blef af dig beſluten
Förr'n mig en moders ſköte bar.

BLAND ämnen, ſom i hvila fredas,
Tils de få lif af dit behag,
Du låt i Chaos djup beredas
Det ſtoft ſom lofvar dig i dag.

UTI din alvishet beſkrifna
Såg du de dagar tecknas op,
Som ämnades at bli mig gifna,
Förr'n ſolen måtte deras lopp.

Min ſjål, hvars varelſe dig priſar,
Din almagt nu ſin dyrkan bär.
Utaf de under dem du viſar,
Hon ſjelf för ſig det ſtörſta är.

Hvad åſyn täcks du mig beſkåra!
Af dyrkans mål hvad rika val!
Ej finnas gränſor för din åra,
För dina tankar inga tal.

Hvem kan de almagts tecken ſkåda,
Som du från början öfvat ut?
Hvem kan de möjligheter båda,
Som vänta ån på dit beſlut?

Förr måtte jag med denna handen
De bloſs ſom lyſa Himlens ban,
Och täljde Africanſka ſanden
Och dropparna i Ocean'.

När menſkjan trott ſit ſnille höja
At dina unders kunſkap nå:
Hvad blir des vishet? Blott at röja,
Hur föga hon dem kan förſtå.

Alt nog, at mig mit hjerta ſäger:
Du gaf mig lif och ſkyddar mig;
At om min ſjål en känſla äger,
Är hon dit verk och tilhör dig.

MEN når jag dig mit offer ſkånker,
Beprôfva ſjelf, om det är rent;
Se om mit hjerta menlôſt tänker,
Och om jag ingen falſkhet ment.

OM du mig ſer din lag förſaka,
Förförd af villande begär,
Så led mig på den väg tilbaka,
Hvars mål en evig ſällhet är.

DÅR, af din hand ur mörkret dragit,
Mit väſen förſt ſit urſprung fan,
Och ſkal på nytt, til lycka tagit,
Förenas med ſin Uphofsman.

II.

TÅGET ÖFVER BÄLT.

Fortſättning.

Sedan man i förra Qvartalet (ſid. 104 och följ.) ſökt gifva begrep, ſå om Hjelte-dikter i almänhet, ſom de fyra förſte Sångerne af denne Hjelte-dikt i ſynnerhet, med föreſats at på lika ſätt göra redo för hela poemet; har i Upſala utkommit en ſkrift, kallad *Critiſke Anmärkningar vid Hjelte-dikten Tåget öfver Bält*, 4 ½ ark i 8, hvilken väl icke hindrar fortſättningen af närvarande Artikel, men gifver anledning til et litet afbrott, ſom man förmodligen icke ſkal finna obehörigt.

Så

Så angenämt det år, at i denne Critik röja en Kännare, et rart möte på detta lärdoms-fält hos oss; så föga tilfredsställande är det, at saknа däruti, jag vil ej säga den styrka som han väl viss sig äga men ej fulkomligen användt, men det som är litet förtretligare, den värdighet, som det granskade poemet, utan tvifvel det vigtigaste vi äge, med alt skäl hade kräft. Då denne Granskare, genom sin retande skrifart, lätteligen vinner Almänhetens bifall, och desutom, genom sina kunskaper, synes förtjena des fulla förtroende, skulle man, på Vitterhetens och rättvisans vägnar, hafva önskat, det han, hvad *Tåget öfver Bält* beträffar, ej följt sin egen princip at hastigt och på en gång genomläsa sådana arbeten. Man hade då säkert fått se en både grundeligare och värdigare, fastän mindre qvick, Critik af hans hand öfver detta arbete. Han skulle då, til ex., icke funnit scenen af Tredje Sången så förvirrad som han sig densamma föreställer och för sine läsare ännu värre afmålar. Ty först hade han, om ej af Relationen som föregår, dock af sjelfva poemet, Andra Sången, v. 167-171, kunnat inhämta och bordt erinra sig, at *Jacob de la Gardie* anförde Svenska Infanteriet, och sedan af v. 55-64 i Tredje Sången, samt til öfverflöd af därtil hörande not, tydeligen fluta, at denne del af Svenske Krigshären, anförd af *de la Gardie*, ej af *Wrangel*, för dimmans skuld nödgades återgå til den stranden hvarifrån den utgick, och stod således ej, som han sig inbillar, midt på hafvet. Det gäller åter om *Wrangels* tropp, eller rättare den flygel af Cavaleriet, hvarmed han ifrån sjö-sidan skulle göra anfall, medan Konungen sjelf med andra flyglen ifrån land-sidan öfverraskade fienden som befäst sig på stranden. Alt detta är begripligt af v. 427-430, jämförde med v. 436, i Andre Sången, tilsammans så enkle

och tydlige, ſom trots någon avis-artikel. Härigenom förſvinner hela den förmenta villervallan och med det ſamma alla de löjeliga ſvångningar, hvarmed Granſkaren däruti förluſtar ſig. Men ſom ſagdt är, ſkulle han icke gjort Författaren denna och dylika oförrätter, om han ej följt ofvannämde ſin princip, och ännu mindre ſkulle han med den lättſinnighet, jag brukar et lindrigt ord, handterat des arbete, ſom på flera ſtällen röjes. Man ſer honom anföra verſer därutur på et ſätt, at de måſte förlora ſig och läſaren tvingas at endaſt löpa efter hans infall. Man ſer honom til och med förändra (vore det dock äfven förbättra!) Författarens verſer, til ex. den 298. i Förſta, den 127-132. i Sjette Sången, o. ſ. v. et upförande, ſom jag, af högaktning för Skaldens perſon och af vänſkap för Granſkaren, ej ſkal våga underſöka. På köpet föröker han, ſå mycket hos honom ſtår, liſlan på tryckfelen, ſom til nog ſtort antal vanſtälla denna förſta uplaga af poemet . . . Med et oid, mera affeende, mera noggranhet hade behöfts, för at göra denne Critik, ſom annars är upfyld med förträffliga reflexioner, vida mera tjenande til ſit ändamål. Eller bedrager jag mig? . . . Men den nytjade Epigraphen kan ej ſyfta på annat, än hans eget företagande at granſka et ſå ypperligt ſnilles arbete; ty i annat fall ſkulle den antingen ſäga förmycket eller ſäga intet. Här är för öfrigt icke affigten at beſvara Granſkarens Anmärkningar, hvilket man önſkar at Hjeltediktens Författare ſjelf måtte göra, hvarigenom han viſſerligen ſkulle öka ſina många förtjenſter emot Svenſka Vitterheten.

En vigtig påminnelſe måſte likväl tillläggas. Den altid qvicke, faſt ſtundom något förhaſtade Granſkaren, viſar en art köld för ſtil och harmonie, ſå mycket farligare, ſom den criſis, i hvilken vår Vitterhet, ge-

genom viſſa villhjernors ſmittande utdunſtningar, ſynes vara, lutar redan därhän, at förſumma denna vigtiga del af poeſien. Men alle ſtore ſkalder i alla tider hafva denſamma vårdat, utom hvilket poeſien är ingen.

Le vers le mieux rempli, la plus noble penſée
Ne peut plaire à l'eſprit quand l'oreille eſt bleſſée.
Boileau.

Hvad är det väl ſom ſkiljer en målande, en kånſlofull, eller om man vil, en poetiſk proſa ifrån verklig poeſie? Hvad kan man icke åfven genom den förra uttrycka? Och dock hafva de poeſiens affållingar aldrig blifvit hörde, ſom velat inſätta proſan i hennes ſtälle. Hvarföre? ty det fina, det obegripliga behag, ſom ligger i den poetiſke numern och harmonien, och hvarigenom egenteligen denna konſt nalkas muſiken, kan aldrig erſättas genom den proſaiſka. Och då denne egenſkap miſsvårdas, hvad företräde åger då poeſien? hvad rättighet ſkalden at tala om ſin lyra, ſin ſång? Skulle väl, til ex., Boileaus *Art Poëtique*, ens vara dråglig at läſa på vers, utan tjusningen af en ägta verſification? Jag anför̊er med flit detta exempel; ty om man än ville ſåga, at bemälte arbete icke är någon fullkomlig poeſie, ſå medgifver man tillika, at denna åtminſtone halfva poeſie ligger uti ſtilen och harmonien, och at de meſt poetiſka tankar ſlått verſificerade icke utgöra den fulla. Men når begge deſſe egenſkaper ſammanſtämma, då upkommer den förtjuſande konſt, ſom beundras hos *Virgilius* och *Racine*, begge makalöſe verſificatörer, och den ſenare, i detta afſeende, priſad af ſjelfve *Voltaire* ſåſom en af Muſerne med beſynnerlig ynneſt omfattad ålſkare. Det är därföre något underligt, at en Granſkare af en Hjelte-dikt, dår poeſien viſſerligen bör viſa ſig i ſit fulla behag, at

en Granſkare af *Tåget öfver Bält*, ſom utmärker ſig genom ſin ädla diction och varierade harmoniſke numer, icke lemnat deſſe fördelar den heder dem tilhörer. Det är likväl Författaren af detta poem, ſom gifvit oſs öra för en god Svenſk verſification, och ſom däruti länge lärer behålla et företräde, ſom man icke nog ſynes vårdera. Men jag har endaſt vidrört et ämne, ſom fordrade en afhandling, och ſkyndar mig at i de följande Sångerne af *Tåget öfver Bält* vörda måſtaren af en konſt, den jag ſå ofulkomligen beſkrifvit.

FEMTE SÅNGEN. Tåget öfver Lilla Bält är fulbordadt. Natten infaller. CARL med Håren hvilar, och här nytjar ſkalden tilfället, at gifva underrättelſe om handlingens urſprung. *Sten Bjelke*, känd för ſin våltalighet och djupa inſigter i ſtats-vårf, omringas på ſtranden af de uti Svenſke Håren befintelige främlingar, nyfikne at af honom höra, hvilka Magter Afunds-andan förer på fältet och orſakerne til hennes ifver emot Sveriges Hjelte. — Ur kedjan af *Bjelkens* berättelſe kan ingen ting uttagas, om ej följande likneſſe, huru CARL reder ſig utur den Ligans våld, ſom flere mägtige fiender kring honom formerade, medan han ſegrade i Pålen.

Som djurens ſtolta Kung, når af en jägar-tropp
Han hotas at bli ſnärd, men väcks af ljudet op,
Sig reſer, ej at fly, ſig reſer för at hämnas;
Et fält han öfverger, där ifrens märken lämnas,
Och mot en ſamlad ſvärm, ſom ſkingras vid hans ſpår,
I et beſtändigt lopp, i ſtändig ſeger går:
Så CARL med ſvärdets ägg ſig löſer ur den ſnara,
Som kring hans läger ſlås af en förenad ſkara;

Si

Så Carl ur Pålen går, och så han visar sig
För *Danas* håpna syn i et förklaradt krig.

Carl tågar från Lilla Bålt up på Fyn.

Man båfvar för en Kung, förrän man Hjelten ser:
En fiende som flyr, är ej hans ovän mer.
I segren ser han ej en vunnen magt at hämnas,
Men blott det öpna fält, som åt hans mildhet lämnas.
På stranden hvilar Carl och famnar där den frid
I sälla drömmars flygt, som nekas åt hans tid.
Des lag han högt likväl för Fredric mågtar stafva,
Och glåds i trygga band at snart en granne hafva,
I trots af alla nåt som strös af Afund ut
At skilja Nordens folk och hindra krigets slut.
Hans själ, den guda-kraft, som intet fängsel lider,
Med längtan til sit mål i sömnens armar strider
Och svåfvar kring det svärd, som vid hans sida lagdt,
I *Vapenlyckans* vård och under Himlens vakt,
I mörkret lyter ån och fienden förskräcker
Och öfver haf och land sit skydd til Svea sträcker.

Knapt detta digra svärd en timma hvilat har,
När dagens milda Gud af tiden kallad var
At lyfta täcket op, som öfver jorden hänger,
Och själen sig hos Carl i alla ådror tränger.
Han vaknar, verlden väcks —

Sägen mig, Herrar Granskare, om ej detta år et af de sublimaste drag, som skalde-konsten gifvit oss? — Carls segrande framtåg öfver Fyn. Hvilken lysande skådeban!

På Fyn den tappra CARL, med redan utſträckt hand,
Sin koſa tecknat har, och män at ſegren yrka,
Ej väntar, i ſit lopp, at gå med all ſin ſtyrka,
Som växer i hans ſpår, för ögat ännu mer,
Som början af et Tåg, men ej des ända ſer.
Så vågor på et haf ge rum åt nya vågor,
Så viſar ſig en brand med lågor öfver lågor:
Som mödan fåfång ſyns at hämma eld och väg,
Så fåfångt alt förſvar mot Svenſka vapnens Tåg.
Den tropp, ſom vaktar Fyn, en reſt af förra dagen,
Af Dana fåfångt var på fältet återdragen
Och på den öpna våg, där CARL ſin koſa ſtyr,
Med nattens ſiſta moln för morgon-ſolen flyr.
Des ljus åt Norden vändt på vintrens bäddar ſkiner,
Och ſkiftar perlans färg med glinder af rubiner,
Där Sverges ſtolta Här ifrån et kufvadt Bålt
I Vapenlyckans ſken år förd från fält til fält.
Hon nöjd af ſegren ſyns, en fruktad glaf ej räcker,
Men går med ſäkra ſteg och mera vördnad väcker.
En ſköld med kronor märkt hon utan högmod bär;
Men fordrar all den rätt, ſom man dem ſkyldig är.
En ljuflig fält-muſik, ſom under tåget ſkallar,
På vågen hela Fyn ur ſlott och hydda kallar,
Som mötas vid hvart ſteg och teckna under ſnö
Och isbetäckta ſkjul en rik och mägtig ö.
Den luſt-park ſyns ej mer, där ögat ſig behagat:
Den ſtränga vintrens Gud har Flora flyktig jagat,
Men hennes ſpår betäckt och höljt en viſsnad krans
Med ymnoghetens horn och öfverflödets glans.
Af jordens plundring ſtin, han i en välmagt blänker
Som krigets lyſtna barn et ljufligt löfte ſkänker,

At

At under deras Tåg på vågen fylla op
Förflutna dagars brist i årans tomma hopp.
Kring föttren hopen trångs at offra sina gåfvor
Och blidka krigets Gud med landets rika håfvor:
Det tycks som Sverges Kung sin Eriks-gata gör,
I hjertat af sit land, där folket honom för,
I yrslen af sin hop och i den blick han sprider
Det öde fråga syns, som öpnar nya tider,
Och han af landtmans hand et ringa offer tar,
Som mindre honom sjelf än gifvarn fägnat har.

Nu med få ord blotta innehållet af det öfriga i denne Sång. Rådet och invånarne i Odensé gå Segervinnaren til mötes. Carl tecknar sin ankomst med nåd och mildhet. *Dana* söker sin tilflykt på flottan vid Nyborg. *Vapenlyckan* går ut på Stora Bält med *Dalberg*, til at förföka och teckna vågen för Svenske Krigshåren. Orsakerne, som föranlåta Konungen at besluta Tåget öfver Stora Bält.

Sjette Sången. Beskrifning på Stora Bält, som ännu är

et Haf, där stinna segel fly,
Et öpet tummel-fält för vådrens vilda gny,
Där dagens tända ljus sig öfver öknar sprider,
Ur böljan rinner op och ner i böljan skrider.

Här är det, som *Åge*, högdragen öfver sin magt, trotsar, icke blott Carl, men äfven den Högste, som vredgad öfver hans högmod öpnar portarna til Dödens Rike, då en dödlig köld utrusar, där *Åge* fångslas. Här må man, med en liten förändring, uprepa:

Förfynen blott åt Carl det under skyldig var —

För-

Förſynen hade utſett honom til et af de ſtörſta vårfs utförande: et bruſande Haf, ſom ſatte ſig däremot, borde därföre läggas under hans fötter! — CARL tågar ifrån Odenſe til ſtranden af Stora Bält. Den upkomna kölden hotar under vågen honom och hans troppar med undergång. Samma köld fängſlar Flottan vid Nyborg, dit *Dana* flyktat. *Wrangel* uttågar at på iſen bemäſtra ſig denna Flotta, ſom ſlutligen frälſar ſig ur hans händer. — Hvad taflor! hvad ſcener jag här öfverfar, hvar för ſig värda odödligheten! — Men CARL anländer til Nyborg och här inträffar en af de hufvud-ſcener, vid hvilka jag helſt föker at fäſta mina läſare.

Til Stora Bältets ſtrand vid Nyborg Sverges Här,
Igenom drifvors djup, med fanor och gevär,
Har ändtlig trängt ſig fram och vid det haf han möter
Med lyſtna ögonkaſt ſin lidna nöd förgäter.
Det ärerika mål, den vida vädjeban
Åt Svenſka vapnen ſkänkt på vilda Ocean,
Af afton-ſkuggan höljd och vädrens väckta yra,
Förbjuder ögat nu at ſträlar ſjerran ſtyra,
Men blottad eller höljd ſin ſtorhets märke bär;
Det tycks, ſom med et ſteg man utom jorden är.
Så menſkjans ſvaga ſyn ſig i en framtid ſträcker,
Som i ſit dyſtra moln vårt hopp och undran väcker:
Den vidd, ſom ſkymtar fram, hvars ſlut man icke vet,
Fördjupar tankans flygt uti en evighet.
Den förſta ſkymt af Bält med lika undran ſkädas.

Dalberg har imedlertid, för at pröfva iſens ſtyrka, gått öfver Hafvet til Laland. *Afunds-andan*, förſkräckt vid denna ſyn, hopkallar Rådet i Zeland i et förtrolladt Slott, där *Politiken* reſiderar.

Det

Det Slott för dagens ljus ſig aldrig tydligt röjer.
Ur dimmors djupa famn det ſig til molnet höjer,
Där ſtundom dundrets eld med en förfärlig ſyn
I lågor briſter ut och tänder hela ſkyn.
Uti ſin högſta dag des glinder ögat ſårar
Och en förtjuſad verld med villo-ſyner dårar.
Gudinnan, menſkjors vän i verldens förſta tid,
Från Himlen ſkickad var at ſtifta lugn och frid.
Bland herdar ägde hon ſit tempel i en hydda,
Mot våld och oförrätt hon ſökte oſkuld ſkydda;
Men åt tyranner ſnart af ſvaga trålar fåld
Hon flyttes i Palats at ſkydda öfvervåld.
I tvång at hjelpſam hand åt oråttviſan låna,
Hon vande ſig vid ſvek och ſnart at ſig betjena
Af hela lögnens hår och all den falſka pragt,
Som i en dårad verld har utbredt hennes magt.
Af fruktan på ſin thron hon ej des mindre båfvar.
Den mörka lögnens flock, ſom kring Gudinnan ſvåfvar,
At ſkymma Himlens ljus med ſpöken henne bryr,
Hvaraf hon ſvag och ſkygg för dagen undanflyr.

Hvad reflexioner at göra vid denna målning! — Men vidare.

Alt Rådet ſamladt var kring bilden af den Gud
Som rår i detta Slott och genom Sändebud
Förkunnar ſit behag —

Beuning, Hollåndſke Miniſtern, Sveriges håftigaſte fiende, affſyrker all frid. *Meadow* upſtiger, *Meadow*, *Cromwells* Miniſter,

be-

beredd at ſtämman höja
Med all den ſkrymtan ſyns, ſom lärs i *Cromwells* ſpår,
Och ſer mot himlen op och ſig för bröſtet ſlår.

Ser icke Läſaren redan, hvad en ſådan perſon kan haſva at frambåra? *"Min Gud!* —

"Styrk detta Råd i dag at ſöka fridens band"! —

Men hvilken frid? Det ſkola följderne af hans tal viſa oſs.

I Politikens Råd har aldrig någon röſt
Med högre bifall krönts och låttat flera bröſt.
Sig Afunds-andan ſjelf i ondſka vunnen gifver.
Hvad galla ſvara kan emot et helgons ifver?
Strax ſkingras dimmans moln kring et förtrolladt Slott,
Som på en fot af glas har dundrets ſåte nätt.
Från ſpetſar af et torn, dår våder-ſolar glimma,
I fröjde-eldars ſken ſyns hela Slottet ſimma:
Alt folket nedanför, i håpen undran bragt,
Förbidar något ſtort af en ſå ſällſynt pragt.
Snart portar utaf guld för dagen öpna ſkådas,
Et troll i Fridens drägt med dån af pukor bådas;
I en högtidlig ſtät, igenom folkets hop,
Det följes ner til Bält med höga glädje-rop.
Den frid, ſom ſkickas CARL och ner från ſtranden träder,
Är ej den helga Frid, ſom jorden ſällan gläder,
Som ſprider lugn och ro, och menlös i ſin gång
Och utan förbehåll ſig viſar utan tvång.
I Slottets inre hvalf hon inom läs och ſtångſel
En Hjelte bidar af at löſas ur ſit fångſel.

En

En Frid i ſtället ſyns, ſom hörs med ſmickrets röſt,
På tungan honung bär och giftet i ſit bröſt.
Man tänker fånga Carl — ſin ſlughet *Meadow* priſar,
Och ſer ej at på Bält åt Carl han vågen viſar.

Så ſlutas denne Sång, i hvilken dikt, philoſophie, dramatik, målning, omväxling och intereſſe ſynas gemenſamt hafva öpnat ſina förråder, för at, i förening med den prågtiga epiſka ſtilen, frambringa den ypperſta Sången af *Tåget öfver Bält.*

Sjunde Sången. *Vapenlyckan* upkallas til Himlen och tilſäges at förfoga ſig til Carl och tilſluta hans öron för alla råd, ſom ſkola gifvas honom emot det tilämnade Tåget. *Afunds-andan* iklåder ſig *Politikens* mantel,

Där hela lögnens flock, ſom ſväfvar under ſkyn,
Med ſtolthet går betäckt för allmänhetens ſyn.

Veneris gördel hos Homerus torde vara vackrare, men i ſinrikhet gifver honom denne mantel icke efter. — I ſådan drågt inſmyger ſig *Afunds-andan* i Svenſka Krigs-rådet, at bereda våg för den falſka Friden. Hon väcker hos Sverges Höfdingar et litet agg emot *Dalberg*, Konungens gunſtling, och emot den Danſke *Ulfelt*, ſom begge, faſt af ganſka olika ſkål, tilſtyrkt Tåget. Hon upfyller dem med öviſshet och farhåga, och beſlutet blifver at afråda Carl ifrån Tåget, hvartil de i ſanning icke behöfde leta efter ſkålen. De framföras med mycken ſtyrka genom *Wrangel.* Men huru lyckligen har icke Skalden dels genom bemälte lilla agg, dels genom den apoſtroph til de Svenſke Höfdingarne, ſom ſtraxt ſkal anföras, förſvagat

eller råttare utplånat intrycket af deſſe erfarne och om Konungens och hela Rikets vål nitiſke måns afrådande!

I Svear! faſt er röſt, vid Tåget öfver Bålt,
Som CARL odödlig gjort, har faran föreſtålt;
Ert råd, dår hjertat talt, dår CARL er ſtyrka priſat,
Det råd, ſom tecknat har ert rena tankeſått,
Til et odödligt namn ger er en lika rått.
Det år en Hjeltes eld, ſom honom ſkal bemanna,
Når mellan faror ſtadd den ſtörſta år at ſtanna,
Som med et ögonkaſt, et lyckligt öfverdåd,
Skal gjuta i hans ſjål det aldraklokſta råd.

Engelſka Sändebudet anländer. De Svenſke Riddersmån ſe uti honom den ſålla Friden, ſom kommer til dem öfver hafvet.

Men CARL, hvad har han ſett, ſom fåſt hans ögon dår?
En menniſka på Bålt. Hans Tåg beſlutadt år.

Plågad af oroliga drömmar, haſtar han ſig bittida, följande morgon, til ſtranden. Han erinrar ſig, at han från denna ſtrand (det var vid Nyborg) på hafvets öpna bölja reſt öfver til Sverige.

Vid dagens förſta ſkymt, i det hans öga tränger
Igenom ſkuggans flor, ſom hafvets utſigt ſtänger,
Hvad vålnad viſar ſig vid Himlens öſtra bryn?
År det ej *Sveas* hamn, ſom ſvåfvar för hans ſyn?
Hon kåns af mantel, ſköld, af kronan, af den lager,
Som har den kronan fåſt — hans ſyn ſig ej bedrager:
Hvem annan har den blick, dår hjertat tecknat år,
Den trohet och den eld? — Men hvem år det hon bår?

Af

Af någon okänd kraft är Carl från ſtranden dragen;
Han famna vil en hamn, ſom tyckes fly för dagen
Men pekar ut åt Bält och viſar i ſin flygt
Et barn, en Kunga-ſon til hennes hjerta tryckt.
Hos Carl af blodets kraft et uprördt hjerta ſvallar,
Det barn, det var hans ſon! — han fåfångt återkallar
Med ſkymten af det barn en re'n förſvunnen hamn,
Men vågen tecknad var til hennes hulda famn.
Hvad ſtrid om denna våg kan längre bry hans ſinne?
Hvad drar ej honom dit, vid Sveas väckta minne?
En maka, i hvars famn han knapt har blifvit tryckt,
Än årans höga luft har honom dådan ryckt.
En kärleks-pant, en ſon! i födſlen honom bådad
Men af en faders blick ännu en gång ej ſkådad.
Hvad hjelte har et bröſt i ſtål och pantſar klådt,
Där kärlek och natur ej fordra ut ſin rätt?
Men Sveas ömma bild ſyns honom återdraga
Med ſtörre ſkål ännu ſin ſaknad at beklaga.
En blick har fylleſt gjort at tolka hennes bud:
Han foſterlandet hört: det är en hjeltes Gud.

Vapenlyckan återkommer med *Dalberg*, ſom funnit ilen ſåker: och nu är Tåget öfver Stora Bält beſlutet. Skalden utſätter ånda til dagen, då denne oförgåtelige händelſe tildrog ſig. Den öfvervundna ſvårigheten utgör meriten af detta ſtälle.

Nu Skaldmö! vapnen gå at verldens undran blifva.
Förſök at år och dag på minnets taflor ſkrifva:
När ſexton ſeklers flygt var följd af femti år,
Det åttonde på Bält år krönt af hjelte-ſpår.

Du tänds, du ſunde dag i Göjas kalla månad,
Du dag ſom aldrig blir ur menſkjors minne plånad,
Som på det ſtora Bålt för CARL har runnit op,
Och Sverges vapen lyft uti dit klara lopp.

Åſynen af det fruſna Bålt har på nytt uplifvat hela Hären. *Afunds-andan* förtviflad ſvimmar. I ſådan ſakernas belägenhet lemnas *Meadow* företräde, och man kan lätt giſſa, hvad affeende göres på hans freds-förſlager, hvilkas ſvek desutom icke döljer ſig för Hjeltens ſnille. Håpnaden förråder *Meadow*, då CARL förklarar ſit beſlut at gå öfver til Seland: där vil han, i ſpetſen af ſin Hår, ſkaffa ſig en frid, ſom ſvarar emot hans lycka.

Beſlutet kunnigt är — til Seland reſan ämnas!
Til Seland! ropas ut af hela Sverges Hår,
I ſkall af hela Bålt *til Seland* ſvaradt år.
För Svears tjuſta ſyn ſig *Vapenlyckan* målar.
Ur ſolens gyldne vagn hon ſprider nya ſtrålar
På pikar och gevär och fanor och ſtandår,
Och på det blanka fält där vägen tecknad var.
Hon ſtela hjertan rör, hon döda känſlor väcker.
De gamle Höfvidsmän, dem åldrens ſnö betäcker,
Som CARL från Tåget ſtyrkt och fruktat hafvets ſvall,
Signalen ſjelfve ge til Hårens fröjdeſkall.

Konungen uttågar på Stora Bålt med hälften af ſit folk, och lemnar *Wrangel* vid Nyborg med andra hälften, at där afvakta vidare order. — Men detta är åter en ſcen, ſom måſte anföras. CARL har upmuntrat ſit folk med et tal fullt af kärlek och förtroende.

I blin-

I blinken fältets ſpel i marcher ſammanſtämma,
Som hindra alla ſvar och afſkeds-tårar hämma;
Til Carl hans håſt år förd, ſom under dans och ſprång
Blir tryckt af ſlutna knån och lydig på en gång.
För ryttarn ſamma ſtund et almänt upbrott bådas:
Med blottade ſtandar en del på iſen ſkådas,
Imellan hvilka Carl, bland vakt och Höfvidsmån,
I kretſen af ſit Hof på vägen ſkönjes ån.
En del kring ſtranden ſyns och berg och dalar höljer,
Och väntar ledigt rum och i ſin ordning följer.
Så Sverges Hufvudſtad från hafvets ſida röjs:
Imellan templens torn et Slott i djupet höjs;
På ſidan hus på hus, ſom höga berg betäcka,
Ta hela ögat in och lika undran väcka.

Åttonde Sången. Fortſättning af Tåget öfver Stora Bält.

Omåteliga fält! där jordens ſyn förſvinner
Och ögat ſöker ſtrand och endaſt himmel finner,
Och alt det föremål, ſom ſmickrar des begär,
En rik och ſkiftad kuſt, alt ſjerran flyktadt är.
Förtjuſta enſlighet! där dagens fackla ſprider
Et återkaſtadt ſken och ingen ſkymning lider:
Du endaſt ſkänka kan en afbild af den trakt
Där fålla andar bo, ſom trotſa dödens magt.
Den Tropp, ſom öfver Bält på ſegrens vingar haſtar,
Lik deras hamnar ſyns och lika ſtrålar kaſtar.
Men enſam ej vår ſol får deſſa under ſe,
Sit fält åt himlens hår hon ſnart ſkal öfverge.

Ankomſten til Langland mot aftonen. Här börjas, under nattens mörker, det odödliga Tåget, tvärt öfver Hafvet, til Laland. *Vapenlyckan* ſmickrar ſig, at igenom detta Tåg underkufva Danmark och uprätta för ſin Hjelte den mägtigaſte Monarki. Hon fruktar likväl et upgående moln, där Döden, beſvuren af *Afunds-andan*, utbreder ſin ſkugga. Målning af nattens faſa och Tågets åfventyr, förökt af inbildningens ſpöken ſom födas af mörkret.

Må Styx och Phlegeton bland vantrons ſagor täljas,
Det är det mörka Bält, där dödens offer dväljas,
Och CARL den Hercules, ſom öfver Lethes våg
Från dagens rike ſkild har ſtält ſit djerfva Tåg.
Med mera biſtert ſken ej Furiers facklor lyſa
De mörka boningar, ſom dödens offer hyſa,
Än flamman af den eld, ſom högſt på bergens topp
Til varning uptänd var för ſeglarns blinda lopp:
En låga ſom ſit ſken i nattens dimma dränker
Och blott af mörkrets djup en öpnad utſigt ſkänker —

Se där Miltons *darkneſs viſible*, icke efterapadt, men ſynbarare och förfärligare! *Vapenlyckan* orolig rådfrågar Ödet. Hon får veta,

at CARL med ſegrens hand
Vid Sverge faſta ſkal et fordom ſöndradt land;
At et odödligt namn han ſkal af Friden vinna,
Men ock at ſamma ſtund hans Lycka ſkal förſvinna.
På hjeltars vådjeban ej Himlen längre tål,
At Lyckan leder dem, än til et faſtſtäldt mål;
I hennes välbehag et vanligt öde lämnas,
Men den ſom åt et rum i Gudars läger åmnas,

År

År skyddad af en Hand, som i hans höga lopp
Hans lycka utan näd åt åran offrar op.

Vapenlyckan måste således snart skiljas vid sin älskade Carl, hvilket hon med en älskarinnas uttryck förkunnar honom. Vid midnatts-tiden försvinner dimman. Den prägtigaste Himmel visar sig. I vester synas de stjernkretsar, som afbilda krig, och i öster, dit Svenska vapnen vändas, mötas andra, som föreställa friden. *Vapenlyckan* sjelf förtjuses af denna bild. Carl uplyfter sina ögon til *Corona Borealis*, där Sveriges fordne Hjeltar hafva sit hemvist. — Stjernhvalfvet afmålas här sådant som des verkliga ställning var denna märkvärdiga natt, och kan man ej utan förundran se, huru gynnande samma ställning varit för Skalden, och huru förträffligen han däraf vetat betjena sig. En sublim fasa och en dyster pragt utgöra caracteren af Åttonde Sången, hvarmed jag för denne gång slutar Artiklen om *Tåget öfver Bält.*

III.

Minne af Johan Wellander *).

Svensk Lyrisk Skald och Musicus.

Framl. Rådmannen i Stockholm, *Johan Wellander*, nu öfver tvenne år saknad af samhället det han gagnat,

*) I Sälskapet *Utile Dulci* hölls icke längesedan et *Åminnelse-Tal öfver Rådmannen i Stockholm Herr Johan Wellander*, hvaraf blott några få exemplar blifvit tryckte, til utdelande ibland Ledamöterne. Författaren har därföre tillåtit mig, at däraf, såsom något helt nytt för Almänheten, göra et för denna Samling tjenande utdrag. Jag har ock föga annat

af vänner dem han älſkat och af konſterne dem han lyckligen odlat, var född i et ringa ſtånd och af fattige föräldrar. Hans födelſe-ort var Linköping. Tillfället af där varande almänna läro-verk bragte hans föräldrar at låta honom ſtudera. Åſynen af den jämlikhet, ſom publika upfoſtringen underhåller mellan barn af ſärſkilda ſtånd och vilkor, är ſmickrande för den ringares föräldrar. De använda med glädje all ſin lilla förmåga, at hjelpa honom fram de förſta ſtegen på lärdoms-vägen; och des nära belägenhet, där han går tätt intil deras hydda, minſkar härvid koſtnaden. De ſe den rikes och fattiges ſöner utan annat afſeende än flit och ſkicklighet vinna heder och belöningar: och ſom det tilgår i ſkolan, tro de och deras barn, at det äfven måſte tilgå i almänna verlden. Lyckliga enfaldighet! och ſom ej bör förſtöras; ty det är en falſk, ehuru i ſenare tider nog almänt yrkad mening, at inga andra barn borde hållas til ſtudier, än de ſom äro födde til en viſs förmögenhet. Om härigenom på ena ſidan den förmon vunnes, at trängſten ibland tjenſtſökande förminſkades, at Rikets Collegier och publika verk ej, ſom nu, öfverſvämmades af en fattig ungdom, ſom trånade i väntan på ſyſla och underhåll; ſå vore ock på den andra ej mindre til befarandes, at den täflan qväfdes, ſom endaſt bland mängden och af ſvårigheten upväckes, och at ſamhället ej ſällan ginge miſte om ſina ſtörſta ſnillen ock ſkickligaſte ämbetsmän. Lika ofta födas talangerne i ko-

gjort, än ord ifrån ord afſkrifvit alt hvad ſom angår Skalden och Vitterheten, i ſynnerhet män at icke förlora någon af de vackra, grundade och uplyſande reflexioner, ſom däruti förekomma, angående Operan och Muſiken. Vid utdraget hafva några verſer ur *Wellanders* arbeten blifvit tillagde, för at göra Artiklen ſå mycket fullſtändigare.

kojan ſom i palatſet, och oftare qväfves deras växt af veklighet än beſvär. — Kan hända *Wellander* varit lika lycklig i fulkomligt mörker; men Sverige hade räknat et ſnille mindre.

Man ärnar här ej upſöka de förſvundna ſpåren af *Wellanders* barndom, de föga märkeliga ſpåren af hans ungdom, eller med en onyttig och ledſam noggranhet upräkna de framſteg han gjort vid Skolan, Gymnaſium och Academien, ännu mindre de öden ſom honom där timat. Det är allenaſt Hjeltars och Store Mäns lefnad, hvars minſta ſkiften äga rätt til almänhetens upmärkſamhet och eftervärldens hugkomſt. Men en enſkild Medborgares lefverne är i det nyttiga han gjort, och Skaldens i hans ſkrifter. Alt annat, ſom rör hans perſon och lycka, är af ringa vigt för andre, än hans vänner och anhörige, ſom bäſt redan känna det, jämte några få lärde, ſom med et granlaga antecknande af årtal och dagtal för de obetydligaſte händelſer, tro ſig hafva ſammanſatt Lärdoms-hiſtorien för ſin lands-ort, ſin ſtad, ſin ſocken. Många, man måſte tilſtå det, lemna ej heller efter ſig något annat at omtala: och det är ej mer än et ſteg från denna åminnelſe til glömſkan.

Som den ringare hopen gör ſig föga begrep om förtjenſt och anſeende hos något annat ſtånd, än det Andeliga, emedan de öfrige äro föga bekante och hafva til dem näſtan intet förhållande, hade ock *Wellanders* far ämnat ſin ſon, altifrån des barndom, til Präſt, och fan med glädje, at hans egen böjelſe vid mognare år gillade denna föreſats. En oſkrymtad gudsfruktan, en ſtilla caracter, alfvarſamma ſeder och et ömt hjerta gjorde honom ſannerligen til et ſkickligt ämne at tjena Religionen med lära och exempel.

Men då Himlen hade gifvit honom den böjelſe och de dygder, ſom kallade honom til tolk af des eviga ſanningar, hade naturen nekat honom den ſtarka organ, ſom fordras at förkunna dem för en ſamlad menighet. Et ſvagt bröſt hotade honom redan at emottaga en ſjukdom, ſom ock fluteligen, faſt ſenare, fört honom i grafven. Han åtlydde förſigtigt denna grymma varning; och ſom båda hans föräldrar redan gått ur verlden, hade han ej mer i deras fördom at öfvervinna et hinder för det beſlut han nu fattade, at ſöka ſin lycka i et annat ſtånd. Han vände då ſin hog och ſina ſtudier på Lagfarenheten, ådagalade innan kort genom vanliga prof föga vanliga framſteg; och ſedan han vid åtſkilliga Hufvudſtadens Rätter i hela tio åren genomgått deſſa många och långſamma grader, ſom gifva mycken möda men ringa belöning, kallades han omſider, genom Stockholms Borgerſkaps enhälliga val, af ſin Konungs nåd, til Rådman därſtädes, blef äfven med det ſamma förordnad til Præſes i Stadens Kämners-Rätt, och beſtridde deſſa ſyſſor alt til ſin död.

Om affigten vore, at framlägga *Wellanders* förtjenſter i denna väg, ſkulle man kunna upte et mönſter af en rättvis, oegennyttig och nitiſk Ämbetsman *). En

*) Talaren ſäger, i detta affeende, och ſedan han noga underſökt och grundeligen beviſat vigten af *Wellanders* åmbete ſåſom Ordförande i en Kämners-Rätt: "Men huru beſtridde han detta åmbete? Vi, M. B. ſom föga eller icke haft tilfalle at ſe *Wellander* i Domſtolen, hvad borgen äge vi, at han upfyllt den vårdigt? Allmänhetens röſt. — At ej okunnighet och förhaſtande förledt honom til miſstag? Då en långſam tjenſte-väg lemnat både hans år och inſigter tid at mogna, är intet ſkäl til denna fruktan. — At ej vränga affigter förfalſkat hans råttviſa? Hvad ſtörre

En omſtändighet bör dock anmärkas, ſom gjorde hans ämbete mera vigtigt och granlaga än något af de öfriga enahanda ämbeten: en omſtändighet fäſtad vid ſtället och tiden. Det är bekant, at de fleſte Boktryckerier äro belägna i ſjelfve ſtaden, hvarföre ock de fleſta mål, ſom röra Tryckfrihets-förordningen, tilfalla den egenteligen ſå kallade Stadens Kämners-Rätt. Det var vid handterandet af deſſa brydſamma och tätt på hvarandra följande mål, ſom *Wellander* för ſina vänner ej döljde ſit bekymmer. — Tryck-friheten, et fritt folks oſkiljaktiga rätt och det ſäkraſte kännetecknet af en lagbunden Regering, har det gemenſamt med all annan frihet, at den lätt leder til ſjelfsvåld. Hos alla vila Regeringar, äfven de meſt fria, har man därföre funnit nödigt at ſlänga den inom gränſor af ordning och lag; dock har man ej någorſtäds hunnit at fulkomligen hindra des yra. Öfveralt har frondören, ſiende til alla band af laglig lydnad, ſökt at

bevis kan häraf gifvas, än det rena tänkeſätt ſom lyſte i alt hans väſende, detta ömma ſamvete ſom ej tillät honom at briſta, jag vil ej ſäga i de pligter dem ingen lag föreſkrifvit, ingen ed befäſtat, men äfven i ſådane ſom et ädelt hjerta blott kan ålägga ſig ſjelft, och ingen annan kräfva. — At ej enſkild vinning...? Fullbordom ej denna fråga. I veten i hvad tilſtånd han lemnat ſit hus. En egennyttig Ämbetsman lefver ej ſå tarfligt, eller dör ej ſå fattig. — At ej ledsnaden vid en dagelig enahanda möda uttröttat hans flit? Vi hade då ej ſå ofta ſaknat hans ſälſkap och bitråde i detta tempel. Men alla nöjen, äfven de ädlaſte för ſnillet, äfven de käraſte för hjertat, anſåg han för brottſlige, då de borttogo något af den tid han var ſkyldig det almännas tjenſt". Jag anförer detta, dels til närmare kännedom af den ſaknade perſonen, dels ock ſaſom et ägta vältalighets-prof, hvilket ſtällningen förnekade mig at intaga i texten.

at hos folket väcka misnöje mot Regeringen; öfveralt den gudlöse, otälig vid de hinder Religionen ålagt hans hemliga begär, sökt at bland hopen utbreda det gift, som högmod eller vanart ingjutit i hans hjerta; öfveralt belackaren, sårad af medborgares dygd och förtjenster, sökt at hos almänheten berófva dem den heder han sjelf ej kunnat vinna. Då *Wellander*, som trogen undersåte, god christen och nitisk domare, icke underlåt at med skyldig stränghet anse dessa fräcka och nedriga tiltag, når bevisen voro tydlige; viste han dock tillika, som uplyst man, hvad varsamhet fordras at dömma en auctor från bokstafven til tanken. Sjelf författare, kände han, huru lått, genom språkets ofullkomlighet och en auctors mindre upmärksamhet, kan fållas et uttryck som, i synnerhet draget från sit ställe och sit sammanhang, för läsarens ögon kan antaga en brottslighet som det ej ägde i sit uphof. Han kände nogsamt, at fanatismen och vidskepelsen, ämbetsmanna-myndighet och medtäflares afund äro hvarje snilles naturliga fiender, ständigt benägne, de förre af fruktan, de senare af ilska, at misstyda alt. Om exempel gåfvos, at af någon bland dessa, en auctor blifvit anklagad för *Wellanders* domstol, at hafva hådat Gud i det han beifrat et fel mot smaken; så skulle man ock til åfventyrs finna, at oaktadt hela löjligheten af en dylik beskyllning, och oaktadt tidens förmenta uplysning, *Wellanders* kloka och grundade röst altid varit nödig, ej altid tilräckelig mot en gällande pluralitet, at hindra en hård och orimlig dom.

Man har endast vidrört *Wellanders* förtjenster som Ämbetsman och Medborgare; det är i annat afseende man här ärnat betrakta honom: låtom oss nu pröfva, hvad rum han förtjent ibland Sveriges Skalder. De skrifter, hvarefter hans poetiska åra synes böra dömmas, äro

åro ej många. *Wellanders* titlar til beröm ſom Ämbetsman hafva minſkat dem för Skalden. Han tillåt ſig aldrig at ſkänka Sånggudinnorna mera af ſin tid, än den ſom var i öfverſkott på Samhällets fordran. Men ockſå känner man, at en auctors förtjenſt ej följer förhållandet af verkets vidd, men af ſkriftens värde; och at medelmåttan ofta år mycket bördig. Några få blad, men ſtämplade af ſnillet, hafva öpnat vägen för *Sappho* och *Catullus*, *St. Aulaire* och *Tilas* til Odödlighetens Tempel, då däremot flere tuſende fruktſamme författare ſtupat i glömſka under bördan af volumer.

En gammal ſägen, at man födes Poët, ger benägenhet at tro, det blotta naturen redan åt ſkalden i ſpädare år gifver en ſkicklighet, den andre allenaſt genom tid och odling åga rätt at förvärfva. Utan tvifvel har naturen genom mer eller mindre fulkomlighet i vår bygnad artat oſs människor til olika värf, och gifvit några den utmärkta fallenhet för viſſa yrken, ſom af tilfället blir en böjelſe och af öfningen en talang: i denna mening kan ſägas med lika ſkäl, at man födes Domare, Köpman, Miniſter. Men förſta frukten i all ſlags jord är ſällan god, minſt at förvara. Ockſå åga *Wellanders* förſta ſkalde-förſök intet värde af hvad de åro, blott af hvad de lofva. Föga betydelige til vidd och ämnen, ſakna de väl den ordning, den ſmak och granſkning, ſom ock ſällan eller aldrig tidigt ågas utan på ſnillets bekoſtnad; men midt ibland deſſa nödvändiga briſter röjer ſig redan den lifliga känſla och det lena uttryck, ſom lofvade Sverge en Lyriſk Skald.

Antingen han nu ſjelf ej ſåg ſin talang, eller fruktade at des förförelſe kunde hindra hans lycka,

år viſt at Vitterheten länge hade ſkäl at klaga öfver den blygſamhet eller förſigtighet hos *Wellander*, ſom gjorde at han endaſt kallade den til hvila från nyttige arbeten: härutinnan mycket olik de ynglingar ſom, vid minſta anfall af den allmänna vers-yran, taga den för en himmelſk oöfvervinnerlig kallelſe, ſina vänners lof för almänhetens beundran, anſe tjänſtevägen ſåſom altför jordiſk och låg för ſkalden, lydnad mot förmän ovärdig en fri man, anſökning om lycka en förnedring för philoſophen; hålla ſin lätja för en behagelig förglöshet, ſina ſkämda ſeder för ſnillets utſväfningar, och ſluteligen, då åldren hunnit ſkingra förtrollningen, vännerne tröttnat at enſamme berömma, och behofvet mer och mer låter känna ſin udd, från låttingar och dårar blifva ſmädare och frondörer, och blygas ej at anklaga Regeringens glömſka, tidehvarfvets otackſamhet och medtäflares cabaler för den fattigdom och det förakt deras egen håglöshet dem råttviſt ådragit. Vida ſkild från en ſå vädelig yra, gick *Wellander* ſå långt i miſstroende til ſin ſkalde-gåfva och omtanka för ſin framtid, at han ſnarare i den delen förtjent någon förebråelſe: och ſkulle kan hända aldrig hans ſnille vågat ſin flygt til en värdig högd, om ej Vitterhets-Sälſkapet *Utile Dulci*, af hvilket han blef ledamot, gifvit honom både mod och ämne dartil. Det bör anmärkas, til detta Sälſkaps eviga heder, at det hyſt i ſit ſköte Sveriges vittraſte ſnillen och väckt mer än et genom muntran och belöningar.

Wellander fan här hvad en ung Skald ſällan finner i allmänna verlden: vänner, ſom ej ſmickra; och granſkare, ſom ej afſkräcka. Manad af de förre at nytja ſin talang, lärd af de ſenare at värdigt nytja den, fick han härtil innan kort et lika ſå bedröfligt ſom til arten af hans ſkalde-ton ſvarande ämne, då han kalla-

des

des af Sälſkapets val och ſit eget hjerta, at förſta gången i detta Vitterhets-tempel reſa en afleden broders vård. En yngling af vackraſte hopp, almänt känd för et dygdigt tänkeſätt och lycklige natursgåfvor, var den *Pylades*, ſom förtjent af en *Oreſtes* älſkas och begråtas. Hvilken läſer *Elegien* öfver *Wertmüllers* död, och tviflar at få ädla och helgade namn blifvit nytjade utan miſsbruk? Där vitnas ej om det mod, det upoffrande i faror, hvars prof, under lugnet af en mildare ſammanlefnad, vänſkapen ſällan eller aldrig kräfver; men om det ömma införlifvande i hvarandras väſen, det nära tilegnande af hvarandras känſlor, det jämna bemödande för hvarandras lycka, ſom utgöra egenſkaper af en i vår tid lika ſällſynt vänſkap; i denna uplyſta tid, då alt är utråkning och ingen ting böjelſe, och då ſjelfva naturen ej gillar andra band, än dem nyttan fäſter. Lycklig den, ſom i en ſådan tid kan finna en vän med *Wellanders* hjerta, och den heder på ſin graf, ſom af Sången öfver *Wertmüller!*

Man har förebrått detta qvåde tvänne fel: förmycken vidlöftighet och förliten granſkning. Men är ej det förra, med ombytt namn, et utbrott af rik känſla? det ſenare tonen af enkel ſamning? åligger då vänſkapen at råkna ſina tårar? eller anſlår ſorgen at pryda ſig vid en graf? Nog är, utan tvifvel, til detta ſkaldeſtyckes beröm, at då några finnas ſom klandra des fel, finnes ej en ſom läſt det utan rörelſe. För dem ſom ej känna detſamma, vil man anföra följande ſtälle til exempel. Skalden har följt ſin älſkade vän i de förnämſte omſtändigheterne af des lefnad. Han kommer til ſiſta uptrådet däraf.

Ju mer jag detta alt i ſorgſna tankan fattar,
Des högre din förtjenſt och min förluſt jag ſkattar:

Hvi

Hvi ſkingrar döden det, ſom dygden ſamlat har?
Hvi har han tilſtånd fått, at ädla lif förkorta?
Man dem få ſparſamt ſer - - - Och Pylades är borta,
Som här en prydnad var!

HUR dygden, ädel ſjelf, ej tarfvar högre ſtämpel;
Hur hon på hjertat rär, det viſar hans exempel:
När förſt man honom ſåg, hans tycke kärlek vann.
Så artad ſom han var, men altid kan behaga:
Den ſom hans hjerta känt, må deraf mönſter taga,
At älſkad bli ſom han.

OM döden haft förſyn för inſigt, vett och ſeder;
Om han et hjerta känt, ſom gjorde ſnillet heder;
Om han vårdera lårt, en öm och redlig Vän:
Om han i härjning ſtadd, den toppen vetat ſkona,
Som på en prydlig ſtam var ämnad til en krona;
Vår döde lefvat än.

I! Helſo-gudens barn, ſom lårt mot döden ſtrida;
Som våpnen er med konſt bredvid naturens ſida;
Som lårt at känna alt hvad ſjukas helſa gör:
I! ſom med guda-kraft mång ſjukling ryckt ur nöden;
Hvi är er konſt ſå ſvag, at kämpa emot döden,
Då ſjelfva helſan dör?

MEN döden, ſom en orm, bland blomſter ſig fördöljer:
Den fot, ſom går förnär, hans illſkna öga följer,
Tils han med dödligt ſting ſit gift i bloden ſpridt:

Ur

Ur nöjets öpna famn man midt i grafven löper,
Och ofta med sit lif de oskulds nöjen köper,
Som borde njutas fritt.

Så visnar blomman bort, den solens kraft fått lifva;
At vårens glada hopp åt mogna höften gifva;
Så fer man liljan skymd i skuggor af cypress:
Vår vänskap känner ömt, hur grufligt döden slagit,
Hur når han hjertat rört, då han i förtid tagit
En älskad Pylades.

Han målar ännu en gång, men i få drag, sin vän uti följande stroph. Den känslofulle Låsaren må dömma, om detta uprepande år et fel.

Min Pylades var född, at hjertan til sig draga:
Det låg i hans natur, at älskas och behaga:
Han lyste af den glans som dygdens fägring har:
Han var af ädel art til hjerta och til sinne:
En vän, som rätt förstod och lika dygdigt ville
Hvad honom vårdigt var.

(*Det öfriga härnäst.**)

IV.

*) I anseende til flera vidlyftiga ämnen, och at ej fela uti en hufvudsak, den så mycket älskade omväxlingen, måste jag emot min vilja afbryta denne Artikel. Den blifver så mycket välkomnare nästa gång. Den intressantaste delen återstår.

IV.

P. VIRGILII MARONIS ÆNEID.

FÖRSTA BOKEN.

Öfverſättning, belönt med det ſtörre priſet i Kongl. Vitterhets Academien 1775.

Sequiturque patrem non paſſibus æquis.
VIRG.

JAG, ſom vid pipans ljud, om herdens nöjda dar
Och ſkördens rikedom i lunden ſjungit har, *)
Nu ut på faſans fält, bland Martis hårar, träder,
Och vid trumpettens ſkall den Hjeltens åra qvåder,
Som, utaf ödet ſtyrd, från Trojas tända ſlott,
Bland tuſen åfventyr, åt Latiens ſtränder gått.
Förföljd kring land och haf af *Junos* blinda ifver,
Som ån mot Trojas ätt ſin hämd ej öfvergifver,
At efter Gudars råd, och med bevåpnad hand,
Sit rike reſa op i et fiendtligt land,
Bebygga Albas fält, åt Latien Gudar gifva,
Och för et vördadt Rom en lycklig ſtamfar blifva.

Såg

*) *Virgilius* ſyftar härmed på ſina Ecloger och Georgica, ſom han tilförene ſkrifvit. Man vil dock ej almänt erkänna Virgilius för Författare til de 4 förſta raderna, ſom nu börja hans Æneis, utan anſer dem ej utan ſkäl för en obehörig tilflickning af någon ſenare hand, och at han ſjelf börjat ſin Hjeltedikt med de orden: *Arma virumque cano &c. &c.* Man kunde i det fallet börja den Svenſka öfverſättningen ſålunda:

Jag ſjunger Hjeltens lof, ſom förſt från Trojas ſlott,
Bland tuſen åfventyr, åt Latiens ſtränder gått. m. m.

Säg, Skaldmö! af hvad skäl min Hjelte lida skal,
Med så beprófvad dygd, så många olycksfall,
Och hur han mot sig väckt Olympens Regentinna?
At dock i guda-bröst så bitter hämd kan brinna!

På Africanska strand', mot Tiberns utlopp bygd,
En stad af ålder stod, förtrodd i *Junos* skygd.
En Tyrisk coloni, som här til vålmagt hunnit,
För mod och idoghet Gudinnans ynnest vunnit:
Hon framför Samos fält Carthago älskat har,
Sin vagn och vapen gett i detta folks förvar,
Och dem för andra folk til verldens herrar ämnat,
Blott Ödets lag härtil sit bifall hade lämnat.
Men hon des grymma bud med oro hóra fått,
At en Trojanisk ätt skal störta Aferns slott *),
Sin ära och sin magt kring vida länder sträcka,
Betvinga jordens folk, och Konungar förskräcka.
Af harm och vrede tänd, hon än i minnet bär
Hur hon vid Troja stridt för *Agamemnons* här:
Sin lidna oförrätt hon ock i minnet gömde,
Då *Paris* åt en an' det gyllne äplet dömde **):

*) Romarne nemligen, som enligt Poetens upgift härstammade från Trojanerne.

**) Härmed syftas på den bekanta oenighet, som upkom imellan Gudinnorna *Juno*, *Venus* och *Minerva* om det gyllne äplet, som skulle ägas af den skönaste, hvilket *Paris*, en Trojanisk Prins som i denne tvist blef antagen til Domare, tilegnade *Venus*. *Juno* kunde sedan aldrig glömma denna oförrätt.

Hon ej *Electra* glömt, den tro som *Jofur* kränkt *),
Och hur han Guda-rätt åt *Ganymedes* skänkt **).
Straxt går hon at de få af Trojas folk förfölja,
Dem svårdets grymhet skont. Kring Oceanens bölja
Hon uti flera år dem kastar af och an.
Med mindre åfventyr et Rom ej grundas kan.

Nyss hade Trojas folk Siciliens kuster lämnat,
Och ut åt böljans fält med spända segel ämnat,
Då *Juno*, sjuk af hämd, i hjertat tänkte så:
"Skal ej min Guda-magt på dessas djerfhet rå?
"Hvad? jag mig vunnen ge, och svag mot ödets vilja
"Ej kunna deras Kung från Latiens stränder skilja?
"Då *Pallas*, vred som jag, blott för en endas brott,
"På hela Grekers här sin hämd förövfva fått ***).
"Hon Jofurs tända vigg mot deras flotta lossar,
"Och skickar stormen ut, och skepp och folk förkrossar.
"Sjelf *Ajax* träffad blir: där, vrakt mot klippans topp,
"Af himlens lågor tänd, han ger sin anda op.
"Men jag, som med min magt Olympen kan befalla,
"Som kan mig Jofurs Fru, och Jofurs Syster kalla †),
"Et

*) *Jofur*, som oftast ej var så samvetsgran i sin ågta förbindelse med *Juno*, hade med *Electra* haft en son, *Dardanus*, Trojanernes stamfar.

**) *Ganymedes*, en Trojanisk Prins, blef af *Jupiter*, emot *Junos* vilja, satt til Gudarnas vinskänk i den olyckliga *Hebes* ställe, som däremot gynnades af *Juno*.

***) *Ajax* hade i *Minervas* tempel våldtagit Spåqvinnan *Cassandra*, hvaröfver Gudinnan, vid hans återresa ifrån Troja, på sätt som Poeten berättar, hämnades.

†) *Jupiter* hade sin egen syster *Juno* til gemål.

"Et flera-årigt krig mot Trojas hårar för,
"Et enda brottfligt folk, som mig förakta tör.
"Hvem vil mig dyrka mer? hvem sjunga Junos åra,
"Och offer til mit lof på mina altar båra?

Så talte *Junos* hämd, då hon i vrede for
Bort til Æoliens ſtrand, dår ſtormens Konung bor.
Hår uti djupa hvalf, ſom utaf klippor ſtångas,
De yra ſtormarna med dån och buller trångas;
Men *Æol* i ſit ſlott en fruktad ſpira bår,
Och tyglar kring ſin thron de vilda vådrens hår.
Ty eljeſt i ſit lopp de tingens ſkick förſtörde,
Och jorden från ſin ban i våldſam ilning förde:
Verld, himlar, ocean, i rymdens toma ſky,
För deras vilda fart, med buller ſkulle fly.
Dem då Olympens Drott i hårda ſjättrar dömde,
Och för ſit öfverdåd i denna kula gömde,
Dår murar utaf berg kring alla ſidor ſtå,
At ingen oförtänkt ur fångſlet rymma må.
Han gaf dem ock en Kung, ſom, efter viſſa lagar,
Än loſſar deras band, än deras fart förſvagar.
Bekymrad, ängeſtfull til honom *Juno* går:
"Du, ſom af Jofurs gunſt på vind och böljor rår!
(Så lydde hennes bön) "du ſer en brottflig ſkara,
"Et folk, ſom retat mig, Tyrrheni haf beſara:
"Det i förmåtet lopp åt Latien föra vil
"En flyktig Guda-hop, ſom förr hört Troja til.
"Men du! ſom vådren ſtyr, låt ilſkna vindar ryta
"Kring deſſa djupets fält, dår Trojas kölar flyta;

"Åt ſtormen vingar gif, rör op et fredligt haf,
"Dem vidt kring bölјan ſprid, ſänk folk och ſkepp i qvaf.
"Jag fjorton Nympher har, ſå vackra ſom en dager,
"Bland dem en *Diopé* dock främſta rummet tager,
"Hon ſkal din maka bli, förljufva dina dar,
"Och du för vackra barn ſnart bli en lycklig far".

"DIG tilhör, var hans ſvar, at blott din vilja tyda,
"Befall! jag ſkyldig är at din befallning lyda;
"Du Jofurs nåd mig ſkänkt, du denna thron mig gett,
"Och åfven mig et rum vid Gudars bord beredt".
Han ſlöt, och grottans hvalf ifrån des ſtolpar kaſtar.
Straxt ur et öpnadt ſvalg den fångna ſkaran haſtar:
Där bryter Öſtan fram, där Sunnans ilar fly,
Och Veſtan, lika vild, förhårjar haf och ſky.
Sig himmelshöga ſvall mot ſtrandens klippor hvälfva,
Et nödſkri redan hörs, och hjeltarna de ſkälfva,
I ſammanvräkta moln den ljuſa dagen ſläcks,
Och ſolen i ſin höjd af nattens dimmor täcks,
Och döden ljungar ner bland himlens tända lågor,
I blixten lika grym ſom uti hafvets vågor.
Æneas ſjelf förſkräcks, och utan mod och hopp,
Han händerna mot ſkyn, med ſuckar, höjer op.
"Ach fälle, ropar han, I landsmän! redan döde,
"Som fingen i ert land, utaf et lyckligt öde,
"Vid edra fäder dö en död ſå afundsvärd!
"At där, o *Diomed*! jag ſtupat för dit ſvärd!
"Där *Hector*, *Sarpedon*, och flera hjeltar andra,
"Med vapnen uti hand ur verlden fingo vandra,

"Vid

"Vid ſtrand' af Simois, hvars väg ån grumlad är
"Af ſlagne landsmåns lik och drånkta ſtrids-gevär.

En gruflig nordan-il ſtraxt mot hans ſegel ruſar,
Och böljan ſkumbeklädd mot ſtjerne-hvalfvet fruſar.
Hans åror ſönderſlås, och ſjön, med ſkyhögt ſvall,
Från ſidan ſtörtar in, i täta öfverfall:
Då ſjelfva djupets grund af ſånkta ſtammen plöjes,
Den andra up mot ſkyn på böljans ſkuldror höjes.
Tre ſkepp en ſunnan-ſtorm har vräkt mot dolda ſkär,
Dem hafvet då och då för ſjömån blotta plär,
Som namn af *altare* åt deſſa klippor gifva;
Tre andra Trojas ſkepp för öſtans ilar drifva
I lika vådlig fart, och kaſtas uppå land,
At bråkas utaf ſjön emot en ſtenig ſand.
Orontis ſtolta ſkepp, ſom Lyciens hårar följde,
En hög och våldſam väg tre gånger öfverſköljde:
Från rodret ſtyrman' ſlits, i hvirflar ſkeppet förs,
Tils det i vågens ſvalg med brak och dån förſtörs.
Ån ſyns en uſling hår, ån där en annan ſimma,
Och ſkatter och gevär kring vida rymden glimma.
Ilioni ſkepp, och det *Achates* bar,
Och det *Alethes* för ånnu på gamla dar,
Och det ſom *Abas* ſtyr, dem alla ſtormen kroſſar,
Och ger dem läck på läck, och fogningarna loſſar.

Rän *Neptun* harmſen hör de vilda vindars gny,
Som lyfta djupets väg up mot den högſta ſky.
Han majeſtätligt mild ſig dock ur hafvet höjer,
Då ſig för Gudens ſyn Trojanſka flottan röjer,

Spridd, härjad och förſtörd, och utaf ſtormens magt
Re'n når ſin undergång, i högſta våda bragt.
Han kände *Junos* ſvek. Straxt vådrens yra ſkara
Han ſtämmer för ſin thron, at för ſin djerfhet ſvara.
"Hvad tan I er för magt (ſå lydde Gudens ord)
"I brottſligt öfverdåd at härja luft och jord,
"Och, utan lof af mig, at hafvets böljor håfva,
"Dem enſam jag - - Men förſt jag ſvallets ras vil qvåfva.
"Gån! vågen aldrig mer at trotſa hafvets Gud!
"Flyn! för er vilda Kung förkunnen mina bud:
"Jag hafvets ſpira fått, jag enſam där vil ſtyra;
"Han uti vådrens ſlott må tygla eder yra:
"Där *Æolus* ſin magt förmåten viſa får;
"Men jag, och ingen ann, kring Oceanen rär".

HAN ſlöt. Et haſtigt lugn kring fältet ſig förnyar,
Och ſolen blickar fram ur ſönderſtrödda ſkyar:
Där far *Cymothoë* *) följd af Tritoners tropp,
At håfva Trojas ſkepp från klippans hvaſſa topp,
Och där *Neptunus* ſjelf dem ned från bankar lyfter,
Och banar våg för dem imellan dolda klyfter.
Då i en flygtig vagn han ljungar genom ſkyn,
Knapt hjulen vid hans fart beſtryka böljans bryn.
Som då en menighet, den uprorsandan drifver,
Med yrſla ruſar fram, i en förblindad ifver,
Än flyga bränder kring, än hagla ſtenar där,
Det vilda raſeri ej våljer mordgevär;
Men då de ſe en man, hvars hjerta dygden danat,
Som genom ſan förtjenſt ſig våg til åran banat,

Straxt

*) En Hafs-Nymph.

Straxt ſaktar ſorlet ſig, de lyſsna til hans röſt,
Han med ſit blotta tal beſegrar deras bröſt.
Så böljan, ſpak och tyſt, vid Gudens åſyn båfvar,
Då i ſin låtta vagn han genom ſkyar ſvåfvar.

Nu täfla Trojas ſkepp at hinna närmſta land,
Och koſan lyckligt ſtyrs åt Africanſka ſtrand'.
Dår ſig en vik ur ſjön långt in i landet böjer,
En ö ur ocean ſig mot des inlopp höjer.
At ſkydda hamnens lugn, och hindra böljans rän,
Som mot des ſidor håfs med grufveligit dån.
En mur af höga berg, ſom vida kuſten täcker
Och ſkyars granſkap når, ſig längſt kring hamnen ſträcker;
En mörk och åldrig ſkog des ſtolta ſpits beklår,
Och fredar vikens redd mot vådrens vilda hår.
Det ſkepp, ſom lyckligt förs i detta lugnets läger,
Faſt utan ankare, fullkomlig trygghet åger.
Lågſt ned vid bergets fot en rymlig grotta låg,
Prydd af Naturens hand, dår kållans klara våg
Från höjden ſorlar fram, uti hvars ſvala bölja,
Vid middags-ſolens brand, Najaderna ſig dölja.
Hit ifrån djupets fält *Æneas* vågen tar,
Och ſju af Trojas ſkepp uti ſit ſållſkap har:
Med täflan om hvaran hans folk ur ſkeppen haſtar,
Och efter hvila trår, och ſig i gråſet kaſtar.
Ur flintans hvåſta kant *Achates* gniſtor ſlog,
Och i et viſsnadt löf den ſpridda elden tog:
Man bränſle ſammanför, och ſtora braſor tändas,
Hvars lågor up mot ſkyn i ljuſa hvirflar ſändas.

Et gammalt mat-förråd från skeppen hämtas op,
At slåcka hungrens våld, och Trojas muntra tropp
Den fåd, som böljan skämt, kring tända eldar breder,
Och kroffar den til mjöl, och sig til mats bereder.

HÖGST up på klippans spets sig Trojas Förste stålt,
Med brydda ögnakast han måter böljans fält;
Men *Caicus*, *Antheas* och *Capys*, jämte flera
Af Trojas höfvidsmän, de synas icke mera,
Och intet Trojas skepp sig för hans blickar ter.
Men ner vid hafvets strand han trenne hjortar ser.
Likt Förstar för sin tropp, de främst på betet täga,
Och hopen följer dem. Straxt en bevåpnad båga
Han af *Achates* tar, och fäller först de tre,
Som främst för skaran gå, så öfvermodige:
Kring skogen flyende de öfrige se'n drifva,
Tils fyra ån därtil hans bågas offer blifva.
Nu med sit fångna rof han sig til strand' beger,
Där han åt hvarje skepp en hjort til skiftes ger.
Sist ock det afskeds vin, de af *Aceſtes* fingo,
Då från Siciliens strand Trojanska skeppen gingo,
Han bland dem skiftar ut, och ger dem denna tröst:
"Trojaner! I mit folk! I män af manligt bröst!
"Fast ofta oråttvist af Ödets våld förtryckta!
"Snart skal en nådig Gud vår mödas dagar lykta.
"Vi lidit ofta förr långt större olycks-mått,
"Och oförskräckta då mot större faror gått,
"Vid Scyllas öpna svalg, och vid Siciliens bankar:
"Hvi då at frukta nu? nej, fattom högre tankar!

"Snart

"Snart tör den tiden bli, då det oſs hugna ſkal
"At minnas deſſa dar och forna olycksfall.
"Bland faror och beſvår vi fram til Latien ila,
"Där Ödet oſs beredt en ſäll och längtad hvila:
"Där grundas ſkal vår magt; ſa rådens då ej mer!
"Er lyckan kröna ſkal, hon redan väntar er".
Så lydde Hjeltens ord. Ur ögat glädjen lyſte,
Då hjertat tvekande en hemlig ſmärta hyſte.

Re'n Trojas muntra hår til måltids ſig beredt:
I ſtycken roſvet klyfs, och trådes uppå ſpett;
Kring kittlar af metall ſig tända lågan höjer;
Et kräſligt villebråd dem mättar och förnöjer.
Utaf et gammalt vin det forna modet väcks,
Man glömmer ſina qval, och hungrens ſmärta ſläcks.
Men ån et ſkål til ſorg: man råds för deras öde,
Som ån ej hamnen nått; en del ibland de döde
Dem re'n begrafna tror, då andra hoppas ån
At glada innan kort få träffa dem igen.
Dock deras öde meſt *Æneas* tyckes ömma:
Han *Gyas*, *Amycus* och *Lycus* ej kan glömma,
Orontes borta är, och kanſke aldrig mer
Ur böljans käftar frälſt han ſin *Cloanthus* ſer?

Nu *Jofur* ned från ſkyn mot jorden ögat vänder;
Des ſegelklädda haf, deſs riken, folk och länder
Han uti ſigte tar, men ger dock nogaſt agt
På Africanſka ſtrand', dit Trojas flotta lagt.
Då han des äfventyr med ömkan öfvervåger,
Behagfull, gråtande til honom *Venus* ſäger:

"Du

"Du verldens Ôfverdrott och eviga Regent!
"Som danat âſkans vigg, och blixtens pilar tândt!
"Hvad har vâl Trojas folk, *Æneas*, mot dig brutit?
"De re'n i flera âr kring bôljans rymder flutit,
"Och ſkepp och hârar miſt, och aldrig Latien nâtt;
"Likvâl jag utaf dig et lôfte fordom fâtt,
"At Rom, ſom ſiſt ſin magt kring jordens krets ſkal breda,
"Från denna *Teucri* âtt ſit urſprung ſkulle leda.
"Men nu, o Gudars Far! hvad fattar du fôr râd?
"Dâ Troja fordom fôll, jag gladdes ât din nâd,
"Och ſpâdde ât mit folk de lyckligaſte tider;
"Men ouphôrligt ân det af ſit ôde lider,
"Hvad ſkal vâl ſlutet bli pâ deras âfventyr?
"*Antenor* ſamma tid från Trojas ſtränder flyr, *)
"Och, fri fôr farors hot, Liburni riken hinner,
"Dâr, ſtôrt i branta fall, Timavi bôlja rinner
"Tils han, från klippors hôjd, med brak och dân til ſlut
"Ur nio âdrors gap kring fâltet gjutes ut.
"Hâr fôr ſit nya folk *Antenor* lagar ſtiftar,
"Och ſkaffar fred bland dem, och land och âgor ſkiftar.
"En fâll och mâgtig ſtad ſit namn af honom har,
"Och han i lugn och ro fâr njuta nôjda dar;
"Dâ vi, din egen âtt, ſom râtt til himlen vunnit,
"Fôrlorat folk och ſkepp, och ân ej Latien hunnit,
"Blott fôr en endas hat, ſom ân ſin hâmd ej fylt.
"Âr det den thron du ger? den lôn vâr dygd fôrſkylt"?

MED ſamma glada blick, ſom ſkingrar molnets byar,
Och ljus och fâgring ger ât himlens hôjda ſkyar,
Olym-

*) En Trojaner, ſom ſtraxt efter Trojas undergâng âfven reſte ât Italien, och grundade dâr Padua.

Olympens Styresman uppå sin dotter ser,
Och henne detta svar med ömma kyssar ger:
"Hör op, min *Cytheré*! et såsångt qval at nåra:
"At vackla i beslut det kränker Jofurs åra.
"Snart skal du se din magt kring Latien breda sig,
"Din son til Gudars höjd skal ledas utaf dig,
"Hans spira fruktas skal: (ty, at din oro låtta,
"En del af Ödets råd för dig jag vil berâtta.)
"Han i et blodigt krig skal vinna Latiens land,
"Och tygla vilda folk med visa lagars band,
"Och lägga städer an, sit rikes magt förmera,
"Men blott i trenne år sit nya land regera.
"*Ascanius*, som nu af *Julus* tilnamn har,
"Men hette *Ilus* förr, i Trojas forna dar, *)
"Igenom arfsrätt se'n til fadrens thron skal trâda,
"Och den med stort berôm i tretti år beklâda,
"Förmera Albas stad i styrka och i pragt,
"Och flytta sätet dit för Latiens Kunga-magt.
"Se'n skal hans tappra ätt, med lycka och med åra,
"I trenne seklers tid Italiens spira bâra,
"Til des en Vestæ Nymph, af åldrig Kunga-stam,
"Skal tvenne Martis barn til verlden bâra fram.
"Af dem skal *Romulus*, som, nârd af en Varginna,
"Des hud til prydnad bâr, Italiens rike vinna,
"Et stort och mägtigt folk sit namn af honom få,
"Och Rom, af honom bygdt, i tusen åldrar stå.
"Ej gränsor eller tid jag för des välde stakar.
"Ja, *Juno* sjelf, hvars harm nu haf och himlar skakar,
"Och er så gramse syns, skal ändra sina råd,
"Och Latiens sålla folk få njuta hennes nåd.

"Ân

*) Troja kallades ock Ilium.

"Ån ſkal en efterverld det tidehvarf få ſkåda,
"Då öfver Argos fält dit tappra folk ſkal råda.
"De ſtolta Greker ſlå, beherſka Phtias ſtrand *)
"Och tygla deras folk i tunga träldoms band.
"Af ſamma Guda-blod en mägtig Prins ſkal väckas, **)
"Hans välde lika vidt med Oceanen ſträckas,
"Hans åra öfver ſkyn til ſtjerne-kretſen gå,
"Han namn af *Julius*, ſom *Juli* ättling, få.
"Han Orientens folk med framgång ſkal bekriga,
"Och ſå med Guda-rått up til Olympen ſtiga.
"Se'n fridens milda Gud bland Latiens folk ſkal rå,
"Den forna redlighet ſin aktning återfå;
"Man Veſta dyrka ſkal och hennes lågor freda,
'Och *Remus* med ſin bror et almänt väl bereda;
"Man kriget glömma ſkal, och Jani portar ſlås
"I fjättrar utaf järn, med ſtålbeſmidda lås.
"Härinne krigets Gud, förſkräckelig och bitter,
"I koppar-kedjor låſt, på bräckta vapen ſitter,
"Ån tär, med fraggig käft, de band han ſluts uti,
"Ån, hämdgjuk, mumlar fram et magtlöſt raſeri".

STRAXT Gudarnas Legat †) han til Carthago ſänder,
At vinna *Didos* gunſt, och öpna hennes länder
För Trojas brydda folk. Re'n genom luftens fält,
På vädrens vingar förd, han dit ſin koſa ſtält.
Sit värf han viſligt för och *Jofurs* råd förklarar.
Med ynneſt Aferns folk uppå hans budſkap ſvarar;
Men framför alt hans tal på deras Drottning rär,
Hon milda tänkeſätt för Trojas härar fär.

MEN

*) *Achillis* foſterbygd.
**) *Auguſtus.* †) *Mercurius.*

Men brydd i nattens lugn af tuſen ſkilda tankar,
Æneas vidt omkring vid dagens början vankar,
At närmſta trakt beſe. Han båttre känna vil
Den obebodda kuſt han blifvit drifven til,
Hvad vildjur eller folk omkring des ſkogar drifva,
Och ſedan för ſin här dem närmare beſkrifva.
Uti et rymligt hvalf, i hårda klippan ſprångdt,
Dit aldrig dagen ån en driſtig ſtråle ſånkt,
I höga fururs ſkygd, han Trojas flotta döljer,
Och ſig til vågs beger. *Achates* honom följer.
Med vapnen uti hand han ut kring ſkogen går,
Då han utaf ſin mor et okåndt möte får.
Så våpnad uppå jagt en Spartas mö ſig ſvingar;
Så klådd *Harpalice* *) den yra falen tvingar,
Då fram om flodens våg hon Thraciens fält befar.
En jägarinna lik til knån hon blottad var.
Hon båltet kring ſig ſpånt. Vid ſkuldran bågen hvilar,
Och ſpridda håret yfs vid vådrets låtta ilar.
"Ach at I, talar hon, mig kunde kunſkap ge,
"Om I til åfventyrs på denna trakt fått ſe
"En Nymph med koger prydd, af mina ſyſtrars ſkara,
"Uti en lohud klådd, kring fältets rymder fara,
"Och följa ropande et vildſvins ſnabba lopp"?
"Jag ingen hört ell' ſett, af dina ſyſtrars tropp,
(Så ſvarar *Frôjas* ſon) o! hvad jag dig bör nämna?
"Din upſyn och din röſt mig re'n en aning lämna
"Om din gudomlighet. Jag mig ej irra lår:
"Du en *Dianas* Nymph, om ej *Diana* år.

"Hvem

*) En Thraciſk Prinſeſſa, namnkunnig för ſin ſnabbhet i jagt och ridande.

"Hvem ock du vara må, din ynneſt oſs beviſa,
"Och ômma vid vår nôd, och vårt bekymmer liſa,
"Och ſäg oſs hvilket folk, hvad himmel, hvilken trakt,
"Vi blifvit drifna til af ſtormens vreda magt;
"Jag på dit altar ſe'n vil rika offer bära".

HON ſvarar: "Dôdlig jag ej ſôker Gudars åra;
"Nej, kân en Tyriſk mô: hon ofta kogret bår,
"Och, ôfvad uti jagt, i jägar-drägt ſig klår.
"En kuſt af Africa vid Libyen du hunnit,
"Dår tappra Tyrier et mägtigt rike vunnit,
"Och under *Didos* lag, ſe'n hon med hemlig flykt
"Från Tyrus råddat ſig, Carthagos murar bygt.
"Af all den oförrätt, de ôden, hon fått tåla,
"Jag de förnämſta blott med några drag vil måla:
"En rik Phænicier, hans namn *Sichæus* var,
"För dygd och åra känd, i hennes ungdoms dar
"Det förſta ägta band med henne hade knutit,
"Och henne älſkat högt, och hennes kärlek njutit.
"Men ſnart *Pygmalion*, ſin foſterbygds tyran,
"Til *Dido* kôttſlig bror, och Tyri ſtyresman,
"Sig ſkål til fiendſkap emot *Sichæus* letar;
"Dock meſt hans rikedom tyrannens åtrå retar:
"Vid Gudars altare *Sichæus* ſåker ſtår,
"Då en förſåtlig dolk han i hans hjerta ſlår.
"Barbar! du bordt likväl helſt för din ſyſter ômma!
"Hvad båtar, at du ſe'n dit nidings-mord vil gômma?
"Du henne med dit ſvek dock ej bedraga kan
"Hon ſnart i ſômn får ſe ſin obegrafna man,

"Hvars

"Hvars vålnad, blodbeſtänkt, förvirrad, ögat höjer
"Och för en ſaknad vän ſit grymma öde röjer,
"Tyrannens dolda brott, ſit genomſtungna bröſt,
"Och templet där han föll, och med en klaglig röſt
"Sin ſorgſna maka rär at up från Tyrus bryta:
"Och, at ej underſtöd til reſan mätte tryta,
"Han henne kunſkap ger, hvar han, i forna dar,
"I jordens dolda ſköt, ſin ſkatt förborgat har.
"Straxt fattar hon beſlut at denna flykt förſöka,
"Och ſamlar folk ihop, ſom hennes ſälſkap öka
"Af fruktan eller hat til Tyri grymma Drott:
"Man griper til de ſkepp man förſt om händer fått,
"Och til tyrannens harm dem med de ſkatter laſtar,
"Dem han re'n åga trott, och ut åt böljan haſtar;
"En qvinna täget ſtyr: de deſſa kuſter nä,
"Där nu ſå ſtolta ſlott för dina ögon ſtå,
"Och köpa här et land, hvars gräns ſig ſkulle ſträcka
"Så längt en oxes hud i vidden kunde räcka*).
"Men hvilka åren I? från hvilka trakter? ſäg!
"Och hvad är edert värf? hvart ämnen I er väg?

Æneas ſuckande då ſvarar: "O, Gudinna!
"Förr ſkulle vid mit tal dit tålamod förſvinna,
"Och natten ſvepa in Olympens ljuſa ſlott,
"Än jag berätta han alt hvad oſs öfvergått.

"Se'n

*) Fabeln berättar, at *Dido*, vid ſin ankomſt til Africa, emot en anſenlig penninge-ſumma betingat ſig af *Hjarbas* et ſå ſtort jordſtycke, ſom hon kunde inneſluta med en oxhud, hvilken hon då ſkurit i ſmala remmar, och därmed omfattat et anſenligt land, til grund för ſin nya ſtad.

"Se'n lågan tvungit oſs at Trojas murar lämna
"(Du kanſke ryktet hört det forna Troja nämna?),
"Vi vrákt från haf til haf, vi flytt från land til land,
"Tils nyligen en ſtorm oſs håft mot denna ſtrand.
"Mit namn *Æneas* år: mit lof til himlen hunnit,
"Och mina hjelte-vårf en almån aktning vunnit.
"Jag Trojas Gudar tánkt til Latien fóra fram,
"Vår forna foſterjord, bebygd af *Jofurs* ſtam *).
"Två gånger tio ſkepp vi ifrån Troja flydde,
"Oſs *Venus* viſte våg: vi Gudars vilja lydde.
"Knapt ſtormars raſeri oſs lämnat ſju igen.
"Sjelf arm och obekant, fórviſt från Aſien,
"Och från min foſterbygd, och från Europas ſtränder,
"Jag flyktig ſvåfvar hår kring Aferns öde-länder.

Då *Venus*, öm och rörd, hans klagan bryter af,
Och honom denna tröſt med munter upſyn gaf:
"Eho du ockſå år, du Gudars ynneſt njuter,
"Då *Didos* ſtad du nått: hon dig viſt ej fórſkjuter,
"Blott hennes ſlott beſök, och hennes gunſt begår.
"Jag dig fórkunna kan at ren din ſpridda hår
"Och dina ſtrödda ſkepp til deſſa kuſter hunnit,
"Och lugn och ſäkerhet i våra hamnar funnit.
"Mig aldrig, ſom jag mins, den ſpådoms konſt bedrar,
"Den jag för detta lårt utaf en kunnig far.
"Ty dår tolf ſvanor ſe, ſom luftens rymder plöja,
"Och ſvinga om hvaran, och glada röſter höja,

"Se'n

*) *Dardanus*, *Jupiters* ſon och Trojanernes ſtamfar, var bördig ifrån Italien.

"Se'n de ej frukta mer den glupska örnens klor,
"Som ned ur skyars djup til plundring bråstört for:
"Re'n några skockade vid flodens bråddar hvila,
"De andra sakta dit på sträckta vingar ila.
"Så lyckligt dina skepp til dessa kuster gått,
"Dår segla några ån, de andra hamnen nått.
"Far bort, följ denna väg, dit Gudars nåd dig sänder".
Hon slöt. Och då hon sig ifrån *Æneas* vänder,
I en gudomlig glans han henne lysa ser,
Och håret, fladdrande, en himmelsk vållukt ger.
En mantel, rikt beprydd, som ned til marken räcker,
Och hennes lätta gång, alt hjeltens undran väcker:
Sin mor i detta skick han känner sist igen.
"Hvad, grymma! ropar han, du vil mig smårta ån?
"Du aldrig unnar mig som son dit samtal njuta,
"Och aldrig dig som mor i mina armar sluta".

Med suckar, full af harm, sit klagande han slöt,
Och åt Carthago gick. I dunkla dimmors skött
Dem *Venus* sveper in *), at dem för våld befreda
Och undan hopens syn til *Didos* säten leda.
Men hon til Paphos far, dår hundra offrande
Begåra hennes gunst, och henne rökvårk ge.
De re'n med snabba steg up för den bergs-höjd hasta,
Som når til staden låg, och håpna blickar kasta
Kring all den rika prakt, som pryder *Didos* slott,
Dår endast herdars tjäll i forna tider stått.
Det trefna *Tyri* folk med idoghet arbetar,
Och grundar nya hus, och under bördor stretar,

*) Nemligen *Æneas* och hans följesslagare *Achates*.

Ån vindar ſtenar op mot ſpitſen af en borg,
Ån ſirar et palats, och jämnar nya torg.
Dår väljas ämbetsmän at lag och frihet värja,
Dår gråfvas hamnar op at nya flottor bärja:
Dår andra åter grund til en theater lagt,
Och tälja pelare til ſkådeplatſens pragt.
Likt bin, ſom af och an, vid ſommarns förſta vårma
Och morgonſolens ljus, kring blomſtrens hemviſt ſvårma:
De ån ſin unga tropp, vid kulna vårens ſlut,
Ur kupans mörka rum i dagen föra ut;
Ån uti trågen flygt kring blomſtrens kronor famla,
At nectarns ſöta ſaft i tömda ſkålar ſamla;
Ån mot en ſtröfvar-flock med retad ifver gå,
Och dem med ſamlad magt från ſina viſthus ſlå;
De tåfla uti flit, och arbetet det lider,
Och deras rika ſkatt kring nejden vållukt ſprider.
Æneas ſuckande ſå mycken pragt beſer,
Och ſäger: "Trefna folk! jag ſälla ſkattar er,
"Som re'n er egen ſtad, och egna tempel ägen"!
Se'n, dold uti ſit moln, han vandrar fram den vägen,
Som bland en mängd af folk igenom ſtaden för;
Men ingen honom ſer, och ingen honom hör.

I ſtadens medelpunkt en åldrig lund ſig höjde,
Dår ſkuggan orådd qvar för ſolens blickar dröjde:
Då fordom *Tyri* folk des helga parker han,
Et hufvud af en håſt man hår i jorden fan,
Til tecken at det folk, ſom ländt til deſſa bygder,
Sig ſkulle göra ſtort igenom hjelte-dygder,

Och

Och mod och idoghet: et tempel, ſtolt och rikt,
Carthagos Drottning här til *Junos* dyrkan vigt.
Sig trappor utaf malm til templets ingång ſträcka,
Och plåtar af metall des höga portar täcka,
Som ſorgligt dånande på koppar-hakar gå.
Här börjar Trojas Prins ſig bättre öden ſpå;
Ty då han templets ſtät med håpenhet betraktar,
Och i des prydda hvalf på *Didos* ankomſt aktar,
Han Troja ſkildradt ſer, des krig, des fallna ſlott,
Det grymma Brödra-par,*) den gamla Trojas Drott **)
Och *Thetis* tappra ſon, ***) ſom vred mot båda ryter.
Han ſtannar - - hjertat rörs - - i tårar ögat flyter:
'*Achates*! ſade han, män någon verldsdel ſins,
"Som våra åfventyr, och våra krig ej mins?
"Se där vår *Priamus*: hans öden man ej glömmer,
"Hans dygder och hans mod man åfven här berömmer,
"Och ömmar vid hans fall. Så fattom mod, min vän,
"Vår fordom lidna nöd oſs torde hugna än?

Han talte - - och ſit hopp med deſſa tankar föder;
Men tårar bryta fram, och hjertat åter blöder,
Och utaf ſuckar fylls, då han ſit Troja ſer,
Där krigets raſeri kring alla fält ſig ter.

*) *Agamemnon* och *Menelaus*, *Atrei* ſöner.

**) *Priamus*, ſom regerade i Troja vid des eröfring af Grekerna.

***) *Achilles*, *Thetis* ſon med *Peleus*, ſörtörnad ſluteligen ſå väl mot *Agamemnon*, för det han frântagit honom hans ſköna fånge *Briſeis*, ſom mot *Priamus*, hvars ſtad han belägrade.

Ån grymma nederlag Mycenſka hâren lider;
Ån ſkräck bland Trojas folk en vred *Achilles* ſprider;
Ån ſer han gråtande de ljuſa *Rheſi* tält *),
Dår fordom *Diomed* ſå många Thracer fält,
Och bland en ſomnad hår med mord och ſköfling ſtröfvat,
Och ſlagit deras Kung, och förr hans hâſtar röfvat,
Ån de vid Trojas vall uti des bete gått,
Och utaf flodens våg vid Xanthus dricka fått.
Dår unga *Troilus*, **) hvars djerfva bröſt ej båfvar
At mot *Achilles* gå, kring vida fältet ſvåfvar:
Han ſina vapen miſt, och höljd af blod och dam,
Och tumlad uppå rygg, vid vagnen ſläpas fram.
Förmåtna ynglinge! du icke faran kände,
Du kände blott dit mod, då du hans vrede tände.
Dock kring hans ſtolta arm ån tygeln lindad år,
Och ſpjutet ſläpande i ſanden fâror ſkår.
Ån Trojas qvinnor dår *Minervas* tempel hinna,
At hennes forna nåd med ſkänker återvinna ***):
De ſig för bröſtet ſlå, förſkräckta, förjande,
Men hon en blick en gång dem mer ej vårdar ge.
Dår ſyns *Achilles* vred den tappra *Hector* dråpa †),
Och dår hans döda kropp kring Trojas murar ſläpa,
Och

*) *Rheſus*, en Thraciſk Konung, kommen Trojanerne til hjelp, hade af Oraklet fått det löftet, at vara oöfvervinnelig, ſå ſnart hans hâſtar fått ſmaka Trojas bete och dricka ur Xanthus, en nåra förbi Troja löpande flod. At förekomma ſådant, öfverföll honom dårföre *Diomedes* nattetiden oförhappandes i hans läger, och röfvade bort hâſtarna.

**) En af *Priami* yngſte ſöner.

***) *Paris* hade med ſin dom åfven retat *Minerva* emot Trojanerna.

†) Sedan *Achilles* uti envige ſlagit *Hector*, *Priami* ſon,

Och slutligt sälja den åt en bedagad far.
Æneas håftigt rörd hår djupa suckar drar,
Då han på marken sträckt sin ömma vån ser ligga,
Och *Priamus* sin son med tårar återtigga.
Där bär han vapen sjelf mot Grekers Höfvidsmån*):
Där tågar *Memnon* fram med folk från Indien **):
Där fram *Penthesilé* ***) med tappra sköldmör bryter,
Och vild och oförskräckt bland Grekers hårar ryter:
Med gördlar utaf guld hon prydt en blottad barm,
Och fruktar ej, fast mö, at trotsa hjeltars arm.

Æneas håpen ån de mästerverk bepriśar,
Dem konsten för hans syn i *Didos* tempel visar,
Då hon, gudomligt skön, i guld och purpur höljd,
I templet träder in, af unga hjeltar följd.
Latonas dotter †) lik, då hon, i dansens ringar,
Bort vid Eurotas strand och Deli fält sig svingar,
Och ställer lekar an bland muntra Nymphers hår,
Från dem hon alla kåns af kogret, som hon bär:
I växt och majestät hon öfver dem sig höjer,
Och denna dottrens pragt *Latonas* själ förnöjer.

slåpade han honom, til et segertecken, vid sin vagn kring Trojas murar, tils han ändteligen bevekt af *Priami* böner, sålde honom liket för en ansenlig penninge-summa.

*) *Æneas* var sjelf en ibland de förnämste Hjeltarne å Trojanernes sida.

**) En Æthiopisk Konung, som åfven kommit Trojanerne til hjelp.

***) Anförde en tropp Amazoner emot Grekerna.

†) *Diana.*

Så *Dido.* Då hon glad bland ſina troppar gick,
Arbetarn lifvas op af hennes milda blick.
Re'n inom templets hvalf hon på ſin thron ſig ſåtter,
Och lottar ſyslor ut, och ſkipar lag och råtter.

MEN af ſit ſpridda folk, ſom andra hamnar nått,
Æneas ſkaror ſer, ſom nalkas *Didos* ſlott:
Sergeſtus, *Antheas*, *Cloanthus*, jämte andra,
Som härens Sändebud re'n fram åt templet vandra,
At med et klagligt rop om *Didos* ynneſt be.
Æneas och hans vän dem än med glådje ſe,
Och brinna af begår at dem i famnen trycka;
Än frukta, tvekande, at ſnart en vidrig lycka
Dem åter träffa tår, och ſtörta i förderf:
De då än dölja ſig, at höra i hvad vårf
De ſig från ſina ſkepp til *Didos* murar åmnat,
Hvad åfventyr dem mött, och hvar dem flottan lämnat?
De redan tilſtånd fått at nalkas *Didos* thron,
Då *Ilioneus*, med en behjertad ton,
Sit tal til henne för: "Du redan nått den åra
"At lägga an en ſtad, at lag och ſeder lära
"Åt et barbariſkt folk; men kan den öka än
"Med godhet och med nåd mot arma vandringsmän.
"Se'n vi från Troja flytt, et rof för ſtorm och vågor
"Vi vrått kring alla haf. Med öfvervåld och lågor
"Man nu vil hindra oſs at lägga til din ſtrand;
"Men ſkydda oſs från våld, och våra ſkepp från band.
"Vi icke nalkats hit at edra kuſter härja,
"Ej at et plundradt rof vid edra ſtränder bärja:

"En

"En arm och flyktig hop så djerft ej våga kan.
"Nej, åt en annan kuſt vår våg förſt lades an,
"Heſperien vi ſökt, bebodd från åldre tider
"Af en Oenotriſk ätt, för tapperhet i ſtrider
"Och idoghet bekant; men af en mågtig Drott
"Det ſedan, ſom vi hört, Italien heta fått:
"Då Orion *) i ſtorm mot molnen böljan lyfter,
"Och jagar våra ſkepp mot ſkår och dolda klyfter.
"Blott några utaf dem nu hunnit Aferns ſtrand.
"Men Gudar! hvilket folk! från hafvets villa fand
"De vilja jaga oſs, och oſs barbariſkt döda.
"Om, grymme! edra bröſt vid likars qval ej blöda,
"Ej frukta menſkjo-hämd, ſå veten at en Gud
"Skal hämnas edra brott mot menſklighetens bud.
"Vår Kung *Æneas* var, bland Konungar den förſte,
"I ſamfunds-dygder ſtor, på krigets fält den ſtörſte.
"Blott ödet honom ſpart, och at han ljuſet ſåg,
"Och ej i böljans djup begrafven redan låg,
"Vi ſkulle, nu ſom förr, om inga faror ſköta,
"Och du ej ängra dig at oſs med gunſt bemöta.
"Oſs åfven öpna ſtå Siciliens nya ſlott,
"Dem en *Aceſtes* bygt, ſe'n han från Troja gått.
"Vårj af, det är vår bön, de faror ſom oſs hota,
"Och låt oſs våra ſkepp i dina hamnar bota,
"At om vi än vårt folk, vår hjelte, återſå,
"Vi då åt Latiens ſtrand med fägnad kunde gå.
"Men är vår lycka ſpild, och ödet oſs förföljer,
"Och dig, vår Kung och far, den djupa vågen höljer,

*) En ſtjerna, ſom med ſin up- och nedergång ſades förorſaka regn och ſtormväder.

"Och *Julus* ren förgäts, vi på Siciliens ſtrand
"Då återſöka må et ſaknadt fosterland".

SIT bifall Trojas här til detta tal förklarar.
"Trojaner! rådens ej! (ſå *Dido* blygſamt ſvarar)
"I detta rike ſen, ſom nyſs ſin början fått,
"At främja des beſtånd jag tagit ſlika mått:
"Jag härar utſändt har at alla faror mota,
"Som deſſa nya ſlott med ſkôfling kunde hota.
"Hvem har ej ert berôm, och edra ôden hôrt,
"De många tappra krig, ſom Trojas hjeltar fôrt?
"Ej ſådant barbari vår verldsdel ån betäcker,
"Och ej ſå långt från oſs ſin bana ſolen ſträcker.
"Om ån åt Latiens kuſt er ſpridda här vil gå,
"Ån åt Sicilien, *Aceſt* til Kung at ſå,
"Er *Dido* ſkydda ſkal, mit biſtånd er ej fela.
"Ja, ville Trojas folk med mig ſit ôde dela,
"Så fören ſkeppen hit, Carthago hôr er til,
"Jag er ſom *Tyri* folk, ſom egna ålſka vil.
"Må Ôdet åfven fôrt er Kung til mina länder.
"Jag bud vil fârda ut, at längſt kring alla ſtränder
"Er Fôrſte ſpana op; re'n kring en okänd trakt
"Han kanſke vilſe far, i nôd och våda bragt".

AF detta *Didos* tal nytt hopp *Æneas* vinner.
Achates, lika glad, af lika längtan brinner
At fram ur tôcknet gå, då fôrſt med muntert mod
Sin vän han talar til: "Du, fôdd af Guda-blod!
"Hvad ſyn! -- hvad tal vi hôrt! -- hvad bôr man nu ej tänka!
"Ån tycks ju lyckan mild oſs lugn och ſällhet ſkänka:

"Du

"Du redan fannas fett hvad *Venus* nyfs ofs fpått,
"Vi Trojas fpridda fkepp, vårt fälfkap, återfått.
"Et enda blott, du vet, til rof åt böljan dömdes, *)
"Uti des mörka djup det i vår åfyn gömdes":
Achates knappaft talt, då dimmans dunkla fky,
Som Trojas hjeltar dolt, åt höjden fyntes fly.
Mer Gud- än hjelte-lik, och prydd utaf Behagen,
Æneas träder fram at fes i öpna dagen.
Sin ungdoms friska färg hans mor åt honom gett,
Och med en himmelfk pragt hans rika hår förfett.
Så fes et elfenben med konftens fägring blänka,
Och guldet ökad glans åt hvita marmorn fkänka.

Med håpnad Trojas folk fin Förfte fkåda får,
Då han til *Didos* thron med deffa orden går:
"Jag den *Æneas* är, fom re'n din ynneft vunnit,
"Och undan ftormens våld hos dig en friftad funnit.
"O du! fom enfam mild har ömmat vid vår nöd,
"Och ädelmodigt fkänkt din ftad, dit underftöd
"Åt et förloradt folk, fom, arma och förtryckta,
"Än måfte af och an bland tufen faror flykta:
"Vi aldrig åga hopp, uti vår uselhet,
"At kunna vifa dig en fkyldig tackfamhet;
"Men Gudarna en gång de fkola dig belöna,
"Och du af uflas hjelp en himmelfk vålluft röna.
"Hvad fålla tidehvarf, fom *Dido* födas fett!
"Och hvilket Guda-par åt henne lifvet gett!
"Så länge flodens väg åt oceanen haftar,
"Och klippan, fkogbevåxt, i dalden fkugga kaftar,
"Och

*) Det nåml. fom *Orontes* förde: hvarom frammanföre.

"Och fåftets hvalf beſtrös af ſtjernors ljuſa tropp,
"Dit minne vara ſkal, dit lof ej höra op.
"Hvar helſt et ſlutligt lugn Förſynen mig må åmna,
"Skal jag åt *Didos* dygd en evig dyrkan lämna".
Han ſlöt - - och til ſit folk med glädje ſig beger:
Åt *Ilioneus* han högra handen ger,
Sergeſti raſka hand han i den venſtra ſluter,
Och hela håren ſe'n hans milda helsning njuter.

Af hjeltens olycksfall och af hans fågring rörd,
Man *Dido* håpna ſer, förvirrad och förſtörd,
Tils hon i deſſa ord ſit tal til honom vänder:
"Hvad öde! hvilken Gud til denna kuſt dig ſänder?
"Hvad? du, *Anchiſis* ſon? din mor då *Fröja* var
"Som dig vid Simois til verlden burit har?
"Då *Teucer* från ſit land åt Tyrus fordom flydde,
"Han edra åfventyr då ofta för mig tydde*):
"Jag mins det var den tid då *Belus*, Tyri Drott,
"Med hårsmagt kufvade de ſtolta Cyperns ſlott.
"Mycenes höfvidsmän och Trojas många ſtrider,
"Och dina tappra vårf, jag känt från deſſa tider.
"Sjelf *Teucer* loford gaf åt edra hjeltars mod,
"Och råknade ſin ått från et Trojaniſkt blod.
"Så helſen våra hus: er *Dido* ej ſkal ſvika:
"Jag lidit åfventyr med edra altför lika,

"Tils

*) *Telamon*, Konung på Salamis, hade 2:ne ſöner *Teucer* och *Ajax*, ſom båda biviſtade Trojas belägring. Men ſedan *Ajax* där omkommit, ville fadren ej mer ſe *Teucer*, ſom då ſeglade til Cypern, och grundade där, med Tyriſk hjelp, en ny ſtad.

»'Tils ſiſt på Aferns kuſt mig ödet ro beſkårt.
"Af egna olycksfall jag uſla hjelpa lårt.

Hon ſlöt - - och Trojas Kung til ſlottet med ſig leder,
Dår man på *Didos* bud en offerfeſt bereder.
Se'n tjugu gödda nöt, och hundra ſtora ſvin,
Med lika många lam, dårtil et koſtligt vin,
Til ſkeppen fårdas af, at håren vederqvåcka.
Men uti *Didos* rum, ſå prågtiga och tåcka,
En högtid redes til. På majeſtåtligt ſått
Med rika purpurtyg man golf och väggar klådt,
Och bordet lagat til: det redan kungligt prålar
Med kåril utaf guld och blanka ſilfverſkålar,
Med bilder ſirade af all den hjelte-mångd,
Som Tyri ſpira fört i flere ſeklers långd.

Men nu *Æneas* ſig med nytt bekymmer plågar:
Af hog at *Julus* ſe hans ömma hjerta lågar.
Achates på hans bud åt hamnen ſkyndſamt far,
Dår han en ålſkad ſon, vid håren låmnat qvar,
Han ſkulle *Didos* nåd för honom kunnig göra,
Och honom til ſin far, til *Didos* murar, föra,
Med all den rika ſkrud, ſom undan lågans magt,
Från Trojas fallna ſlott, *Æneas* med ſig bragt:
De ſtyfva gyllne tyg och purpurſydda kläder
Helena fordom bar, då hon från Spartas ſtäder,
Af neſlig kårlek tånd, åt Trojas kuſter gått,
Dem hon utaf ſin mor i yngre åren fått;
Det rika diadem, ſom dubbla rader ſira
Af perlor och af gull; det halsband och den ſpira,

Som

Som *Ilione* *) prydt, i Trojas fälla år.
Re'n snält i detta vårf *Achates* hamnen når.

MEN *Venus*, altid mån at främja Trojas båsta,
Med nya anslag går, at nu des väl befästa:
Cupido, *Julus* lik i upsyn, gång och röst,
Hon hemligt skicka vil at elda *Didos* bröst.
Ty hon et Tyriskt folk, des falska lynne känner,
Hon fruktar för det hat, som *Junos* hjerta brånner,
Och hennes hämde-lust: hon henne vinna vil.
Sin vingbeklädda son hon då så talar til:
"*Cupido*! du mit barn! mit alt! min enda styrka!
"Mig endast genom dig de dödelige dyrka,
"Du sjelfva *Jofurs* blixt med stolt förakt beler:
"Jag åter nalkas dig, och om dit biständ ber.
"Du redan känna lärt den illska *Junos* ifver,
"Som ån kring alla haf din bror *Æneas* drifver,
"Och ån på Trojas folk sin hämde-lust ej släckt:
"Hans äfventyr dit bröst til ömkan ofta väckt.
"Han nu med Trojas skepp Carthagos kuster hunnit,
"Och *Didos* aktning fått, och hennes vänskap vunnit;
"Jag dock til *Junos* stad en hemlig mistro bär,
"Hon aldrig hvila kan, hon oförsonlig är.
"At då i *Didos* bröst en hemlig låga tända,
"Jag dig i skynd:am flygt åt Afern ville sända.
"Så *Dido*, tjust af dig, min hjelte älska må,
"Och ingen Gudamagt på hennes kärlek rå.
"Nu väl mit anslag märk: sig *Julus* re'n betänker,
"At til Carthago gå, försedd med rika skänker,

"Dem

*) *Priami* äldsta Prinsessa.

"Dem från en itänd borg *Æneas* fordom bar,
"Och som en retad väg från skôfling skonat har.
"Jag honom, listigt sôfd, til Cypern ville fôra,
"At han i mit beslut ej måtte hinder göra:
"Tag endast då en natt hans skick, hans skapnad an,
"Ty sjelf et barn du är, du honom likna kan,
"At då Carthagos Fru, förnöjd vid drufvans drycker,
"Dig ömma kyssar ger, och til sit hjerta trycker,
"Du då et hemligt gift i hennes ådror strör,
"Och tänder hennes själ, och henne fångslig gör":

Cupido färdig var: han fina vingar lämnar,
Och härmar *Juli* gång, och sig til *Dido* ämnar.
Men *Venus* i sin famn den sôfda *Julus* tar,
Och genom luftens fält åt Cyperns trakter far,
Där i en skuggrik lund, bland *Floras* rika skänker,
Hon på en blomsterbädd den täcka gossen fänker.

Re'n til sit glada värf den yra Guden gått:
Han Trojas häfvor bär åt Aferns stolta slott.
Då af *Achates* följd han fram til borgen ilar,
Re'n på en gyllne fång Carthagos Drottning hvilar *),
Æneas henne närmst, med Trojas muntra här,
Och purpurn ôfveralt de mjuka bäddar klär.
I kållans klara väg man redan händren skôljer.
Et ymnigt bröd-förråd de prydda borden höljer.
I slottets inre rum man femti qvinnor fan,
Som redde maten til, och tände offren an.

"Se'n

*) Det är bekant, at de gamle lågo vid sina måltider.

Se'n hundra unga mör och hundra goſſar haſta
At borden mer och mer med mat och vin belaſta.
Re'n ock de Tyrier, ſom *Didos* glada ſlott
I talrik mängd beſökt, vid bordet ſåten fått.
Den eld, den liflighet, i Gudens ögon brinner,
Och hans förſtålda tal, en almån undran vinner.
Ej mindre Tyri folk med håpenhet beſer
Den ſkrud, de gyllne tyg han fram til *Dido* ger.
Men hon ſin högſta ro i Gudens åſyn ſöker,
Och ſnart en oſåll eld i hennes ſjål ſig öker.
Han ån med barnſligt ſmek den ömma fadren bryr,
Ån yr utur hans famn i *Didos* armar flyr.
Men uſla! hvilken Gud hon i ſit ſköte gömmer!
Förgiftad af hans blick, hon ſnart *Sichæus* glömmer,
Och i et ſåradt bröſt, ſom mer ej låkas kan,
En illa ſlocknad eld å nyo tåndes an.

MEN hungren ſtillad år: man ren ſin måltid ſluter,
Och drufvans mogna ſaft i djupa bålar gjuter:
Af ſorl och glådjerop det vida ſlottet fylls,
Som uti nattens djup af lampors ſken förgylls:
De kring de gyllne hvalf ſå rika ſtrålar ſprida,
At natten ſnart i ljus med dagen tyckes ſtrida.
En ſkål, med perlor klådd, af djupt och rymligt mått,
Den *Dido* genom arf af Tyri Kungar fått,
Man fyld til henne bår: i ſlottets vida ſalar
En haſtig tyſtnad bjuds, och Aferns Drottning talar:
"Du *Jofur*! Gudars Far! ſom gåſter ſkydda plår,
"Förljufva denna dag för oſs och Trojas hår,

"At

"At den ibland vårt folk i evig helgd må blifva!
"Kom, drufvans glada Gud! at våra gålar lifva.
"Du *Juno!* vårt beskydd! var nådig! blif vår gäst!
"Och Landsmån! I mit folk! tan del i *Didos* fest"!
Först kring et siradt bord hon drufvans förstling stänker;
Och se'n des saft hon smakt, hon *Bitias* skålen skänker,
Som tappert tömmer den. Den bland en modig hop
Se'n flitigt förs omkring vid gålla glådje-rop.

Re'n *Jopas* zittran stämt, och glad de sånger qvåder,
Som *Atlas* honom lärt: hvad stigar månan träder,
Då hon i skyars rymd, i et förändradt skick,
Än lyser natten op, än skymmer solens blick;
Hvem menniskjor och djur och verlden ursprung gifvit;
Hvem eldens lågor tändt; hvem molnen sammandrifvit;
Hvem himlens vida hvalf med stjernor sirat har;
Hvad brådskar solens lopp de korta vinter-dar,
Och huru då så trögt den långa natten skrider;
Hans sånger bifall få, och qvållen muntert lider
Bland roligt sålskapsglam. Men *Dido* eldad, kär,
Och tjusad mer och mer, en oså̊ll låga når.
Hon än om *Priamus*, än *Hectors* öden frågar,
Hvad vapen *Memnon* bar, då han för Troja tågar
Från morgonrodnans trakt? hur rådig *Diomed*
Det ystra spannet styr? och hur *Achilles* vred,
Och lågande af hämd, sin fiende förfärar?
"Beskrif oss, sade hon, hur *Argos* lömska härar
"*Priami* magt förstört, betvingat Trojas slott,
"Och dina åfventyr, se'n du från Troja gått.

Slut på Förſta Boken.

J. Tengström.

V.

STRÖDDA SKALDESTYCKEN,

AF

FRAML. COMMISSIONS-SECRETERAREN

FRIHERRE SAMUEL OLOF TILAS.

(*Fortſåttning.**)

1.

Vid njutningen af landtbygdens nöjen.

DU glada bygd, dår berg och dalar
Så mångfaldt göra lifvet ſålt!
Jag priſar dina nåktergalar
Och vördar dina blomſterfålt.
Din gröna ſpis och dina bår,
Din klara kållas friſka droppar,
Din ſvalka under ſkogens toppar
En altför ljuflig vålluſt år!

2.

Heliga ſuckar.

SJÅLENS kånſlor heligt rörda
Priſa en oſynlig Magt,
Tankan vil et Väſen vörda
Som har verldens grundval lagt —
Ach hvad trånga gränſor röjas!
Menſklighet, hur ſkum din ſyn!
Ögat modfåldt måſte nöjas
At kringſkåras utaf ſkyn.

ALL-

*) Se föregående Qvartal, ſid. 128 och följ.

Allmagt, un et ſtoft ſig lyfta
Til ſit råtta urſprung op!
Låt ej tankan oviſs ſyfta,
Med din klarhet fyll mit hopp!
Foglen ſina ljud hörs blanda
Med dit lof ur qvitter-ton:
Låt då en odödlig anda
Bära offer för din Thron!

Skånk mig ſtyrka uti nöden,
At jag uti hoppets ſkygd
Segrar öfver mina öden
Blott med tolamod och dygd!
Men når ſiſta ſvalget gapat
Och jag hamnen icke vet,
Låt det ſtoftet du har ſkapat,
Röna din barmhertighet!

3.

Stockholm! jag dit buller ſaknar,
Men din hugkomſt hjertat rör.
Sålla lugn, ſom hos mig vaknar,
Kom och bytet drågligt gör!
Granlåts-nöjen ſig väl gömma
För min ſyn och tyſta bo;
Men at vånner aldrig glömma,
Blir min ljufva hvardags-ro.

4.

Til ——

MIT hjerta länge tvekan hyſte,
Om ſällhet rätt på jorden fans:
Jag ſåg, at vänſkap ägde glans,
Men trodde, at blott ytan lyſte.
Jag ſåg hos menſkjor mot hvaran
I menſkjo-bröſt et tiger-hjerta,
Min ömma känſla då med ſmärta
En ödemark i ſälſkap fan.

VID detta qval en viſs Gudinna,
Med majeſtätlig växt och blick,
Mit tjuſta öga ſkåda ſick:
Straxt ſåg jag ängſlans moln förſvinna.
Hon talte: Dödlige, betänk!
Förutan mig at ſällhet ſöka,
Är hvarje ſtund ſin oro öka;
Ty ſällhet är en guda-ſkänk.

GACK til mit tempel, där är ſkygden
Och lugnet ſom du önſkar dig,
Glöm ej at värdigt nalkas mig.
Jag lydde villigt: det var Dygden.
Faſt edert ſälſkap blef min lott,
I oſkulds famn ſick jag ert möte:
Af er har jag i vänſkaps ſköte
Til hamnen rätta koſan fått.

5.

Vänſkapen ofta bedräglig.

Om man ej vid vänſkaps-lagen
Blef ſå ofta ömt bedragen,
Vänſkap viſst från denna dagen
Fick en thron uti mit bröſt;
Men når ſamma mun och hjerta
Ömſom ſmickra kan och ſvårta,
Såras jag och hör med ſmårta
Menſklighetens klago-röſt.

Knapt en vän jag ömſint väljer
Som en tröſt når ångſlan qväljer,
Förr'n han mit förtroende ſåljer,
Skadan blir min ömhets lön.
Ömhet ſer jag fins hos djuren,
Men den menſkliga naturen,
Den tycks vara ſkapt och ſkuren,
At af vildjurs art ge rön.

Fåfångt hopp at menſkjor pröfva!
Men at nödgas dem behöfva,
Som ſå konſtladt väſen öfva,
Där kåns plågan rått igen.
Enſlighet! du båſt kan ſkänka
Lugn och ſtillhet at få tänka,
Där ej falſka glitter blänka:
Blifve du min enda vän!

6.

Sångſtycke.

När en allvis Hand utmått
Menſkjo-lifvets rått,
Ömſom tungt och lått,
Svaga vett! hur djerfs du klandra
Himlens delnings-ſått?
En får gods och gull,
Knapt tiggar-ſtaf den andra,
Tils en lika lott oſs möter i vår mull.

Från de plågor lifvet gaf
En går tidigt af,
En läggs ſent i graf.
Siſt når arbets-klockan klåmtar,
Samlas kung och ſlaf.
Tröttſamt kring ſin ſtack
Som myror vinſt man håmtar,
Täflar om et ſtrå och ſläpar knapt för tack.

7.

Vid — bortreſa.

Där ſkönhet fårdas plär,
Är *Aſtrild* främſt på vågen,
Han ſnäll och angelägen
Om ſina vänner är,
Han dam och ſkurar motar,
Ej törs en ſpinnel fram,
Och ingen hållkarl knotar,
Men blir ſom lam.

MED

Med sådant trygt förſvar
Och i de båſta händer,
Hvart helſt ock reſan länder,
Liſette lyckligt far.
Du, lilla Gud, ſkal freda
Des ro, men vet ock det!
At du ſkal göra reda
För hvarje fjät.

8.

Viſa.

Du lilla Gud!
Med dina bud
Är du en ſkalk uti din hud:
Du leker med vårt hjerta
Så ſnålt;
Men når du ſer vår ſmårta,
Så är det beſtåldt.

Båd' vett och mod
Och eld och blod
Och tapperhet och tålamod
Du kan hos oſs förſtöra
Så ſnålt,
Och oſs til dårar göra,
Så är det beſtåldt.

En ſtor och dryg,
En liten ſmyg
Blir af dit välde ofta blyg:

Så ſnart du lågan tänder
Så ſnålt,
Straxt tror ſig *Damon* bränder,
Så är det beſtåldt.

MED ſjås och flit
Med krus och nit
Han går til *Iris* på viſit:
Han kommer och han buckar
Så ſnålt,
Han tiger och han ſuckar,
Så är det beſtåldt.

HAN tar beſlut
At utan prut
Sin mening låga redligt ut.
Han ſig at tala ruſtar
Så ſnålt,
Men tar en pris och puſtar,
Så är det beſtåldt.

EN vånlig blick
Han en gång fick;
Men giſſa hur' det ſlutlig' gick:
Hon upp munnen myſte
Så ſnålt,
Men han blott handen kyſte,
Så var det beſtåldt.

ACH! ſtackars tok,
Bär fritt dit ok,
Men lär at en gång blifva klok;

Och

Och vil du *Iris* åga
Så snålt,
Så grip dig an och fråga,
Så är det beståldt.

9.

Riksdags - Visa.

Om uti vårt penninge-elände
Conjuncturen så lyckligt sig vände,
At *Cupido* vid Riksdagen hände
Chefen bli
För et myndigt parti:
Då skulle flickor ej bli rara,
Bacchus inga subsidier spara,
Kyssar likfom vara mot vara
Utan knot
Ges åt hvar patriot.

En förordning som gränsorna sätter
För alt öfverflöd uti corsetter,
Långa stubbar och magra coteletter,
Utan prut
Skulle *Cupido* ge ut.
Manufacturer och fabriker,
Där tilverkningen dir och skriker,
Skulle, fast lurendrågaren sviker,
Hjelpa op
Vårt förlorade hopp.

Låt oss vårfva med glas i handen,
Bacchi frihet först ra de banden

Som hafva tagit öfverhanden:
Aſtrilds ſkål,
I vårt rägade mål!
Ifrån Paphos, ſom man ſkrifver,
Ny Miniſter hitſänd blifver
Som partiet och planen drifver.
Töm pocal
För des Herr Principal!

10.

En Storſkrytares kårleks-bekännelſe.

Très-humble ſerviteur, min Fröken,
Men aldrig ſlaf på tokars vis:
Den ſom i Rosbach luktat röken
Och gjort conquetter i Paris;
Den ſom i fält fått lagrar hämta
Och delt med Prinſar kårleks-rof,
Kan med de ſkönas ſpotſkhet ſkämta
Och le åt tvungna kårleks-prof.

Parbleu! jag vet ej hur det händer,
En viſs Marquiſe i mig blef kär.
I hjertat lått en eld man tänder,
När man ſtuderat *l'art de plaire*.
En Fru i Metz . . . mit hjerta ſvider,
När jag des ſköna ögon mins.
Mon Dieu! hvad folk, hvad bruk och tider
Likväl i andra länder fins!

MIN

MIN NÅD! ni tarfvar ej at låra
At öfver hjeltar ſegrar få;
Men fåfångt ſkulle ni begåra
Mit hjerta uti ſjättrar ſlå.
En kårleks-narr på knå må ligga
Och öſa tuſen ſuckar ut,
Jag har ej lårt faveurer tigga,
Min kårlek år ſom Liſſa-krut.

NI vet, min Nåd, at Frökен *Nora*
På mig med blida ögon ſer;
Grefvinnan *S* * * * vil ej förlora
De ſmå beſök jag henne ger;
Jag ofta ſjelf mig önſkat dela
I hundra ſälſkap på en dag;
Men måſt i mina pligter fela
Blott för at lyda ert behag.

MIN FRÖKEN, döm då af alt detta,
Hvad jag för eder offrar op;
Bekån, om jag ej bör med rätta
Min kårlek gifva ſåkert hopp.
Låt nådig Mamma fritt få prata
Om ſina landtgods och ſin ått,
En ſkönhet bör de läxor hata,
Som kränka hennes ungdoms-rätt.

II.

Daphne, vår himmel mulnar,
Vackraſte tiden flyr,
Skogarnas fägring gulnar,
Höſten oſs bryr, Blom-

Blomſtren förſvinna;
Men ach, Herdinna!
De oſs påminna,
At når vi klaga,
Nöjen bedraga,
Vi blott må laga,
At en beſtåndig Vår
I kårlek rår.

VI.

MINNE

ÖFVER AFL. ÖFVER-DIRECTÖREN GERH. MEYER,

uplåſt i K. Målare-och Bildhuggare-Academiens Almånna Sammankomſt d. 3 Febr. 1785,

efter Medalj-utdelningen och då Eleverne ånnu voro nårvarande *).

Sedan K. Målare-och Bildhuggare-Academien miſtat en i alla affeenden vårdig Heders-ledamot och Välgerningsman, genom för detta Öfver-Directören och Riddaren Herr *Gerhard Meyers* nyligen ſkedda frånfälle, har Academien beſlutit at vid denna des ſammankomſt korteligen ſkulle nåmnas de omſtåndigheter af hans lefnad, ſom helſt kunde uplifva hogkomſten inom Academien, och fåſta des minne hos en tilväxande och åt Konſterne upammad ungdom.

Det har i alla tider varit en afgjord ſak, at då Naturen danat et ſnille til någon vetenſkap eller konſt, har

*) Se *Sv. Parnaſſen*, för i år, ſid. 91. Meddeldt af Författaren, Academiens Secreterare, Hr. *Olof Tempelman.*

har detſamma uphunnit ännu ſtörre fulkomlighet då konſtnären från barna-åren blifvit underviſad af en i ſamma ämne erfaren fader.

Hvad bör man icke då förmoda af en man, hvars förfäder, i rät upſtigande linea, med beröm idkat ſamma konſt, ſå långt tilbaka, ſom möjeligt varit at få derpå redo.

Hans fader-faders fader, Kongl. Gjutaren i Stockholm, *Gerhard Meyer*, var den förſte, ſom medelſt en, för vid paſs halftannat hundrade år ſedan ſkedd hitflyttning från Tyſkland, gjorde ſina efterkommande til Svenſkar, och förtjenar namn af ſtamfader, ej allenaſt för Meyerſka ſlägten i Sverige, utan åfven för deras konſt, ſå vida han varit den förſte ſom ſatt härvarande Styckgjuteriet i ordning, och af egna medel upbygt det hus, hvareſt det ännu befinnes inråttadt.

Han blef i ſyſſan eftertrådd af ſin äldſte ſon *Johan Meyer*, hvilken åter lemnade denſamma åt ſin äldſte ſon *Gerhard*, af hvilken K. Academiens nu ſaknade ledamot, i lifstiden Öfver-Directören *Gerhard Meyer*, icke allenaſt var äldſte ſonen, utan ock hade den förnöjelſe at ännu i ſin lifstid ſe ſig eftertrådd af en ſon, nuvarande Directören och K. Styckgjutaren *Gerhard Meyer*, ſom åfven af Öfver-Directörens ſöner är den äldſte.

Yngre bröder och ſlägtingar af alle anförde Meyerſke förfäder och åttelägger, hafva utbredt ſig mångaſtädes i Europa, och andre orter hafva riktat ſig med deras i konſten upammade vårdige lärlingar. I ſynnerhet har England, Hamburg, Lübeck och Liſland dragit fördel af de förre; Holland, Hannover och flere orter hafva haft förmon af de ſenare.

Öf-

Öfver-Directören *Meyer* föddes til verlden 1704 d. 1 Auguſti. Fadren, ſom förbemält år, var K. Styckgjutaren i Stockholm *Gerhard Meyer*, och modren, Fru *Catharina Kammecker*, dotter af Bagar-Åldermannen här i ſtaden *Joachim Kammecker*; en ſlägt ſom i ſin handtering, liksom Meyers i ſin, varit berömde och öfver alt kände.

När man vid 6 års ålder måſte ſe ſin far båras til grafven, kan man med alt ſkäl ſägas berövad faders omvårdnaden vid ſin uptoſtran, hvilken då förſt ſom bäſt behöfves.

Meyer miſte ſin fader och trenne ſyſkon 1710, i den då gångbara peſtſjukan, och ſom des moder med 8 efterlefvande barn, icke ſatt i ſå goda vilkor, at allas förſörjande och tilräckeliga omvårdnad varit henne möjelig; ſå utſåg Förſynen för denne ſonen, hos en huld morfader, både uppehälle, tilſyn och underwisning, och på ſit 12:te år fans den unge *Meyer* redan ſkickelig at ſatta förelåsningarna vid Upſala högre läroſäte.

Trenne års tid tilbragtes dårſtädes med flitig läsning och inhämtande af de ſtycken, ſom paſſade til des föreſats och naturliga benägenhet, at träda i förfäders berömliga fotſpår. Vår ſtuderandes berömde trängde ſig fram inför ſjelfva Thronen, och förſkaffade honom, vid des återkomſt til Hufvudſtaden, allernådigſta förſäkran, om den imedlertid af des moder beſörgda gjuteri-ſyſlan. Han började dårföre, efter ſå vacker grundläggning, ſina läro-år uti verkſtaden; men de tyſke geſäller, hvarmed den måſte underhållas, voro honom ej allenaſt vidrige och afvundſjuke i anſeende til hans bättre theorie, utan åfven ſå litet hemma i ſjelfva utöfningen, at han väl märkte, det icke

ke ſkulle blifva mycket at dårſtådes låra: imedlertid höll han med tolamod ut den honom föreſatta läro-tiden, och det tyckes, ſom han då redan til ſin lefnadsregel föreſatt ſig des ſedermera antagne *valſpråk: Læta, non aſpera, time.* Var varſam vid det ſom ſynes dig lått och ljuft; men frukta icke för det ſom är ſvårt och mödoſamt.

Gemenligen förekommer, för en ung Konſtnår, et märkeligt tidehvarf, ſom har en lång verkan på des lefnad, ſkicklighet, aktning och framtida lycka, nemligen viſtandet på utrikes orter: denne pröfvo-ſtenen, ſom med ſolklara drag ſkiljer den ägta Konſtnåren från dagdrifvaren, från den fåfänge veklingen, och från naturens ſljufbarn, föreſtod nu *Meyer;* men han höll prof.

På trenne års tid, genomvandrades Preuſſen, Saxen, Sweits, Frankrike, Holland, England och meſt hela Tyſkland.

En haſtig fart, genom många ſärſkilda länder, ger tilkänna, antingen et ſinnelag, ſom, oſtadigt och rådvillt, icke bryr ſig om at med granlagenhet betrakta någon ting; eller ock et ovanligt ſnille, och en upmärkſamhet mägtig at ſtraxt fatta det ſom hörer til ändamålet. Unge *Meyer* har vid hemkomſten viſat ſig höra til ſenare claſſen.

Gjuteriet fick et nytt utſeende, och den i Geneve upfundna nya konſten at förfärdiga maſſivt gutna och borrade canoner, kom til Sverige, genom vår anlände Konſtnår.

Den ſom vet huru ſträngt denna upfinning bevakades, och på ſin ort hölls hemlig, måſte ſtadna i förundran, huru *Meyer* denſamma åtkommit.

Men

Men snillet samlar omständigheter; af omständigheterne finnas sannolikheter; af sannolikheterne göras slutsatser, hvilka rätt sammanfogade oftast lända til fördolda tings utforskande och nyttiga uptäckt.

Men de öfverständna utrikes resorna må icke lemnas utur ögnasigte, förr än man hos *Meyer* anmärkt et nytt prof af deras nytta, och bevis på hans nit för vetenskapen: med de bäste utrikes Gjutare, en *Wimholtz* i Dresden, en *Riedewg* i Hannover med flere, upräthade han ej allenast förtrolig vänskap under sin dårvaro, utan fortfor i brefväxling med desse Konstnärer så länge de lefde. På detta sättet vinnes bästa kunskapen, om konstiernes almänna tilstånd och inträffande förbättringar, hvars nödvändighet ej lärer behöfva nämnas.

Året efter hemkomsten, eller 1728, emottog han Gjuteriet, hvilket hans Moder i 18 år med mycket besvär underhållit. Hvarefter han samma år ingick ägtenskap med Bruks-Patronen *David Kammeckers* dotter, *Maria Juliana Kammecker*, med hvilken han erhöll tvenne söner, nemligen nuvarande Directören öfver Styckgjuteriet, *Gerhard Meyer*, och Geschvorner vid K. Bergs-Collegium, *David Ludv. Meyer*, hvilken användt sin tid på Bergs-vetenskapen, och nu vistas utomlands.

Det betydeligaste ämnet uti en Konstnärs lefvernes-beskrifning är utan tvifvel de af honom förfärdigade arbeten.

De vår *Meyer* efter sig lemnat åro för många at i hastighet upräkna, ehuru mestadelen för betydeliga at förbigå. Tidens korthet tillåter endast nämna få af de märkvärdigare.

Det

Det förſta vigtiga arbete honom blef anförtrodt, var ſtora cylindern til den eld-och luft-machin vid Dannemora Grufva, hvilken af Capitainen *Triewald* dårſtådes inråttades.

Sin prof-gjutning med Canoner gjorde han ſtraxt dårefter för K. Krigs-Collegium, hvilken ej allenaſt til *Meyers* fulkomliga heder aflopp, utan åfven förſkaffade honom Kongl. Maj:ts ſtadfåſtelſe på ſyſſlan, af den 10. April 1730.

Altid viſade ſig *Meyers* nit för des yrke; åtſkilliga rön och arbetſamhet vid Canoners förbåttringar, roade och ſyſſelſatte honom, åfven efter des affkedstagande, och ända til ſlutet af des lefnad. Nyſs hade han ſatt i ſtånd ſit gjuteri, då honom blef anförtrodd Stockholms Stads Brandredſkap: en för almänna ſåkerheten ſå vigtig ſyſſla, fordrade en *Meyers* omtanka och åtgård, den öfvergick vederbörandes förmodan. Tilförene hade Sprutorna måſt förſkrifvas från England och Holland; under *Meyers* hand blefvo deras inråttningar förbåttrade: nyttan ökтes, koſtnaden förminſkades: och man fick innan kort ſe Stockholms Sprutor af utländningen beſtållas, och til aflägsne orter bortföras.

Man har hitintils ſett huru *Meyer* ſyſſelſattes, dels til Rikets ſåkerhet för fiendteliga anfall, dels til Stadens trygghet för eldens hårjande, dels ock för andra ſåderneslandets behofver. Nu återſtår at gifva agt på de arbeten, ſom tjena til prydnad, och bidraga til Nationens heder. Vid åſkådandet af yttre ſödre façaden af Kongl. Slottet hår i Stockholm, finner man öfver hvardera af de ſtore colonnerne rika grupper af krigstrophéer. Då deſſa ſkulle gjutas i bly, blef ſamma årende Directören *Meyer* anförtrodt; likaledes medaljo-

nerne på vestra sidan af bemälte Slott, så väl som den stora emblemen af de fyra Evangelisterne, hvilken underströder predikstolen i K. Slotts-Capellet, äfven af bly förfärdigade.

Det var *Meyer* som skulle blifva den förste Svenske Konstnär, at utöfva och fulkomligen uparbeta denna konst.

Trenne medaljer i guld, hvarmed K. Slotts-Deputationen til betygande af sit välbehag, begåfvade honom, voro gällande bevis at hans arbeten vunnit bifall; och vapnet öfver K. Carolinska Grafven, jemte åtskilliga enskilda arbeten af lika slag, blefvo sedermera både betingade och til allas nöje verkstälda.

Af metall har *Meyer*, ej allenast efter *Bouchardons* modell gutit och utarbetat Kon. CARL den XII:tes, K. FRIDRICS och K. ADOLPH FRIDRICS Bröstbilder, utan ock blef honom år 1752 updraget, at gjuta de Genier, som bära lyktorna i K. Slotts-trapporna, med flera prydnader, som sedermera tilkommit.

Det som redan af sal. Öfver-Directören *Meyers* arbeten är nämdt, synes mer än tilräckeligt, at vitna om des konst, om des flit, huru han förtjent och ägt almänt förtroende: men större återstå ännu.

Då en erkänsam efterverld åt store Regenter och högtförtjente Män upreser kostbara åresloder, räknar en Konstnär sit rykte stadfästadt, om et sådant arbete blir honom anförtrodt och lyckligen verkstäldt. Det blef *Meyers* lott at emottaga tvenne så hedrande tilbud, och inom några år, i metall gjuta två stora Svenska Konungar, GUSTAF I och GUSTAF ADOLF. Deras Åresloder, til storlek och värde ibland de betydeligaste som Konsterne kunna upvisa, äro de förste i vårt kära fädernesland.

Den

Den förra til fots, guten 1770, på Riddersk apets och Adelens bekoſtnad, pryder vårt Riddarhus-Torg; den ſenare til häſt, gjord efter Rikſens Ständers Beſlut, och guten år 1777, kommer at gifva det förut vackra Norrmalms-Torg nytt anſeende.

Sådana arbeten, då de i flera tuſende år kunna tala högt om Regenters välgerningar, folks erkänſla och tidaſkiftens ſmak, plåga ockſå merändels från glömſkan förvara de måſtares namn och ſkickelighet, ſom dem förfärdigat. Således kan med ſtillatigande förbigås det mera, ſom om vår aktade Landsmans färdighet i konſten vore at tillägga.

Det återſtår ännu at omorda framledne Öfver-Directörens moraliſke egenſkaper, ſåſom hederlig Man, värdig och välgörande Medborgare.

År 1752 beſlöto Rikſens Högl. Ständer, at det af Meyerſke Stamfäder upbygda och ſedermera påkoſtade Gjuteri-huſet ſkulle inlöſas, för at därvid för Kronans räkning låta göra de inrättningar, ſom tjenliga funnos. En annan ägare ſkulle hafva nytjat tilfället, at af almän Caſſa draga anſenlig vinſt: *Meyer* begärde och emottog endaſt hälften af egendomens värde. Kärleken til fäderneslandet och konſten upvägde vida vågnar den hälft ſom återſtod. Denna K. Academie, de Fria Konſterne i gemen, äga förmycken del i det ſom följer, at dermed längre upſkjuta. Öfver-Directören *Meyer* hade medelſt ſina många och betydeliga arbeten ſamlat ſig förmögenhet och kommit i det välſtånd, at han ej allenaſt kunde hederligen påkoſta ſina tvenne Söner, hvilket han ock onekeligen gjort, ſamt lemna dem vackert arf; utan ock använda någon del af ſit förvärfda goda til nyttiga och varaktiga inrättningar.

Han såg Svenska Målare-och Bildhuggare-Academien, som redan gaf hopp om nytta och god smaks utbredande, logerad ån i et hvalf uti K. Slottet, ån i et litet bod-rum uti des flyglar; ån uti privat hus, liksom annan hyresman, vara blottställd för upsåjelse efter vårdens godtycko, eller vid ombyte af ägare. Han fant, det han på intet båttre sått kunde använda sit hus vid så kallade Röda Bodarne, ån at til K. Academien öfverlåta detsamma til evärdelig egendom: hvilken prisvärda författning han vidtog och i verket stålde med K. Maj:ts höga välbehag, tillstånd och allernådigsta stadfästelse af d. 5. Maj 1776.

Kongl. Academien emottog strax därefter denna gåfva, mot et billigt vilkor som Academien sedan med uprigtigaste erkånsla upfylt. Academien lät jämväl, til åminnelse af denna lyckliga omständighet, prägla en medalj, på hvars ena sida föreställes Öfver-Directören och Riddaren *Meyers* Bröstbild, och på den andra, det til Academien donerade Huset, med öfverskrift: *Te colet ista Domus.* Det är: I detta hus skal man prisa dit minne. En föresats, som äfven nu, vid detta tilfälle, synes varit Academien om hjertat.

På goda egenskaper och förtjenster, följa gemenligen Förmåns och medborgares ynnest och förtroende: det är således icke oförmodadt, at vår *Meyer* år 1742 blef Ledamot af K. Svenska Vetenskaps-Academien, 1745 Director vid Brand-och Försäkrings-Verket i Stockholm, 1748 Director öfver K. Gjuteriet, 1752 Kyrko-Råd i St. Claræ Församling, och tvenne år Director vid Frimurare-Barnhuset, 1759 Ledamot i K. Politie och Brand-Commissionen, 1766 fick Öfver-Directörs namn och vårdighet, 1772 blef Riddare af K. Vasa-Orden, 1775 benådad med Adeliga Privilegier, och

och 1776 Heders-Ledamot af K. Målare- och Bildhuggare-Academien.

Hans billiga långtan efter någon mera ledighet, ſedan han i fyra och fyratio år förеſtått Gjuteriet, ſamt faderlig omtanka om ſin äldſte ſons framtid, gjorde, at han år 1772 begärde afſked, och erhöll denna ſin ſon til eftertrådare i ſyſſan. Den tolfåriga tid, ſom ſedermera framlupit, har icke fruktlöſt afgått: och utom ſina vanliga göromål, med hvad flit beviſtade han icke K. Academiens öfverläggningar, ſå länge hans helſa tillåt honom begifva ſig ut?

Det gifves för människo-hjertat en Guda-kraft, ſom återhåller ungdoms-yran, ſtadgar medelåldren, ſtyrker ålderdomen, gör lefnads-nöjena verkeliga och varaktiga, beſvären lindriga och mindre kånbara; en lycklig ledſagare utur lifvet, genom döden, til en ſäll evighet: kort ſagt: en ſan Gudsfrugtan. Den prydde *Meyers* lefnad. Med denna invärtes tilfredsſtällelſe, har denne vår afledne vän, en den ſkickeligaſte, den flitigaſte Konſtnär ſom kanſke vår tid torde kunna upviſa, gått ifrån de högſt hedrande och vigtigaſte arbeten til ſit hvilorum, efter en lång lifstid; men under hvilken, göromålens trägenhet aldrig hindrat honom ifrån ſina ålſkade Chriſtendoms-pligter.

Han hade i de ſiſta åren kånt någon tryckning öfver bröſtet, tillika med flera ſenare krämpor, dem han med tolamod och förnögdt ſinne uthärdade, och gick ſtändigt uppe i ſina rum: men d. 8. ſiſtl. Novemb. öktes det onda, tillika med nya tilſtötande plågor, ſå at han 3 dagar därefter, eller den 11. i ſamme månad, til almän affaknad, efter 80 års ålder, gick utur detta timeliga. Vid des den 16. därpåföljande ſkedda begrafning i Meyerſka grafven i St. Claræ Kyrka, fick

Academien tilfälle at på något ſätt ådagalägga ſin nit at hedra den ſalige dödes minne. Men alt ſådant är et intet emot den kånſlofulla högaktning ſom K. Academiens Ledamöter och Konſtnärer billigt hyſa för des förtjenſter.

I muntre Ynglingar! ſom invigen edra ſtunder åt de ädla Konſterne! I hafven redan i dag ſett unga Konſt-älſkares förſta belöningar ibland eder utdelas; I hafven ock nu hört, huru den ſtadgade och ſkickelige Konſtnären, efter hand, erhåller de påföljande! Och, vår nu mera ſaknade, men i alla tider hogkomne *Gerhard Meyer*, har långeſedan vunnit Öfverhetens ynneſt, Medborgares förtroende, Samtidas vånſkap och Efterlefvandes högaktning.

Blifve hans lefnad edert efterdöme!

VII.

UTUR FRAML. CANCELLISTENS I KONGL. RIKS-ARCHIVUM OLOF RUDBECKS EFTERLEMNADE SKRIFTER *).

I.

Saga.

EN Eremit lopp från ſit mörka tjäll
Til närmſta ſtad, och ſkrek med helig ifver:
Lår människa! at lefva ſäll,
Förſtör den veklighet, den pragt ſom dig omgifver,
För-

*) Fortſättning ifrån föregående Qvartal, ſid. 165 och följ.

Förakta guld, så blir din lefnad ren.
Guld, laſtens ſvärd och oſkulds ſtöte-ſten,
Hvi ſick ej bergens hvalf ell' hafvet dig betäcka
Med en evärdlig natt, olycklige metall!
Men i min lugna ſjäl du ingen ſtorm ſkal väcka,
Mit läga tjäll du ej beflåcka ſkal.

Så talte han; men ödet åmnar
Se Eremitens dygd på verkligt vågſpel ſatt,
Af flinthärdt ſilfvermynt han jordar up en ſkatt:
Det är ju himlens ſkänk - - han ingen penning lämnar.
En man, ſom hört hans nit och nu förnam hans fynd,
Vår Eremit et ledſamt möte blifver:
Mot guld och öfverflöd, hvar är din fordna ifver?
Ach vräk en börda ner, ſom retar dig til ſynd!
Du har ju ofta ſagt, at om ock lyckan lade
För dig all verldens guld, ſå ſkulle det förſmås.
Tyſt, ſad' vår Eremit, hvad jag om guldet ſade,
Det kan om ſilfver ej förſtås.

2.

Den oegennyttige Läraren.

Celimene ſkull' jag vörda,
Blott hon ägde mera vett;
Men des dumhet kan mig mörda:
Hvem har nänſin maken ſett?
Hon tror, at med hornen, tjuren
Skaffar kalfſtek på vårt bord,
Och at alla kreaturen
Växt, likt murklor, på vår jord.

ACH! låt mig den sorgen taga,
Hon skal bli så qvick som skön:
Aldrig skal hon sig bedraga
På Naturen och des rön.
För mit nit, som ej skal fela,
Vil jag dock ej önska mer,
Än med henne nöjet dela
Som en grundlig kunskap ger.

3.

Afsked imellan Drinkare.

Visa.

KÅRE Bröder! tiden lider,
Gud vet om vi få räkas mer.
Stjernan på himlen alt högre skrider;
Solen går up och solen går ner;
Ach hvilken hvälfning af skiften och tider!
Gud vet om vi få räkas mer. —

DET var då fan at philosophera.
Fritt låt döden taga sin tull!
Solen går ner! ja hvad är det mera,
Först hon hvar afton får se mig full.
Statt ej längre där och orera,
Drick! och låt döden taga sin tull.

4.

Til — på des födelse-dag.

FAST min önskan kommer sent,
Skal hon dock ej ute blifva;
Förr'n jag talar slätt och rent,
Skal jag också verser skrifva;

Så-

Säkert det af hjertat går:
Gud låt er, förnögd och glader,
Af så illa gjorda rader
Bli förfölgd i åtti år!

VIII.

Svenska Skalde-Konsten

af Hr. Prof. Hof *).

Andre Delen.

Om Skalde-qvädens invårtes art

eller

den egenteliga Poesien.

Cap. 1. *Skaldens egenskaper.* At dana en ägta Skald fordras både Naturens och Konstens förenade verkningar **). Naturliga skickligheten består uti et *fast minne*, en *liflig inbildnings-kraft*, et *qvickt snille* ***), et *rått omdöme* och en *god smak*. Dessa förmoner böra vara beledsagade af en stark, en afgjord *naturlig drift*, som bör noga urskiljas ifrån en flygtig,

*) Se föreg. Qvartal, sid. 172 och följ. hvareft *Förste* Delen af detta arbete i sammandrag finnes införd. Här lemnas likaledes hela den *Andre*, dock något mera förkortad, såsom mindre enkom rörande den Svenska Skalde-konsten.

**) Om bevis häruppå kunde begäras, behöfde man blott anföra detta vitnesbörd af *Horatius:*

Ego nec studium sine divite vena
Nec rude quid prosit video ingenium.

***) Denne egenskap innefattar, åtminstone de begge föregående. I det stället saknas en *känslofull själ*, en, i min tanke, åfven så nödig egenskap hos en Skald, som någon af de upräknade.

ofta ſjelfgjord åſtundan, hvarpå mången bedragit ſig. Utom deſſe egenſkaper blifver man, med all ſin envishet, aldrig mer, än til det högſta en god versmakare.

Men Naturen allena gör ingen Poet: här, ſom i alt annat, behöfver hon upodling; hon behöfver Konſtens bistånd. Undervisning, öfning, upmärkſamhet och en flitig läsning ſkola fullborda hvad Naturen börjat.

Hvad *undervisningen* angår, är väl den muntliga, gifven af en öfvad Skald, den behagligaſte och ſåkraſte. Men åfven ſkrifteliga underråttelſer i konſten böra icke förſummas, och kan man med ſynnerlig fördel rådfråga *Ariſtotelis*, *Horatii*, *Vidas* och *Boileaus* arbeten i detta ämne *).

Men åfven den bäſta inſigt hjelper litet utan *öfning*. Ingen färdighet vinnes utan möda. Man bör ſåledes förſöka ſig i allehanda ſkalde-ſlag, för at utröna, til hvilket man duger; man bör ofta lägga hand vid verket, för at upnå en anſtändig höjd; man bör ſträngt, och dock med mått, granſka hvad man ſkrifvit, och aldrig nöja ſig med halfgjordt arbete. Nu bör en god kännare höras, arbetet hvila, för at ſedan, vid återhämtade krafter, erhålla ſiſta poleringen.

Imed-

*) Utgifna af Prof. *Batteux* tilſammans, under namn af: *Les Quatre Poëtiques*. Paris 1771. Deſſa åro hufvud-böcker för Skalder af alla ſpråk. För Svenſka Poeſien i ſynnerhet har man föga eller intet. Hr. *Hof* upräknar likväl åtſkilliga, och ibland dem *Schedvins* Påminnelſer angående Svenſka Skalde-konſten, ſom åtfölja des Latinſka Proſodie, tryckt i Veſterås, andra gången, 1775; *Dalins* Påminnelſer i ſamma ämne, införde i K. Vitterh. Academiens Handlingar, Del. 1.; ſamt *Bergklints* Tal om Skalde-konſten, tryckt i Upſala 1761: hvilka åra vara de brukbaraſte, ehuru ganſka otilräckliga. Härtil kan läggas *Celſii* Tal om Smak uti den Svenſka, ſå bundna, ſom obundna Vältaligheten, hållet för K. Vetenſk. Academien 1768; ſamt detta Sammandrag, ſom, med all ſin korthet, lär vara det fullſtändigaſte.

Imedlertid bör ſnillet riktas med kunſkaper, ſtörre och mångfaldigare, än man i gemen föreſtäller ſig. En del af deſſa måſte förvärfvas genom egen *upmärkſamhet*. Det är i ſynnerhet på det ſättet, ſom Skalden bör *ſtudera menniſkan och verlden*: menniſkan uti alla des åldrar, i alla ſtånd, lefnads-och tänke-ſätt, författningar och omſtändigheter; verlden, det är, hela den ſynliga Naturen, ſå väl den råa, ſom den upodlade *), ſå väl den lefvande ſom den liflöſa, des hvarjehanda ſkiften, verkningar och under. Det är här ſom ſnillet vinner lifligbet och ſtyrka.

Men både öfningen och denna upmärkſamhet böra underſtödjas med en flitig *läsning*. I ſenare afſeendet bör väl en Skald icke vara helt främmande i någon af de lärda Vetenſkaperne. Men det är i ſynnerhet *Hiſtorien* och *Philoſophien*, där han bör vara hemma och bevandrad. Med Hiſtorien menas här, ſå väl den naturliga, ſom den politiſka, andeliga och lärda; och med Philoſophien ſå väl den naturliga ſom den moraliſka. Härtill bör läggas gamla *Mythologien*, ſom gifver de rikaſte anledningar för en ſkapande inbildnings-kraft; och ſåſom hjelp-redor *Förnufts-Läran* och *Vältalighets-konſten*. Genom den förra lärer Skalden at tänka och ſluta redigt och rätt, och genom den ſenare at nätt och vackert uttrycka ſig: grunden til en god bunden ſtil, ehuru åtſkild den må vara ifrån den obundna, ligger dock altid uti Vältaligheten. — I afſeende på öfningen eller ſjelfva konſten bör han läſa de förnämſta *poetiſka ſkrifter*, förſt och fördeles de Gamles, ſedan de Nyares. Af de förre utmärka ſig *Homerus*, *Heſiodus*, *Pindarus*, *Æſchylus*, *Sophocles*, *Euripides*, *Ariſtophanes*, *Theocritus* och *Anacreon*, uti Grekiſkan, ſamt *Virgilius*, *Horatius*, *Ovidius*, *Plautus*

*) Hit räknas ſåledes åfven de Fria Konſternes alſter.

tus och *Terentius*, uti Latinen. Af de ſenare kunna nämnas: *Taſſo*, *Arioſto*, *Dante* och *Metaſtaſio* uti Italienſkan; *Corneille*, *Racine*, *Moliere*, *La Fontaine*, *Boileau*, *J. B. Rouſſeau*, *Voltaire*, uti Franſyſkan; *Milton*, *Pope*, *Addiſon*, *Young*, uti Engelſkan; *Klopſtock*, *Wieland*, *Haller*, *Kleiſt*, *Gellert*, *Gleim*, *Hagedorn*, uti Tyſkan; och *Dalin*, *Nordenflycht*, *Creutz*, *Gyllenborg*, med flere, *) uti modersmålet.

Sluteligen bör anmärkas en nödig, faſt ej dårföre erkånd och åfven ofta ſaknad, egenſkap, et *ädelt hjerta*, utom hvilket Poeten väl kan vara qvick, men knapt ſtor, hög och rörande, ännu mindre nyttig, ſom utgör hälften af ändamålet.

CAP. 2.

*) Vi förakte för mycket våra äldre Skalder. De åro ej ſå ſtädade, men ofta mera originale, än de nyare. De böra läſas, för at ſe ſpråkets och ſmakens progreſſer, genom åtſkilliga tidehvarf, hvilket icke kan ſke utan frukt för begges vidare framſteg. Det är desutom nödigt, at en Svenſk Skald ſtuderar alla ſlags Svenſka Auctorer, för at lära grundeligen känna ſit modersmål, och vinna et förråd af ord och taleſätt i hvarjehanda ämnen. Af de af Hr. *Hof* upräknade äldre Svenſke Skalders arbeten vil jag här uptaga följande: 1) Stjernhjelms *Muſæ Svethizantes*; Columbi *Bibliſke Verld*, m. m.; Lucidors *Helicons Blomſter*; Spegels *Guds Verk och Hvila* m. m.; Wexionii *Sinne-afvel*; Elds *Myrten och Cypreſſer*; Freſes *Andeliga och Verldſliga Digter* m. m.; ſamt Runii ſå kallade *Dudaim*. Härtil må läggas Triewalds *Låre-ſpån uti Svenſka Skalde-konſten*, hvarom, åfven ſom om Stjernhjelm och hans arbeten, lemnas utförlig underrättelſe i *Sv. Parnaſſen* för förl. år. Nyare arbeten, fördeles de förträffliga *Vitterhets-Arbeten*, utgifna af et Samhälle i Stockholm åren 1759 och 1762, och hvilkas förnämſte författare åro nämde i texten, behöfva, ſåſom mera almänt kända och nytjade, icke recommenderas.

Cap. 2. *Den poetiſka härmningen.* Då man vil tala om ſkalde-qvådens invärtes art, kommer förſt i betraktande det man kallar *härmning* (*imitatio*) ſom är en ſå betydande del af konſten, at Ariſtoteles, och efter honom flere, däruti ſatt hennes väſende. Den förſte egenſkapen af et ſkalde-qvåde är en lefvande föreſtällning eller likaſom målning af hvad ſom ſkal ſägas. Och häruti ligger egenteligen den poetiſka härmningen. Alt hvad Natur och Konſt förete och ſinlig kraft äger eller antaga kan, är Skalde-konſtens föremål. Hon framſtäller eller hon härmar det ſå, intil minſta omſtändigheter, at man tycker ſig ſe, höra, känna ſjelfva ſaken.

Det gifves en annan poetiſk härmning, mera ſällſynt, i ſynnerhet i de nyare ſpråken, men ſom gör en förträfflig verkan, då den rätt anbringas. Den beſtår uti ſjelfva ljudet och rörelſen af verſen, bekant under namn af den *imitativa harmonien.* Exempel kunna bäſt uplyſa detta.

Quadrupedante putrem ſonitu quatit ungula campum.
Illi inter ſeſe magna vi brachia tollunt.
Littora miſceri et nemorum increbreſcere murmur. Virg.

Hvem hör och märker icke i den förſte af deſſe verſer häſtens ſnabba lopp, i den andre Cyclopernes tunga ſmide, i den tredje ſkogens ſuſande? Se här äfven et par utur våre egne Skalder *).

En bullrande criſtall på perle-ſanden rinner. *Creutz.*
Af ſtyckens dån och knall re'n darrar Bransö-ſtranden.
Fru *Nordenflycht.*

En tredje ſlags härmning är den af andre Skalders arbeten, ſåſom *Virgilius* i ſin Æneis på många ſtällen

*) Flera kunna ſes i förra Qvartalet af *Sv. Parnaſſen*, ſid. 118.

len härmat *Homerus*, och i ſina Ecloger *Theocritus*. Men detta är ej en egenſkap af Poeſien, utan et förſök af Poeten at likna et ſtort mönſter, och fordrar mycken ſkicklighet, om det ej ſkal anſes för et blott lån eller et ſnatteri.

CAP. 3. *Den poetiſka upfinningen eller digterne.* Då en Skald härmar förefallande verkliga ting, det är, ſkildrar dem ſom de äro, har han ännu icke upfylt hela ſin ſkyldighet; han måſte äfven *digta* eller *upfinna*. En blott copia utaf Naturen gör ſällan nog: Skalden, ſom ſtuderat henne öfveralt, gifver eller betager henne, efter behof, hvad hon på et ſtälle ſaknar, på et annat til äfventyrs har förmycket. Häruti röjer han ſit ſnilles rätta kraft eller hvad man egenteligen kallar *ſkapare-ſnille* (*genie créateur*). Härigenom få hans arbeten namn af *digter*, hjelte-digter, herde-digter, o. ſ. v. Man har äfven har velat igenfinna Poeſiens väſende, ehuru ſkaldeſtycken gifvas, ſom icke hyſa eller kunna hyſa digter.

Skalden digtar eller upfinner: 1) då han tager ämnet eller händelſen utur Hiſtorien men gifver dem et nytt ſkick, eller eljeſt tillägger något, för at ſäkrare vinna det påſyftade ändamålet, ſåſom uti hjelte-dikter och tragedier; 2) då han tager både ämne och ſkick utur ſin inbildning, dock ej utom Naturen, ſåſom uti comedier och herde-qväden; 3) då han digtar nya varelſer, ſåſom uti fabler, eller hvareſt annars viſſa naturs-krafter, dygder, laſter, m. m. införas perſonificerade. Han har ſåledes både verkligheters och möjligheters verld at hämta och bilda utur, efter behag, men med et vilkor: alt måſte vara ſannolikt, åtminſtone betingnings-vis, hvarförutan perſvaſionen och intereſſet förloras. Man har ej kunnat förlåta *Homerus*, at hafva inne-

ſlutit vådren i en låderſäck, eller *Virgilius* at hafva förvandlat ſkepp i nymper. Då man lagt en hiſtoriſk ſanning til grund, har man ej heller lof at förrycka eller förvandla hufvud-händelſer, förblanda tider och ſeder, o. ſ. v.

Hvad i ſynnerhet de perſonificerade Naturens krafter och verkningar, ſåſom Nordan, Kölden, Döden, och de egenteligen ſå kallade *allegoriſke perſoner*, ſåſom Politiken, Rättvilan, Afunden, angår, böra de varſamt nytjas, ej förmycket utvecklas, i hvilken händelſe bedrägeriet röjes och tjusningen förſvinner. Annan ſak torde vara med de hedniſka Gudomligheterne, ſom genom de Gamles digter likaſom verkligen exiſtera; men de ſynas illa paſſa i uplyſtare nationers dikter *).

Cap. 4. *Poeſiens väſende eller ſå kallade ſjäl.* Vi hafve ſett, at man velat igenfinna denſamma uti hårmningen, åfven uti upfinningen eller digterne. Man har ock ſökt denſamma uti en *yrſel*, *förtjuſning* (*enthuſiaſmus*), eller faſt mera gudomlig ingifvelſe, ſom man trott ſig böra tilegna menniſkor, hvilkas ſnille-verk i ſå hög grad ſkilja ſig ifrån alla andra och vanliga. Men uti ingen af deſſa omſtändigheter allena bör Poeſiens väſende ſökas. Hvaruti beſtår då *Poeſiens* väſende eller ſå kallade *ſjäl*? Utan tvifvel i föreningen af des dubla ändamål at underviſa och intaga eller röra **). Alla ſkrifter böra underviſa, och vål-

*) Dock är det ſåkert för hårdt, at aldeles utdömma dem, at ej en gång vilja höra omtalas *Apollo* och *Muſerne*, ſåledes ej heller våra Svenſka *Sång-Gudinnor*. Men ſadan är Hr. *Hofs* ſats, hvilken jag, af ömkan för deſſe, åtminſtone i ſkämte- och mindre alfvarſamma digter, oſkyldige varelſer, i texten mildrat.

**) Hr. *Hof* förviſer ſåledes *blott förluſtande verſer* utom

talighets-ſlycken både underviſa och intaga; men at jämte undervisningen enkom och utmärkt röra både öron och ſjäl, det är något ſom Poeſien ſig enſamt förbehåller. Det vore vidlyftigt, at förklara genom hvad medel hon detta vinner, kan ock til en god del af det föregående ſlutas: men i almänhet, och utan at nämna metern och harmonien, kan man ſäga, at en Poet föreſtäller ſina ſaker med mera ſinlig kraft, mera behag, liflighet, ädelhet, beveklighet, driflighet, omſtändelighet, nyhet och pragt, ſamt frihet i ord och taleſätt, än i proſaiſka ſkrifter gemenligen åger rum. Alt detta kan icke finnas i hvart ſkaldeſlycke; men ſå mycket däraf, Skalden för ſit ämne finner tjenligt, använder han i en höjd, ſom jämte poeſien af verſificationen altid utmärker hans arbete ifrån alla andra ſkrifter.

CAP. 5. *Den poetiſke ſmaken.* Ehuru ſkicklig Skalden, och ehuru klanderlöſt hans arbete må vara, förloras dock ändamålet, om han ej åger och viſar det man kallar en *god ſmak*. Denna qvicka och fina känſel, at urſkilja hvad ſom är vackert, hvad ſom anſtår och tjenar eller ej, hvilken förekommer eftertankan och ofta ej af henne kan utredas, är ſåledes utan tvifvel dennödigaſte egenſkapen, ſå väl hos Skalden at författa, ſom hos läſaren at rätt värdera et ſkaldeſlycke. Det är en naturens gåfva, ſom ej ſtår at förvärfvas, men väl, genom omgånge, läsning och öfning, at rättas och förädlas.

Som ſmaken är en otydlig, ehuru liflig, känſel, har

Poeſiens gräns; men ſom åfven verſificationen har ſin poeſie, och det åfven ofta är en förtjenſt at blott hafva roat, låra Skalde-konſtens ömmaſte vänner och dyrkare icke underſkrifva detta.

har den ock sina nycker, så at man ofta skulle taga den för et blott förånderligt tycke, i det en finner vackert, hvad den andre icke eller åtminstone finner måttligen vackert, ja at at man sjelf den ene tiden ratar hvad man en annan tid berömt, eller tvärtom. Men detta beror af tilfälligheter, samt mer och mindre upodling, och det är icke mindre viss, at grunder gifvas, hvarefter med tämlig säkerhet kan dömmas, om et skaldestycke är vackert eller icke. Man kallar *vackert* eller *skönt* det, som har åtskilliga delar, men hvilka genom sin ordning och proportion sammanstämma uti et ändamål. Där denna öfverensstämmelse icke finnes, där saknas således det vackra. Vidare: intet kan vara skönt, som icke är *sant* och *rätt* tänkt, åtminstone *sannolikt* och *möjeligt*.

Rien n'est beau que le vrai, le vrai seul est aimable:
Il doit regner par-tout, et même dans la fable. Boileau.

Men alt kommer an på föreställnings-sättet, och däruti ytrar sig smaken.

At tänka och skrifva sant eller sannolikt, är således nödvändigt för at skrifva med smak. Men til verkligen *sköna tankar* fordras, at de skola vara: 1) *qvicka*, det är, väl fundna, lifliga och lysande, så at de väcka upmärksamheten, smickra sinnet och upplysa förståndet (hit höra *infall* eller i få ord uttryckta qvicka tankar, som med sin skarpsinnighet eller fintlighet väcka et oförmodadt nöje hos läsaren); eller 2) *nya*, åtminstone til vändningen och uttrycket, dock utan at vara tvungna; eller 3) *naturliga*, det är, utan omgång utur sakens natur hämtade, til ex.

Den lider endast brist, som åtrår öfverflöd:
Förnöjd jag tackar Gud för helsa och för bröd.

Vitterh. Nöj.

samt *naiva*, det är, uprigtiga, ädelt enfaldiga, och osökta; eller 4) *höga* (af Franssoserne *sublimes* kallade), som innehålla något stort och ädelt, och väcka en slags häpen vördnad eller förundran; eller 5) *sinrika*, läckra, fina, som til en del dolda, lemna läsaren nöjet af en angenäm uptäckt, til ex.

Det är det bästa vårn at intet vårn behöfva. *Rudén.*

eller 6) *starka* och drifliga, til ex.

Den endast värdig är at helsas för beskedlig,
Som kunde vara skälm men söker vara redlig. *V. Förf.*

eller 7) *skämtsamma* och roliga, hvartil höra *burlesques*, som Franssoserne dem kalla, det är, tokroliga tankar. Til de sinrika torde man kunna föra de så kallade *allusioner*, då tanken syftar på annat (någon känd mening, händelse m. m.), än uttrycket gifver vid hand, til ex.

Och i den bästa verld han idel därar såg. *Gyllenborg.*

CAP. 6. *Det poetiska språket.* Ovanliga tankar och känslor fordra ovanliga, det är, öfver almänna tungomålet uphöjda uttryck och talesätt. Det är i sådant afseende, man sagt om Poeterne, at de tala *Gudarnas språk*. Och i sjelfva verket är det, vid åtskilliga tilfällen, en så stor konst, at vara vältalig i vers, at *Voltaire* icke utan skäl kallat densamma den svåraste och raraste af alla, en skicklighet, gifven åt tre eller fyra personer på jorden.

För at med några ord visa, hvad man förslår med dessa ovanliga uttryck och talesätt, vil man exempelvis anföra följande. I stället för år, säger skalden *solhvarf*; i stället för himlen, *stjerne-hvalfvet*. Han kallar krig, *vapen-skifte*; rikedom, *lyckans höfvor*; den rike eller lycklige, *lyckans fosterson*; vinet, *druf-*

vans

vans ſaft. Åga eller erhålla et nöje, är efter hans ſpråk, at *ſkörda* det; gråta, är *gjuta tårar*; våga lifvet, är *trotſa döden;* bedja Gud, är *ſända ſuckar til Himlen*; njuta en hög och anſtåndig upfoſtran, är *upammas i årans ſköt*, och ſå vidare *). Men under alt detta måſte almånna bruket ſå vida vara hans grund, at han ej felar emot ſpråkets art och reglor, och förfaller i *ſolecifmer*, det är handgripliga ſpråkfel, ſamt *barbarifmer* eller utlåndſka taleſått. Det är nödigare at ſkrifva en god och begriplig Svenſka, ån at ſkrifva vers.

Här komma de *rhetoriſke troperne*, ſåſom metaphoren, ironien, allegorien, och *figurerne*, ſåſom antitheſen, periphraſen, apoſtrophen, med flera, honom til paſs; men at beſkrifva deſſa, åfven ſom de åtſkilliga efter ämnet förånderliga *ſtilarna*, den höge, den låge, den medelmåttige, och hvad mera hit kunde höra, vore öfverflödigt, helſt Poeſien delar deſſa omſtåndigheter med Vältaligheten, och hvarje Rhetorica härom kan gifva uplysning. Renhet och liflighet åro i alla fall, hvad ſtilen beträffar, hufvudegenſkaperne.

Om *epitheterne* eller *biorden*, ſom hafva ſå mycket at betyda i Poeſie, vil man blott erinra, at de höra med mycken urſkilning väljas och brukas, ſå at de ej förſvaga tanken och verſen, i ſtållet för at ſtärka och pryda deſamma, ſom oftaſt händer **).

*) Men at ſkapa och med ſmak anvånda ſådana uttryck, däruti ligger konſten. Kläparen prålar och phantaſten flöſer därmed. Den förre faller därigenom i *galimathias*, den ſenare i *phébus*. Och mången tror, at det är en ſkald förbudet, at tala et naturligt ſpråk.

**) Hr. *Hof* har ånnu et Capitel, och ſom handlar

IX.

ANECDOTER.

Marivaux var utaf et mycket saktmodigt sinne, och kunde kallas den menskligaste ibland menniskor. Denne snillerike Författare sade stundom: „Om mine vänner försäkrade mig, at jag är ansedd för en Bel-esprit, känner jag i sanning ej, at sådant skulle göra mig mera nöjd med mig sjelf; men om jag fick höra, at någon med nytta läst mina arbeten, och bättrat sig från et fel, o! det skulle röra mig, det är et nöje som anstår mig„.

En af *Berninis* vackraste stoder är *Sanningen.* Denna stod behagade Drottning *Christina* ganska mycket. En dag, då hon med upmärksamhet betraktade den och berömde des förträfflighet, sade en viss Cardinal til henne: „Eder Maj:t är den första bland krönta hufvuden, som Sanningen haft den lyckan at behaga„. — „Herr Cardinal, svarade Drottningen, alla sanningar äro ej af marmor„.

X.

om *poetiska Felaktigheter*, hvaruti ätskilliga våra poetiska skrifter mönstras, och skalde-lärlingen, genom afskräckande exempel af det orätta, anvises til det rätta: men dels kan intet brukbart sammandrag häraf, göras, och dels har man, så väl i denne som i Förste Delen, redan förut anmärkt, hvad en Svensk Skald hufvudsakligen bör undvika. För öfrigt vil man, til ufle *Versmakares hugnad* och *förfvar*, utur detta Capitel, blott anföra följande: "Svage Versmakares skrifter äro just de, som skola, så til sägandes, sätta värdet på skôna skalde-qvåden; helst som det vore ringa eller ingen heder, af vara en rätt Poet, om alt hvad på vers i ljuset framträdde, hade sin vederbörliga poetiska gestalt".

X.

Strödde Tankar *).

Seneca har sagt: *Om man gaf mig kunskapen, med vilkor at ej visa den, ville jag ej ha den.* Stolta philosophie! se där dit bruk!

Hvad man är lycklig, at kunna göra väl emot den man älskar, och således tillika njuta kärlekens och dygdens behag!

Då man har aldrig så liten värma i själen, behöfver man metaphorer och figurliga talesätt, för at göra sig begriplig. — Det är blott geometern och den enfaldige, som kunna tala utan figurer.

Ve den, som ej kan upoffra en nöjsam dag åt menskligheteus pligter!

XI.

Öfversättning.

Ifrån Italienskan.

Sit sken den fulla månan sänkte
Ned i en dal vid midnatts-tid,
Där *Tirsis* ensam gick i frid,
Och nu som bäst på vishet tänkte.
Snart trädde *Themir* fram dåri:
Mer täckhet hon än månan hade.
Då *Tirsis* henne såg, han sade:
Farväl i natt, Philosophie!
I morgon åter räkas vi.

*) Utur *J. J. Rousseaus* Arbeten.

XII.

NYHETER.

GÖTEBORG. Af här varande *K. Vetenſk. och Vitterh. Samhållets Handlingar*, ſom började utgifvas 1778, är nu *Tredje* Stycket, Vitterhets-Afdelningen, af trycket utkommet *). Det innehåller följande ämnen. 1) *Handelen*; Ode af *Jöran Adlerbeth*. Detta ſkaldeſtycke vann priſet 1783, hvilket dock Författaren afſade ſig. 2) *Lofqväde öfver Handelen*; af *Guſtaf Regnér*. Vann priſet 1780. Begge deſſa ſtycken, de förſta premie-ſkrifter, ſom hittils influtit i Samhållets Vittra Handlingar, årnar man framdeles helt och hållet införa i *Sv. Parnaſſen*. 3) *Skalde-qväde öfver Fiſkerierna*; af *Guſt. Adolf Tavarden*. Tildömdes et Acceſſit 1784. Se här et exempel af Hr. *T.* ſtil och hvad prydnader et ſådant ämne under hans hand kunnat antaga:

Du, *Chloe!* ſom den hvita barmen
Med perlans glans förſköna plår,
Som tunnor guld i håret bår,
Och retar med den rika armen;

Vet

*) Detta Samhälle utgifver ſina Handlingar i tvenne Afdelningar, Vetenſkaps och Vitterhets, hvardera ſärſkildt: och utkom, ſom ſagdt är, Förſta Stycket däraf 1778, då äfven Inrättningen vant Hans Kongl. Majits Höga Stadfäſtelſe. Andra Stycket utgafs 1780. I *Förſta* Stycket, Vitterhets-Afdelningen, finnes den bekanta Dramen, *Suſanna*, af framl. Kyrkoh. *M. Wallenberg; Renön*, et Qvädè af Theol. Adjunften i Åbo, Hr. *J. Tengſtröm*, hvars vackra Öfverſättning af Virgilii Æneis, Förſta Boken, jag här frammanföre haft den förmonen at lemna i Almänhetens händer; m. m. Uti Andra Stycket läſes, ibland annat, en Afhandling om *Ingjald Illråde* af Hr. Proften *Sv. Wilſkman*, tjenande til denne illa utropade Regentens förſvar; *Anmärkningar om Tiden af Midvintcrs-offret och Alshårjar-tinget uti Upſala, under Hedniſka Tidhvarfvet*, af Hr. Cancellie-Rådet *And. uf Schönberg*; ſamt *den 104:de K. Davids Pſalm*, af den vittre Kyrkoherden Hr. *Nils Smedberg*, ſom ſamma år utgaf et häfte af flere lika lyckligt paraphraſerade K. Davids Pſalmer, tryckt hos C. Stolpe i Stockholm.

Vet du, dit älſkansvärda ſtycke!
At på Neptuni falſka grund
Har fiſkarn andlös mången ſtund
Med håpnad ſökt dit dyra ſmycke.
Med gråt ej dina kinder våt,
Om ſkönhet ömſa vil ſit låger;
Du ſtenar, guld och perlor åger,
Och uti nödfall dyrkas det.

Ämnet har gifvit anledning at giſſa något om Sjöfartens urſprung:

Den förſte Sjöman var en ſnål,
Som ville fiſk til fyllnad ſmaka o. ſ. v.

4) *Trenne öfverſättningar ur Horatius;* af *Daniel Petersſon.* 5) *Fabler*; af *Anders Lanærus.* Man kan dömma om dem af denna, ſom är den kortaſte, med rubrik af: *Kårleken och Dårſkapen.*

Kårlek kom en gång i tråta
Med Fru Dårſkap i et ſpel.
Begge ville ſtyrka måta,
Ingen kännas vid ſit fel.
Striden grym och håftig blifver:
Och den tog et ömkligt ſlut;
Ty Fru Dårſkap i ſin ifver
Ref *Cupidos* ögon ut.

Fröja, ſom af hämden brinner,
Inför Guda-thronen går,
Och man utan möda finner
Hvad en ſkönhet där förmår.
Jofur, at des lugn må fredas,
Gör i ſaken ſådant ſlag:
Kårlek ſkal af Dårſkap ledas;
Hvilket händer än i dag.

6) *En-*

6) *Enſlighets-Älſkaren*, Skalde-qvåde af *Olof Weſtman*. Det förtryter mig här, at rummet börjar tryta, och jag ej får anföra åtminſtone det vackra ſlutet af detta qvåde. 7) *Eremiten*, Ballade, öfverſatt från Engelſkan; af denſamme. Få ſtycken förtjena båttre öfverſättas. 8) *Tvenne Öfverſättningar ur Horatius*; af *E. S. Kullman*. 9) *Skaldeſtycke öfver Almänna Skådeſpels verkan på Sederna*; af *G. F. Tayarden*. Vunnit Acceſſit 1785. 10) *Tankar om Lyckan*; af *Ol. Weſtman*. Det heter på et ſtälle:

Skåda med et uplyſt öga
På Förſynens delnings-ſått,
Du ſkal finna gånſka lått,
At vi äre ſkilde föga:
Vålluſt blandad med förtret
På den rikes vigtſkål våger,
Men på dens, ſom litet åger,
Nöje under måttlighet.

11) *Almänna Skådeſpels verkan på Sederna*; Skalde-qvåde af *Sv. Brisman*. Åfven vunnit Acceſſit 1785. Både Hr. *Tayarden* och Hr. *Brisman* gilla Skådeſpelen, den förre mindre, den ſenare mera. Et af Hr. *B.* ſkål är detta:

När nånſin lår en tok i böcker efterleta
Den ſanning, ſom han ſkyr, de fel han ej vil veta?
Nej, nöjet honom drar, at vid et Skådeſpel
Åt ſanning offer ge och ſpegla ſina fel. —

RÅTTELSER.

Sid. 153. rad. 21. läs: bedårat dig.
— 183. — 1. läs: ſkriftligen.
— 186. — 17. läs: den andra.
— 224. — 8. läs: man altid —
— 231. — 8. nedifrån; läs: *Ilionei*.
— 240. — näſt den ſiſta bör ſlutas med punkt.
— 248. — 3. nedifrån; läs: från brand.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS JOHAN GEORG LANGE, 1785.

SVENSKE PARNASSEN.

ÅRGÅNGEN 1785.

OCTOBER, NOVEMBER, DECEMBER.

I.

Den 30. October 1785. *).

Hvar är du? Creutz! — förgåfves svaras,
At Creutz är död — jag tror det ej.
I urnan där hans stoft bevaras,
Är ock hans Anda uplöst? — Nej.
Har väl Naturen kunnat slåcka
Den Guda-eld hon mågtat väcka,
Där hon förtjust sin afbild sett?
Ha dagar lönat hennes möda,
Och sekler, som et Snille föda,
För döden blott et rof beredt?

Nej! Creutz! du lefver — Himla-låga!
Den höga rymd du innehar,
Så vidsträckt är som din förmåga,
Så prågtig som din bildning var.
Min Ungdoms Vän! jag bör dig måla
Med dina färger, som ej tåla
Et vissnadt blad uti din krans.
Du lider ej, at tårar fållas.
Din sålla Hamn bör föreställas
Uti en evig sommars glans. *G. F. G.*

*) En bedröflig dag för de Nordiska Sång-Gudinnorna! — Den glädje, hvarmed början af denna Tidskrift förl. år påminte oss, at Sverige åter ägde inom sit skött den ypperlige Författaren til *Atis och Camilla*, til *Daphne*, är försvunnen! Han hade då länge för Svenska Vitterheten varit förlorad — han är det nu för evigt! För evigt sak-

II.

ARIADNE *).

Du täcka, svaga Kön! — Ach, under detta namn,
Hvad djerfhet liknar din? — I gynnad älsklings famn
At en gång fritt sin qvalda låga gjuta,
Hvad kan en skönhet ej besluta,
Hvad annan lycka sins, den hon ej offrar op?
Sig ur föräldrars vård hon rycker,
Försakar alla trygga hopp
Och trotsar kärlekens och händelsernas nycker,
Ach! blott, ach ofta blott, at utan hinder svag
Långt utur kändas krets och vänners minnen följa
En äfventyrares behag,
Som ofta lika blind, ej spår sig sjelf den dag,
Då kall och feg han flyr, at sin förvirring dölja.

* * *

Hur ljufligt *Ariadne* där
I trygga dvalans sköte hvilar!
Des ömma hjerta ån af drömmar lyckligt är,
Då *Theseus* på flykten ilar
Som hela hennes frid och fällhet med sig bär.

O

nar hon nu den höge Beskyddare, af hvars upplysta vård hon lofvade sig den mest lysande framtid. — Men vi böre låta trösta oss af det Snillet, som tecknat ofvanstående runor på hans graf.

*) Nytt försök i samma skalde-slag som *Philomela* uti *Sv. Parnassen* för 1784, St. 11. Här har man sökt närmare förena Epopéens och Dramatikens reglor. Anledningen är tagen af Tyska Duodramen *Ariadne auf Naxos*, mindre orden, än *Bendas* förträffliga musik därtil, som hos en lyckligare Skald borde intjusa et mästerstycke.

O Naxos! dina tyſta lunder
Ha ſkyddat himmels-ljufva ſtunder,
Ha Cypern uti åra nätt:
Men ſnart ſkal denna glädje fara,
Dit minne hotande förklara
En ôfverilad kårleks lott.

Hvad fällſamt åfventyr har kaſtat *Minos* dotter
Uppå en vild och enſlig ô?
Hon med ſå rikt beſkårda lotter
Af lycka och natur, ſkal här förlåten dô!
En yngling från Athen, från deſſa ſtolta ſtränder,
Där aſund fälde hennes bror,
Dit hennes fader ån en retad hugkomſt ſänder,
Se'n verlden honom hämnad tror,
En yngling från Athen i famnen kunnat ſluta
Den ſkönſta mô ſom Creta bar,
Och här, i trots af en af Neptun gynnad far,
Des kårleks ljufva förſtling njuta! . . .

Ån borde flera feklers flod
Ur evighetens ſkôte ſtrömma,
Förr'n Tibern, vid ſin ſtrand, åt någon hjeltes mod
Säg vördnan lagrens åra dömma.
Re'n hade Greſka tåflans-fält
Olivekrônta hjeſſar vördat,
Re'n ſåg man här det nit, ſom blott af hedren fällt
Föraktar därens frôjd ſom lyckans häfvor ſkördat.
Hit ynglingar med eldadt brôſt
Från alla länder fly, at af en härolds rôſt

Med ſegren vundna namn förevígade höra.
Men i en Grekiſk kämpa-lek
Det farligt är ſå höga anſpråk göra
För hvar och en ſom ej är Grek.
Du det, *Androgeon*, förmåtne yngling! rönte:
Et afundſjukt Athen, ſom dina bragder krönte,
Sin harm betalte med dit lif
Och fläckade med blod et ädelt tidsfördrif.

FÖRSKRÄCKENS dock, Athenienſer!
Hvem ropar detta blod? ho var *Androgeon*?
Förſkräckens, det var *Minos* ſon! ...
En flotta vimlande af retade Cretenſer
Re'n edra kuſter när — och hvilken gruflig hämd!
Män då af Himlen ſjelf er ofärd är beſtämd? —
En peſt i edra hyddor raſar!
Jag för ert biſtra öde faſar ...
I nalkens ju er ſiſta dag? —
Men nej, jag ſer dem häpne haſta,
At enligt Gudars ſvar och nödens grymma lag,
Til vårn mot farans dubbla ſlag
Sig bedjande för *Minos* fötter kaſta.

MEN båfven, uſle! ur hvad hand
Skal digra hämde-ſvärdet böjas?
Et ſåradt faders bröſt, ſom måſte dock förnöjas,
Hvad mildring lofvar det? — Hör, ömkansvärda land!
Athen, at undgå det elände,
Et hämde-krig i ſpåren för,
Vid hvarje nio ſolhvarfs ände

Sju

Sju lottade förnåma mör,
Sju ynglingar, til Creta ſände,
Åt Minotauren offra bör.
Den hårda dom du tåligt underſkrifver:
Man vådjar ej, där ſvärdet utflag gifver!

Två nio-tal af år ha gått,
Två gånger denna ſkatt har landets blomma ſkördat,
Men ännu Thronens telning vördat:
Där träffar tredje gångens lott,
Och *Theſeus* förs af — I harm och klagan briſter
Athens förſkräckta tålamod,
Som nu ſit båſta hopp, ſin ungdoms-förſte miſter . . .
Et miſsbörd njuta ſkal Cecropiens Kunga-blod!

Men *Theſeus* förs af, ſer Creta, nalkas, ryſer:
Ej gagnar hjeltemod, ej gagnar ſtyrka hår;
En irrgång Minotauren hyſer,
Där offret vårnlöſt införd år
I tvenne dödars val, at hungra eller kroſſas
I Minotaurens gap! — Och denna ofärds hän
Skal drabba *Herculs* foſterſon,
Skal drabba *Theſeus*! . . . Nej, *Theſeus* förloſſas,
Irrgången dagas op, det grymma djuret dör,
Och kårlek detta under gör.

Dig, ſköna *Ariadne*! rörde
Den unge hjeltens lott, hans åſyn dubbelt mer.
Du gaf den tråd, ſom honom förde

Ur Labyrintens ſvek, den drycken ſom förſtörde
Miſsfoſtrets lif: din lön du i hans ögon ſer . . .
O himmel! hvilken lön! du ville honom följa
I vilda öknens djup at ſkörda denna lön.

KNAPT ſyntes nattens Gud, ſom gynnar ömma rön,
Med ſina ſkuggor fälten hölja,
Då ſegrande och tjuſt, för hämdens blickar dold,
Med *Ariadne* i ſit våld,
På hafvet *Theſeus* för lyckans vindar ilar
Och ſnart på Naxos ſtrand i nöjets armar hvilar.

Här uti trenne ſälla dar,
Af ungdomen och våren hägnad,
Åt alla ljufva känſlor egnad,
Vår hjelte oſtörd ſötman drar
Af tuſende behag, dem ſkönhet endaſt äger
I förſta oſkuldens förvar.
Ur dödens öpna gap i Kärleks-gudens läger,
Hvad växling! hvad förtrollad flygt!
Af ſällhet hvilken höjd begären möjlig finna,
Den icke *Theſeus* tror hinna,
Af *Ariadnes* armar tryckt?
Han evig trohet ſvär, han tilber en Gudinna,
Som i ſin himmel honom ryckt.

MEN hvilken jordiſk ſällhet varar?
När himlens glädje ſig med jordens jämmer parar,

För-

Förenings-bandet som et brott
I samma ögonblick Naturens misshag röner:
Det bryts, och ledsnans grymma lott
Är ensam qvar åt hennes söner.
Sin lusta *Theseus* i nöjets sköte slåckt,
Den kalla eftertankan vaknar,
I *Ariadnes* famn han *Ariadne* saknar
Och af sin köld, sin tomhet skråckt,
Sig under nattens lugn ur hennes armar drager
Och vet ej hvart han flykten tager.

Men hastigt *Theseus* ur denna domning förs.
Från stranden, där hans folk ej längre toligt rastar,
Trompetens gälla ljud imellan bergen hörs.
Sig vinden, åter våckt, i önskad hemled kastar,
I seglen ljufligt gnyr och lifvar sjöman's hopp.
Man hjelten tecken ger, och åran lågar op,
Där kårleken sin fackla slåckte. —
"Hvad? Gudar! *Theseus* i fega lustar dränkt!
"Et mod, där *Herculs* frågd en ädel täflan väckte,
"Sig inom dessa klippor skränkt
"Af veklig ömhet för en qvinna!
"Se'n ur et afskyvärdigt band
"Jag frälst et älskadt fosterland,
"För undertryckarns blod jag kunnat slafviskt brinna,
"Jag för hvars svärd det blodet borde rinna?" —
Som utur ån en villogång,
Med möda räddad nyss ur Minotaurens tvång,
Han skyndar öfver tjusta dalar,
Där alt — om blott hans nöjen talar!

* * *

HUR ljufligt *Ariadne* dår
I trygga dvalans ſkôte hvilar!
Des ômma hjerta ån af drômmar lyckligt år,
Dâ *Theſeus* på flykten ilar,
Som hela hennes frid och fållhet med ſig bår.

O BLYGD! o barbari! o grymhet utan like!
Han vågar detta ſteg? Ej faſan dåraf ſer!
Åt vilda ôknen ôfverger
En ållkarinna? . . . Môrkrets rike
Ej vårre foſter alſtrat har,
Hvad? himmel! *Theſeus* fôrſvinner
Och lemnar blott ſin bild uti et hjerta qvar,
Dår ej en blods-tår fins, ſom ej fôr honom brinner
Och til hans vålluſt helgad var?
Och detta blod, barbar! du tigrars glupſka ifver
Och tuſen dôdars ras til ômkligt byte gifver?
Åt den ſom frålſt dit lif du detta ôde ſpar? . . .

Så grym var aldrig en barbar,
Ej heller *Theſeus*: och re'n hans ſjål med faſa
Ser *Ariadne* våckt, ſer dôdens ångeſt raſa
I hennes ſjåt. — "Fôrdômda ôgonblick,
"Dâ, uſla! dig min ſyn, mit ôde rôra fick!
"Du råddade mit lif, men fångflat har et hjerta,
"Som får ej offras dig . . . Hvad blindhet fôrde oſs?
"O Kårlek! Kårlek! vid dit bloſs,
"Hvad ſer man vål? . . . ach ej, ej djupet af den ſmårta
"Som ſtraffar oförvågna band . . .
"Hvad?

"Hvad? landsmân! *Theſeus* på eder Thron fôröka,
"En ått ſom uttômt edert land
"En ått, hvars gutna blod, hvars tungа hâmde-hand
"Lår nog för edra minnen ſpöka? . . .
"Fly, ſkynda, *Theſeus*! dit åran kallar dig!
"Men . . . på ſå faſlig villo-ſtig
"Så grymt, ſå trolöſt öfvergifva
"Et hjerta ânnu ſöfdt af dina löftens ljud!
"Hvad ſtridig pligt kan ſådant föreſkrifva?
"Förlika kårlekens och årans ômma bud,
"Och råds åtminſtone at menſkligheten ſåra:
"En tilflygt *Ariadne* gif,
"Som dölja kan des blygd, ſom rådda kan des lif,
"Åtminſtone dit ſamvet dåra". —

Re'n dagens förſta rand i öſter glimmar op,
Då full af ângſt och tvik, med ômſom haſtadt lopp
Och ômſom tryckta ſjåt och ſammanvridna händer
Tilbaka *Theſeus* til *Ariadne* lânder.
Hur ſkön hon dår i dvalans famn
Förflutna nöjens bilder njuter! —
Ach ânnu fåll, at hon ſin âlſklings hamn
I ômma ſkötet oſtörd fluter! —
Så hânryckt *Theſeus* den förſta dagen hår
I *Ariadnes* blick ſåg nöjets morgonſtrålar;
Så rörd och ânnu mera kår.
De friſka roſors pragt ſom drömmens vålluſt målar,
Han nu på hennes kinder ſer,
Och ſnart på nytt ſig fången ger,

Då

Då ån en gång trompeten ſkallar
Och mod och ſtyrka återkallar. —

"HVAR är jag då? Ej ån ur Labyrinten fri?
"Ej ån ur *Minos* våld? . . . I hvilket ſlafveri
"Mig en förſåtlig ömkan dragit?
"Hvad trolldoms-ande här ſit villo-låger ſlagit?
"Ån mig Tenarens djup, ån himlar öpnas mig? . . .
"Det är ju Venus ſjelf, hvars guda-ſkatter ſig
"I deſſa myrten-hvalf åt mina blickar gifva? —
"Hvad? åfven ſofvande hon ropa hörs mit namn"!—
"O Theſeus! utur din famn
"Skal döden blott din Ariadne rifva!

HAN åger ſig ej mer, han är utom ſig förd,
Knapt ån uti ſin irring ſtörd,
Då redan våldſamt ryckt ur de förtjuſta banden
Han ſlåpas af ſit folk til ſtranden.

O DRÖMMAR! vore det i eder ljufva magt
At evigt vårda denna trakt,
Kring *Ariadnes* bådd ert lågerſtålle kåra
Och evigt, evigt henne dåra,
At aldrig dagens fackla mer
De ögon öpna må, de ömma blickar fåra,
Dem utan *Theſeus* hon idel faſa tor! —
Men, flygtige, I ſkynden er!
I åren nattens barn, där hennes ſkuggor vika,
Där flyn, där rymmen I tillika,

Ert

Ert skuggverk blottadt är. — O du, vårt sista hopp,
För hvilken både qval och nöjen hörå op,
O Död! så måtte du ej *Ariadne* svika! ...
Men hasta, hasta hennes slut!
Räck sömnen trogen hand! din anda sakta gjute
Sin köld uti hans själ och lifvets känslor flute
För'n nöjets känslor där af sinärtan släckas ut! —

Knapt öfver jordens rymder strålat
En mera skön och liflig dag,
Knapt morgon-solens glans i fullare behag
Cycladernas förstinna *) målat,
Än denna dyra stund, i sömnens hägn och skôt,
Då *Ariadne* nu sin sista vållust njôt.
Den tida munterhet, som alla våsen väcker,
Sig til des hvilda sinnen sträcker.
Des ôga och des samn tillika ôpna sig,
Tillika, *Theseus*! med ômhet sôka dig,
Tillika irrade med hâpnad ryckas åter ...
Snart likväl denna harm med vestanvädret far,
Som första friska flägt af dagen henne bar,
Åt hvilkens ljuflighet hon hjertat ôfverlåter. —
"Ach, skôna morgon! endast du
'Har kunnat *Theseus* ur mina armar draga.
"Jag glömmer detta brott" — Förtjust hon skyndar nu
At uppå närmsta höjd i ögnasigte taga
Den härligaste scen af milda Gudars magt,
Naturen i sin morgon-pragt.

Från

*) Naxos, den största och härligaste af dessa ôar.

FRÅN berg och fält til lägſta dalar
Alt *Ariadne* dubbelt rör,
Ty alt om hennes nöjen talar.
I hvarje fogels drill hon ſina känſlor hör;
Vid hvarje grotta ögat råcker,
En ljuflig rodnad kinden täcker;
Och hvarje källa, hvarje lund
Hur mången ſvalka dår, hur mången hvilo-ſtund,
Hvars vålluſt kårleken förhöjde!
"O Naxos! mellan dig och ſjelfva Eliſén,
"Dår utan ånda njuts en glädje evigt ren,
"Om valet öpet ſtod, mit hjerta icke dröjde
"At välja dig, at fly hvar ort,
"Dår ögat icke mera röjde
"Den, hvilkens förſta blick mit hela öde gjort . . .
"Ach, utan *Theſeus*, i hvilket faſligt töken
"Sig hela denna täcka öken
"I blinken ſvepte in"! — Af blotta tanken ſkrämd
Hon ropar *Theſeus*, ej förr med ångeſt nämd!

ET ſorgligt echo henne ſvarar,
Et lejon ryta hörs — Den uſla alt befarar,
Blott icke älſkarns flykt. — "Ach! ropar hon, min vän!
"Du fjerran ifrån mig i djupa dalen jagar,
"Ej hör din kåras ljud, ſom kallar dig igen,
"Som båfvar för dit lif, för ſina egna dagar! . . .
"Ach kom! hon vaken år och ſträcker dig ſin famn!—
Å nyo ſkallar nu den flydde älſkarns namn.

HVAD ſvar den uſlas öron hinner!
Från denna klippa hvilken röſt

Lik-

Lik blixten träffar hennes bröst!
"Förgäfves ropar du, din *Theseus* förfvinner!
"Jag, deſſa höjders Nymph, hans affärds vitne är:
"För långt, för långt från dig re'n vägen honom bär,
"Du honom aldrig återfinner"!

Til ſtranden *Ariadne* far,
En blick, ſom utåt rymden haftar,
Den faſeliga dom re'n fullt bekräftat har.
Mod, ſanſning henne flyr, en tanke ſtannar qvar,
Hon lifvet och ſin blindhet laſtar
Och ſig ur dagens fyn i hafvets afgrund kaſtar.

G. R.

III.

Tåget öfver Bålt.

Slutet *).

Nionde Sången. Carl, med ſin tågande Här, ännu på Stora Bålt, omgifven af en ſjernklar himmel. Denna prägtiga ſkådeban, hvars betraktande vanligen uplyfter hvarje tänkande menniſko-ſjäl öfver ſig ſjelf och dödligheten, gifver Skalden en helt ny utväg, at, efter bruket i Epiſka Poemer, föra ſin Hjelte in uti andra Lifvet. *Sanningen* nedſändes ifrån Himlen; hon uphöjer Hjeltens ſjäl i ſin famn; under fötterna ſer han Jordklotet, där *Afgrunden* föreſtälles:

Med oförmögenhet at ſig ur ſtoftet höja,
En ſvag och nedrig ſjäl är dömd at där fördröja,
Och

*) Början och fortſättningen af denna Recenſion finne i de begge näſtföreg. Qvart. Art. II.

Och med förökad harm at lyfta ögat op
Och se det fälla ljus som kröner dygdens hopp.
Här straffas alt det våld, hvaröfver jorden klagar,
Missgerningar och brott mot menskligheteus lagar:
Hvar suck ur hennes bröst för verldens Uphofsman
Våldsverkarn kallar fram och klagar honom an, m. m.
Här är *Spinoza* dömd at läsa sina skrifter,
Sit fängsel Högmod ser i fädrens tomma grifter, m. m.

Imellan de lasser, hvaraf Jorden öfverswämmas, ser CARL *odödlighetens väg*, som af dygdens hjeltar blifvit trampad.

Här finnes intet skjul för vandringsmannens hvila.
Knapt en vid målet syns bland hundrade som ila
Och siras prägtigt ut, men med en evig blygd
På vägen gifvas op och mista mod och dygd.
Här priset aldrig köps, man måste det förtjena —

CARL följer med ögonen denna väg til de *Lyckfaligas Hemvist*. De bevis för Odödligheten, hvarmed Skalden börjar denna tasla, utgöra en svit af några och tjugu verser, som kunna gälla för en hel philosophisk afhandling i detta ämne. Hela stället måste här anföras.

Odödlighet! du mål, dit ädla sinnen sika!
Din längtan medfödd är och kan oss icke svika;
Ej mindre dygdens hopp bevisar du är til,
Än lasten, som din syn förgäfves undfly vil.
Du är Naturens arf; från en och samma källa
Odödlighet och lif i hennes ädror qvälla.
Är där et enda grand, som icke vederfås
Ur dödens djupa sömn, et enda som förgås?

Åt

At prisas af en verld, som skal vår aska trycka,
En offrar alt sit blod, en annan all sin lycka;
Af något högt och stort den aldrig mågtig år,
Som inom detta lif har fångslat sit begår.
Hvad är då denna drift, i menskjors minne lefva,
Om oss en evig natt i mörker skulle vefva?
Hvad är at icke dö, at tecknas i din famn,
Om ej at njuta sjelf et oförgängligt namn?
Hvad är förutan dig vår varelse? et tåken;
Vår tid? et gyckelspel; vår framtid? grafvens öken;
Ej laften faslig mer, men dygder tomma ljud;
En nedrig vinning alt; et intet verldens Gud.
Nej — rummet är beredt, där själens fria låga
En gång i all sin vidd får öfva sin förmåga;
Där ej af skuggor skymd, från låga hopen skild,
En gång hon nalkas får sin höga förebild.

Carl befinner sig i kretsen af Sveriges Guda-flock. Han ledes fram för Gustaf I., som där förer spiran och fäller domen öfver årans söner.

Hvad svarar mot hans dygd, hans vishet och hans åra?
Hvad Kung en krona kan för *Wasas* ögon bära?
Hvad Hjelte fordra kan en lager af hans hand?
Alt hvad den tappre Carl har vågat för sit land,
Sin möda sin förtjenst han otilräcklig sinner.
Hans Vapenlyckas glans vid dygders syn försvinner
Som omge *Wasas* Thron, där Carl sig böjer ner.
"Mit hjerta, säger han, för dig jag blottadt ger.
"Det Tåg, där jag är stadd, må klandras eller prisas,
"Allenast at för dig mit rena upsåt visas.

"Af lyckans blotta ſken du vet jag ej år förd.
Han ſvaras af en röſt, i ſjäl och hjerta hörd:
"Du går på årans våg, når för dit land du ſtrider.
"Jag Svea frälſat har, men Göta ännu lider
"En lämning af ſit ok — i dina ſegrars lopp
"Fulkomna du mit verk och Foſterlandets hopp.

CARL, ſom ſåledes haft den glädjen, at höra ſit föremål gilladt af denne ſtore och makalöſe Konung, ſom ock här blifvit ſå majeſtätligen tecknad, finner ſin önſkan upfyld, då han därjämte inneſlutes i GUSTAF ADOLFS armar.

"Jag ſer dig, ropar CARL, du! ſom mig liſvar op
"Hvar gång af ſorger tryckt jag mattas i mit lopp.
"Hvem utan vördnad hör dig, ſtore GUSTAF, nämnas?
"Åt dig det främſta rum af åldrens hjeltar lämnas.
"Din bild för evig tid, på årans branta ſtig,
"Til hjeltars efterſyn förklarad viſar ſig.
"Du där af ſegren krönt med en odödlig lager
"Vår kärlek än i dag och vår förundran drager.
"Dit ſnilles höga eld och ſtyrka och behag,
"Dit hjerta tecknadt är i hvart et anlets-drag.

"Min Son, är GUSTAFS ſvar, ej ljudet hörs härinne
"Af ſegrars tomma gny, ſom plånas ur vårt minne;
"Jag blott med glädje mins i detta helga ſkygd,
"At jag med trohet tjent en ålſkad foſterbygd.
"Du! ſom mit ſtälle fyllt, låt ſamma kärlek liſva
"Dit hjerta når du går at lag för Norden ſkrifva.
"Gå ej at byta bort för et förgångligt namn
"Det rum ſom väntar dig i Gudars höga famn.

"Du

"Du ſkal ännu, min Son, i dödligheten lida,
"Af blinda luſtars våld, du har ännu at ſtrida
"Mot ſmickrets falſka röſt och mot det öfvermod,
"Som följer ſegren åt i hjeltars ſtolta blod.
"Din lefnads-tid är kort och kortare din lycka.
"Låt icke afunds liſt ur dina händer rycka
"Din ſanna åras mål, at inom ſålla band
"Och en befäſtad gräns förena Sveas Land.
"När Sverge ſkal en gång på alla ſidor plundras
"Och miſta ſegrars ſkörd, hvars rikdom nu beundras,
"Din lager ſkyddas ſkal, och evig, ſom dit namn,
"Med Sverge lifvas in och blomſtra i des famn.

"Hvad! frågar Carl beſtört — "ſkal Sverges vundna åra
"Förverkas? ſkal min Ätt en magtlös ſpira båra?
"Skal någon af mit blod"—"Var nöjd, är Gustafs ſvar,
"Din höga åreluſt, det mod du viſat har,
"Skal ärfvas af din Ätt — två Hjeltar ſkola ſträcka
"Sin myndighet för högt, men verldens undran väcka.
"En yrka ſkal ſin rätt med altför vidſträckt hand,
"Men priſas af et ſtort, et fällt och vördadt Land.
"Den andra — o min Son! hans åreluſt för vida
"Skal föra honom ut — men hvad ſkal han ej lida!
"Förmåten i ſin höjd, men hjelte i ſit fall,
"Han i Barbarers våld ſin ſpira föra ſkal.
"Ifrån en ödemark han öfver verlden ljungar.
"Med blixten i ſin hand mot ſammanſvurna Kungar
"Han alt förbättra ſyns — jag honom haſta ſer . . .
"När et förrådiſkt ſkott — begår ej veta mer —

Sluteligen och ſedan den Högſte förunnat Carl et

ſken af ſin Hårlighet, återkallas han til Jorden af dagsljuſet, vid hvilket Lalands ſtrand viſar ſig för Krigshåren. — Men innan jag lemnar denna Sång, måſte jag vända om til målningen af Odödlighetens Väg, dår et gyllende ſtålle drager mig tilbaka. CARL håpnar, at ibland de ſlupande på denna branta våg finna en ſon och en ſone-ſon af ſjelfve *Vaſa!*

Hvad tôken, frågar CARL, kan för de ſtora dôlja
De ſpår ſom lemnas dem? hvad hindrar dem at fôlja
Den våg, dår ôdet dem har ſtålt i ſpetſen fram,
När andra ſtråfva blott at undfly glômſkans dam?
Förſlår ej årans bild at deras ôgon draga?
Nej, ſvaras, denna bild kan ſkenet ej betaga
Af det ſom nårmre ſyns, den pragt de vånjas vid,
Som ſmickrar deras hog och fyller deras tid.
Et mera ådelt ſkål, ån åran ſjelf, har bringat
De ſtora dygder fram, ſom laſten undertvingat
Och verldens fållhet gjort — Hvad vâpnar *Vaſas* hand
Mot våld och tyranni? Hans kårlek för ſit land.
Med mindre eldadt bröſt han aldrig ſpånt ſit bålte.
Et ôde Kungar gôr, men hjertat gôr en Hjelte.
Et ſnille utan dygd förvillas i ſit lopp,
Det endaſt hjertat år ſom fyller målet op,
Som i en dôdlig hamn et himmelſkt våſend rôjer
Och menſklighetens vân til Gudars hemviſt hôjer.

Nej, en vackrare ſanning, och med mera ſtyrka och behag, har aldrig blifvit ſagd på vers. Det år genom ſådana drag, ſom Poeſien rôjer ſit himmelſka urſprung.

TIONDE SÅNGEN. Naſkows fåſtning, på Laland, be-

bereder ſig at hindra den Svenſke Hjelten i des landſtigning dårſtådes; men gifver ſig dock utan motſtånd i hans våld. Huru fort detta gick, lår man väl ej lifligare kunna föreſtålla ſig, ån Skalden i deſſa rader detſamma uttryckt:

Knapt mot det blida ljus, ſom dag åt verlden ſkänker,
Kring ſtranden Svears järn likt ſilfver-vågor blänker;
Knapt ropet af en vakt förkunnar: Carl *år hår*!
Ån vallen öde ſyns och porten öpnad år.

Wrangel får order at med den efterlemnade delen af Svenſka vapnen gå öfver Hafvet. Et nytt Tåg öfver Stora Bålt. Läſaren har utan tvifvel, vid de flera hittils beſkrifna Tågen, mårkt, at dåruti år ſkilnad, at det icke år, om jag får bruka det triviala uttrycket, Tåg ſom Tåg. Se hår åter et bevis: contraſten, helſt emot det vi nyſs ſett, jag menar förra Tåget öfver Stora Bålt, år åfven ſå ſtark ſom angenåm.

Hår nytjas alla ſått af Nordens ſöner kånda,
At til et önſkadt mål i vintrens ſköte lånda,
Dår med en reſas luſt ej ſommarn täfla kan.
I ſlådors låtta fart man tränges om hvaran.
Knapt ögat trafvarns lopp på banan mågtar följa
Och ſkilja föttren åt, ſom på des ſtela bölja
I loppet för hvaran med täflan kaſta ſig,
Vid blickar af det järn ſom ritar hafvets ſtig.
Et ſamljud i hans ſpår af gålla bjållror klingar,
Som likt et klockſpel hörs och bergens genſkall tvingar.
Med ſpånda öron ſjelf han ger på ljudet akt
Och muntras i ſit lopp och ſlår en haſtig takt.

Här löper ſkidan fram på bådden af en drifva,
Och där en järnſkodd tropp på iſens hala ſkifva,
Där molnen ſpegla ſig och foten knappaſt tryckt
I vådret ſvåfva ſyns och härma foglens flygt.
Den fart, ſom töttren där en gång i loppet vinna,
Förſlår at föra dem och fram om håſten hinna.
Men hvem är den, hvars blick på hafvets ſtela ban
Med ſtolthet viſar ſig och trotſar Ocean?
En ſläda honom för, där uphöjd öfver alla,
Han med en uträckt ſtaf ſyns ſittande befalla.
Imellan blotta ſvärd han ſtyr et ſiradt ſpan.
De Svenſke *Wrangel* ſe och Bält ſin öfverman.
Med lagrar fordom krönt, i fraggan af des bölja,
Han viſar ſig på nytt, at CARL och ſegren följa,
Och fanan ſvänga får på hållen af det haf,
Där han med lika mod en flotta tacklat af.

Fördolde Ôbor! I, ſom lyſtren kring om ſtranden,
I tron vid denna ſyn, bedragne af den handen,
Som öfver Hafvets fält har ſtafven myndigt räckt,
Er Skyds-gud återſe ur dvalan ändtlig' väckt.
Han mindre ſtolt och ſtor af yra fålar dragen,
Med gafflen i ſin hand har reſt ſig op i dagen.
Den ſång i *Åges* Hof, ſom följt hans ſnabba lopp,
Kring *Wrangel* mera högt af Svear ſtämmes op.
På medan, utpå Bält, man ſer dem ſammantryckta,
Och vågen under ſång af kämpe-viſor flykta,
Där kärlek blandad är, på gammalt ſkalde-vis,
Med underbara värf och hjelte-bragders pris.
Man ſjunger Svenſka namn — hvad land kan flere tälja
Än Sveas hjelte-bygd? Men kunna Svenſkar välja

Med

Med hjerta fullt af Carl, med föttren i hans ſpår,
Et namn ſom öfver Bålt i högre genljud går?
Än qvådes om den tid, då med en enſkilds dygder
Sit namn han dyrkadt gjort i Ölands ſtilla bygder,
Och undan Hofvets ſyn, des afund och des flård,
I kretſen af et ſlott ſig viſt et Rike vård.
Än ſjunges — luften fylls, en chor af hela Håren
Är hörd i återſkall kring hela Danſka ſkåren —
Man ſjunger — vårda Carl af en odödlig ſång! —
Den dag dig Konung ſett och Hjelte på en gång.
Sit öra åt hans lof förtjuſte öbor låna,
Och ſe ej troppar mer ſom gå at honom tjena,
Alt redſkap af det krig, hvars gny i Pålen hördt
Ifrån en kroſſad Thron, är nu mot *Danas* fördt.
I ſpåren af den Hår, ſom öfver iſen ilar,
Den malm, dår döden dölgs, dår kulan ingömd hvilar,
Sit ſtumma dunder bår, ſom utan lågans fart
På ſlådans vingar fördt tycks haſta lika ſnart.

Vid dagens ſiſta ſken, på Hafvets vida öken
Et land vid himlens bryn ſig bådar likt et töken.
Se Laland! ropar en: i blinken ſångers ljud
Af trumman brytes af och Drottens höga bud —

Carl har gått öfver Gullborgs Sund til Falſter, dår *Wrangel* träffar honom. Skenet af *Vapenlyckan* ſprides öfver hafsviken til Seland. Flyktande hopar ſkockas i Kopenhamn. Rådet kungör ſit beſlut, at vilja afſtå Sveriges ſödra provinſer, för at blidka Segervinnaren. *Afunds-Andan* upretar *Politiken* mot detta beſlut. Den ſenare ſammankallar alla de onda

varelser och alla de vidrigt sinnade, som kunna tjena henne at utestånga Friden.

Här samlas från Palats de mågtiga och dryga,
Från Gudars altare de helige sig smyga —

Man anmärker desse begge rader, sårdeles den senare, för den imitativa harmoniens skuld, hvaraf så många skóna prof i detta poem tråffas. — *Högmods-Andan* tränger sig tillika i Svenska Krigshären, för at afbója alla fredliga tankar. Konungen utnämner *Ulfelt* och *Sten Bjelke*, at tråda i underhandling med de Danske.

ELFTE SÅNGEN. *Dana* anropar den Högste om frid. *Svea*, med lika långtan, har gått öfver Öresund. *Politiken* intager sit rum

Uti et äldrigt Torn, som af en *Waldemar*
Var bygdt vid Wordingburg och hamnen skyddat har.
Man mins, at *Dana* där sit välde fordom stiktat,
Til Hanse-städers trots, som sig i Norden riktat
Med handlens rika skörd, och i sit öfvermod
För Kungar skrifvit lag och sugat folkets blod.
Åt tiden detta Torn var nu til skôfling gifvit,
Men af en hemlig kraft har åter uphöjdt blifvit:
Det tros, at Hafvets Gud, som vän af *Dana* var,
Vid vapnens hörda gny, det undret verkat har.
Hvar gång en fiende vil in i hamnen tränga,
Sig tornet resa syns at honom utestånga,
Och tjenar nu til skygd för en Gudinnas magt,
Som med förstålda verk sig verlden underlagt.

För

För folket utanför, som hennes välde prisar,
Med et bedrägligt sken hon Fridens Tempel visar,
Men i sit mörka skjul en hemlig åska styr;
Ju mera vild och grym, ju mer hon dagen flyr:
De dolda klippor lik, som kring en udde sträckas,
Där segelfararn går at för en storm betäckas,
Men finner, utan hopp at frälsas i sin nöd,
I stället för en hamn, en mera säker död.

Här mötas Gudinnorna *Svea* och *Dana* vid Fridens Altare. Men i deras spår hasta *Afunden* och *Högmods-andan*, för at underhålla krigslågan. En prägtig Thron beredes, i afsigt at förblinda Sveriges Hjelte. Det är *Ulfelt*, som här röjer sin ondska.

Hvad är hans ändamål? At resa op den Thron,
Som under afkan döljs at Calmar-Union.
Man mins, för denna Thron, at Norden fordom fasat.
Af blod var han bestänkt, når han i fallet rasat.
Misstankar, tyrannit ha spökat kring des grift.
Af *Högmods-andan* förd, har *Ulfelt* gätt at höja
I dagen denna Thron och tornet undanröja;
Men med et gyllne sken förgåfves öfverdrar
De strimmor utaf blod, hvaraf han fläckad var.
Där vil han fätta Carl, i hopp at undertrycka
Och kufva Svea sjelf med hennes *Vapenlycka*,
Och med en gruflig hämd på Fredric och hans Ätt
Utplåna på en gång sin lidna oförrätt.

Sveriges Guda-flock vapnar sig at förstöra denna Thron, detta listigt anlagda verk, som kunde förföra Carl och vålla Sveriges olycka. Men den Högste förkun-

nar, at valet mellan denne Thron och Friden ſkal gifvas åt CARL vid ſlutet af Tåget,

At denna Hjeltes namn, hans rum bland Gudars tal,
At hans odödlighet beror på detta val.

Nya ſtridigheter åro på vågen at bryta den önſkade föreningen. K. FREDRIC rådes at härja Seland, på det de Svenſke måtte vid ankomſten förgås i briſt på det nödvändiga; men han tänker för ädelt at följa detta råd. CARL på andra ſidan hvälfver orſakerna både för och emot den föreſlagna Friden, oviſs ännu om ſit beſlut. Tåget til Seland utſättes til nåſta dag, hvartil Sveriges Kämpar med glädje bereda ſig.

TOLFTE SÅNGEN. Sveriges Guda-flock är ſamlad at vaka öfver den upgående dagen, ſom ſkal förklara Nordens öde. *Vapenlyckan* går at uplyſa denna dag med de lifligaſte ſtrålar. Hon ſer med förnöjelſe Svenſka Håren, ſom upbryter, för at tåga öfver Bältets ſiſta arm, til Seland, men finner dårſtådes med harm, at Politiken i ſit mörka nåſte ännu fördöljer Segrens lön. Hon förſtör med et åſkeſlag Tornet, där Troll-gudinnan ſig inneſlutit. Men hvad händer?

Af rök var luften fyld, når ur en ſkingrad dimma
Den lön ſom var beredd åt Segervinnarns hand,
Men legat dold och fäſt i ſammanſnärda band,
För hopens fikna ſyn, ſom ſig kring fältet ſträcker,
Sin rikdom blottad ger och allas undran väcker:
Som guldet i en ugn, når ſlagget är förbrändt,
Är af ſin rena färg och höga lyſter kändt.

Bland

Bland ſkilda händers verk, ſom mot hvarannan ſtrida
Och nu i dagen gå at CARLS beſlut förbida,
En Thron, ſom på en höjd i vådret upreſt var,
Det förſta ämne är, ſom allas ögon drar.

Det är denne Thron, ſom vi ſett *Högmods-Andan* bereda.

Ej verlden möjligt tror, at något mer kan ſkänkas
Åt Segervinnarns val, när dimman börjar ſänkas,
Och i en ſtilla dal, där ögat drages ner
Af et behagligt ſken, man *Fridens* Altar ſer.
Det förſta ämne fyns et vidſträckt välde lofva,
Det andra bjuder CARL en mera älſkvärd gåfva,
Den ſanna *Politik*, i majeſtätlig glans,
Har gått at fläta där hans ſegers rika krans, m. m.
Hon fattar *Sveas* hand, den hon åt *Dana* räcker,
Dem ſkiljer med et Haf och i det ſamma ſlåcker
Den brand ſom dem förödt — dem viſar hvar ſin ſtrand,
At kunna knyta fritt des mera faſta band.
Så flyttas några ſteg två trän, ſom altför nära
I jorden rötter fäſt och där hvaran förtåra;
Men ifrån ſkilda rum, när grenar ſträckas ut,
Til et gemenſamt ſkydd förena ſig til ſlut.

Men *Friden* ſjelf är ännu icke ſynlig: hon fruktar för *Afunden* ſom fördöljt ſig under den ſkenfagra Thronen, til hvars upråttande äfven *Vapenlyckan* lånt ſin hand, ſmickrad af des pragt och anſeende.

En Thron med denna lik har hennes åtrå väckt,
När öfver Nordens krets hon lyſtna ögon ſträckt.

Den

Den Högſte vädligt ſett at hennes hopp förnöja,
Men vil, at denna Thron ſkal ſegrens glans förhöja
Och prôfva CARL til ſlut, ſom i ſit Hjelte-lopp
Med ſeger öfver ſig bör fylla målet op.

Denne Thron och detta Altare ſtå utſtälde för CARL och Svenſka Härens åſyn, ſom nu tågar öfver Hafvet.

På bredden öfver Bält man ſer des långa ſträcka,
Som lik en brygga förs at andra ſtranden räcka
Och med en ſkiftad färg af fanor och ſtandar
En himla-båge lik, förtjuſta ögon drar.
Re'n pukans dåfva dån, ſom ſvall af vågor, höres
Och re'n trumpetens klang af vådrens ilar föres.
Af blanka harneſk höljdt, ur drifvors väckta dam,
Et ſtolt Cavaleri i dagen tränger fram.
Här ſig en *Tott*, en *Berndts*, en *Lejonhufvud* viſar:
I ridderliga vårf man deras kunſkap priſar,
Hvaraf på Bält ännu med färdighet til håſt
De teckna nya prof, ſom allas ögon fäſt.
Härnäſt man tropp på tropp et reſligt fotfolk ſkådar,
Som ſig med trummors ſlag och pipors ſamljud bådar.
Här tågar *Wawaſſor* och *De la Gardie!* du,
Som af dit öde förd til Seland haſtar nu.
En dag på denna Ö dit hjelte-blod ſkal gjutas *),
Men denna dagens glans af dina ögon njutas.
Imellan hvarje flock, ſom förs på Bältet an,
Man väntar ſkåda CARL; men ingen Höfvidsman,
Ehu-

*) Han blef under den påföljande Belägringen af Köpenhamn, i hvilken han ſom General förde öfverbefälet, i ſin bäſta ålder til döds ſkuten.

Ehuru hög och ſtor af vapnens glinder ſkattad,
Mot tankan ſvarat har om Sverges Hjelte fattad,
När i et vâpnadt Hof af tappra Riddersmân,
Af ögon, växt och gång han kännes ſtraxt igen.
Han âr det, ropas ut; hvem annan kan förena
Så mycket högt och ſtort? Det âr den Drott allena,
Som ſegrens ſtolta ſken med mildhet hölja kan.
Om det ej vore Carl, det borde vara han.
Hans hjeſſa danad ſyns at hjelm och krona bâra,
Hans arm at ſtyra folk til höghet, magt och âra,
Hans fot at under ſig en ovân trycka ner,
Hans blick at viſa nâd, man dâr hans hjerta ſer.
Så bildas Jupiter bland Gudar, dâr han vâpnad
Med blixten i ſin hand har väckt en almân hâpnad;
Men har ſin hämd förnöjt och öfver jordens trakt
Beviſar med ſit ſken en blidkad Guda-magt —

Men en annan tafla drager upmärkſamheten ifrån detta ſiſta och lyſande, detta verkeliga triumph-tåg; det âr målningen af den förföriſke Thronen,

Dâr alt förenadt var, ſom intar menſkjors ſyn.
På branta fjâllars rygg han reſer ſig i ſkyn,
Af Nordens Throner bygd, ſom alla fönderbrutne
I denna enda Thron til ſammans blifvit gutne:
Han hyſer allas pragt och allas vapen bâr
Och lyſer i en krets af fanor och gevâr.
I ſpetſen *Sveas* ſköld med *Danas* innefattad
Âr mâl för allas ſyn och ovärderlig ſkattad.
Han hâlls af *Lejon* op, ſom ökad ſtyrka fâ
Af *Jättar*, ſom på vakt på båda ſidor ſtâ.

I tåta ljungelds-ſken til folkets håpnad blottas
Et ſtycke vid hvar fot och ut åt fältet måttas.
Med lika biſtert hot vid ſidan blanka ſpjut
Ur täckets gyllne frans i dagen ſkjutas ut.
På trappan en Tapet kring Thronen utbredd blänker,
Som af des vida magt en prägtig målning ſkänker,
Där Nordens Monarki, des länder och des haf
Med ſkilda färgers glans i våfnad bildas af:
Des krets vid *Ladoga* ſer dagens fackla tändas
Och hennes ſiſta ſken vid Grönlands uddar ändas;
Des ſpira ſträcker ſig i ſöder öfver Bält
Til *Eidern*, ſom en gräns för Romar-Örnen ſtält.
Därunder tecknadt ſyns hvad Svea farſkildt vunnit,
Förökt med alt det land, dit fordna Göter hunnit
Och af en Göters Kung man återfordradt ſer:
I dagen viſas alt och lofvas ännu mer.

Svea och *Dana* ſe med håpnad, at CARL med Håren ſynes rikta ſit Tåg åt Thronen. Denna fruktan är ej fåfäng, CARL är redan på trappan,

når i ſit djerfva lopp
Af Guda-ſträlar lyſt han kaſtar ögat op.
Hvad ſer han? ſamma Thron, där fordom en MARGRETA
Har Nordens Riken fäſt och gått at hemligt reta
Den vilda tvedrägts-eld, där hon för alla tri
Beredt med väldſam hand det tyngſta ſlafveri.
Af faſa CARL är rörd — han kan ej längre ſtrida
Mot Gudars milda röſt, han ryckes på en ſida.
Han *Svea* bakom ſig på trappan ſvimmad ſer,
Där hon förtviflad gått at draga honom ner.

Han

Han trycker henne i ſin famn, han utväljer Friden af kärlek til Fäderneslandet. "*Lef*! ſäger han til *Svea*,

åt dig jag offrar Thron och Lycka;
"Jag blott et hjerta har och det hör Sverge til;
"Med intet annat Land min omſorg delas vil.
"Må Friden dig i dag med evig ſällhet krona!
"Et minne, kärt hos dig, ſkal fylleſt mig belöna".

Straxt öpnar ſig jorden, där den upreſte Thronen nedſänkes. *Afunds-andan* flyr med kroſſade vingar. *Åge* loſſas utur ſit fängſel af *Vapenlyckan*.

Gudinnan med ſin ſköld mot kölden honom fredar,
Des pilar vänder bort och *Nordan* förafſkedar.
I blinken Vårens Gud, ſom hemligt verkat har,
Går fram för *Åges* vagn och täcket undandrar.
I hopaſ folket förs och detta under priſar.
Det tycks ſom Hafvets Gud ſig förſta gången viſar.
Man trott för vapnens gny at han för evigt flytt;
Med håpen undran ſjelf han viſar ſig på nytt.
Af dagens fackla lyſt och följd af hafvets möjor,
Som vid des blida ſken ha öpnat ſina ſlöjor,
Han fyns ſig reſa blott at på et ledigt fält
En ſkyldig helsning ge åt Segraren på Bält.

Det är äfven *Vapenlyckan*, ſom nu förer Carl til Fridens Altare. Loſſång til Friden af *Danas* barn. Rummet tillåter ej mer än et par drag utur denna ſköna ſång, ſom i ſå hög grad öker dagens högtidlighet.

"Du väpnar Hjeltens arm och fyller hans begär;
"All annan luſt förgår, men Fridens medfödd är.

"Den

"Den förlåt drages op, som för dit altar hånger,
"Och straxt din Guda-blick i alla hjertan tränger.
"På oskulds bleka kind, när du behagligt ler,
"Sig purpurn sprider ut och tårar tilra ner —

Men redan är man framkommen
til gränsen af det låger,
Där *Friden*, til sit skydd, en öpen himmel åger,
Och *Vapenlyckan* re'n af vördnad sänkt sin glaf.
Af ömhet hjertat fylls och sången brytes af.

Jag kan ej underlåta, at anmärka, huru angenämt den höga Episka tonen, tillika med den heroiska scenen, nu förändrar sig. Den sänker sig med värdighet, blifver ljuflig, naturlig och lätt.

Här syns ej konstens hand, här ej den rikdom blänker,
Som från en sköflad jord sin glans åt högmod skänker;
Af *Fridens* Guda-kraft i stället jorden väckt
Och löst ur vintrens band, med blomster var betäckt.
De Svenske vandrare, från hafvets vilda öken,
Ur drifvors djupa famn och vintrens moln och töken
Och isbetäckta fält, försättas på en gång
I vårens ljufva sköt, bland foglars lek och sång,
Förgäfves krigets barn i hjertat återkalla
Den ifvers eld de känt i deras ådror svalla;
Han sins där icke mer — naturliga begär,
Med segrande behag i stället herska där.
Til *Friden* suckar fly förr än man henne skådar;
Hon sig med luft och lek på hoppets vingar bådar;
Hon går at möta CARL; i hennes låtta spår
Herdinnor visa sig med blomsterprydda hår.

Hon

Hon anför deras tropp ſjelf klädd ſom en Herdinna,
Men med den värdighet ſom röjer en Gudinna,
Imellan vapnen går, i oſkulds rena drägt,
Af fyra Landſkap följd, ſom alla af en ſlägt
Från *Sveas* Hjelte-ſtam ſit förſta urſprung leda,
Som ryckts ur hennes famn, men ſig på nytt bereda,
At där förena ſig och priſa Hjeltens dygd
Som har dem återſökt och lofvar dem ſit ſkygd.
Med Hertigs-krona prydd i ſpetſen *Skåne* träder,
Från ſina ſyſtrar ſkild med rika högtids-kläder.
Hon i ſin hand en korg, ſom tyngd af frukter är,
Til trohets-offer fram för Sverges Hjelte bär.
En förſtling af ſin Hjord til föttren *Halland* leder;
Där *Blekinge* en krans af Ek-löf lägger neder;
Bohus et Fiſkar-nät, hvarmed, omkring ſin ſtrand,
Hon hafvet tvinga ſkal, at rikta *Sveas* Land.

Carl emottager deſſa offer af *Friden* och löſer däremot *Dana* ur ſegrens händer. Den heliga elden uptändes på Altaret och förenar alla ſinnen.

Med *Svea*, *Dana* går och Carl med blottad hand
I Fredrics öpna borg at knyta ſälla band.
O trefaldt ſälla band! Den Högſte er bekräftat.
Han har ert ſanna väl, I Nordens Åbor! häftat
Vid denna helga Frid, ſom ſtadgat mellan er
Den gräns Naturen ſatt, at aldrig brytas mer.
Af Gudar denna gräns ſkal värdas på hvar ſida.
Ur dvalan *Åge* väckt ſkal aldrig tåligt lida,
At öfver Öreſund man ſträcker *Sveas* magt;
Och *Vapenlyckan* ſkal kring Skåne hålla vakt

Och med sin Guda-lans, mot en förmåten skara,
Vid *Lund* och *Helsingborg* sin Hjeltes verk förfvara.

I lågan af den heliga elden upgår *Vapenlyckan* til Himlen, dår K. CARL X:s rum utmärkes.

Med hemlig saknad CARL sin Lycka ser förfvinna,
Men i sit fasta mod et Guda-stöd skal finna,
Sig visa dubbelt stor, sig ófvervunnen se,
Men med den blotta CARL förskräcka Segrare.

Han har således ingen ting lånt af all den lycka, den glans, den högtidlighet, som åtföljt och fluteligen bekrónt hans flora företag: alt detta år förbi, och hans personliga värde framlyser dubbelt klarare *). — Konungen far på sina skepp ófver til Skåne, dår *Svea* och hennes återvundna barn möta honom med utsträckte armar.

CARL GUSTAF! *Svea* skal et evigt vitne bära,
At högre ändamål för Rikets magt och åra

Ej

*) Detta ställe synes hafva undfallit den bekante Critiske Anmärkarens (se Tredje Qvart. sid. 198 och följ.) attention, då han i Poemets Hjelte til slut ej ser annat än en Lyrisk Hjelte. Han måste ännu tillåta mig denna lilla påminnelse, hvarmed jag likasá litet, som med de förra, vil hafva bragt honom til den ytterligheten at blottställa sin caracter, at vårja sig förtvifladt, som jag med ledsnad märkt, i et af våra Dagblad hafva skett. Jag kan hafva felat emot honom, och hans hämd kan tjena mig til varning, kanske åfven min Journal til någon förbättring, om mera tid dårpå med fördel kunde upoffras; men det som mest bekymrar mig, är at genom detta något förhastade nit hafva för altid förlorat en min fordne vän, hvars återvinnande och lyckliga bitråde jag vid detta företagande så högt efterlängtade och så ganska väl behöfde.

Ej någon Konung hyft — Ej blott hvad du har gjort
Dit minne har befäft, men hvad du ämnat ftort.
Til höjden af dit mål at Fofterlandet bringa,
Du ville lycka, tid, ja fjelfva ödet tvinga.

Med deffe verfer, tjenlige at fätta under den förevigade Hjeltens porträt, flutar jag detta utdrag, fom åtminftone har den meriten at vara troget.

Hela Artiklen kröner jag med följande fkrifteligen afgifna almänna omdöme om detta Poem af en annan Svenfk Skald, fom med en fund fmak förbinder de grundeligafte infigter och den fäkrafte urfkilning. — "Åndteligen kan Svenfka ftillet och fpråket fkryta af en vårdig Hjelte-dikt. Om föga något ämne frambudit rikare anledning til Epopéen än K. Carl Gustafs Tåg öfver Bält, tror jag ock at få ämnen blifvit fungne med få mycken jämnhet, vårdighet och ftyrka, fom detta. Inbildnings-kraften, Poefiens fjål, vifar fig tilfylleft brinnande, men hennes eld är likväl öfver alt hållen inom fina gränfor af det fegrande förnuftet. Alla hennes bilder åro hämtade i Naturen och utgöra lika många lyckliga allegorier, hvilka juft därmedelft behaga, förnöja, och upfylla hvad man af Skaldekonften plägar åfka, nemligen at måla hvad profan befkrifver. Ordonnancen är på en gång fimpel, ädel och rik; den följer hiftoriffa marchen med trohet. Hon tilfätter ingen ting fom icke fammanhanget och poëmets natur åfkar. Epifoderne åro korte, lyckligen bundne tilfammans med hufvud-actionen. Smaken är manlig, philofophifk och ren". — "Det blefve vidlyftigt at uphöja alla de meriter detta poëm i fin detail

åger. Jag för min del tror mig ej, i et ſkaldeſtycke af 6 til 7000 vers, hafva uptäckt en enda *fauſſe penſée*. Om det härmedelſt ſkiljer ſig från näſtan alla andra arbeten af lika art, förete ſig äfven tvenne andra originaliteter. Den ena at hela poemet ſaknar den tilförene ſå nödig hållne mobilen, *Kärleken*, hvilkens utelemnande, grundad på de bäſta ſkäl, likväl fordrat en erſättning, genom ſubſtitution af andra ämnen til Läſarens intérêt, ſom vitnar om et rikt och mägtigt ſnille. Den andra at i berättelſen om et krig mellan tvenne från uråldriga tider miſshälliga Nationer, den öfvervundna menageras med en anſtändighet, i uttryck och omdömen, ſom hedrar Auctorens både hjerta och ſnille. Danſke Läſare kunna utan rodnad läſa Tåger öfver Bält, och utan miſsnöje foga deras bifall och förundran til de Svenſkas". — "Til ſlut får jag betyga mit applaudiſſement til en annan fulkomlighet i detta Skaldeqväde, jag menar en majeſtätiſk, harmonieuſe verſification, vårdig Auctoren til Oden öfver *Själens Styrka* och *Menniſkans Elände*."

IV.

MINNE AF JOHAN WELLANDER,

SVENSK LYRISK SKALD OCH MUSICUS.

Slutet *).

Känd hos Nationen genom förenämde poem, och vid Hofvet kort därpå genom et annat af ſamma ſlag, öfver Högſtſal. Konungens Död, nalkades *Wellander* det lyckliga ögonblick, då bådas bifall ſkulle möta honom vid målet af en mera lyſande, oförſökt bana.

Lo-

*) Se det föreg. i Tredje Qvart., ſid. 215 och följ.

Lovisas Son hade upſligit på Thronen, och Svenſka Vitterheten lofvade ſig et nytt tidehvarf af ljus och åra. Detta löfte hvilade på de ſåkraſte grunder, och kunde ej bedraga. Sång-Gudinnorna hade redan blifvit kallade til hans vagga: dår mottogo de med glådje i hans förſta blick et löfte om ſnille, i hans förſta löje et vålbehag mot dem; de blandade nyttan i hans barndoms-lekar, ſmak och behag i hans ungdoms undervisning; och då börd och dygder gjort honom vårdig ſina fåders ſpira, gjorde deſſa honom ſkickelig at ſjelf återtaga ſina fåders magt. Man vet genom hvad medel. Aldrig har et mera Svenſkt hjerta på vårdigare ſått nyttjat Svenſk mans tungomål, eller Talaren vunnit et ådlare pris. Gustafs pris blef et folks lydnad, et folks lyckſalighet. Han kunde ej glömma, at Vitterheten gaf det, han ſvor henne en evig kårlek. Han lofvade at åt henne ſkånka hvar och en af de ſtunder, ſom regerings-omſorgen lemnade öfrige åt hvilan, at gifva henne det lugn hennes yrken kråfva, at upoffra krigs-åran för åran af hennes lager, at upſöka med belöningar hennes vårdige dyrkare, öpna dem vågen til ſit Hof och ſin Perſon, ſjelf lyſa dem med ſit efterdöme, ſjelf elda dem med ſit ſnille, ſjelf leda dem med ſin hand; kort, at i Sverige upkalla det ſjerde af hennes lyckliga tidehvarf. Men med affigten för hennes åra förenade ſig en annan, lika vårdig Monarken. Sjelfsvåldet hade flytt: ordning och lugn återkommit. Alla voro förenade i lydnad mot ſin Konung; ej i kårlek för hvarannan. Man var underſåte; men ånnu ej medborgare. Ånnu gåſte i folkets hjertan en lemning af det agg, ſom tygellöſt raſat. Hår lefde minnet af en liden oförrått, dår harmen öfver et miſslyckadt rof. Gustaf var öfvertygad,

at intet kraftigare medel, än ſmak för de vittra och vackra yrken, ſins at foga ſöndrade ſinnen, qväfva det vilda i ſeder och tänkeſätt, förjaga alla grymma och trumpna paſſioner; hämden, hatet och den ſjelfrådande afunden. Han viſte at detta medel ſnaraſt verkar på de rum, där ſnillets nöjen gemenſamt njutas, man menar genom Skådeſpel; och ſtarkaſt i de ſkådeſpel, där alla vackra konſter ſamfält tåfla at viſa ſit behag; man menar de Lyriſke. Han valde deſſa, och tillåt Svenſka Sång-Gudinnorna, under hopp om et framdeles vårdigare tempel, ſtrax intaga den boning ſom deras Franſka rivaler, då farlige af ſit företräde, nu nyttige af ſin täflan, då rättviſt borde lemna, nu lika rättviſt hafva återfått.

Konungen ſjelf gaf ämne och utkaſt til den förſta af våra Operor, ſom ock händt med alla ſedan gifne Originaler. *Fontenelles* plan blef mycket ändrad och förbättrad. At vårdigt utföra den, fordrades en Skald af mera känſla än *Fontenelle*, mera Lyriſkt uttryck; och det kan med ſkäl ſägas, at han fans hos *Wellander*. *Thetis och Pelée* *), en bland de få Operor, ſom ägt den lyckan at blifva låſt, och genom en oafbruten följd af 28 repréſentationer nåſtan rad för rad fäſtad i allas minne, har därigenom mer än någon annan viſat ſina fel för almänhetens ögon. Man har anfört några ſvaga eller mörka vers, några ſprång til Phébus, några fall til låghet; men ſådane kunna finnas och fällſynte förlåtas i de bäſta Tragedier, ännu mer i Operor; icke därföre at deſſa fel äro nödvändige i en Opera, men derföre at de där äro ſvårare at undvika. — Man torde

*) Upförd d. 18 Jan. 1773. Muſiken af Hr. *Fr. Uttini*. Uthom ſedan förkortad ifrån fem til tre Acter, och upfördes å nyo d. 30 Oct. 1775.

de ännu med nöje erinra ſig följande Aria utur denna ſå bekanta Opera. *Thétis* ſäger til *Pelée*, ſom fruktar för *Neptuns* rivalſkap:

En eldad kärlek aldrig båfvar;
Han alla faror genomgår.
Af tvång han ofta ſtyrka får.
Et hjerta där hans vårma rår,
Mot alla hinder driftigt ſträfvar.
Ej *Jofurs* blixt, ej *Neptuns* böljа,
Hans eld, hans upſåt mota kan.
Pelée! det ſtär en hjelte an
At åran genom faror följa.

Och denna, hvilken *Doris*, hemligen kär i *Pelée*, ſjunger i enſlighet:

Kärlek! du ſom glad och fri
Skapar lifvets bäſta dagar,
Under ſkygd af dina lagar
Kan et hjerta lyckligt bli.
Låt oſs utan tvång dig dyrka,
Gör vår lydnad fri och lätt
At med glädje kunna yrka
Din och hjertats ömma rätt.

Och denna af Ödets Präſter, då Helgedomen öpnas och Ödet ſkal frågas, hvem det utſett at blifva *Thetis* man:

Sit öde ingen dödlig vet.
Det är en vigtig hemlighet,
En evigt ſluten bok, ſom obegriplig är:
Man vet ej hvad hon innebär.

Här gäller all vår kunskap föga.
Blott känd af Gudar i det Höga,
Hon ligger dold för menskjo-öga.
Sit öde ingen dödlig vet:
Det är och blir en hemlighet.

Och denna, hvilken *Thetis* och *Pelée*, til slut lycklige, sjunga tilsammans:

Din åra, Kärlek! dina lagar,
Vår fordna sorg i ro förbytt.
Vårt ömma hjerta mer ej klagar,
Du gifvit våra mulna dagar
Sit fulla sken, sin glans på nytt.
Ej lyckan mer vårt hjerta därar,
Det smakar sötman af sit val.
Så Nöjets Gud åt dem han särar,
Bereder nektar utaf tärar
Och glädje af de fordna qval.

En fördom är inrotad hos oss, som man ej kan underlåta, at vid detta tilfälle söka bestrida: det tros nemligen, at Lyriska Dramen til sjelfva sit väsende äger de brister, som göra den ovärdig både läsare af smak och författare af snille. Pröfve vi förtjensten af Lyriska Skådespel efter nöjet som de gifva; bevises det nog af det tillopp de åga, och detta mer eller mindre, ej i förhållande blott til musiken, dansen och prakten, men äfven och i synnerhet til poëmets godhet. Fråge vi den heder, som andra Nationer lemnat Lyriske Auctorer, se vi en *Quinaults* och *Metastasios* namn stälde på listan med *Corneillers* och *Petrarkers*. Men rådfrågom heldre sjelfva Operans natur, och hvilka talanger hos skalden for-

fordras at gifva den fullkomlighet. Ty här är ej frågan om viſſe auctorers, men om ſkaldeſlagets värde; och elaka arbeten göra mängden i alla ſlag. Men lika litet ſom *Sophoclis* konſt förnedras af millioner olyckliga förſök, lika ſå litet lida auctorerne til *Tito* och *Armide* däraf til ſin heder, at de fleſta Operor fela i rimlighet, ſmak och känſla.

Det bör dock medgifvas, at det varit en tid, då denna falſka ſlutſats från tilfälliga fel til en allmän fördömmelſe varit mera förlåtelig, och då auctorerne ſjelfve nåſtan varit tvungne at underſtödja den ſamma. Man menar den tid, då Lyriſka ſcenen, ämnad af naturen at vara det tempel, där alla närmaſt beſlägtade vackra konſter, genom lika delad och nytjad magt, ſkulle ådraga ſig en ökad gemenſam dyrkan, i ſtället förvandlat ſig til en löjelig ſkådeban för deras inbördes oenighet; då hvar och en ſökt at förtrycka hvarannan, rycka lagren af hvarannan, och alla lyſa på hvarandras bekoſtnad; då Actören var förſvunnen, Sångaren ſlaf af Ballettmäſtarens nycker, Compoſitören af Sångaren, och Skalden af dem alla; då den ſiſtnämnde, berövad både heder och belöningar, ålades at ſammanflicka et föreſkrifvit antal af acter och ſcener, med Arier, Duor och Trior til vifs mängd, och af gifven meter, och til utſiakadt afſtånd, och framför alt at ej våga taga ämnet i naturen, nytja andra paſſioner än en oſmakelig kärlek, och andra ord än dem ſom, rika af välljudande vocaler, trillade lått genom ſångarens ſtrupe. Man giſſade ej än, eller råttare, man hade glömt at en muſik kunde gifvas för hjertat och ſjälen. Men *Glück* har upſlått: denna muſik är återfunnen, och Skalden inſatt i ſin förſtfödflorått: den, at ſkapa och dana det verk, ſom Muſiken förädlar, Danſen växlar, och Målningen pryder.

Så, rätteligen anſedd, är Operan ej annat än en verkelig Tragedie. Lika värdighet, högd och ſanning fordra båda i ſit ämne, lika kraft at röra och förſkräcka, lika ordning i marchen, lika ädelhet i uttryck, och nåſtan lika enhet i rum, tid och händelſe. Hufvudſakliga ſkilnaden mellan enkla Tragedien och Lyriſka Dramen är ſåledes den, at då den förra tillåter en konſtigare beredning, mera uppehåll vid detaljen, mera vidd i reciten, och flödes i ſin gång af höga tankar och politiſka maximer: är däremot i den ſenare alt rörelſe, bild och känſla. Dömme hvar och en, om detta fält är ſkaldens. Man ropar mot orimligheten at ſjunga paſſionerna! — Men är den ej lika med orimligheten at declamera dem? När hörde man, ſägs det, en Romerſk hjelte tolka ſit mod i afmåtta toner? — Men ock, när hörde man denne hjelte tala et ſpråk, ſom ej ännu var upfunnet, och binda ſina uttrryck vid rim och meter? Icke des mindre har den uplyſtaſte nation, våre fäder i ſmaken, våre läromäſtare i Dramatiken, de fordne Greker, ej allenaſt icke blifvit ſårade af denna orimlighet, utan ock, hvad ännu mer bör falla förunderligt för alla Operans fiender, icke känt någon annan än den noterade declamation, ſjelfva denna *Melopée* ſom vi kalle *Recitativ*. Den uplyſte, ſkal ej förundra ſig häröfver. Han lägger til grund, at det ſanna i Konſten är en grad öfver Naturens. Han vet at ſcenen, til åſkådarnes förförelſe, fordrar i alt, i tankar och ſtyl, i ton och åtbörd, et ſtarkare, ſtörre och ädlare uttryck, och det i ſamma mån ſom afſtåndet af tid, perſoner och händelſer ſkiljer föreſtållningen från almänna lefvernet. Då finner han lätt, at i hvarje ſpråk ſom äger en accent, är den lyriſka öfvergången från *declamation* til *enkla recitativet*, från detta til det *accompagnerade*, och härifrån

til

til den uthållna periodiska sången, eller *arian*, lika naturlig som det tragiska steget från vanligt tal til declamation; och at alla dessa skiftningar ej annorlunda böra anses, än en konstlen tilhörig rättmätig förhöjning af de olika böjelser röstlen nytjar, at uttrycka tanka, känsla, passioner, och dessas så mångfaldigt växlande grader. —

Men för at återkomma til *Wellander*, åge vi också några mindre skäldelycken af hans hand, dels införde i Sälskapet *U.D.* Handlingar, dels i almänna papper, dels särskildt tryckte; alla vitnen af smak och snille. Man vil bland dessa endast anmärka et, icke i afseende på arbetets företräde, men på ändamålets ädelhet. Det var en upmaning til almänheten, at ömma en olycklig enkas nöd. Verkan häraf blef en ovanlig frikostighet: *Wellanders* belöning de usas räddning. I sanning en belöning, smickrande för skalden, men ännu mera kär för menniskan och medborgaren.

I almänhet tilhör *Wellander* det vitnesbörd, at han lånt i sina poëmer altid ämnet af dygden, helst uttrycket af sit hjerta. Han röjer där hvarken den gnistrande qvickhet som leker och förblindar, eller den ljungande styrka som krossar och sönderstiter. Naturen hade ej danat honom at måla flygtighetens yra, eller passionernes raseri. Men han ägde en förtjenst, för hända ännu större, åtminstone mera sällsynt, och i synnerhet förunderlig i sällskap med de förra: den, at med enfald och dock värdighet, smak och dock värma, sanning och dock nyhet, bilda de stilla och lena affecter, som smälta själen i ljufva känslor, som göra menniskan god och lycklig, som låta henne känna sin tröst i religionen, sin lön i dygden, sit stöd i vänskapen, sin vällust i den rena, den ägta kärleken. Af

så-

ſådan art finnas de fleſte af hans handſkrifna poëmer, nog många til antalet at utgöra en volum, och i ſanning lika vårdige ſom många andre poſthume Samlingar at från trycket utgifvas. —

Men en annan af de Vackra Konſterne fordrar et nytt offer åt *Wellanders* minne. Det är Muſiken, icke mindre af honom älſkad än Skalde-konſten. Och hvilken Skald har ej älſkat henne? Man har ſagt at Poëſien är ſjälens muſik; man kan ock ſäga at Muſiken är paſſionernes ſkaldeſpråk. Sannerligen, då alla de Vackra Konſterne äro ſyſkon, alla erkännande et gemenſamt urſprung, känſla och inbillning; tyckas deſſe vara födde på en och ſamma gång, förenade af et tvilling-band. Inbördes likhet och inbördes behof beſtyrka denna tro. Båda gå de genom örat til ſjälen. Båda fordra de, ſå til ſägande, et nytt ſinne at rätt kännas och vårderas. Båda pryda och förädla de hvarannan. Utan ſtöd af Muſiken är Skaldens ſpråk mindre rörande: utom Skaldekonſtens hjelp Muſikens uttryck mera vacklande. Ockſå ſåg man dem i deras förſta ungdom, i deras foſterbygd Grekeland, näſtan aldrig åtſkilde. Detta landets ſpråk var bildadt af dem båda, och Skaldens ſång var ej då et namn. I en olycklig ſtund hafva de brutit ſin förening. Likaſom förledde genom känſlan af ſin ſtyrka, och otälige at längre dela en dyrkan, den hvar för ſig trodde enſam förtjena, ſkildes de åt på olika vägar, ſökte hvar och en at draga af ſig ſjelf alla medel at behaga, men rönte eſomoftaſt otilräckeligheten däraf, ångrade då en ſöndring ſom förſvagat dem båda, och ſökte at å nyo förena ſig med hvarannan. Det var ej mera tid. Det fordrades et ſpråk, lika älſkadt af dem båda, at ſtifta förbundet. Et ſådant fans ej mer. Deras modersmål, Grekiſkan, och des vårdiga dotter voro glömda och för-

förnedrade. En vild, fattig, barbariſk afföda, den de aflat med Göthiſkan, hade intagit deras rum. Med hundrade ſtyckade och blandade folkſlag upkommo hundradetals olika tungomål, ſom mera liknade vilda djurs låten än människors tal. Europas Nationer, evigt ſyſſelſatte at förſtöra hvarandra, eller trånande under friden i låtja och uſelhet, utan ljus och ſeder, utan konſter och ſlögder, utan ſmak och nöjen, ägde länge i ſin röſt föga andra böjelſer än dem de behöfde at uttrycka ſin grymhet och tilkännage behofvet. Och ehuru Skaldekonſten, alt ſedan under ſeklers förlopp, ſtändigt arbetat at odla deſſa ſpråk, i ſamma mån ſom Vetenſkapeane dem riktat; ehuru den ſökt at med en ny och til deras lynne båttre lämpelig vers-art bryta och mildra deras medfödda hårdhet; har dock ej kunnat ſke, at något bland dem alla ännu hunnit förvärfva den ljuflighet i klangen, den ledighet i loppet, den rikedom i böjelſer, ſom gjorde Poëſien i de gamla ſpråken ſnart ſagt til en articulerad melodie, och ſåledes til Muſikens meſt naturliga och mägtiga uttryck. Men oaktadt ej mer något lika fulkomligen muſikaliſkt ſpråk finnes, åga dock häruti de moderna ſpråken mer eller mindre företräde för hvarannan, och vinna åtminſtone i viſſa ämnen, under Skaldens hand, det välljudande ſkick, ſom ſjelfmant påkallar Muſikens bitråde, och utgör hvad vi kalle Lyriſk Poëſi.

Men man behöfver ej vidlyftigt beviſa den nåra ſlägtſkap ſom Skaldekonſten och Muſiken med hvarandra åga; ännu i dag gå de med nöje at förenas. Kännare veta åfven, at Svenſka Språket, genom den ans det i ſenare åren fått, nu mera kan räknas för ſnart ſagdt det meſt harmoniſka bland alla Europeiſka lefvande ſpråk; at rätte Lyriſke verſer, ſådane ſom de båſte i *Wellanders* Opera, ej kunna författas utan

en

en viss smak i Musiken, och böra, likasom dessa, vid blotta läsningen tyckas, som hade de snarare flutit från sångarens röst, än författarens penna. Man ärnar dock ej här berömma *Wellander* såsom älskare af Musiken, en förmögenhet gemensam med alla väl organiserade; ej heller för en medelmåttig kännedom deraf, nödvändig egenskap för hvarje Lyrisk Poët; men därföre at han sjelf var et stöd för hennes magt och en Präst i hennes helgedom; därföre at han sjelf med en skickelig hand gaf nytt lif och behag åt en af hennes vackraste passiva organer. — Hvad höjd af fulkomlighet! detta döda verktyg, slumt i sin natur, eller illa gnisslande under olärda finger, huru vinner det en röst? och en röst som vi begripe? och en röst som tränger sig ned i djupet af vårt hjerta? än skakar det våldsamt med stridiga passioner, eldar, retar, smärtar, förskracker; än flyter balsamisk öfver alla des fibrer, låker plågans sår, stillar begärens storm, borttager känslan af de grymmaste olyckor, smälter vårt öga i ljufva tårar, och i tillfredsställelsen med oss sjelfva ger åt vår varelse det nya lif, den förklarade dag, som brytes tilbaka på alt hvad oss omger, våra likar och Naturen? — Sådan är konsten hos en snillerik Artist, hvilken ej mechaniskt tvingar et tomt ljud ur den slagna strängen; men lik med *Wellander* gjuter sin själ och sit hjerta i des toner. Man kan påstå utan motsägelse, at *Wellander* varit bland de få kallade Amatörer en af de skickligaste vårt land nånsin ägt. Men samma caracter som röjde sig i hans poëmer, herskade ock i hans spelsätt. Alt var behag, ömhet och len känsla.

Från denna talang, också då den äges i sin yppersta högd, at öfverföra och uttrycka en Compositörs tankar, är afståndet ännu långt til förmågan at sjelf va-

vara det; samma afstånd som imellan Declamatören och Dramatiske Författaren. Detta glas, som mottager och återkastar strålarne, äger ej hos sig förmågan at sjelft föda dem. Många Artister hafva villat sig härpå, tagit minnets förråd för en rik upfinningsgåfva, tecknens kännedom för djup insigt, örats råd för harmoniske grunder, mycket buller för styrka, mycken svårhet för konst, och trott sig skapa en ny musik, då de sammanflickat phraser och omblandat noter. Häraf kommer detta flora förråd af musicaliska arbeten, som utan caracter, utan egen physionomie, vila sig dels som copior af hvarandra, dels som foster af händelsens lottkast. *Wellander* hade så ofta rönt sanningen häraf, så ofta blifvit lönt med ledsnad eller harm för en ypperlig execution af odugliga verk, at långt ifrån, som andre, upmuntrad af så talrika efterdömen til en lika tiltagsenhet, bragtes han tvärtom at obilligt misstro sin verkeliga skicklighet. Ty de få försök han i denna del lemnar, intyga nog, at han ägt både snille at sjelf skapa, och de grundeliga insigter som konsten fordrar; och at endast brist på tid och vilja nekat honom rummet bland Musicaliske Författare.

Ännu en förtjenst, som *Wellander* ägde, måste med beröm ihogkommas. Icke nog at han sjelf lyckligen offrat på Konstlernes altare; han var ock derjämte den säkraste domare om värdet af andras offer. Dessa båda egenskaper, dem man ofta förblandar, finnas dock tilsammans mera sällan än man tror. Det är möjligt at vara kännare, utan at vara idkare. Man säger icke detta för at stärka deras högmod, som tro et almänt vett, en medelmåttig läsning, et nödtvunget bifall, en myndig ton och en lista konstord göra nog härtil; de, med et ord, som på bristen af talanger stödja rättigheten at dömma dem. Tvärtom begäres

hos

hos hvarje rättſkaffens kännare ſamma ſnille, ſamma kraft at alſtra, ſamma ſmak at urſkilja, ſom hos den verkelige författaren; och efter ſakernes natur bör den bäſte Artiſten vara ſkickligaſte kännaren. Dock är han det ej altid. Tvenne ſällſynta egenſkaper fordras ännu härtil: at vara fri från afund til dem ſom odla ſamma konſt; och fri från fördom mot olika odlingsſätt. Sådan är vidden af hvarje konſt, ſådan inſkränkningen af människors förmåga, at ſällan hinner den bäſte Artiſt genomlöpa mer än en af des otalige vägar. Där hinner han målet; där vinner han beröm. Men okunnig om de öfrige, anſer han dem alla ſåſom ledande til förvillelſe, eller fruktlöſe för äran. Så kommer föraktet at tröſta ſvagheten. Så ömkar ſig Odiſten öfver Fabelſkrifvarens enfald; ſå ler Satiren åt Odſångarns flygt; ſå ruſa Dramatiſterne i krig mot hvarandra; den Comiſke mot den Lyriſke, den Tragiſke mot dem båda; ſå äger en blott undran för det höga, en annan blott löje för det qvicka, och ännu en annan blott tårar för det ömma. Stor är den hvars röſt, mägtig alla toner, böjlig til alla ämnen, ſtiger och ſjunker, leker och förkroſſar, än dånande i baſunen, än ſuckande genom flöjten. Men lycklig äfven den, ſom äger en ton, och gör rätt åt de öfrige.

Denna oinſkränkta ſmak, denna almänneliga känſla, detta oveldiga omdöme äro ſåledes de egenſkaper ſom endaſt utgöra en kännare af rätt halt. En ſådan fördömmer intet ſlag och intet ſätt. Han mäter ej et arbete efter tidens längd, eller rummets affånd, eller auctorns namn, eller perſonens lycka, eller någon annan mättſtock än des eget värde. Tjugu ſeklers ålder dölja ej för hans öga de gamlas fel, och det ſom är et mäſterſtycke anſer han för ſådant, faſt ock alſtradt i går, i Rom eller Stockholm.

Sträng

Ström i granſkningen mot ſjelfva de döda, frikoſtig i berömet mot ſjelfva de lefvande, mot medtäflare och landsmän, fordrar han af konſten at vara Konſtnärens ledare, men ej des tyran. Han vet at reglorna äro gifne af ſnillet, och at aldrig ſnillet kan gifvas af reglorna. Han förſtår at i ſmaken känna det ſäkra från det vacklande, det almänna från det locala, det oförånderliga från det tilfälliga. Han ſer at ſkiljaktigheten i ſpråk, känſlo-grad i ſeder och religion hos ſärſkilda folkſlag äfven måſte medföra en ſkiljaktighet i deras konſter; och at de växlande nuancerne menniſkor imellan måſte göra den ſnart oändelig. Han finner ej tvänne ſom på enahanda ſätt böja röſten til uttal; huru ſkulle han då fordra af konſtens utttyck mindre växling än i naturens? Men oaktadt han ſåledes känner, erkänner och drager til ſit nöje alt det goda i hvarje ſlag och ſätt, ſer han dock uplyſt deras företräde för hvarannan, och vet at förkaſſa hvad i hvarje år odugligt.

Sådan Kännare var *Wellander* i tvenne de ſköna-ſte och ſvåraſte konſter. Mera lindrig i granſkningen än vanligt är, emedan han heldre önſkade at kunna gilla än fördömma, och emedan en fin känſla ofta uptäcker ſkönheter där andre blott ſe fel, ägde han härigenom den ſtörſta ſkicklighet at dömma öfver unga Skalders förſök. Han öfverſåg hos ſnillet begynnarens ſvaghet; men falſk qvickhet, orediget omdöme, alla deſſa ſjälens infödda laſter, deſſa fel ſom ej rättas, emedan de ej känna ſig, emedan de tro ſig vara ſnille; dem fördömde han utan nåd. I Muſiken liksom i Skaldekonſten, ej anhängare af någon ſect, ej ſlaf af någon måſtare, *Piccinift* ſom *Glückiſt*, ålſkare af *Hayden* ſåſom ålſkare af *Corelli*, gillade han blott det goda af hvarje hand, förkaſtade ſåledes altid den ſlad-

drande musik, där intet är kropp och alt är prydnader; den toma musik, där alt är accorder och intet melodie; den konstlade musik, som genom hårdragne ledningar och svåra handgrep tror ersätta briſten af smak och känsla, och sluteligen den förvända musik, som förstummar örat i Concerten och hjertat på Scenen.

Den öma känsla som utgjorde caracteren af *Wellanders* arbeten och tankesätt, röjdes äfven i hans öga och utbredde sig öfver hela hans väsende. Han ägde ej et af dessa evigt öpna, leende ansigten, som båda falskhet eller tomhet. Intet smilande, intet fladder i hans upsyn och hans umgånge. Alt var manlighet, värdighet, renhet. Hans vanligen strånga och mörka blick slängde hans själ för dåren och bedragarn; men klarnade mild i de Visas sällskap, i sanna Vänners lag, vid en Makas famtag, vid en lekande Sons joller, och blottade då hvarje veck af hans hjerta *).

V.

*) *Johan Wellander* föddes d. 31. Oct. 1735 i Linköping. Fadren var *Bengt Wellander*, Slotts-Vaktmästare därstädes, och Modren *Catharina Cederberg*. Studerade i Linköping och Upsala. Blef 1760 inskrifven vid Svea Hof-Rätt, och började 1763 göra tjenst vid Magistraten i Stockholm, där han 1776 Rådman och Præses i Stadens Kämnärs-Rätt. 1777 gift med *Sara Margar Wennberg*, äldsta dottern af Banco-Commissarien Hr. *Eric Sam. Wennberg* och Fru *Cath. Elisabet Christiernin*. 1767 Ledamot af Vitterh. Sällskapet *Utile Dulci*, 1772 af K. Musical. Academien och 1774 af Samfundet *Pro Fide et Christianismo*. Död den 10. Mars 1783. — Åminnelse-Talet, hvarutur ofvanstående Minne är utdraget, är af Kongl. Majts Hand-Secreterare Hr. *J. H. Kellgren*, som med en sällsynt konst inflätat sin lager i den aflednes.

V.

Strödda Skaldestycken,

af

Framl. Commissions-Secreteraren

Friherre Samuel Olof Tilas.

Slutet *).

I.

Klagan öfver Ödets hårdhet.

Himmel! är det dit beslut at qvälja mina öden?
Krossa heldre i en blick mit klämda bröst.
Mig min sorg, min plåga rör långt mer än sjelfva döden;
Jag begår min död som nåd och enda tröst.

I Naturens Rike alt förvandlings-lagen lyder:
Mulen afton klarnar up och stormen bryts;
Vintren flyr och vårens färg de glada fälten pryder;
Men min ångslans djupa mörker ej förbyts.

Vilda böljan rasat har, nu rymden åter lugnar,
Glittrar och mot fästet ler så blank och mild;
Men ach! ach! den frid, det lugn, som själ och hjerta hugnar,
Är ifrån mit usla bröst för evigt skild.

Enslighet! kom unna mig den tröst at fälla tårar;
Menskjors sällskap ofta är en ödemark,
Men en ödemark där mig en mängd af tigrar sårar:
Jag til fristad önskar blott en okänd park.

*) Se föregående Qvartal, sid. 258 och följ.

2.

Sångstycke.

Du som plår Naturen sôfva!
Minsta lif dit vålde prôfva,
Kom at mit bekymmer dôfva,
Midnatt! kom at lisa mig.
Uselt, at din trôst behôfva
Lyckligt at få njuta dig :,:
Se'n fôrtreter, tvång och môda
Hunnit dagens lopp fôrôda,
Får jag dock hos dig tilbaka
Friståd undan slåp och svett
Och din ljufva stillhet smaka.
Lugna stund från tolf til et,
Svep mig i din môrka gômma,
Hjelp mig sjelf mit vâsen glômma:
Dâren kan vid plågan drômma',
Hårdad af des bistra mått;
Se sit qval och stundligt ômma,
Det år vetts och kânslas lott.
Dvala, kom! du mig ej skrâmmer,
Når betryck mit hjerta klâmmer
Sinnets svall du lyckligt dâmmer;
Tygla mina tankars fart
Snart, snart —
Du som plår Naturen sôfva m. m.

3.

Bland dem som vittra slôjder yrka
En rått och âgta Vishets-vân

Af

Af snille, smak och själens styrka
Mer än af böcker kåns igen.
Han hedrar sin förtjenta lager
Och Phoebus lik med egen dager
Han verlden ljus och klarhet ger.
Han röjes endast i det höga,
Hans kunskap Almänhetens öga
Ej gissa plår, men ser och vet.

VI.

Ode

öfver Baron Samuel Olof Tilas Död *).

I skuggor af min vån, hvars aska jorden hägnar,
Åt er jag denna sång, jag detta offer egnar
Af mina kånslors gård, min saknads vitnesbörd.
Låt vånskaps ömma pligt des sista gåfvor gilla,
Ta'n denna skånk emot och låten i det stilla
Min klagan nalkas er och bli af eder hörd.

Tilas! du lefver re'n i dina dygders minne,
I dina snille-prof, i dina vånners sinne,
Dit namn mot glömskans våld kan sjelft försvara sig.
Ach måtte blott min sång vår ömhets hugkomst nära,
Och något hjerta där en gång med ömkan lära,
Hur jag dig ålskat har och hur jag saknat dig!

*) Jämf. Förſta Qvart. sid. 17, hvareſt denna Ode är lofvad.

OM dock jag ågt den tröft, når jag dig ſkulle miſta,
At kunna nalkas dig, för dig i klagan briſta,
Ta mot din ſiſta ſuck, med tårar ſkölja dig.
Nej, åfven denna tröft var för din vån betagen,
Och når din brutna blick ſåg ſiſta gången dagen,
Du ån en ſaknad rönt och fåfångt letat mig.

KAN hånda på dit ſtoft mit öga mindre flutit,
Om i dit korta lif du lifvets nöjen njutit,
Om jag dig lycklig ſett, den ſtund jag ſåg dig til.
I dag jag vid hans död ſnart lika ömt beklagar
Hans ålders tida flut, hans ålders mulna dagar,
Och vet ej hvad bland dem jag meſt begråta vil.

VETT, tycke, ſeder, ſmak hans våſen fåfångt krönal;
Man talte om hans dygd, men ej at henne löna:
Hans ſnille, afunds mål, blef anſedt och förtyckt.
Den ömhet han beviſt, men aldrig fan hos andra,
Förentes i en ſjål, för ſtor at ödet klandra,
Med mera ſjelfbeſtånd, ju mer hon blef betryckt.

Hos er, I Minnets Mör, har han ſin tilflykt njutit;
När lyckan ur ſit hågn hans varelſe förſkutit,
Hos er hans hjerta frid, hans ſnille föda tog.
Til er han bar ſin ſorg, och ſjöng at henne glömma:
Ån i det glada qvick, ån liflig i det ömma,
Han harpan lika lått ſom lutans ſtrångar flog.

ET blidkadt ödes dag knapt åt hans ſyn beſkärdes,
Hur länge lampan bran, då ej des låga nårdes,
När

När ändtlig oljan göts, var veken re'n förtärd.
Beſtämd at äga hopp, förtjena, men ej vinna,
Man endaſt i hans lif den ſkilnad ſkulle finna,
At bli til lycka född och födas lyckan värd.

Han har ſin bana fyllt. I evighetens läger
Ej mer hon til ſit ſpel hans ömma känſlor äger:
Han råds ej hennes hat, ej hennes nåd begär.
Ej ſmickrets hala röſt, ſom ilſkas och berömmer,
Ej afunds tjutning nå dit ſig hans ſkugga gömmer;
Han trotſar begges magt: han öfver ödet är.

Han leſde, kär för oſs och värd at ömhet finna;
Han dog at evig rätt til vänners ſaknad vinna:
De ſluta in hans namn i minnets faſta borg.
At ge hans aſka frid, de egna deſſa gärdar,
De reſa denna ſten, de helga deſſa värdar
Åt ungdom, ſnille, dygd, åt vänſkap och åt ſorg.

Tag, hulda jord, emot hans mull och mina tårar.
Var öm om denna ſkatt, och hölj med låtta färar
Et ſtoft ſom altför ſnart blef ingömd i din famn.
Er kallar jag härnäſt at vaka vid hans ſkugga,
Er, Sångmör! hör det til at på hans värdar hugga
Til efterverldens ſyn et oförgängligt namn.

Låt marmorn och er ſång åt andra ſekler låra:
At denne Skald var född at bli ſit tidhvarfs åra;
At det har honom miſt; at han ej fås igen.

At saknad och förtryck hans lefnads morgon följde;
At han sig i ert hägn för lyckans orätt döljde;
At han har ömhet känt, och at han ägt en vän.

BERÄTTEN, at bland alt hvad han har hårdt förfarit,
Har Himlens största skänk hans största plåga varit:
Et hjerta altid styrdt af pligters helga lag,
Som vandt för andras väl at egna hopp förtrycka,
Af vördnad för sin dygd förskött en gunstig lycka
Och bar med ädelmod den vidrigas behag.

HÄR skal jag medlertid de offer honom gifva,
Dem vänskaps ömma bud mig evigt föreskrifva:
Et minne och en sorg, som ej med åren fly.
Tilas! här skal din graf ta mot i mina tårar
Den saknads vitnesbörd, som detta sinne sårar,
Som alla dar är känd och alla dagar ny.

NEJ, du har icke dödt, nej, du ej hel försvunnit.
Dit namn har evigt hägn af dina skrifter vunnit,
Dit minne vårdas där för tidens dunkelhet.
Din sång, där konst, natur med höghet var förenad,
Af ägta smaken ledd, af sanna snillet renad
Har ärfvat des behag och des odödlighet.

DÄR röjs en bild af dig, som afund ej kan svärta,
Där ser man, hvad du var, en målning af dit hjerta,
Där lifvar ofs din eld, se'n du ej lyser mer.

Så

Så når för dagens glob en sky sit tôcken spänner,
Fast under molnet skymd, man ân des intryck känner
Och solens vârma njuts, fast man ej solen ser.

VII.

Utur framl. Cancellistens i Kongl. Riks-Archivum Olof Rudbecks efterlemnade Skrifter *).

1.

Bref.

Til samtelige mine Vänner
Af Sâllskapet *Pigritia*,
Hvars djupa orklôshet jag känner,
Som lifvets tyngd så vârdslôst dra.
Om någon slump så skulle styra,
At en af eder klockan fyra
I eftermiddag vaken blef,
Förr'n han får lif uti de andra,
Och I til spelbords-nôjet vandra,
Han bryte driftigt detta bref.

Vår Stockholms ungdom i sin yra
Plår slôsa sina bâsta dar;
Men, mina Vänner, alla fyra,
Jag er med glâdje undantar.
Ach lycklig ungdom som lârt lyda
Och sig med âldrens mantel pryda

*) Det nâstföreg. se förra Qvart. sid. 278 och följ.

Och aldrig våga ur sin hamn!
Ert nöje idel oskuld andas,
Det väntar er, då korten blandas,
Och möter er i hvilans famn.

VIS, ljufva låtja! din förmåga,
At skydda dem dig offer ge:
Drif bort den Gud med blöfs och båga,
Som är din son och fiende.
Du, som Prelatens haka hvälfver,
Och ger en afbild af dig sjelfver,
I des förnögda anlets-drag:
Ach! vårdes all din purpur rifva,
At ock åt mina vänner gifva
Din färg, dit frodiga behag.

JAG deras samlings-plats vil måla
Så instängd som en Jungfru-bur,
At solens ljus från denna håla
Är söndradt af en skyhög mur:
Det svaga sken, som hit sig tränger,
Med dystra skuggor sig förmänger,
Och luften är af vallmo full:
Man sömnens gift med andan tager,
Man gäspar, ögat sammandrager,
Och far i sången sist omkull.

KRING fyra stolpar, som sig höja,
Et randigt lärft jag utspändt ser:
Här plår sig Sömnens Gud förnöja,
Här är hans mjuka högqvarter.

Bland

Bland kuddar han ſig här befäſter:
Ibland han famtar flere gäſter,
Men altid har han någon fatt.
Som järnet drages af magneten,
Så tvingas de af orklösheten
Til fångs, ibland med käpp och hatt.

Du, ſom på bädden ſlagit läger,
Sof ſött til måltids-timman ſlår.
Men vid et rankigt bord, ſom våger,
Jag tvänne kämpar ſkåda får.
Den ene uti viga händer
En damaſcerad kortlek vänder,
Hvars kanter tidens tand frätt af.
Den andre ſina blad förenar,
Med våta fingrar ſärſkildt benar,
Och ſamlar hvad den förre gaf.

Än konſt, än fel, än lyckans ilar
Förändra detta tidsfördrif:
En ſjäl, ſom hela dygnet hvilar,
Får denna ſtunden eld och lif.
Bror *Clas* i all ſin vrede ljungar,
Då åtta kort och fjorton kungar
Utbredas af en vidrig vän.
Med refna här han lyckan bannar,
Tils en capott hans mod bemannar,
Och gör hans upſyn glad igen.

Min fjerde vän bland fyra bröder
På tvenne ſtolar ſträckt ſin kropp.

Än

Ån i en bok han ſnillet föder,
Och ån betraktar ſpelets lopp.
Re'n ljuſet ner i pipan brinner,
Han ingen mening längre finner,
Faſt ån han ſtint i boken ſer;
Den tumlar ſiſt på golfvet neder:
Han domnar uti alla leder
Och ſig til ſömnens ſånge ger.

MEN, Skaldmö, håll, för djerft du vågar.
Min ſan det går ej längre an.
Jag vet det ſnille hos dem lågar,
Som låtjan ſjelf ej qvåfva kan.
För ſamfält hämd jag redan håpnar,
En penna *Fredrics* hand bevåpnar,
Och ſtormen vänds mot mig igen.
Om nädigt ſtraff jag endaſt beder:
Men faſt ſom Skald jag lett åt eder,
Så älſkar jag er dock ſom vän.

2.

Fabel.

Två floder ſtörte ſig utur et berg i Norden,
Ej längt ifrån hvarann de genomplögde jorden:
En gång de taltes vid.
Den ſtörre ſad', min Bror, låt oſs förenas båda,
Gjut dig uti mit ſkött, vi ſku tilſammans råda
I enighet och frid.
Då få vi ſtörre magt at höga faker drifva,
Förente böljors ſvall ſkal dubla krafter giſva
Och mod åt båda två.

Vår

Vår fart ſkal vidgas ut, alt hinder ſku vi trotſa,
Och våra ſtrömmars fall de ſtarka dammar kroſſa,
Hur ſku vi åras då?
Så var den ſtörres tal. Han ej ſit ſmicker fluter,
Förr ån den andre ſig med alt ſit vatten gjuter
Uti des falſka famn;
Men ſnart han tvungen blef at jämt med ſtrömmen följa,
Sin frihet miſte han, ſin heder och ſin hölja,
Ja ända til ſit namn.

VIII.

Den obilligt Missnöjde,

ELLER

Lycken rättfärdigad.

Fabel af Gracian.

Millioner menniſkor klaga öfver Lyckans hårdhet, och ganſka få erkänna hennes välgerningar. Detta miſsnöje har öfvergått ifrån menniſkan til djuren, efter den vise *Æſopi* ſyſtem. Åfven den dummaſte ibland dem, bannas eller ſnarare ſkriker emot Lyckan. Åſnan, efter hon ändteligen ſkal nämnas, gick ifrån ſälſkap til ſälſkap at ſlåmma up ſina klago-viſor öfver ſit uſla tilſtånd: hon fant, ſärdeles ibland ſina medbröder, ſå väl medömkan öfver olyckor, hvilka de ledo gemenſamt med henne, ſom åfven bifall uti ſin klagan. Man föregifver at hon, af åtſkilliga andra fyrfotade djur därtil upmanad, fluteligen preſenterade ſig vid et almänt företräde hos *Jupiter*. Där bad hon, med en ödmjuk och narraktig åtbörd, om tillåtelſe at få andraga ſit ärende. Tillåtelſen gafs, och hon fram-

framförde med en jämmerlig ton sin ännu jämmerligare klagan.

„Rättvise *Jupiter*! Du ser här, inför dit höga majestät, det olyckligaste, det svagaste, det usslaste af alla kreatur. Men jag kommer mindre för at åska hämd öfver de oförrätter jag dageligen utstår, än för at vinna mildring uti mit öde. Huru kan din rättrådighet, Odödlige! tåla Lyckans orättvisa emot mig? Hon är blind emot mig allena; en furia, en styfmor. Naturen har redan gjort mig til det jag är, det okunnigaste af alla djur: hvarföre skal den grymma Lyckan tillika göra mig til det usslaste? Är det icke at förtrampa alla lagar? Hon förföljer hos mig oskulden, och gynnar öfvertrådelsen hos alla andra. Det högmodiga Lejonet triumpherar; den grymme Tigren lefver; Räfven bedrager onåpst; Vargen upslukar andras hjordar: och jag, som icke förolämpar någon, måste tåla at af alla blifva det. Som jag är ganska tålig, öfverlastar, undertrycker man mig med arbete. Smek och vänligt handterande bör jag ej nämna; knapt vet jag hvad det är: men oqvädins-ord, det är en annan sak, sådant hör jag med begge mina öron, och af alla slag, och vid alla stunder af dagen. Hvad min föda angår, så kastar man för mig hvad alla andra fyrfotade djur vräka, jag menar tistel: jag äter ej däraf mit fjerdedels lystmåte; och om jag någon gång, aldeles uthungrig, synes hålla til godo däraf, så regna käpp-slängar öfver min fattiga rygg, och detta är, jämte skällsorden, det enda man ej sparar för mig. Desutom vårdslösas jag, och man lemnar mig uti så mycken olnygghet, at jag, som redan är nog ful, icke vågar visa mig för hederligt folk. Således är jag bragt at tjena bönder, tölpar, som göra med mig hvad de behaga: och jag tilstår, at just det rör mig mer än alt annat.„

Det-

Detta tal underlåt icke at göra et ſlags intryck på åhörarne. *Jupiter* allena, altid denſamme, blef icke rörd däraf: med en alfvarſam och majeſtätlig min gaf han tecken at upſöka Lyckan, för at höra hennes förklaring. Straxt ſåg man folk af alla ſtånd, Krigsmän, Statsmän och Lärde, på vägen at ſöka Lyckan, utan at förut underrätta ſig hvar hon kunde vara. De utſpridde ſig på tuſende håll, och funno henne icke. De frågade hela verlden, hvar hennes hemviſt var, och ingen kunde ſäga dem det. De gingo in i den mägtige Creditens lyſande palats: oredan var där ſå ſtor, och hvar och en ſå ſyſſelſatt med ſin egen ſak, at man knapt blef dem varſe, långt ifrån at höra eller vårda ſig at ſvara dem. Därifrån kommo de til Rikedomens palats. Bekymret, ſittande vid ingången, ſvarade dem med en ängſlig ton: Lyckan viſar ſig här ofta, men det är allenaſt för at hitföra törnen. Vid detta ſvar haſtade ſig budſkapen förbi utan vidare efterfrågan, och inſunno ſig uti Vishetens hus, hvareſt de träffade hvad de icke ſökte. Fattigdomen framſtälde ſig ſtraxt och ſade til dem: Lyckan är icke här, men man väntar henne utan otolighet.

Kort ſagdt: efter mycket onyttigt ſökande blefvo våre reſande på långt håll varſe en ſtor och prägtig bygnad, ſom tycktes vara Féernas verk. De ſkyndade ſig dit, och när de voro nära detta förtrollade rum, funno de det ſtängdt å alla ſidor. Denna förſigtighet öfvertygade dem at de hunnit ſit mål: de ropade med all kraft och låto höra *Jupiters* namn, hvars utſkickade de ſade ſig vara. Lyckan kom ut ifrån et enſligt ſtälle, där hon ſtundom gömmer ſig för de dödligas beſvärliga beſök. De utſkickade, hvilka hon med et leende anſigte emottog, förklarade henne med få ord ſit ärende; hvarefter de afträdde.

In-

Inom et ögonblick infant ſig Lyckan för *Jupiters* thron. Man trängdes om at ſe henne, och ännu mer at af henne blifva ſedd. Imedlertid tiltalade henne *Jupiter* på följande ſätt. „Hur är det, Lycka? Jag hörer dageligen intet annat än klagomål öfver dit upförande. Jag vet, at det ej är lätt at förnöja en enda menniſka; at det är ännu ſvårare at förnöja flera; och at det är omöjeligt at förnöja alla. Jag vet ock, at ſiörre delen, trött vid ſina beqvämligheter, beklagar ſig öfver et lappri ſom ännu felar, och glömmer otackſamt hela ſin öfriga välmåga. Det är underligt, at man aldrig ſer hos ſin granne annat än förmoner utan blanning af olägenheter, och tvärtom hos ſig ſjelf intet annat än olägenheter utan förmoner. Kaſtar man ögat på de krönta hufvuden, ſå beundrar man allenaſt kronans glans: de ſom bära henne, känna icke des mindre en tung börda. Detta är orſaken, hvarföre jag alt hittils föga brydt mig om menniſkornas klagomål, altid miſsnöjda med ſin lott, ehuru den må vara eller kunna blifva. Men denne klagande, Lycka! ſom nu är din part, har andragit en händelſe, ſom ſynes vara af en helt ſärſkild beſkaffenhet. Han påſtår, at des olycka är utan exempel, och föregifver at du därtil är orſaken: hvad kan du däremot invända?

Lyckan var freſtad at ſkratta, då hon hörde på hvad ſätt *Jupiter* affordrade hennes ſvar. Men då hon kom ihog, hvar hon var, återhöll hon ſig, och ſade med mycken alfvarſamhet: „Store *Jupiter*! jag vil blott anföra tvenne ord til min urſäkt, och de lyda ſå, värdes höra dem. Min part beklagar ſig, at han är en Åſna; och hvilkens är felet?„ Hela förſamlingen klappade åt ſvaret, *Jupiter* ſjelf biföll det, och tillade en minnes-läxa för den obetänkſamme klagande. „Fattiga kreatur! ſade han, du ſkulle icke vara ſå uſel, om

dit

dit upförande vore bättre. Gå, sök hädanefter at likna Lejonet i vaksamhet, Råfven i behändighet, Elefanten i försigtighet, Vargen i varsamhet. Bemöda dig at välja tjenliga medel." Sedan höjde han litet sin röst, och tillade: "Måtte Menniskorna en gång för alla låta uplysa sig om hvad de kalla Lycka eller Olycka; måtte de se, at ursprunget til den förra är Visheten, och ursprunget til den senare, Dårskapen.

IX.

Vid H. E. Riks-Rådets, Cantzli-Presidentens, Academie-Cantzlerens, Ridd. och Comm. af K. M. O. Herr Grefve

Gustaf Philip Creutz's Graf den 2. Nov. 1785.

Ibland brutna sorgeljud,
Som en almån saknad röja,
Skal jag våga, Skalders Gud!
På dit språk min stämma höja!
Du som Creutz din Lyra gaf,
När hans sång var Nordens sägnad,
Stärk en röst, som vid hans graf
Är i dag hans minne egnad.

Dock dit bistånd heldre spar:
Digter tarfva båst din yra.
Medan bröstet suckar drar,
Sanning blott bör tungan styra.

Snillets eld i Glådjens Slott
Må med klara ſtrålar blånka;
Vid en Grift, år hjertats lott
At med enfald offer ſkånka.

ÅDLA Stoft! ſom hvilar hår,
Purpurn höljd af dödens flöja
Ej mit ögnamärke år:
Ej mit ſkål dit pris at höja.
Lyckans blinda delnings-ſätt
Uti grafvens famn förſvinner,
Och förtjenſten ſiſt ſin rätt
I den dödas minne vinner.

HVILKEN klarhet omger dig?
Sång-Gudinnors våna ſkara
Sörjande bemödar ſig,
At ſin ömhet dig förklara.
Snillens högſta åre-lön
Du af deras händer hyſer.
Lagren oförgängligt grön
Bland Behagens blommor lyſer.

VITTRE Skald! din lågas ſken
Genom ſeklers moln ſig ſträcker:
Stark, behaglig, hög och ren
I din flygt du *Maro* räcker.
Än med *Newtons* djerfva håg
Svåfvar du i Solars låger;
Än på Politikens våg
Du Europas öden våger.

MEN

Men en åra mera öm
Af din fälla ſkugga njutes.
Månſkligheten tåre-ſtröm
På din kalla urna gjutes.
Vånſkap modfäld ſaknar dig,
Redlighet och *Tro* och *Heder*,
Och det *Nit*, ſom offrar ſig,
Når det andras väl bereder.

O hvad qval! hvad ſuckars lopp! —
"Himmel! når ibland de Stora,"
Ropar denna ådla tropp,
"Såg du mera oſs förlora?" —
Röſten qväſs — Ur ſkyars bådd
Sig en Gudom prågtigt ſänker
I en azur-mantel klådd,
Som af gyldne kronor blänker.

I sin upſyn mild och rörd
Ser jag Sveas ådla Anda,
Som ſit höga vitnesbörd
Vil med våra ſuckar blanda.
"Njut, hon ſäger, Minnets ſkygd,
"Creutz! hvars bortgång gör min ſmårta,
"Ty din Kung, din Foſterbygd
"Rådde endaſt om dit hjerta."

A — TH.

X.

ÖFVERSÅTTNING AF BION *).

1. *Idyll.*

Öfver Adonis Död.

JAG för *Adonis* lutan ſtämmer:
Den ålſkade *Adonis* dör,
Adonis är ej mer, och echo återför
De ſorgſna Kårleks-gudars jämmer.
Ännu på purpurns bädd den unga *Fröja* ler,
Förtjuſt hon i en dröm ſin ſköna ålſkling ſer.
Olyckliga Gudinna, vakna!
Hölj dig i ſorgedrägt! kän hvad du har at ſakna!
Och ropa öfverljudt, *Adonis* är ej mer!

JAG för *Adonis* lutan ſtämmer:
Adonis är ej mer, och echo återför
De ſorgſna Kårleks-gudars jämmer.
Där, på et öde-berg, *Adonis* faller, dör,
Och *Fröja* i förtviflan jagar;
Likväl, han tyckes andas än,
Sig hoppet för Gudinnan dagar;
Men bloden frusar fram igen,

Et

*) *Bion*, Grekiſk Paſtoral-Poet, *Moſchi* Låromäſtare, florerade i Smyrna, begge yngre än *Theocritus*, och i ſina qväden mindre naturlige men mera läckre, än denne Herde-dikternes Fader. *Bions* ſköneſte Idyll är den om Adonis Död, hvilken här, jämte de tvenne följande, meddelas i Svenſk Öfverſättning. *Bion* dog af förgift, et offer för afunden. Öfverſättaren är Hr. Hof-Junkaren *Paykull*. Jämf. *Sv. Parnaſſen* för i år, Andra Qvart., ſid. 162, Anmärkningen.

Et evigt mörker re'n *Adonis* öga slöcker,
Ej rosen kan sin pragt kring kinden längre strö,
Och sjelfva *Fröjas* kyssar dö
På denna kalla läpp, som grafvens blekhet täcker.
Förgäfves af sin eld hon hundra vitnen ger,
Ej sin lyckssalighet *Adonis* känner mer.

Jag för *Adonis* lutan stämmer:
Adonis är ej mer, och echo återför
De sorgsna Kärleks-gudars jämmer.
Et grufligt bane-svär *Adonis* lif förstör,
Men *Fröja* föder i sit hjerta
Et sår som mera fruktas bör;
Dryaden gråter vid des smärta,
Och ifrån Fauni tropp man täta suckar hör.
Ej sorgen mer i själen bärgas,
En vild förtvifians eld Gudinnans bröst betar,
Hon slänger ut sit här, hon öknen öfversar,
Af blod i hennes fjät det hvassa törnet färgas:
Med oafbrutna klago-skri
Hon återfordrar den som hennes hjerta vunnit.
Förgäfves! lifvet ren försvunnit,
Han kan ej mera frälsad bli.
Cytheren, utaf sorg betagen,
Med bäfvan *Fröjas* öde ser;
Hon är ej den Gudinnan mer
Som lyste glad och skön som dagen,
Hon andas intet mer i sin *Adonis* famn,
Han är ej mer, och blek och slagen,
Är *Fröja* knapt sin egen hamn.

Naturen förja tycks, och blommorna förfalla,
Och berg och lunder återskalla
Den älskade *Adonis* namn.
Än höres *Fröja* honom kalla:
Ach! ach! *Adonis* är ej mer!
Förgäfves du din sorg förklarar,
Och echo suckande från närmsta lunden svarar:
Ach! ach! *Adonis* är ej mer!
Och hvem beklagar intet *Fröja*,
Det faseliga ögnablick,
Då hon *Adonis* skåda fick
Mot jorden blodbetäckt sin kalla hjessa böja!

Med armen op til himlen sträckt,
Adonis, ropar hon, *Adonis*! må du dröja!
Må ödets Gud til ömkan väckt,
Mig låta än en gång i dina armar ila!
Min mun på dina läppar hvila,
Och dricka kärleken uti din andedrägt;
Och då dit lif en gång blir släckt,
Må jag den enda lyckan vinna,
At suga in des sista flägt,
Och än, se'n du är död, af dina lägor brinna!
Förgäfves! det är alt! — dit lif och dit behag
För Acherontens magt förswinna:
Och jag, olyckliga! och jag
Jag lefver! och jag är Gudinna!
Och kan ej fly med dig ifrån en hatad dag!
Så njut mit qval! du Nattens Drottning!
Du, som i dina järn min ömma älskling lagt,

Och

Och frôjdas öfver ödets lottning,
Som gifvit oſs ſå olik magt!
Ach, hur jag för dit vålde båfvar!
Min hela ſållhet du betar,
Ej *Frôja* mer en make har,
Och ingen Kårleks-gud ſit koger långre drar,
Då kring din dyſtra thron *Adonis* ſkugga ſtråfvar.
Hvad var det då för vredgad Gud,
Som ſlet *Adonis* från min ſida,
At glömſk utaf ſin unga brud,
Mot ſkogens vilda gaſtar ſtrida?—

Så jåmrade ſig *Cytheré*,
Och alla Kårleks-gudarne
Kring fålten ſamma klagan ſprida.

Ach! ach! förſagda *Dioné*!
Ej din *Adonis* mera andas,
Hans blod på marken redan blandas,
Med dina bittra tårars flod;
Men ingendera dår förödes,
Af *Frôjas* tårar liljan födes,
Och roſen af *Adonis* blod.

Jag för *Adonis* lutan ſtämmer:
Adonis år ej mer, och echo återför
De ſorgſna Kårleks-gudars jåmmer.
Men *Frôja*! du hvars ålſkling dör,
Fly denna dyſtra ſkog ſom din förtviflan gör;

Adonis bål ſig redan höjer,
Dår hvilar han i purpur klådd:
En lemning af behag ånnu hos honom dröjer,
Han likſom ſofva tycks, på blomſtrens friſka bådd.
Det år i *Fröjas* bådd han hvilar,
Den bådden förr hans himmel var;
Hvad minne utaf falla dar!
Gudinnan fram til bålet ilar,
Och af hans åſyn ån ſin ſiſta vålluſt drar.

GACK, *Fröja*! at med blommor täcka,
Dens graf ſom dig ſin dyrkan bar,
Om nägra blommor leſva qvar,
Se'n döden grymhet haft at din *Adonis* flåcka;
Gack, ur Arabiens förvar
At dina rökverks moln op til Olympen ſträcka.
Se rundt omkring *Adonis* bår,
Hur deſſa unga Kårleks-gudar
Förklåda ſig i ſorge-ſkrudar,
Och offra gråtande ſit hår *).
Hår en ſin låtta pil i luften fåfångt ſvingar,
Dår en ſin båge ſönderflår,
En tvåttar hår *Adonis* får,
En torkar det med ſina vingar —
Men du, beſtörta Hymen! gack
At flåcka ut dit bloſs, at kronan ſönderbryta,
Och dina fröjde-fånger byta
I deſſa ſorgeliga ach!

Ach!

*) Man känner Grekernes ſed at afſkåra ſig håret på ſina vånners och anhörigas grafvar.

Ach! ach! *Adonis* är ej mera!
Behagen gråta kring hans bår,
Af ſjelfva Parcerne hans minne tårar får,
Men Acherontens Kung ej rörs af nägondera.

Må då, förſagda *Cythere*!
Din klagan för i dag förſvinna.
När vi et annat år til denna dagen hinna,
Du åt *Adonis* ſtoft ſkal nya tårar ge *).

2. *Idyll.*

Fogelfångaren.

Nyss en vacker aftonſtund
Lilla *Tircis* i en lund,
Sina nät för foglar ſträckte;
Natten viſade ſig re'n,
Då *Cupido* på en gren,
Goſſens matta ifver väckte.

Glädjen ſtraxt hans ſjäl betar,
Fogeln var få ſtor och rar.
Tircis honom väl betraktar,
Och ſit nät kring trädet drar;
Kärleken hans nät föraktar,
Och i blixten undanfar.

Gossen, trött at längre jaga,
Fick en gammal herde fatt,

*) Grekerne firade årligen *Adonis* döds-dag, och har förmodligen vid et ſådant tilfälle denne Idyll blifvit ſkrifven.

Pekade hvar *Aſtrild* ſatt,
Och begynte ſig beklaga.

GUBBEN åt hans klagan ler,
"Hör, ſad' han, tag dig til vara!
"Sök ej denna fogel mer,
"Flykta heldre bort, jag ber,
"Båfva för en ſåker fara,
"Du en elak fogel ſer.
"Tacka lyckan för dit bäſta,
"Då han ſkyr för dina nät;
"Snart, i manna-åldrens fjät,
"Skal han ſjelf dit hjerta fäſta.

3. *Idyll.*

Kårleken Poet.

I EN dröm den milda *Fröja*
Förde *Aſtrild* til min bädd,
Som mig tyckte, blyg och rädd,
At från jorden ögat höja.
"Du! ſom ſå förtjuſa kan,
"Du! ſom fångar ſjäl och öra,
"Lår min ſon at harpan röra!
Sade *Fröja*, och förſvan.
Därad af ſå mycken åra,
Fruktan jag ur ſinnet ſlog,
Och från väggen harpan tog,
Likſom *Aſtrild* åmnat låra.
Redan i et fafangt hopp
At hans vördnad mig förvärfva,
Häfderna jag genomlopp,

Hur

Hur *Apollo* och *Minerva*,
Ammat Skalde-konſten op.
Guden log åt all min ifver,
Och begynte ſjelf en ſång,
Hämtad ur des mors archiver,
Huru för hans väldes tvång
Ingen dödlig ſkonad blifver,
Intet *Jofur* ſjelf en gång.

Strax jag all min lärdom glömde,
Nöjet häftade min röſt,
Och mit minne och mit bröſt
Aſtrilds qväden endaſt gömde.

XI.

Svenska Skalde-Konsten

af Hr. Prof. Hof *).

Tredje Delen.

Om Versificationens och Poesiens gemensamma verkningar,

eller

Skalde-Konsten i sin utöfning.

Cap. I. *Skalde-qvådens indelning* m. m. At indela ſkalde-qvåden i ſina ſlag, plägar man rätta ſig antingen

*) Se föreg. Qvart. ſid. 281 och följ. Här lemnas Tredje och ſiſta Delen, i ännu kortare ſammandrag, än de begge föregående. At vara brukbart, hade det fordrat mera omſtändelighet, än rummet här kunnat tillåta. Det är dock gjordt, mera för ordningens ſkuld, än at gifva nöjaktigt begrep om Hr. *Hofs* Arbete, ſom ock i denne Delen minſt intereſſerar.

gen efter ſtafvelſe-måtten, eller efter rimmen och ſtropherne, eller efter ämnet och des afhandlings-ſätt. Om de begge förre claſſerne är redan i Förſta Delen handladt. Annars indelas ſkalde-qvåden uti *Lyriſka*, ſåſom Hymner, Oder, Arier, Viſor; *Epiſka*, ſåſom Hjelte-digter, Sagor, Fabler; *Dramatiſka*, ſåſom Tragedier, Comedier, Operor, Herde-qvåden; och *Dogmatiſka*, eller hvarjehanda theologiſka, moraliſka och philoſophiſka betraktelſer. Men denna indelning är icke tilräckelig för alla ſlags ſkalde-qvåden.

Innan vi förfoge oſs til hvarje ſlag ſärſkildt, vilje vi undanrödja de *fåfånga*, ſåſom: *Rimfyllningar*, *Echo* eller *Genljud*, *Bild-qvåden* (ſom genom radernes åtſkilliga längd och ſtällning formera viſſa figurer) *Anagrammer*, *Logogrypher*, (gåtor öfver namn och ord), *Parodier*, m. fl., hvilka icke böra eller kunna fyſſelſätta et ägta ſkalde-ſnille.

Deſſa äro fåfånga til formen. Til ämnet kunna under ſamma rubrik föras: *Erotiſka* eller Älſkogs-qvåden, *Gåtor*, *Tok-verſer (Burlesque)*, *Supviſor*, *Faſtlags-Ris*, *Skålar* och *Impromtuer* (i haſt eller *ex tempore* gjorde verſer *) m. fl.

CAP. 2. *Madrigaler*, *Sonnetter*, *Rondeauer*, *Epigrammer*. I anſeende til det myckna onödiga tvång, ſom de trenne förra af deſſa ſkaldeſlag äro underkaſtade, kunna de väl räknas til fåfånga ſkalde-qvåden **). Deras förnämſta reglor äro imedlertid deſſa:

En *Madrigal* får icke beſtå af mindre än ſex eller me-

*) Om det är barnſligt, at helt och hållet gilla ſådana lekſaker, är det ock för ſträngt, at helt och hållet förkaſta dem.

**) För Madrigalen torde man dock få bedja om undantag.

mera än femton rader, som kunna vara sex-til elfvastafvige jambiske verser, med kors-rim. Innehållet bör vara läckert, uttrycken rena och tydliga, och de sista raderne innehålla en angenämt öfverraskande slutsats af det föregående.

Sonnetten består af fjorton rader, helst Alexandrinsk vers, i trenne afdelningar, af hvilka den första och andra hår hvardera fyra och den sista sex rader. De åtta förste raderne böra omväxla endast med tvenne slags rim, fyra manliga och fyra qvinliga; och de sex sista böra hafva en hvila efter tredje raden. Tankarne höga, skóna, behagliga, stilen ädel. Madrigalen och Sónnetten, i synnerhet den senare, böra desutom, så til tankan som til versificationen vara fulkomligen felfrie, och är därföre en god Sonnet et verkeligt phenomen i Vitterheten. Förnämste Auctoren i detta skaldeslag är *Petrarcha*.

Rondeaun är ännu konstigare. Den består af tretton rader, helst åtta-och tio-stafvige, i tre afdelningar, hvaraf den första har fem, den andra tre och den tredje åter fem rader. I hela qvädet brukas endast tvenne slags rim, och de orden hvarmed Rondeaun begynnes, böra hafva sin särskilda mening, så at de efter åttonde och trettonde raden med sammanhang kunna uprepas. Ämnet är et artigt och förtroligt skämt.

Epigrammen är gemenligen ej annat, än et qvickt eller bitande infall på vers. Korthet och skarpsinnighet äro des hufvud-egenskaper. Förnämste Auctorerne: *Martialis*, *Ovenus*, *Boileau*.

Cap. 3. *Hymner*, *Oder*, *Arier*, *Visor*. Dessa så kallade *Lyriska*, det är, för lyran, för musik och sång, och därföre i stropher *(stances)*, merändels af kortare vers-arter, inrättade skalde-qvåden, äro af alla de äldsta, emedan af början all poesie var förenad med musik:

ſik: en naturlig och lycklig förening, hvilken altid bordt bibehållas*). Til åminnelſe däraf ſägas ännu ſkalderne, uti alla ſkalde-ſlag, ſjunga, ſtämma lyran, m. m.

Hymner voro loffånger til någon Gudomlighets åra. *Pſalmer* åro däraf en art, hörande til vår Gudstjenſt. En ädel enfald i tankar och ſtil utgör här caracteren. Högre andelige ſånger kalle vi gemenligen Oder.

Oden antager allehanda ämnen, högre och lägre, ſorgliga och glada, alfvarſamma och lekande, men behåller altid en viſs ädelhet, ſom ſkiljer henne ifrån Viſor. Skalde-Lärarne upräkna *Pindariſka*, *Anacreontiſka* och *Philoſophiſka* Oder, ſåſom de märkvärdigaſte. Den Pindariſka Oden kallas ſå af den ſublime Grekiſke Skalden *Pindarus*, ſom beſöng Hjeltar och ſtora bedrifter; den Anacreontiſka af *Anacreon*, ſom ſöng om kärlek och vin. Den Philoſophiſka Oden priſar Skaparen och hans verk, berömliga menſkliga inrättningar, upphöjer dygden, beſtrider fördomar m. m. Bland Franſke Odſångare utmärker ſig *J. B. Rouſſeau*. Det är i Oden, ſom den poetiſke enthuſiaſmen i ſynnerhet bör viſa ſig.

Arian uttrycker mera naturligt, men lika ädelt, en ſjälens känſla, och beſtår blott af en ſtroph.

Viſan däremot, den lägſta art lyriſk vers, af flera. Den har dock ſina grader alt intil ſå kallade *ſlagdångor*, nedan om ſpheren af vittra yrken.

Lyriſke verſer i almänhet böra vara harmoniſke, och förutſätta en icke ringa kännedom af Muſiken, ſom ſkal underſtödja deras verkan. Denna kännedom är ej heller öfverflödig i anſeende til Oden, ſom väl nu icke mera ſjunges, men har dock ej aldeles förlorat ſin lyriſka egenſkap.

CAP. 4.

*) Jämf. detta Qvartals fjerde Art.

Cap. 4. *Hjelte-digter*, *Sagor*, *Fabler*. De kallas *Epiſke* af ſin hufvud-egenſkap, ſom är at berätta.

Hjelte-digten eller *Epopéen* är en utförlig poetiſk berättelſe om något ſtort och vigtigt företag. Den räknas för höjden af all poeſie. Grunden är hiſtoriſk, men omſtändigheterne uti ſkaldens diſpoſition, til åſtadkommande af et ſtort och blifvande moraliſkt intryck, genom ſtridiga intereſſen, ſom formera en ſå kallad knut, hvilken fluteligen, likſom af ſig ſjelf, på et märkeligt och tilfredsſtållande ſätt upplöſes. Perſonerne böra framſtållas med tydligen åtſkilda och jämt bibehållna caracterer. Verſificationen och poeſien viſa ſig här uti all ſin pragt och rikedom. Vers-arten enahanda och af de längre. Förnämſte Auctorerne: *Homerus*, *Virgilius*, *Taſſo*, *Milton*, *Voltaire* och *Klopſtock* *). *Homeri* Ilias har tjent til efterſyn vid alla förſök i detta ſkalde-ſlag.

Sagor äro helt och hållet diktade: ſtilen naturlig och fri: ändamålet moraliſkt. De äro ſtundom ej annat, än utförligare

Fabler, det är, berättelſer, hvaruti djur, växter och ända til liflöſa ting införas talande och görande, dock ſå, at hvarderas ſärſkilda caracter därvid i akt tages. Vers-arten blandad. Förnämſte Auctorer: *Phædrus*, *La Fontaine*.

Cap. 5. *Tragedier*, *Comedier*, *Operor*, *Herde-qvåden*. Kallas *Dramatiſka*, emedan perſonerne ſjelfve däruti föreſtållas verkande.

Tragedien föreſtåller uti fem Acter, afdelte i Scener, någon intreſſerant hiſtoriſk handling, ſom väcker faſa och medömkan och ſom inom et dygn och utan ombyte af ort bör vara fulbordad. Förnämſte Auctorer: *Sophocles*, *Euripides*, *Corneille*, *Racine*, *Voltaire*.

Comedien föreſtåller en digtad handling, ſom väcker åtlöje för någon laſt, och erkänner lika med Tragedien den Dramatiſka hufvud-reglen af handlingens, tidens och or-

*) Jåmf. Andra Qvart., Art. II.

ortens enhet. Utmärkte caracterer, ſtridande intereſſen, knut eller intrig, och uplösning, utgöra deras, åfven ſom Epopéens, ſtyrka och värde. Vers-arten, ſom där, längre och enahanda. Förnämſte Comiſke Auctorer: *Terentius*, *Moliere*.

Operan föreſtäller en tragiſk eller comiſk, merändels underbar handling, med tilhjelp af ſång, muſik, machinerie och lyſande decorationer. Den är ſå mycket fulkomligare, ju mera förenämde hufvud-regel däruti obſerveras. Vers-arten åtſkillig. Förnämſte Auctorer: *Quinaut* och *Metaſtaſio*.

Herde-qvåden, *Ecloger*, *Idyller* föreſtälla Herdars leſnads-ſätt, uplifvande ſåledes minnet af menniſkans förſta oſkuld. De äro dock ſtundom mera Epiſke än Dramatiſke. Såſom fulkomliga Dramer, plåga de kallas *Paſtoraler*. Förnämſte Auctorer: *Theocritus*, *Virgilius*, *Fontenelle*, m. fl.

CAP. 6. *Lärodigter*, *Satirer*, *Elegier*. Skalde-konſtens föremål är icke allenaſt at roa, utan ock at underviſa. Det ſenare ſker i ſynnerhet i de ſå kallade *Dogmatiſka Skaldeſtycken* eller *Läro-digter*, hvaruti ämnen hörande til Vetenſkaperne och Konſterne, dock på ett poetiſkt, det är, målande och intagande ſätt, föredragas. Til ex. Virgilii *Georgicorum Libri*; Boileaus *Art Poëtique*, m. fl.

Satirer äro poetiſke diſcurſer, ſom genom et qvickt och ſaltadt ſkämt viſa orimligheten af någon laſt, i affigt af väcka afſky för denſamma. Förnämſte Auctorer: *Horatius*, *Juvenalis*, *Boileau*.

Elegier eller *Sorg-qvåden* uttrycka på et rörande ſätt någon liden förluſt, något klagansvärdt tilſtånd, hvaröfver man ſöker upväcka medlidande. Til ex. Ovidii *Libri Triſtium*.

CAP. 7. *Skalde-Bref*. Man ſkrifver vanligen Bref i åtſkilliga ärender, och ſom fållan intereſſera andra än dem, til hvilka de adreſſeras. Skalden väljer något almänt underviſande eller förnöjande ämne, och äro *Skalde-Bref* i ſjelfva verket intet annat än vanliga dogmatiſka, ſatiriſka eller ſkämte-digter, ſtälde til en viſs perſon, den enda omſtändighet, jämte en lätt och otvungen

gen ſtil, hvaruti de likna andra Bref. Förnämſte Auctorer: *Horatius*, *Boileau*, *Greſſet* m. fl. *Heroider* åro en art Skalde-bref, ſom man bäſt kan lära känna af *Ovidius*, deras uphofsman: få hafva däruti med någon framgång imiterat honom.

Skaldeſtycken af detta och de trenne föregående ſlagen författas gerna uti enahanda och längre vers-art, dock Elegier ſtundom i blandad, Skalde-bref ſtundom i kortare; undantagandes Heroider, hvilkas alfvarſamma och tragiſka ämne fordrar en längre vers-art.

XII.

Nyheter.

Stockholm. Den 22. Jul., Hennes Kongl. Maj:ts höga Namns-dag, upfördes här förſta gången *Andromaque*, Opera i tre Acter, öfverſatt ifrån Franſyſkan (ehuru detta ingenſtädes nämnes). Ämnet är bekant af *Racine*. Den caracter han gifvit *Andromaque* igenkännes i ſynnerhet med nöje uti Förſta Acten, då *Pyrrhus*, emot en gniſta hopp om denna Prinſeſſas genkärlek, lofvar upreſa Troja ur des grus m. m. Hon ſvarar:

De uſla ej ſå långt ſin önſkan våga höja.
O helga Borg! då dig ej Hector räddning gaf,
Så hoppas ej, at upſtå ur din graf.
En enda nåd min önſkan kan förnöja,
At långt från er vid jordens mål
Fördölja ſå mit lif och gråta min Gemål.

Innehållet

af Svenske Parnassen för År 1785.

Första Qvartalet.

I. Ode öfver Ödet. 3
II. Bref til Utgifvaren, om de nyare Greker. 8
III. Strödda Skaldestycken af framl. Commissions-Secreteraren Friherre *Sam. Ol. Tilas*: Min Tros-Bekännelse; Fabel; Til Sömnen; Vid en vacker Flickas Giftermål; Kärlekens Nöje och Qval (orätt tilegnadt *Tilas*, hvilket i följande Qvartal finnes rättadt); Epigram; Gamla Sigrid; Öfver en afliden Vän; Lycksalighetens Budord; Naturens Seger öfver Konsten; Recept för Melancholie, m. fl. 16
IV. Den unga Zelåndskan, eller den oskyldige Kärleken, Anecdot af Hr. *Arnaud*. 29
V. Germanicus, Ode. I anledning af *Taciti* Annaler. 45
VI. Utur framl. Cancelliistens i K. Riks-Arch. *Ol. Rudbecks* efterlemnade Skrifter: Saga: *Det var en borgerlig Matrona*, m. m.; Elegie; Brudskrift; Under en Sjukdom; Epigram. 50
VII. Ordens-Vurmen (Comedie på vers). *Recension*. 59
VIII. Stancer til et Fruntimmer vid hennes Papgojas Död. 73
IX. Ode til — : *Naturen sig å nyo pryder* m. m. 75
X. Visa: *Trohets slaf! som följer lagen* m. m. 77
XI. Svenska Skalde-Konsten; af Hr. Prof. *Sv. Hof*. *Företal och Inledning*. 78
XII. K. Gustaf Adolfs Tåg öfver Leck. Ode. 81
XIII. Anecdoter. 86
XIV. Lejonet och Vildsvinet. Fabel. 88
XV. Strödda Tankar. —
XVI. Epigrammer (utur *Våra Försök*). 89
XVII. Nyheter: K. Målare-Academiens Stora Sammankomst d. 24. Jan.; de då utdelte Belöningar och exponerade Stycken; Åminnelse-Tal öfver Hof-Junkaren *v. Schönfelt*; Claver-Duetter af Hr. *Åhlström*, Andra Verket; K. Vet. och Vitterh. Samhällets i Göteborg Stora Sammankomst d. 24. Jan.; de

då

då utdelte Belöningar och utſatte Pris-ämnen; Talet, ſom då hölls; nytt Franſyſkt Epigram. 90

Andra Qvartalet.

I. Ode öfver Samvetet. 99
II. Tåget öfver Bält (Hjelte-digt i Tolf Sånger). *Recenſion af 1—4. Sångerne.* 104
III. Strödda Skaldeſtycken af *Tilas. Fortſättning:* Til min lilla Bibi; Vårens och Ungdomens flyktiga behag; Landtlefnadens lyckſalighet; Madrigal; Kärleken älſkar frihet; Förnöjſamhet ſtörſta ſällhet; Til Fattigdomen; Råd til en Antiquarius; Den giftſjuka Flickan, m. fl. 128
IV. De verkliga Nöjen. Anecdot af *Arnaud.* 138
V. Öfverſättning af Moſchus. Idyll. 1.
VI. Utur *Rudbecks* efterlemnade Skrifter: Imitation af Sv. Argus; Min Framtid; Teckning af en Hjelte; Öfver en girig Skomakares död, m. m. 165
VII. Sv. Skalde-Konſten af Prof. *Hof.* Förſte Delen. Om Skalde-qvädens utvärtes ſkick eller Verſification. 172
VIII. Ynglingen. Ode af *Klopſtock.* 188
IX. En Fjärils Händelſer. 189
X. Öfver Våren i början af April 1784. 190
XI. Madrigal. Öfverſättning. —
XII. Epigram. Öfverſättning. —
XIII. Nyheter: *Bouillon*, Vedhuggare i Rheims, lycklig Franſyſk Poet. 191

Tredje Qvartalet.

I. Paraphras af K. Davids 139:de Pſalm. 195
II. Tåget öfver Bält. *Recenſion af 5—8. Sångerne.* 198
III. Minne af *Johan Wellander*, Svenſk Lyriſk Skald och Muſicus. 215
IV. P. Virgilii Maronis Æneid. Förſta Boken. Öfverſättning belönt med det ſtörre priſet i K. Vitterh. Academien 1775. 226
V. Strödda Skaldeſtycken af *Tilas. Fortſätning*: Vid njutningen af landtbygdens nöjen; Heliga ſuckar; Vänſkapen ofta bedräglig; Sångſtycke: *När en allvis Hand utmått* m. m.; Vid — bortreſa; Viſa: *Du lil-*

Lilla Gud Med dina bud m. m.; Riksdags-Visa; En Storskrytares Kårleks-bekännelse m. m. 258
VI. Minne öfver afl. Öfver-Directören *Gerh. Meyer*, uplåst i K. Målare-och Bildhuggare-Academiens almänna Sammankomst d. 3 Febr. 1785. 268
VII. Utur *Rudbecks* efterlemnade Skrifter: Saga: *En Eremit lopp från sit mörka tjäll* m. m.; Den oegennyttige Läraren; Afsked imellan Drinkare, m.m. 278
VIII. Sv. Skalde-Konsten, af Prof. *Hof.* Andre Delen. Om Skalde-qvädens invärtes art eller den egenteliga Poesien. 281
IX. Anecdoter. 292
X. Strödde Tankar. 293
XI. Öfversättning ifrån Italienskan. —
XII. Nyheter: K. Vetensk. och Vitterh. Samhällets i Göteborg Handlingars Tredje Stycke, Vitterhets-Afdelningen. 294

Fjerde Qvartalet.

I. Den 30. October 1785 (öfver H. Exc. R. R. m. m. Grefve *Creutz* Död). 299
II. Ariadne. 300
III. Tåget öfver Bält. *Recension af 9—12. Sångerne eller Slutet.* 311
IV. Minne af *Wellander*, m. m. *Slutet.* 332
V. Strödda Skaldestycken af *Tilas. Slutet:* Klagan öfver Ödets hårdhet; Sångstycke: *Du som plår Naturen söfva*, m. m. 347
VI. Ode öfver Bar. *Sam. Ol. Tilas* Död. 349
VII. Utur *Rudbecks* efterlemnade Skrifter: Bref (til Sällskapet *Pigritia*); Fabel: *Två Floder störte sig* m. m. 353
VIII. Den obilligt misnöjde eller Lyckan rättfärdigad. Fabel af *Gracian.* 357
IX. Vid H. Exc. R. R. m. m. Grefve *Creutz* Graf. 361
X: Öfversättning af Bion. Idyll. 1—3. 364
XI. Sv. Skalde-Konsten af Prof. *Hof.* Tredje Delen. Om Versificationens och Poesiens gemensamma verkningår eller Skalde-Konsten i sin utöfning. 371
XII. Nyheter: Andromaque, Opera, upförd på Hennes Kongl. Maj:ts Namns-dag. 377

Underrättelse.

Denna Månads-skrift, i år för flere orsaker förvandlad til Qvartals-skrift, blifver på lika sätt nästk. år fortsatt.

Rättelser.

Sid. 188. r. 6. läs: likt morgonrodnan.
— 331. r. 3. och 4. öfverflödigt anförde.
Flere rättelser finnas vid slutet af hvarje föreg. Qvartal.

STOCKHOLM,
Tryckt hos Johan Georg Lange, 1785.